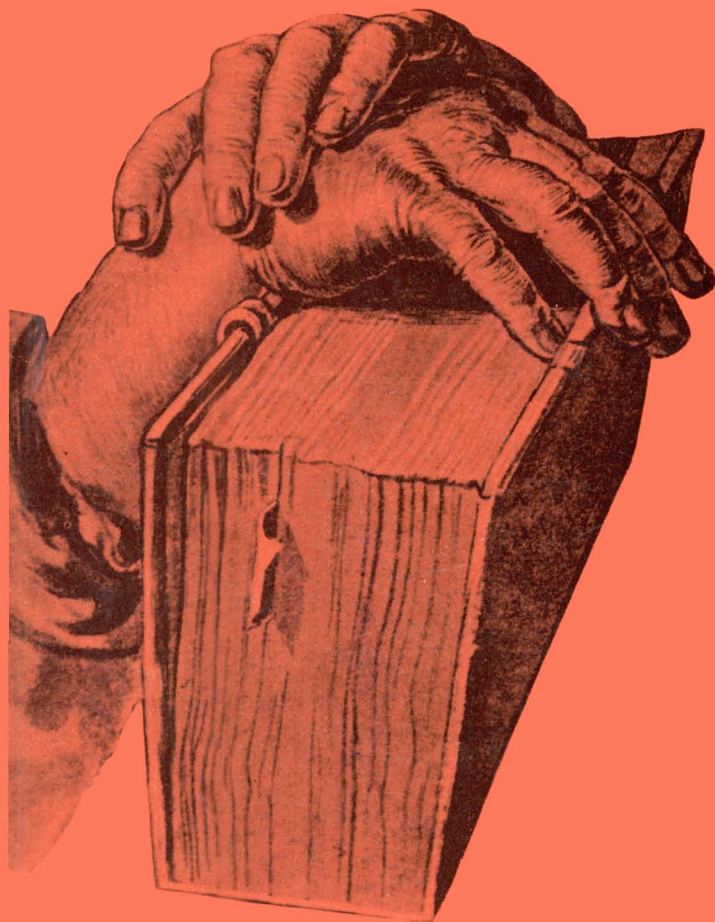

DR. CSERHÁTI JÓZSEF

PÉCSI PÜSPÖK

Az Egyházban élünk a Szentlélek által

DR. CSERHÁTI JÓZSEF

pécsi püspök

TALÁLKOZÁS ISTENNEL

III.

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1981

AZ EGYHÁZBAN ÉLÜNK A SZENTLÉLEK ÁLTAL

A szerkesztő munkatársai:

Arnold János plébános (A J)

Bán Endre dr. plébános (B E)

Bán Zoltán s. lelkész (B Z)

Bors László plébános (B L)

Goják János dr. plébános (G J)

Kele Pál plébános (K P)

Kelemen Vendel dr. plébános (K V)

Mim Ede plébános (M E)

Nagy József dr. plébános (N J)

† Rékert József plébános (R J)

Sólyom Sándor dr. plébános (S S)

Tóvölgyi László plébános (T L)

Várnagy Antal s. lelkész (V A)

Vida Tivadar dr. s. lelkész (V T)

TARTALOMJEGYZÉK

1. Január: A Szentlélek az üdvtörténetben	9
2. Február: A megszentelő és ajándékozó Szentlélek	40
3. Március: A kegyelmi élet	68
4. Április: Az Egyház, Krisztus titokzatos teste	99
5. Május: Az Egyház, Isten népe (közösség, felépítés)	129
6. Június: Az Egyházban megvalósuló élet	160
7. Július: A keresztség	190
8. Augusztus: A bérmlás	221
9. Szeptember: A házasság	252
10. Október: A papszentelés	282
11. November: Gyónás és betegek szentsége	313
12. December: Eukarisztia	343

ÚTRAVALÓUL

Harmadik sorozatunkat indítjuk el útjára. Újat és továbbvivőt szeretnénk most is nyújtani. A „Mindennapi kenyér”-ben megtanultunk eszmélődni: szép és mély gondolatok szárnyán az Isten közelségébe emelkedni. A „Mindennap együtt az Úrral” imádkozni akart megtanítani: az Isten szavának és a vasárnap liturgiájának segítségével szívünket kívánta megnyitni a legszebb beszédre, az Istennel való beszélgetésre. A „Találkozásunk Istennel” c. sorozatunk nem folytatása az előzőknek. Azokban elmélyülést és imádságot kerestünk, most egyszerűen keresztény tudásunkat szeretnénk növelni, hitünket úgy bemutatni, hogy élet fakadjon belőle.

Mint keresztény hívőnek tudnom kell, mit kell hinnem. Ezért hármassorozatunk hitünk legalapvetőbb igazságait sorakoztatja fel, nem tudományos rendszerezésben, hanem egy-egy hitigazságot a legnagyobb hittudósok, de egyszerűbb, életszerűen gondolkodó istenkeresők műveiből is kiragadva inkább élményszerűen kívántuk megközelíteni vallásunk titkait. Ma világszerte könyvek, új művek készülnek hitünk hiteles ismertetésére. Erre többszörösen is szükség van, egyrészt sok téves és torz vallási képzet él az emberekben, másrészt a zsinat új és mélyebb teológiát hozott. Első célkitűzésünk tehát az, hogy hiveink könnyedén, kis napi adagokban tájékozódhassanak a hiteles keresztény tanításról.

Tudatosan nem vállalkoztunk kimondottan tudományos mű kiadására. Nem ismertetjük hitünk teljes rendszerét, az egy-egy igazság körüli kifejtés szerkezetét, sokértelmű lehetőségét, s nem is idézzük az összes kiváló teológust vagy hírneves katolikus író. A hívőkre voltunk tekintettel, és mellőztük a számukra érdektelen vagy túlságosan szakszerű, nehezen érthető és az elvont, tudós szerzőket. Lehetőleg népszerűsítő könyvekből idéztünk inkább, mint szakirodalomból. Az érthetőség érdekében olykor kisebb változ-

tatásokat: kihagyásokat, kiemeléseket, minimális betoldásokat is eszközöltünk az idézetekben. Azt szeretnénk bemutatni, s ez a második célkitűzésünk, hogyan adnak a hitigazságok választ emberi sorsunk kérdéseire?

Harmadik célkitűzésünk pedig a hitigazságok gyakorlati alkalmazása volt. Hétköznapi vallási életünkben nagyon sokszor szétesik az elmélet és a gyakorlat. Mintha a hitigazságok bemutatása olykor túl elvont lenne, és ezért nem hatnak mindennapi életünkre. Hogy ezen segítsünk, minden nap, a teológiai szöveg után rövid reflexió következik, olyan megfontolás vagy átgondolás, mely életszerűen közelebb akarja hozni az olvasóhoz az olvasottak értelmét, hogy a hittitkok, mint az egész embert megszólító igazságok, befolyásolhassák mindennapi imánkat és egész vallásos életünket. Általában lelkiismeretvizsgálati kérdés felvetésével kívántuk elmélyíteni és alkalmazni az elméleti igazságokat. Ahogyan az előző sorozatban a hívőket imádkozni akartuk megtanítani, most szeretnénk foghatóvá tenni és továbbadni, hogyan lehet elméleti hitigazságokból gyakorlati következtetéseket levonni. Ezzel már bentálunk az elmélkedésben, a meditációban.

Sorozatunk kötetiben „Isten a mennyei Atyánk”, „Jézus Krisztus a testvérünk”, „Az Egyházban élünk a Szentlélek által” a keresztény hitigazságok kifejtésében a trinitáriusi, a szentháromsági felépítést tartottuk szem előtt. Így egyrészt biztosítva láttuk hitvallásunk üdvösségrendi egységét, másrészt így jobban tudtuk megszólaltatni az összefüggések belső tartalmát, hogy ezáltal is minél nyitottabbak lehessünk az isteni kegyelem számára.

E kötet a harmadik isteni személyt, a Szentlelket állítja eléink, mint az isteni szeretet, az Atya és a Fiú kölcsönös szeretetének személyes megjelenítőjét és továbbvivőjét, aki az Egyházban fejti ki megszentelő művét. Az Egyházban és az Egyház által leszünk Jézus Krisztus üdvösségi művének részeseivé. Üdvözülni annyit jelent, mint Krisztusban egyesülni Istennel, kiegyensúlyozottságban lenni önmagunkkal és békés testvériségben élni felebarátunkkal, minden emberrel. Mindezek a Szentlélek tevékenységei bennünk, és ez a kegyelmi élet.

Kívánom, hogy haszonnal, igazi belső gazdagodással olvashassuk az év minden napjára kijelölt sorokat.

Pécs, 1979. pünkösd ünnepén

DR. CSERHÁTI JÓZSEF
PÉCSI PÜSPÖK

A SZENTLÉLEK AZ EGYHÁZ MEGSZENTELŐJE

Amikor a Fiú befejezte a földön azt a munkát, amelynek elvégzésével megbízta az Atya (vö. Jn 14, 7), pünkösdkor a Szentlélek küldetése kezdődött, hogy ő legyen az Egyház állandó megszentelője, és így a hívőknek – Krisztus által az egy Lélekben – szabad útjuk legyen az Atyához (vö. Ef 2, 18). Az élet Lelke ő, vagyis örök életre szökellő vízforrás (vö. Jn 4, 14; 7, 38–39); általa eleveníti meg az Atya a bűn halálával meghalt embereket, amíg halandó testüket is életre nem kelti Krisztusban (vö. Róm, 10–11). A Szentlélek úgy lakik az Egyházban és a hívők szívében, mint templomban (vö. 1Kor 3, 16; 6, 19), imádkozik bennük, és tanúbizonyságot tesz arról, hogy Isten gyermekei vagyunk (vö. Gal 4, 6; Róm 8, 15–16, 26). Az Egyházat – amelyet elvezet a teljes igazságra, (vö. Jn 16, 13) s egyesít közösségben és szolgálatban – ellátja és irányítja a különféle hierarchikus és karizmatikus adományokkal, fel is ékesíti sajátos gyümölcseivel (vö. Ef 4, 11–12; 1Kor 12, 4; Gal 5, 22). Az evangélium erejével megfiatalítja az Egyházat, szüntelenül megújítja, és elvezeti a Völegényével való tökéletes egyesülésre. Mert a Lélek és a menyasszony így szól: „Jöjj el!” (vö. Jel 22, 17)

Így az egész Egyház „mint az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből egybegyült nép” áll előttünk.

Lumen gentium 1. 4.

*

Minden közösség sorsa azon múlik, hogy milyen a lelkelet benne, milyen lélek járja át. Az Egyház csodálatos lehetősége az, hogy az őt átjáró lélek nem tagjai erőfeszítéséből forrászik, hanem maga az éltető Szentlélek!

KV

A SZENTLÉLEK SZEREPE

Szentlélek nélkül távoli az Isten,

Krisztus a múlté, az Evangélium holt betű, az Egyház egyszerű szervezet, a tekintély uralkodás, a misszió propaganda, az istentisztelet emlékek felidézése és a keresztény cselekvés rabszolgamorál. De Őbenne: a kozmosz felemelkedik, és nyögve szüli az Országot, a feltámadott Krisztus itt van, az Evangélium életerő, az Egyház szentháromságos közösség, a tekintély szabadító szolgálat, a misszió Pünkösöd, a liturgia emlék és elővételezés, az emberi cselekvés megistenült.

Ignatiosz Lattaquié: Uppsalai jelentés 1968. Genf. 1969,
297

*

A Lélek az egyház és az egyén életében sajátos jelekben mutatkozik meg. Nem egyszerűen a jámbor áhitatban, áldozatra kész buzgóságban, bensőséges élményekben, vak engedelmességben... Ezek mind emberi elképzelések az imponálóról, a nagyszerűről, és nem az Isten gondolatai. Ne annak megvalósítására kérjem a Lelket, amit én elképzeltem, hanem erőt az ő terveinek szolgálatára.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÓSZÖVETSÉGBEN (1)

A Szentlélekről szóló tanítás az egyházi hívő közösség körében a Szentírásban fellelhető adatok alapján csak lassan fejlődött ki. A Szentlélekről szóló tan (pneumatológia) mindig elmaradt a krisztológia mögött. Ez főleg azért furcsa, mert Pál szerint a megigazult keresztényt jellemzi az, hogy birtokában van a Léleknek, és ez megkülönbözteti minden meg nem keresztelttől. Általában az Írás inkább a Szentlélek üdvöt szerző tevékenységéről beszél, semmint lényegéről. A Lélek tevékenysége fűzi egybe az ó- és újszövetséget.

Az ószövetségben sokféle bizonyosságát találjuk a Léleknek; ezeket hiánytalan rendszerbe nem lehet foglalni. Az ószövetség szóhasználata különbözik az újétól: az ó nem beszél a „Szentlélekről”, hanem Isten (Jahve) lelkéről, az új ellenben Szentlélekről. Ez persze a valóságban semmi különbséget nem jelent. A szóhasználat változásának az lehet az oka, hogy a késői zsidóság lehetőség szerint kerülte Isten nevének használatát, és helyette Istennek valami lényeges tulajdonságát használta. Az „Isten—Lelke” egy, a világtól különböző és ezért joggal „szent”-nek nevezett Lélek. Emellett a „szent” szó a Léleknek Istenhez való tartozását, transzcendenciáját is jelenti. Az ószövetségben az „Isten Lelke” kifejezés egy, a világ sorába beleszóló isteni erőt, sőt magát Istent jelenti, amennyiben az emberben és mindenségben, a történelemben és a természetben tevékeny. Mivel az isteni erő elsősorban az élet létrehozásában és fenntartásában nyilvánul meg, Isten lelkét az élet forrásaként említjük.

Michael Schmaus: a Herders Theologisches Taschenlexikonban.

*

Minél nagyobb nehézségek között halad egyházunk vagy az egyes hívő, annál biztosabb lehet abban, hogy megmaradásában és haladásában a Lélek ereje mutatkozik meg.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÓSZÖVETSÉGBEN (2)

Isten Lelke nagy hatalommal intézi a történelmet és hatóerő benne (Kiv 33, 11–17). A szövegek többsége szerint vannak egyes kiválasztott személyek, akik a történelem menetét befolyásoló feladatokat kaptak, mint pl. József, Ábrahám, Mózes, Gedeon stb., név szerint a próféták. Ismételtén úgy magasztalja az Írás a Lelket, mint aki az üdvösség alapja a választott nép minden tagja számára (Zsolt 51, 12 sk; 143, 10). Eredetileg azt várták a Lélektől, hogy rendkívüli hősiességet adjon – főleg háborúban –, nagy fizikai erőt, különleges okosságot stb., később egyre inkább vallási térre tolódik el a Lélekkel szemben támasztott igény. Sajátos szerepet játszik a Lélek az eljövendő Messiás, a Béke Fejedelme alakjának felvázolásánál (Iz 11, 1 sk. 32, 15–18; 41, 1 sk; 42 1 sk). Az általa megnyitott korszakban mindenki ajándékba kapja a Lélek birtoklását. Isten Lelke a legnagyobb követelményeket támasztja Izrael népével szemben, de egyszersmind áldás is Izraelre (Iz 44, 3). A szövetséges Isten hűségéről azzal kezkeskedik, hogy odaadja Lelkét (Iz 59, 21). Mivel Isten Lelke a nép között van, semmitől sem kell félni (ApCsel 2, 5). A rabbiknál és a targumokban Isten Lelke elsősorban úgy szerepel, mint a prófétálás Lelke. E szövegekben gyakran szerepel úgy a Lélek, mint a test feltámadásának a záloga. – A leghatározottabb utalás az új, messiási korra Joelnél található (3, 1–5). Az üdvösséget az biztosítja, hogy mindenkire kiárad a Lélek. Ez a jövendölés azonban – mint az újszövetségből kitűnik – nem azt jelenti, hogy a Lélek minden embert magával ragad, hanem azt, hogy a hívő közösségben minden hívő részesül benne.

Michael Schmaus: Herders Theologisches Taschenlexikon 238–239 o.

*

A szentekben a Léleknek ezt a sajátos szépségét kell keresnünk, amit éppen általuk akar megmutatni. Ez néha egyezik a természetükkel, máskor éppen annak az ellenkezője.

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (1)

Joel jövendölésének megfelelően az újszövetségben azzal a meggyőződéssel találkozunk, hogy a Szentlélek alakítja ki az üdvközséget. Elsőnek Keresztelő János idézi a Lélekre vonatkozó jövendölést. Ő abban különbözik az előbbi prófétáktól, hogy a Messiást mint a Lélek hordozóját és mindenki számára közvetítőjét már jelenlevőnek látja (Jn 1, 26). Az emberré lett Istenfia a Szentlélektől fogantatik. Kereszteléskor a Szentlélek vértetzi fel. Ő úzi a pusztában, hogy megvívja első döntő ütközetét a sáttánnal. A Lélek a hordozója Krisztus egész valóságának. Krisztus megbocsáthatatlan bűnnek minősíti, ha az ember ellenáll a Szentléleknek (Mt 12, 31 sk; Lk 12, 10; Mk 3, 29 sk). Az ApCsel szerint Krisztus távolléte idejére a Lelket ígérte övéinek (ApCsel 1, 8). Ennek a Léleknek erejében kell, hogy tanúi legyenek majd Jeruzsálemben, Júdeában, Szamariában és egészen a föld határáig. Ennek az ígéretnek megfelelően történt az alapvető Lélek-áradás az első pünkösdkor. A csodálatos kísérőjelenségekben nyilvánvaló lesz, hogy Isten üdvöt szerző tevékenysége feltartóztathatatlanul tör be a világba, és elterjed benne. (ApCsel 2, 1–11). A résztvevőknek az a meggyőződésük, hogy az üdvösség végérvényesen rájuk köszöntött. Péter ezt úgy értelmezi, mint az ószövetségi ígéretek teljesedését.

Michael Schmaus: Herders Theologisches Taschenlexikonban 239. o.

*

Isten minden ígérete, az ember minden nemes, szent reménye ebben a szóban foglalható össze: Szentlélek. Általa öltött testet Krisztusban és az egyházban Isten győzelmes szeretete, és marad meg a világ végéig.

KV

JANUÁR 6.

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (2)

A Lélek pünkösdi kiáradása kezdete és bevezetése a minden időkön át folytatódó Lélek-közlésnek. A Lélek irányítja és vezeti tovább az Egyházat és minden egyes hívőt, lendít a jóra. Ő választja ki Pált a pogányok közötti apostolkodásra. (ApCsel 13, 2 sk). Ő az apostolok missziós tevékenységének láthatatlan vezetője. Ő űzi-hajtja az apostolt ázsiai munkaterületeiről Európa gabonaföldjei felé (ApCsel 16, 6). Ő mondja meg neki előre a fogság szenvedéseit (ApCsel 20, 22 sk; 21, 20 sk). Az üldözések idején a Lélek adja majd értésükre a híveknek, hogy mit hozzanak fel védekezésükre, hogyan mondják el, úgy hogy nekik emiatt nem kell aggódniuk. (Mk 13, 11; Mt 10,19 sk; Lk 10, 11 sk). Mivel az Egyházat a Szentlélek vezeti, Ananiás és Szafira hazugsága Szentlélek-ellenes eljárás, és súlyos büntetést von maga után (ApCsel 5, 3–9).

Michael Schmaus: Herders Theologisches Taschenlexikon.
240. o.

*

Mielőtt Isten ügyében, érdekében beszélnénk, csendben kell lennünk. Figyelmes, összeszedett csendben, hogy meghallhassuk, mit mond az Úr Lelke által. Ez tehát nem fontolgatás. Arra is szükség van. De még nagyobb szükség van erre a figyelő hallgatásra. Isten egyházát csak a Lélek bölcsessége és ereje tudja fenntartani, megvédeni, gyarapítani. Dávid is vesztett volna, ha Saul fegyverzetében indul Góliát ellen. Isten ügyét csak Isten tudja megvédeni. A Lélek nemcsak a helyes szót adja a nyelvünkre, hanem meg is tölti erejével, és így kétszeresen is igaz, hogy Atyánk lelke szól belőlünk.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (3)

A legtöbb és legmélyrehatóbb tanúságot a Lélekről a páli iratokban találjuk. A Szentlélek elnevezést annyiféleképpen használja, hogy összefoglaló definícióját adni lehetetlen, mit is jelent Pálnál a Lélek (pneuma). Azok a szerepek, melyeket Pál a Léleknek tulajdonít, nagyon ellentétesek. Ezeket nem Pál találta ki, hanem a közösségben tapasztalta őket. Ebben az volt az új és forradalmi, hogy a megkeresztelték olyan hatásokat tapasztaltak, amelyek Istentől eredőnek bizonyultak. Pál megkísérli leírni és rendezni ezt a bőséget és sokféleséget. A legmeglepőbb és legkülönösebb Lélek-tapasztalás a nyelvek adománya (glosszológia): értelmetlen dadogás a hit fakasztotta lelkesedésből, ami által Istent akarjuk dicsérni. Pál ezt a jelenséget alapjában pozitívan ítéli meg, de szorgalmazza a közösség rendjébe való beillesztését. Ez a követelmény feltételezi, hogy a Lélek az érintetteket nem béklyózza meg, hanem az illetők szabadon megálljt parancsolhatnak a Lélek cme hatásának. Ezzel persze az a veszély is adva van, hogy a Lelket az emberi ellenállás megfosztja a ráhatás lehetőségétől. Ez a gond és a közösségekben szerzett tapasztalat készítette Pált az ismételt figyelmeztetésre: a Lelket ki ne oltsátok! (1Thessz 5,19). Michael Schmaus: Herders Theologisches Taschenlexikon 240. o.

*

Legyetek mindig derűsek! Szüntelenül imádkozzatok! Adjatok hálát mindenért, mert Isten ezt kívánja mindnyájatoktól Krisztus Jézusban. A Lelket el ne fojtsátok! A prófétai beszédet el ne vessétek! Vizsgáljatok meg mindent, a jót tartsátok meg!

1Thessz 5, 17–21

*

Nyelvészek elemezték egy-egy nyelveken szóló imáját, és megállapították, hogy a szövegnek struktúrája van, mint egy valóságos nyelvnek. De ha nem is minden esetben van így, akkor sem indokolt az elutasító álláspont. A szív túlcsordul a szeretettől, és minden szó céltelen arra, hogy kifejezze azt, ami a szívben van.

KV

JANUÁR 8.

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (4)

A senki által sem érthető, lelkesült felkiáltásoknál a közösség részére értékesebbek az egyéb Lélek-hatások (karizmák), főleg a Lélek által fakasztott prófétálás, azaz Isten szavának kifejtése. Ezek nagyobb mértékben és könnyebben érik el azt, amit a Lélek ajándékai hivatva vannak elérni: a közösség épülését. Bármennyire szívügye is az apostolnak, hogy a Lelket semmi se akadályozza a közösségben, nyomatékosan figyelmeztet a Korintusban tapasztalható összevisszaság kapcsán arra, hogy a Lélek egységre és rendre törekszik. Ebben az összefüggésben kifejti Pál saját tanítását az egyházzal, mint Krisztus testéről, amelyet a Szentlélek valósít meg, és áthat mint életelv. Az apostol tehát két irányban küzd. Éppen úgy ellene van a karizma-ellenes purizmusnak, mint a karizmatikus kaosznak. Az egységben való teljességet sürgeti.

Michael Schmaus: Herders Theologisches Taschenlexikon
240. o.

*

Keressétek buzgón a lelki adományokat, különösen pedig azt, hogy prófétálhassatok. Aki ugyanis nyelveken szól meg, nem emberekhez szól, hanem Istenhez. Senki sem érti, mert Lélektől indítva mond titokzatos dolgokat. Aki viszont prófétál, emberek épülésére, buzdítására és vigasztalására beszél. Aki nyelveken szól, csak önmagának épülésére szolgál, aki azonban prófétál, Isten egyházának épülésére teszi ezt. Szeretném ugyan, hogy mindannyian nyelveken szóljatok, de még inkább, hogy prófétáljatok, mert aki prófétál, nagyobb annál, mint aki nyelveken beszél, hacsak meg nem magyarázza, hogy az egyház is épüljön rajta.
1Kor 14, 1-5

*

A Lélek adományai nem arra valók, hogy egyesek a „Magasabb” út birtokában elszakadjanak a közösségtől. Aki adományaira hivatkozva megveti az egyházi vezetőket, vét a Szentlélek ellen.
KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (5)

Pál-szerint a Lélek a gyülekezeten kívül is ébren tartja a Krisztus-hívőkben az Istenhez való tartozás tudatát, és arra ösztönzi őket, hogy életüket Krisztus példája szerint alakítsák. Úgy áthatja őket, hogy az örömnél és Isten iránti hálnak maguk számára is érthetetlen hangjai fakadnak ajkukon (Róm 8, 26 sk), különösképpen pedig azt, hogy Istent Atyának szólítják (Gal 4, 6). De a Lélek nem csupán ezeket a rendkívüli ajándékokat adja. Jelen van a keresztyének mindennapi életében is. Ő az alapja az egészen átalakult létnek és tevékenységnek. A megkeresztelték mindegyike Isten temploma, és a Lélek lakik bennük (1Kor 3,16). Amint az Egyház egésze, úgy az egyesek is a bennük lakó Szentlélek templomai (1Kor 6, 19). A Lélek az az erő, amely nemcsak múltó eksztatikus pillanatban hat, hanem tartósan a megkeresztelték életében. Ő a zsengeadomány, a foglaló, a végidőben történendő beteljesedés biztosítója. Ő mozgatja és irányítja az evangélium hirdetőit és minden más krisztushívőt. Az a gondolat, hogy a Lélek már záloga a megvalósult üdvösségnek, Pálnál azért is jelentős, mert világos, hogy a tanítványok által megtapasztalt Jézus-feltámadás nem azonos a paruziával, tehát hogy a feltámadás és a mindent beteljesítő paruzia között még bizonyos időnek kell eltelnie. A Lélek kiárasztásával legalább a beteljesedés kezdete adva van.

Michael Schmaus; a Herders Theologisches Taschenlexikonban, 240–241 o.

*

Gyöngességünkben segítségünkre van a Lélek is, mert nem tudjuk, hogyan imádkozzunk helyesen. A Lélek azonban maga könyörög helyettünk szavakba nem foglalható sóhajtasokkal. Aki vizsgálja a szíveket, tudja, hogy mit kíván a Lélek, mert Isten tetszése szerint jár közben a szentekért.

Róm 8, 26–27

Lélekben kell imádni az Istent: a Lélek vezetésével és úgy, amilyennek Istent a Lélek felvilágosítása révén megismerjük.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN (6)

A Krisztus-hívők életében az üdvösség minden óhajtott értékét a Lélek valósítja meg. Életet fakaszt (Róm 8, 10). Az életet a jelen és a jövő dialektikus feszültségében adja (Gal 6, 8; Róm 1, 17; 2, 7; 5, 18 sk; 8, 11 skk). A Lélek megelevenít, de a teljes életet csak a jövő hozza majd meg (Róm 6, 1. 11. 13; 2Kor 3, 6).

A Lélek adja a szabadságot, megszabadít a törvény, a bűn és a halál szolgaságától, megadja az eszkatologikus szabadságot, Isten gyermekeinek szabadságát. Ő valósítja meg a szentséget (2Thessz 2, 13), aminek folytán az ember törődik „Isten dolgai”-val. A hívő a Lélek hatáskörében él. Ennek ellentéte a sarx (a test, a hús) hatásköre. Aki ebben él, a „hús dolgai”-val törődik, vagyis a világiéival. A hívő annak a Léleknek hatósugarában él, aki benne lakik (Róm 8, 11). Igaz, benne is még sok a hús szerinti vonás. A hívő valójában m i n d k é t hatalom vonzási körében él. Azonban a Lélek az uralkodó energia, és csak idő kérdése, mikor vetheti le az ember végérvényesen a sarx-ot, a húst.

Az a tény, hogy a hívőket a Lélek ösztönzi, hogy a hívő közösséget a Lélek hozza létre mint éltető elv, a keresztyének magatartásán mutatkozik meg. A Lélek birtoklásának erkölcsi kritériumai vannak (Gal 5, 19–31; Róm 1, 11, 17; Gal 5, 19; főleg 1Kor 13). Az új élet jele az új erkölcsiség (Róm 8, 6–11; 1Kor 6, 9 skk; 15, 9 skk; Gal 1, 13–16; 5, 9–23; Ef 1, 17 skk; 1Tim 1, 12–16).

Michael Schmaus: a Herders Kleines Theol. Lexikonban
241–242. o.

*

A Szentlélek életerő: aminck véghezvitele számodra a természetes erők birtokában lehetetlen, kegyelmével nemcsak lehetséges, de könnyű lesz. – Szt. Bernát.

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (1)

Az újszövetségi Szentírás Szentlélek-tana JÁNOS evangéliumában bontakozik ki teljesen. A Szentlélek a Jézus halála és feltámadása által adott „élő vizek forrása” (7, 38). Az megy be az Isten országába, aki újjászületik ebből a Lélekből (3, 5). Ez a Lélek ad életet (6, 63). Aki Jézusban hisz, e Lélekben részesül, mely mint az örök életre szökellő vízforrás örökké, kioltja szomjunkat (4, 14). Jézus az utolsó vacsorán igéri meg újra, hogy amikor majd visszatér az Atyához, tanítványaihoz eljön a Szentlélek, hogy örökké velük maradjon. Jézus maga fogja kérni az Atyát, hogy küldje el a Szentlelket (14, 16). Az Atya Jézus nevében elküldi őt (14, 26). Sőt maga a feltámadott Jézus küldi majd ezt a Lelket az Atyától (15, 26). Jézus a Szentlelket „egy másik Paraklétos”-nak nevezi (14, 16. 26; 15, 26; 16, 7). A Paraklétos szó „segítőt”, „ügyvédet” jelent. Jézus volt a mi „ügyvédünk” (1Jn 2,1). De most, hogy eltávozik a világból, és visszatér Atyjához, maga helyett egy másik „ügyvédet” küld szeretett tanítványainak. Ez az ügyvéd a Szentlélek. Jézus tehát különbséget tesz önmaga és a Szentlélek között.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 33. o.

*

A hit világában senki nem lehet önmaga ügyvédje. Hivatalból kijelölt ügyvédünk van, mert nemcsak a pogányok előtt, de Isten széke előtt sem tudnánk, mit kell mondanunk, nem tudnánk megvédeni magunkat. Ő az igazság és szeretet Lelke egyben.

KV

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (2)

Jézus szavaiból tévedés volna arra következtetni, hogy a feltámadott Jézus eltávozván, mintegy tétlenségbe vonult volna vissza, hogy helyet adjon a helyette működő Szentléleknek. Ellenkezőleg: Jézus megígéri „Visszajövök hozzátok”. (14, 18.28). Itt elsősorban Krisztusnak nem a világ végén bekövetkező eljövételéről van szó, hanem a feltámadt Krisztus köztünk maradásáról. Akit az emberek meggyilkolva kitaszítottak maguk közül, azt feltámadása által az Atya végtelen szeretetében ismét visszaadja nekünk. Jézusnak ez a jelenléte lényegében véve láthatatlan (20, 29), de annál valóságosabb. Jézus mint a Szentlélek forrása van velünk mindenkor.

Jézusnak és a Szentléleknek ez az éltető jelenléte és működése oka annak az örömek, amelyet senki elnem vehet Jézus tanítványaitól (16, 20–23): „szomorúságtok örömmé változik”.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság, 33–34 o.

*

Amint a Szentlélek a Szentháromság ölen öröktől szakadatlan származik az Atyától és Fiútól, úgy az egyház és az egyes hívő életében Pünkösdtől szakadatlanul tart a Szentlélek áradása és így a Szentháromság közösségének kiterjesztése. A Titokzatos Krisztust a Lélek folytonos áradása élteti. Krisztus a Lélek által folytonosan adja magát az Egyháznak – és ketten egy testté lesznek.

KV

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (3)

János nagyon szívesen használ olyan szavakat, amelyeknek kettős az értelme. A *Paraklétos* elsősorban „ügyvédet” jelent. A nagy perben, amely Isten és a világ között folyik Jézus körül, a Szentlélek a koronatanú Jézus mellett (15, 26;) ő győzi meg – az apostolok hite által – a világot a Krisztusban való hitetlenség bűnös voltáról (16, 7–11). De ugyanakkor átcseng a *Paraklétos* szón a parakaleé igegyökér egy másik értelme: „vigasztalni”. Az utolsó vacsorának jánosi elbeszélése Izaiás könyve második részének szellemét idézi fel: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet”! (Iz 401) E világ üldöztetései és szenvedései közepette Krisztus és a Szentlélek a két nagy Vigasztaló: örömünk, békénk, szeretetünk forrása.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság, 340. o.

*

Krisztus és a Szentlélek vigasztalását persze csak akkor tapasztalhatja meg az ember, ha nem bódítja el magát olcsó vigasztalásokkal: ha a bűnei miatt érzett bánatot nem tompítja el kimagyarázással, a felelősség alól való kibújjással, ha bajaira nem szenvedésben, önsajnálásban, önimádatban keres gyógyírt; ha a lelki szárazságból nem akar az üres képzelgések világába menekülni, hanem tud türelemmel, csendben várni az Úr vigasztalására. Isten gyakran sokáig várakoztat bennünket, hogy félreismerhetetlenül az Ő vigasztalását keressük és fogadjuk. A várakozás a védjegy.

KV

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (4)

A Szentlélek – mondja Jézus, „az Atyától származik” (15, 26), és az „enyémről kapja, amit hirdet nektek” (16, 15). Minden, ami az Atyától, Jézusé is: ezért kapja a Szentlélek is Jézustól mindazt, amit sugall: nem magától beszél a Lélek, hanem azt mondja, amit hall (16, 12–15), és a tanítványoknak eszébe juttatja mindazt, amit Jézus mondott nekik (14, 26). Ez a megemlékezés azonban nemcsak a múlt egyszerű felidézése: a Szentlélek tanítása révén értik meg igazán a tanítványok, hogy mit jelentenek Jézus szavai, hogy mit jelent léte (16, 12–13). A Szentlélek kétségkívül „ott fű, ahol akar,” (3, 8), de János evangéliumának felfogásában ez a Szent Lehelet mindig Jézustól fűj és Jézus felé sodor minket.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság, 34–35 o.

*

(Az apostolok) Krisztus lelkével teltek be; ez a lélek lett az ő lelkük, és ettől elváltozott világuk. Ez kell; Krisztus nagy gondolatait kell felvennünk; motívumainak mélységét és erejét átélnünk, és azokat egyéniségünkben sajátosan és szerencsésen kialakítanunk. Apostolok lélekből lesznek; papok csak apostoli rokonlelkek lehetnek; kongeniális emberek; lelkük a Szentlélek. Ezt a lelket kell a szentelésben venniök, és azt fölgerjeszteniök, mert bennük van a „kézrátétel” által. Higgyük azt, hogy bennünk, van; de energia, elmélyedés, megindulás, elérzékenyülés kell hozzá, hogy azt fölbresszük, s erejét kifejthessük.
Prohászka: Elmélkedések az evangéliumról.

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (5)

Jézus az utolsó vacsorán tett ígérletét a feltámadás napján kezdi beváltani. Jézus eljön tanítványaihoz; nekik adja békéjét; eltölti őket örömmel; rájuk lehel, és e lehelet által adja nekik a Szent Leheletet: „Vegyétek a Szentlelket!” (20, 19–22). Ez a legnagyobb ajándék, amit Isten a feltámadt Krisztus által ad: a saját Lelkéből adott nekünk az Isten, és ezért marad az Isten bennünk és mi öbenne (1Jn 4, 13). Ennek az Atyától származó Léleknek személyes vonásai vannak. Bár a görög *pneuma* (lélek) szó semleges nemű, a rávonatkozó névmást (*ekeinos*) Jézus nem semleges nemben, hanem himnemben használja: „Ő majd megtanít benneteket mindenre” (14, 26); „Ő majd tanúságot tesz rólam” (15, 26); „Ő megdicsőít engem” (16, 24).

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság, 35. o.

*

Amikor az Úr lelki testet öltött fel – a feltámadásban –, kezdi egyre hatékonyabban Lélekkel eltölteni és lelkivé formálni övét is. Ez nemcsak az apostolok pünkösdi viselkedésén látszik, hanem izekre még bontottabban Szent István első vértanú esetében. Ugyanaz a Lélek, aki Krisztus testét is, lelkületét is formálta, veszi kézbe az apostolokat is, hogy másik Krisztust formáljon belőlük. Érdemes szinte pont-ról pontra összevetni ApCsel 6, 8–10; 7, 54–59-et Jézus működésének és szenvedésének lényeges pontjaival, amint azt az evangéliumok kiemelik. Boldog az az ember, aki saját magán, de legalább élő embertársain tapasztalatból megismerheti, mit jelent lelkivé válni, Lélek szerint élni. Áldott az, aki életével ezt meg tudja mutatni.

KV

JANUÁR 16.

A JÁNOS-EVANGÉLIUM TANÍTÁSA A SZENTLÉLEKRŐL (6)

„Az Atyától jöttem, és beléptem a világba, most pedig elhagyom a világot, és az Atyához térek vissza” (16, 28). Az Atyától az Atyához vezető Jézus útja halála és feltámadása által beteljesedett, céljához ért. Jézus célba érése egyben a hozzánk induló Szentlélek kiindulópontja. Eljövetele által az élő Isten létének mélységei, Krisztus létének mélységei oltódnak szívünkbe, hogy higgyünk és szeressünk, ahogy Krisztus szeret, ahogy Isten szeret.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 35. o.

*

Az isteni ember az Istennel telt lélek típusa, melynek érzéke van a mélység iránt; érzéke Isten s a kegyelem iránt. . . . Az ilyennek érzéke van az élet tisztasága iránt, melyből öröm, vidámság, jókedv fakad. A világ szomorú; előbb-utóbb kiverődik rajta az üresség mint szomorúság. Klasszikus példa erre a pogányság a derült élet-programmal s a szép istennőkkel, kik nem bírták mosolyra gyújtani a földet. Ő be jó nekünk, kik a földre a tiszta szív öntudatával s az égbe az örök remény lelkesültségével tekinthetünk.

Prohászka: Elmékedések az evangéliumról. 619. o

PÁL SZENTLÉLEK-TANÁNAK ÖSSZEFOGLALÁSA (1)

1. Pál *isten működéseket* tulajdonít a Szentléleknek: ez a Lélek ismeri Isten legbensőbb titkait; igazzá és szentté tesz bennünket, és magának az Istennek irántunk való szeretetét önti szívünkbe jelenléte által.

2 Pál *személyes működéseket* tulajdonít a Szentléleknek: a Szentlélek ismeri az Isten szívét; belátása szerint osztogatja kegyelmi adományait; közbenjár értünk, tanúskodik, kiált.

3 A Szentlélek *elválaszthatatlan* Istentől és Krisztustól: Pál hol Isten Lelkének, hol Krisztus Lelkének, hol a Fiú Lelkének hívja. A Szentlélek nem gondol mást, mint amit Isten és Krisztus gondol és akar. A Szentlélek küldetése révén válunk eggyé Krisztussal.

4 Az Atyaisten, Krisztus és a Szentlélek sajátos, felelhetetlen szerepet játszik üdvösségünk megvalósításában. Ebből kitűnik, hogy amint az Atyaisten nem azonosítható Krisztussal, úgy a Szentlélek *sem azonosítható* sem az Atyaistennel, sem Krisztussal.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 32. o.

*

Nekünk, akik „vízben és Szentlélekben keresztelkedtünk meg”, Jézus módján kell élnünk a világban: közösségben vele, ellentétben vele, túlemelkedve rajta. A keresztény egyszerre van a világgal, a világ ellen és a világon túl. A Szentlélek belülről ösztönzi, hogy minden szinten eleget tegyen keresztény kötelességének.

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 139. o.

JANUÁR 18.

PÁL SZENTLÉLEK-TANÁNAK ÖSSZEFOGLALÁSA (2)

Pál eleinte még nem érezte annak szükségét, hogy pontosabban meghatározza a Szentléleknek az Atyához és a Fiúhoz való viszonyát. Ő mindenekelőtt azt akarta megmutatni, hogy az újszövetségi üdvösség rendje egy felbonthatatlan dinamikus egységet alkot: az Atyaisten, aki – bűneink ellenére – örök szeretettel szeret bennünket, és minden ember üdvösségét kívánja, Krisztus halálában és feltámadásában határtalan kegyelmét mutatta meg irántunk: minden hívőnek megadja Fiának Lelkét, aki egybefűz bennünket Krisztussal és egymással, és aki által Isten gondolata, Isten szeretete és Krisztus lelkülete árad belénk. A Szentlélek az a kötelék, amely erősebb a bűn, a halál és az írott törvény hatalmánál, és amellyel az életet adó Isten fiaiként fűzött minket magához Krisztusban.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 32–33. o.

*

A Szentlélek dolgozik, akár észreveesszük, akár nem, minden olyan erőfeszítésben, amely több világosságot, több őszinteséget, több közeledést, több békét akar teremteni az emberek között. A teremtő Lélek jelen van egész teremtésének ölében. Mert nem csupán az Egyház lelke ő, hanem a világ lelke is, ott munkálkodik a világ megújítására irányuló minden erőfeszítésben. Valaki azt mondotta: talán még csak a teremtés első napján vagyunk!

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 139–140. o.

A SZENTLÉLEK SZEMÉLY-VOLTA SZT. PÁLNAÁL

Ami a Szentlélek személyiségét illeti, Pál természetesen nem ismeri az egyház és a teológia későbbi tanításának fogalomkészletét. Újabb és újabb kísérleteket tesz, hogy a Lelket leírja, és pedig elsősorban nem a lényegét, hanem a tevékenységét. Mi viszont következtetni tudunk a Lélek ténykedéseiből a lényegére, nevezetesen azokkal a páli helyekkel összefüggésben, amelyekben a Lelket harmadikként említi az Atya és Fiú mellett, és így utal az isteni élet háromságos szerkezetére (főleg 1Kor 12, 4–11; 2Kor 13, 13). Mindenesetre Pál teológiája tartalmazza azokat a csírákat, amelyekből a Szentlélekről, mint harmadik isteni „személyről” szóló egyházi tanítás kifejlődhetett. Így Pál összhangban van a Máté által tanúsított keresztelelési formulával (Mt 26, 28), amely harmadikként állítja a Szentlelket az Atya és Fiú mellé. A páli Lélek-tan visszhangját találjuk az első Péter-levéiben.

Jánosnál világosabb a Szentlélek személyisége. Szerinte Krisztus a búcsúbeszédben övéinek „másik szózólót” ígér, aki távollétében helyettesíti. A világ végéig a tanítványoknál marad, és bevezeti őket Krisztus művébe és szavaiba (Jn 14, 16 sk. 25 sk). Ő döbbsenti rá a világot arra, hogy van bűn, igazságosság és ítélet (Jn 16, 5–11). A Lélek tesz tanúságot Krisztusról, művét állandósítja, és értelmezi (1Jn 2, 1).

Michael Schmaus a Herders Kleines Theologisches Lexikon-ban 242–243. o.

*

Ugyanazzal a szeretettel, mellyel Krisztuson függünk, fordulunk a Szentlélekhez. A Mester elment, de helyette itt a Szentlélek, Krisztushoz közelebb jutunk, amilyen mértékben nagyra becsüljük, szeretjük, s megértjük a Szentlelket.

Prohászka: Elmélgedések az evangéliumról.

JANUÁR 20.

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ATYÁKNÁL (1)

Keleten a legrészletesebb magyarázatot Nisszai Gergely-nél találjuk: „A természet szempontjából semmi megkülönböztetést sem ismerünk el az Istenben, de nem tagadjuk, hogy az ok és az okozottság szempontjából van különbség. Csupán ott teszünk megkülönböztetést, hogy az egyiket oknak, a másikat okozatnak valljuk. Az „okozott” esetében még egy megkülönböztetést teszünk: az egyik „okozott” közvetlenül az Elsőtől származik; a másik „okozott” a közvetlenül okozotton keresztül származik az Elsőtől. Így világos, hogy csak a Fiú tulajdonsága az Egyszülöttség, és nem kétséges az sem, hogy a Szentlélek az Atyától való”. (Az „ok” és „okozott” szó természetesen nem a Teremtő és a teremtmény okozati viszonyát jelenti itt, hanem az egy isteni lényeg származási viszonyát. (Gergely magyarázatában tehát a három isteni személy viszonya így alakul:

Ok: az Atya, okozott: a Fiú és a Szentlélek;

Közvetlenül okozott: a Fiú;

a közvetlenül okozotton keresztül okozott:

a Szentlélek.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 62. o.

*

Isten titkaival kapcsolatban lehetséges az eszmélődés is, meg a szemlélődés is. Az előbbi inkább saját kicsiségünkre tanít meg közvetlenül bennünket, az utóbbi pedig Isten nagyságára. A kettő nem zárja ki egymást, inkább kiegészíti, úgy mint az élő, fejlődő facsemete és a mellé leszúrt karó.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ TANÍTÁS AZ ATYÁKNÁL (2)

Ágoston más oldalról fogja meg a problémát, mint Gergely. Szerinte, minthogy az Atya és a Fiú „adja a Szentlélek”¹, mind az Atya, mind a Fiú a Szentlélek forrása, mégpedig nem két forrás, hanem egy. A Szentlélek tehát az Atyától és a Fiútól származik. De minthogy csupán az Atya az, aki senkitől sem született, és minthogy az Atya az, aki Fiát szülvén neki adta azt a képességet is, hogy a Szentlélek forrása legyen, Ágoston szerint a magyarázat teljessége végett hozzá kell tennünk, hogy a Szentlélek végső forrása (principaliter) az Atya.

Ágostonnál tehát a három isteni személy viszonya így alakul:

forrás: az Atya és a Fiú;

nem született, végső forrás: az Atya;

született forrás: a Fiú;

az Atya-Fiú forrásból származott: a Szentlélek.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 62–63. o.

*

A két vélemény között érdemi különbség nincs. Egyik az okozat oldaláról közelíti meg a kérdést, másik a forrásról. Az ilyen különbség nem megy az egység rovására, sőt erősíti azt, mert nem nyirbálja meg a szükségesnél jobban az egyéniséget, a szabadságot. Várható, hogy a majd megizmosodó néger, indiai stb. teológiai gondolkodás az eddiginél még gazdagabban bontakoztatja ki a hitigazságok tartalmát. A különbségek türelmes elfogadása, egymás megértésére és értékelésére való törekvés: a hit mellett a szerezetet is gyakoroltatja velünk.

KV

JANUÁR 22.

MAKEDONIANIZMUS

Tévesen nevezték el ezt a teológiai tanítást egy Makedonios nevű konstantinápolyi püspökről, aki a 4. sz. közepén élt. Eszerint a Szentlélek, akit, eddig minden különösebb teológiai megfontolás nélkül, amely lényegét elemezte volna, egy sorba állítottak az Atyával és a Fiúval, – valójában csak teremtmény. Legalább is a szentírás sohasem úgy írja le működését, mint egy isteni személyét. (Ezért nevezték őket görögül pneumatomachoszoknak, azaz a Lélek ellen küzdőknek). Mások feltételezték, hogy afféle közlépény Isten és a teremtmények között. Ezt az irányzatot, mely az arianizmus hatására keletkezett, az I. konstantinápolyi zsinat, amelyen 36 püspök volt képviselve, elítélte.

K. Rahner-H. Vorgrimler: Kleines theol. Wörterbuch. 2. kiad. 276. o.

*

Mindkét irányzat abból a hamis hódolatból fakad, amely nem tudja elviselni, hogy Isten ennyire közel kerüljön a világhoz, beletestesüljön-belclelkesüljön. A Lélek küldésével ugyanis Krisztus még teljesebbé teszi Ádám nemzetségével való egyesülését. A túlzott hódolat mögött pedig legtöbbször az a törekvés húzódik meg, hogy ne kelljen túlságosan közel kerülni Istenhez, mert ez a közelség veszélyeztetni látszik emberségünk teljességét, korlátlan kibontakozását. Attól tartunk, túlságosan sokat kell feladnunk magunkból, ha Isten ennyire közel kerül hozzánk. Meg kellene értenünk, hogy a megtestesülés egészen más perspektívákat nyit meg számunkra.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ EGYHÁZI TANÍTÁS FEJLŐDÉSE (1)

A keleti és nyugati felfogás közti fogalmi különbség egy mindinkább elmérgesedő vitává fajult a görög és a latin egyház között. A latin egyháznak annyira közkincsévé vált az ágostoni felfogás, hogy a Szentháromságról szóló nyugati hitvallások mind ezt követték; sőt a VI. és VII. sz.-tól kezdve a misében énekelt konstantinápolyi hitvallás szövegébe is kezdték beilleszteni az „és a Fiútól” (Filioque) szót. A 809-ben Achenben megtartott zsinat azzal a kéréssel fordult III. Leó pápához, hogy rendelje el az egész Egyház számára az „és a Fiútól” szó beiktatását. A pápa meg volt ugyan győződve az ágostoni Szentháromság-tan helyességéről, de a zsinat kérésének mégsem tett eleget, minthogy nem tartotta kívánatosnak a hagyományos hitvallás szövegének megváltoztatását. Ennek ellenére a beiktatás szokása egyre terjedt, és a XI. századtól kezdve, német hatásra, Róma városi liturgiájába is behatolt.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 63–64. o.

*

Ebben a dologban is, mint minden másban, meg kellett volna fogadni Szt. Pál szavát: ne azt keressétek, ami elválaszt, hanem azt, ami összeköt. Ha valaki más véleményen van, ne az legyen a legfőbb gondom, hogy tévedését bebizonyítsam, hanem az, hogy megtaláljam véleményében azt, amit el tudok fogadni, amivel esetleg a magam felfogását ki tudom egészíteni. A köznapi életben is ez a probléma: általában addig sem jutunk el, hogy figyeljünk a másik szavára és meg is értsük. Ösztöneinek és szeszélyeinek leginkább kiszolgáltatott ember az, aki nem tudja kiszolgáltatni magát a másik figyelmes meghallgatására és jóakarató, elfogadásra hajló bírálatára.

KV

JANUÁR 24.

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ EGYHÁZI TANÍTÁS FEJLŐDÉSE (2)

A görög egyház már a IX. századtól kezdve tiltakozott a Filioque beiktatása ellen, márcsak azért is, mert az efezusi zsinat megtiltotta új hitvallás-szövegek szerkesztését. Mikor aztán 857-ben egyházpolitikai okokból szakadás keletkezett a római pápa és Phótiosz konstantinápolyi pátriárka között, Phótiosz egy vastos könyvet írt, amelyben élesen támadja ezt a betoldást, amelyet eretnekségnek bélyegez; szerinte a Szentlélek *csak* az Atyától származik. Phótiosz előtt csupán az antiochiai iskola néhány hittudósa vélekedett úgy, hogy a Szentlélek csak az Atyától származik; Phótiosz állítása tehát nem támaszkodhat a görög egyházatyák egyhangú hagyományára. Felfogása mégis óriási befolyást gyakorolt a későbbi görög teológiára.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 64. o.

*

Fájdalmas tény, hogy éppen az egyház egységét létesítő Lélek körüli csatározások osztották meg hosszú időre és jelentős mértékben a kereszténységet. Közben mindkét fél az Isten ügyét, az igazságot védte. De az, aki az igazságnak a lelke, lelke a szeretetnek és egységnek is. Oszthatatlanul mind a háromé. Aki az igazságot védi, annak a szeretetet és egységet is védenie kell, különben eredménytelen az igazság érdekében tett erőfeszítése. Másrészt: az igazságok nem önmagukért, a tudás gyarapításáért vannak, hanem az életet szolgálják. Az igazság helyes védelme ezt nem hagyhatja figyelmen kívül.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ EGYHÁZI TANÍTÁS FEJLŐDÉSE (3)

Amikor az 1439-ben megtartott firenzei zsinat – sajnos csak nagyon rövid időre – helyreállította a nyugati és keleti egyház egységét, a zsinati viták főpontja természetesen a Szentlélek származásának kérdése volt. Hosszú és alapos tárgyalások után végül is mindkét fél elfogadta a következő nyilatkozatot:

„Mindnyájan valljuk, hogy a Szentlélek örökké az Atyától és a Fiútól van, és lényegét, létező lényét az Atyától és a Fiútól bírja, és az egy forrást képező mindkettőtől származik, örökkévalóan, egy lehelés által. Kijelentjük, hogy amikor az egyháztanítók és szentatyák azt mondják, hogy a Szentlélek az Atyától a Fiún keresztül származik, ez azt akarja kifejezni, hogy a Fiú is oka (görög szóhasználat szerint), illetve, forrása (latin szóhasználat szerint) a Szentléleknek, éppen úgy, mint az Atya. És minthogy mindazt, ami az Atyáé – kivéve az Atyaságot – az Atya odaadta egyszülött Fiának születése által, azt is az Atyától kapja örökké a Fiú, hogy a Szentlélek tőle származik.”

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 64–65. o.

*

A firenzei zsinat által mutatott helyes irányba tett újabb lépés az a nyilatkozat, melyet a Hittani Kongregáció 1972-ben adott ki. Eszerint „a Szentlélek az Atyától és a Fiútól, vagyis az Atyától a Fiún keresztül származik.” Egyenrangúakként áll egymás mellett a latin és a görög formula. Figyelmeztetés ez azoknak, akik annyira idegenkednek a teológiai pluralizmustól, és nem veszik észre, hogy ez az új, igazában az ősi és az erőltetett felfogásbeli, liturgiai stb. egyöntetűség csak az egység látszatát teremti meg és nem az egységet. Azt inkább lazítja a felesleges elfojtással.

KV

A SZENTLÉLEKRŐL SZÓLÓ EGYHÁZI TANÍTÁS FEJLŐDÉSE (4)

Az Egyház hisz az Istenben, aki lényegében egy, a személyekben hármass; hisz a nem-született Atyában, az Atyától született Fiúban, az Atyától és Fiútól származó Szentlélekben. Az Atya nem Fiú és nem Szentlélek; a Fiú nem Atya és nem Szentlélek; a Szentlélek nem Atya és nem Fiú. ...Az Atya a maga egészében a Fiúban van, és a maga egészében a Szentlélekben van; a Fiú a maga egészében az Atyában van, és a maga egészében a Szentlélekben van; a Szentlélek a maga egészében az Atyában van, és a maga egészében a Fiúban van. ...Az Atya semmi forrásból nem fakadó forrás; a Fiú forrásból fakadó forrás; az Atya és a Fiú egy forrása a Szentléleknek; az Atya, a Fiú és a Szentlélek egy forrása a teremtményeknek.

A firenzei zsinat hitvallása.

Ez a hitvallás, ha összevetjük Pál lángoló himnuszaiival, vagy János titokzatos mélységeivel, kétségkívül száraznak és elvontnak hangzik. De nem szabad elfelejtenünk, hogy mennyi kutatásba, mennyi fáradságba, mennyi imába, mennyi küzdelembe került, amíg a keresztyénység odáig jutott, hogy ilyen nyugodtan és kristálytisztán fogalmazza meg Istenről, Krisztusról és a Szentlélekről szóló hitét.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 66–67. o.

Azért rejtőzködik el az Isten, hogy keresésére sarkalljon minket; és azért végtelen az Isten, hogy tovább keressük őt akkor is, ha már megtaláltuk.

Szt. Ágoston

A SZENTLÉLEK SZÁRMAZÁSA

A Szentlélek világba való küldésének lényege (a szentháromság titkának keretében) nagyobb nehézség nélkül érthető. Isten két alapvető módozatban közli magát a világgal: önközlés mint igazság, amely a történelemben megy végbe, és Isten szabadon felkínált hűségét jelenti, másrészt önközlés mint szeretet, amely létre is hozza önmaga elfogadását, és az ember transzcendenciáját kitágítja Isten abszolút jövőjének befogadására. Így Isten önmagát osztja meg a szűkölködő, véges és bűnös teremtménnyel. Önmagának ilyenén való kiadása – amely által azonban nem keresi önmagát, és nem is akarja megnyerni –, hogy ti. az ember szabadon „kisebb” mer lenni egy másik létezőben, mert olyan nagy, hogy ezt megteheti: ez tulajdonképpen a szeretet. Mivel Isten mint Isten teremt, úgy teremt, mint aki szellem; teremti így mindazt, ami a világban mindig új és credeti, szabad és eleven, váratlan és erőteljes, gyengéd és erős egyszerre. Ő a kegyelem lelke: azt az Istent, aki bennünk felkenés és pecsét, foglaló, vendég, vigasztaló, ügyvéd, a belső kiáltás, szabadság és gyermekség, élet és béke, szentség és egység, nevezzük Léleknek. Az, aki olyan gyümölcsöket érlel bennünk, mint a szeretet, öröm, béke, türelem, tisztaság, ez a Lélek, a test elszánt ellensége, de ellensége a bűnnek, a csupán törvényszolgálatnak, aki az átalakulás titkos ereje bennünk, aki arra tör, hogy a test dicsőségben támadjon fel, és a világ átalakuljon.

Rahner-Vorgrimler: Kleines Theol. Wörterbuch. 180–181. o.

*

A Szentlélek megisteníti, isteni élettel járja át az embert, hogy Isten szeretetét isteni szeretettel viszonzhassa.

KV

FOGALMUNK A SZENTLÉLEKRŐL

A Szentlélek nem öltött testet, mint Jézus, azért még nehezebben tudunk fogalmat alkotni róla. A Szentírás, szokása szerint, képekkel, mély szimbólumokkal érezteti meg kilétét. Például azt mondja, hogy ő az Isten lehelete. Az ószövetség prófétái megjövendölték, hogy az a Lehelet fog lakozni teljes bőségben az Üdvözítőben (Izaiás 11, 2), és betölti az újszövetség népének minden tagját (Joel 3, 1–5). Húsvét estéjén a feltámadt Jézus rálehel tanítványaira, és így szól: „Vegyétek a Szentlelket” (Jn 20, 22). Ötven napra rá, pünkösdkor, újból tapasztalják a tanítványok, hogy elárasztja őket a Szentlélek isteni ereje. A Lélektől ösztönözve túláradó örömmel lépnek először a nyilvánosság elé és hirdetik; „Jézust feltámasztotta az Isten, ennek mi mind tanúi vagyunk” (Apostolok Cselekedetei 2, 32). Tudja meg hát mindenki, „teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, a kit ti keresztre feszítettetek, Úrrá és Messiássá tette” (uo. 36.).

Nemeshegyi Péter: Mi a keresztyénység? 27. o.

*

A nagy gondolatokat szenvedélyekké fokozza a Szentlélek. A hideg gondolat nagy sohasem lehet; nagy csak az, amit nagyon szeretünk. Ha Isten gondolatait nem szeretjük, azok is eltörpülnek. Az ember szeretettel gondol szülőjére, jegyesére, hazájára; e szeretet által lesz az asszonyból anya és jegyes, a földből haza. Az Úr Jézusra is gondolhat hitetlen, zsidó, pogány, de azzal a gondolattal, mely lelkeket vonz, fűz és forraszt hozzá, csak a szerető lélek gondol rá.

Prohászka: Elmélkedések az evangéliumról. 625. 1.

IMA A SZENTLÉLEKHEZ

A feltűnés nélküli Lélek. Milyen világosan kitűnnék a Szentlélek jelenléte abban a pillanatban, amelyben elhagyná a világunkat. Olyan lenne a föld akkor, mint egy ország, amelyből eltűnt a víz. A víz sem tűnik fel nekünk; de ha hiányzik, minden megváltozik. Viruló mezőkből pusztaságok lesznek.

Mikor az Egyház a Szentlélekhez imádkozik, tényleg ezt a hasonlatot használja. A 104. zsoltárból választja ki azt a szót, amely a természet életerejét Isten leheletének, Isten lelkének titulálja, mert csak ezáltal maradnak fenn az élőlények létükben.

„Ha elrejtéd arcodat, félelem szállja meg őket.

Ha megvonod éltető erődet,
elpusztulnak és a porba térnek.

Ám ha kiárasztod lelkedet,

fölélednek, és megújítod a föld színét.” (104 Zsolt. 29–30)
(Holland Katekizmus, német kiadás, Nijmegen, 1968.
223–4)

*

Ami természetes, azon nem csodálkozunk, azért nem fohászkodunk. Mi is természetesnek vesszük a természetet úgy, ahogy van. Pedig elcsodálkozhatnánk a természet szépségén. A természet nemcsak van, nemcsak mozog, nemcsak fejlődik, hanem közben – nagyon szép is. Mi ez a szépség? Valami meghatározhatatlan csillogás, Valami szívhez szóló vonás. Valami játékos könnyedség. Valami lenyűgöző nagyság. Ezt a pontosan ki sem fejezhető, varázslatos vonást vette észre a zsoltáros a természetben, és felismerte a forrását is: Isten Lelkét. Mi, keresztények már nemcsak a természet szépsége mögött vesszük észre a Szentlelket, hanem a lélek szépsége mögött is. És hívjuk a Lelket, hogy vonja be szépségével szívünket.

BE

A SZENTLÉLEK ÜNNEPE

A pünkösd Egyházunknak a húsvét után legrégibb ünnepe, a zsidó Hetek ünnepén, azaz a Pászka-ünnep után való ötvenedik napon, melyet görögül Pentekosténak neveztek, melyből az összes modern nyelvek, így a magyar is a maga ünnepe nevét átvette. Ezen a szent napon, ezen az egyszeri ünnepen jött el először a Szentlélek, lángnyelvek szelid lobogásában, a tavaszi vihar zúgásában, hogy önmagába öltöztesse azt a háromezret, aki ezen az első pünkösdön krisztusivá akart lenni. Tertullianus szava szerint a bérmlás sacramentumában a Szentlélekbe öltöztetik a keresztyén embert, a pap az egyházi rend sacramentumában még külön is részesedik benne. A pünkösd ünnepe eszünkbe idézi, mennyire különleges módon állunk közel az Isten Lelkéhez.
(Radó P: Az egyházi év, Budapest, 1957. 129)

*

Az első pünkösd eseménye annyira jellemző a Szentlélekre: hatalmas külső jelekkel érkezik, de senkit sem kényszerít. Kiválaszt magának lelkeket, de ezeknek az embereknek maguktól kell kimondaniuk az igen-t a Szentlélek választására. Mindenki előtt megnyilatkozik az új csoda, de nem kötelezi a Szentlélek az egész közönséget, hogy azonnal térjen meg. – Ilyen a Szentlélek működése bennem is. Legviharosabb jelentkezéseiben is szabadon hagyja akaratomat. Legédesebb élményeivel sem bilincsel le. Nem lenyűgözni akar, hanem felszabadítani arra a pillanatra, amikor önként adom át magamat az ő irányításának.

BE

A MAGYAR PÜNKÖSD

Hazánk népének az újkor küszöbén rendkívül népszerű harmadik főünnep „a dicsőséges vigasztaló Szentléleknek eljövetele.” Milyen misztikus elragadtatás szavaival hívogatja a magyar kódexirodalomban lecsapódott népi áhítat, tegye „az mi szívünket önnön hajlékává, kiűzván belőle minden bűnöket és lelki kísérteteket.” Szébbnél szebb címekkel tisztelik meg Őt... A középkor végén Európaszerte szokásos tavasz-megszemélyesítést népünk pünkösdi ünnepére rögzítette: leánykát választanak meg pünkösdi királynőnek, és a tavasz üdvözlését átformálták a lelkek tavaszának, a Szentléleknek köszöntésévé. A templomokban a nagymise alatt galambot bocsátottak szárnyra, hadd gondoljon mindenki arra, hogy „olyanoknak kell lenniök ő életökben, mint az galambnak, mely epe nélkül vagyon, ezenképpen valakik akarják venni a Szentlelket, haragnak, gyűlölségnek és irigységnek epéje nélkül kell önekik lenniök.” Kócot gyújtottak meg, hogy emlékeztessék a hiveket, hogyan jött el a Szentlélek nyelvek képében, azért, „hogy az emberek szólánának minden nemzeteknek nyelvével tüzes ígéket; és hogy a tüzes törvényt tüzes nyelvekkel prédikálnák.” Így ígérték őseink pünkösdkor imák szavával, tettel, énekszóval a Csodálatos Lelket, hogy „szerelmének lánggázó tűzét” lobbantsa fel öbennük, és kijelentse nekik az Úristennek hozzájuk való fogyhatalan szeretetét. (Radó P: Az egyházi év, 133-4)

A vigasztaló Szentléleknek valóban ez utóbbi a legnagyobb vigasztalása: ha kijelenti nekünk – szívhez szólóan, bizonyító erővel –, hogy Isten valóban szeret minket, hogy egy határtalan szeretet légkörében élünk. Ezt a kegyelmet kérjem én is a Szentlélektől!

BE

FEBRUÁR 1.

A SZENTLÉLEK KRISZTUS LELKE

Pál úgy látja, hogy a megdicsőült Krisztus Lelke egyesíti, tisztítja meg, kelti életre, és vezeti be a teljes igazságba Isten eszkatalogikus népét. A nép ugyan gyöngé és bűnös, de már megkapta a Szentlélek zsengeit (vö. Róm 8, 22) és zálogát ebben a világban (vö. 2 Kor 1, 22; 5, 5). Következésképpen az Egyházat Isten lakóházának nevezi a Lélekben (vö. Ef 2, 22).

Minden keresztény „élő kő”, egy „lelki épület” megalkotására hivatott (vö. 1 Pét 2, 5). A Szentlélek nem önmagát nyilatkoztatja ki, hanem Jézus Krisztust dicsőíti meg, és nyilvánítja ki, őbenne pedig az Atyát. Mégis érezni tevékenységét; hasonlít a szélhez, amelyet nem látunk, de a megremegő levelek elárulják fuvallatát. A Szentlélek munkálkodik a sokféle karizmában. . . . Pál szemléletében tehát Krisztus egyháza semmiképpen sem egyszerű adminisztratív szervezet, hanem az élő, személyes Krisztus titokzatos Teste, amelyet a Lélek éltet.

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 29. o.

*

Krisztushoz közelebb jutunk, amilyen mértékben nagyra becsüljük, szeretjük s megértjük a Szentlelket, s végleg elszakadunk magától Krisztustól, ha a Szentlélek ellen vétünk, vagyis ha lelketlenek vagyunk hit, remény, szeretet, üdvösség, örök élet iránt.

Prohászka: Elmélkedések az evangéliumról. 615. old.

A SZENTLÉLEK JÉZUS ÉLETÉBEN

Szent Lukács először leírja Jézus keresztségét a Jordánban, ahol a Szentlélek galamb képében leszáll rá. Azután elmondja, hogy „Jézus a Szentlélektől eltelve otthagyta a Jordánt, a Lélek ösztönzésére a pusztába vonult” (Lk 4, 1). Majd a Lélek erejével visszatér Galileába. Názáretbe érkezvén, szombaton a zsinagógába megy, és feláll, hogy olvasson. Izaiás próféta könyvét adják oda neki. A tekercsen azt a kulcsfontosságú helyet találja, amely róla magáról szól, – annyira, hogy záradékkul azt mondja hallgatóinak: „Ma beteljesedett az Írás, amit az imént hallottatok.” Szent Lukács szövegében mindenekelőtt az ragad meg, milyen állhatatosan hangoztatja, hogy Jézus a Szentlélek indítására megy az emberek felé. Kétség nélkül tudjuk, hogy a Lélek árnyékozta be Máriát hatalmával, és Jézus megtestesülése pillanatától a Lélek felkentje. Evvel hitünk központi magvához érkezünk. Hasznos megjegyeznünk, hogy Jézus tanítványait nem „jézusiaknak”, hanem „krisztusiaknak” (ebből származik a „keresztény” szó) nevezték, Krisztusra, a Lélek felkentjére való vonatkoztatással. Jézus emberségét valamiképpen átjárja a Lélek, az vezet életének korszakain át, egészen a végső odaadásig. Ugyanezt a Lelket ígéri övének, hogy folytassák művét: „Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék, aki hisz bennem! Ahogy az Írás mondja: bensejéből az élő vizek forrásai fakadnak. Ezt arról a Lélekről mondotta, amelyet a benne hívők kapnak meg: a Lélek ugyanis még nem jött el, mert Jézus nem dicsőült még meg.” (Jn 7, 37–39).

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 138. o.

*

Amit csak tesz Jézus az emberekért, mindazt a Lélek irányítása alatt, Isten bölcsességével és hatalmával teszi. Ez a lelki egység nem hogy eltávolítaná az emberi gyötrelmekről, inkább feléjük sodorja. Jézus életének minden korszakát a Szentlélek dinamizmusa hatja át.

Suenens.

A SZENTLÉLEK JÉZUS EMBERI SZÍVÉBEN

Hogy Jézus emberi szívében lehetővé váljék az Atyával való szeretetegység, az kell, hogy *az isteni szeretetkapocs, a Szentlélek küldessék el szívébe*. Ez a küldetés már a megtestesüléskor kezdődik, és állandóan mélyül: maga a Szentlélek Jézus lelkébe vésett isteni odahajlássá lesz (*inclinatio impressa ad caritatem*), és így forrása annak a szeretetnek, amely Jézus egész életét egy nagy „Abba, Édesatyám!” kiáltássá teszi. A Szentírás ezt úgy fejezi ki, hogy Isten Jézust „felkente” (Krisztussá, „felkentté” tette) a Szentlélek kenetével. A Szentléleknek ez a dinamikus jelenléte és az abból állandóan forrásozó, egyre erősödő szeretet Jézus egész életének és örök feltámadásának vezérfonala.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 104–105. o.

*

Amit a Szentlélek a szentháromsági belső életben (az Atyától és) a Fiútól kap, amivé a kettőjük egymás felé való fordulása folytán állandóan lesz, azt árasztja Jézus lelkébe, azzal keni fel. Az Atya és a Fiú közötti kölcsönös önátadás, szeretet eltölti Jézus emberi szívét: egyre mélyebben tudatosul benne, mennyire szereti őt az Atya, és egyre nagyobb készség alakul ki szívében, hogy az Atya szeretetét teljes odaadással, engedelmisséggel viszonzozza. A Szentlélek az Ige és Jézus kapcsolatát a fogantatásban megalapozta, a felkenéssel mind teljesebbé teszi, azaz hozzásegíti Jézust, hogy az legyen, aki.

KV

A LELKET AJÁNDÉKOZÓ FIÚ

Az Atya akaratából *Jézus azért kapta a Szentlelket, hogy abban „testvéreit” részesítse.* Jézus mint feltámadt Úr, kinek jelenlétét és tevékenységét már nem korlátozza az idő és a tér, azokat az embereket, akik a Szentlélek ösztönzésére hisznek benne, és nevében megkeresztelkednek (vagy legalább is, bár saját hibájukon kívül, nem ismernek rá Jézusra, a Szentlélek ösztönzésére hisznek a szeretet feltétlenségében, és vágyakoznak annak befogadására), emberségével egyesíti mint testének „tagjait”, és így alkalmassá teszi őket arra, hogy az egy Fiú Lelke az ő szívükbe is belevésődjék. Az Atyaisten minden embert Fián keresztül lát, azon a Fián keresztül, aki „érettünk és a mi üdvösségünkért” emberré lett, és annyira szeret minket, hogy életét adta értünk. A megfeszített és feltámadt Jézus örök léte hatékony jele a megbocsátó isteni szeretetnek. Bocsánatot nyerve, az emberek „a Fiúban Isten fiaivá lesznek, és a Szentlélek által így kiáltanak: Abba, Édesatyánk”. (GS 22)

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 105. o.

*

Mi is úgy kaptuk a Szentlelket, hogy benne a magunk módján másokat is részesítsünk. Nemcsak a karizmatikusok módján, akik szívesen imádkoznak azért, hogy más is megkapja a Lélek ajándékait. Mindenki számára járható út az, hogy követi a Lélek ösztönzéseit, és anélkül, hogy ezt külön szándékolná, sugározza magából a Lelket. Az öröm, a békesség, a tanács, a lelki erő, a tisztaság légkörét teremti meg így maga körül az ember.

KV

A KRISZTUSSÁ ALAKÍTÓ LÉLEK

Amikor a Szentlélek, a „Fiú Lelke”, mintegy bensőnkből kifelé dolgozva, szívünk középpontjától kiindulva egész természetünket fokozatosan átformálja, akkor Krisztus az, aki létünket mind jobban és jobban magáévá teszi, képmására formálja, egyesíti. *Így lesz Jézus a mindenség központja, és személyes szeretete által teremti meg az emberiség egységén keresztül a világ egységét.* Ez a mű, Isten jóvoltából, a történelmen túli, végső napon teljesedik be, de már épülőben van. Jézus Szentlelke által állandóan serkenti testének tagjait, hogy legyenek az Isten keresztre feszített szeretetének tanúi, legyenek Isten szeretetének visszfénye a világban, szeressék még ellenségeiket, bocsássanak meg az ellenük vétkezőknek, győzzék le jóval a rosszat, addig, amíg csak – Isten önátadása csúcspontjaként – el nem jön az a nap, amikor Isten lesz „minden mindenben” (1Kor 15, 28), a Szentháromság lesz „minden mindenben”, a szeretet lesz „minden mindenben”.

Nemeshegyi Péter: A Szentháromság. 105–106. o.

Vallásosságomban nem vezérelhet pusztán az a törekvés, hogy üdvösségemet biztosítsa. Sőt, mások üdvösségének munkálása sem elegendő. Célom az, hogy Isten megdicsőüljön általam: a magam életével is hozzájáruljak ahhoz, hogy Ő legyen minden mindenben. Az új ég és föld, amelyet várunk, Isten ajándéka is lesz, de – és ez is ajándék – elfogadja hozzá a mi közreműködésünket is.

KV

A LÉLEK MEGTAPASZTALÁSA (1)

Maga a Lélek éppúgy nem látható, mint a lélegzet vagy a szél (lélegzet, ill. szél az eredeti jelentése a lélek-kel fordított *ruah* héber, ill. *pneuma* görög szónak). Ennek ellenére az ember észreveheti, megtapasztalhatja, és hatásait leírhatja. A Lélek megtapasztalása az igézet horizontján történik, amit a maga részéről az jellemez, hogy az embert egészen megragadja, és mélyreható benyomást tesz rá. Az igézet illeti az embert, és vonzólag hat rá azáltal, ami meglepő és szokatlan van annak megtapasztalásában, ami az embert magába olvasztja, megvalósítja, de egyben felül is múlja. Az embernek – nemcsak a mitikus szinten állónak, hanem a modernnek is – alapvető tapasztalatához tartozik az az intuitív észrevétel, hogy valami titokzatos, mély és erőteljes hatja át az egész valóságot; ez hozza létre a dolgokat, és hordozza az élet minden megnyilatkozási formáját. A megigézés minden formája – beleértve szekularizált formáit is, mint a sport, a technika, művészet, valamint a tudás, a hatalom és a szórakoztatás sztárjai – az Abszolútum fényének felcsillanásai. Az igézőnek szoros kapcsolata van az önmagában nyilvánvaló értelemmel. Minél igézőbb valami, annál kevésbé vezethető vissza másra, annál érinthetetlenebbnek és abszolútabbnak tűnik.

Mint erő és dinamizmus, amely mindent áthat, a Lélek mindig jelen volt a világban. Ezért a világ a Lélek temploma. Teremtése első pillanatától a Lélek lakja.

(L. Boff: *Erfahrung von Gnade*, 286)

*

Aki nem hagyja, hogy elsorvadjon benne a Lélek megtapasztalására való természetes képesség, hanem igyekszik minél több módon megpillantani az Abszolútum felcsillanó fényét, az a megszentelő Lélek megtapasztalására is alkalmasabb.

KV

FEBRUÁR 7.

A LÉLEK MEGTAPASZTALÁSA (2)

Az Újszövetség szerint a Messiás Jézus Krisztus eljövetele a Lélek megnyilatkozásának teljességét hozta magával. Lukács teológiájában Jézus egyenesen úgy szerepel, mint a Lélek teljességének hordozója. Jézust nem egyszerűen karizmatikusnak kell tekinteni, aki megkapja a Lelket. Ő állandóan birtokolja. A világban való fellépése a Lélek műve. Jézusban a Lélek is „megtestesült”. Ezért Jézus mindazt, amit tesz és mond, saját erejéből teszi és mondja. Nem a Lélek vezeti, hanem a „Lélekben” járja útját. A hatás, amit Jézus a benne lakó Lélek erejében kivált, azoknak a megigézettsége, akik körülveszik. Az evangéliumok ismételtén beszélnek efféle csodálkozásról, rémületről, arról, hogy az emberek magukon kívül voltak. Az ámulat, a magánkívül-levés és felkiáltás: Ilyet még soha nem láttunk – nem hívős tudomásulvétel kifejezése, amely csupán megvilágosításokat vesz tudomásul, hanem olyan tapasztalás is, amely az egész embert lelke legmélyéig megrázza. Ez Jézus Lelkének megilletődött megtapasztalása. – A feltámadás egész tágasságában mutatja meg a Lélek jelenlétét Jézusban. Jézus teste, mely eddig sebezhető és halandó volt, szellemi és romolhatatlan testté lesz, mely telve van isteni erővel. A feltámadt Krisztus a Lélek létformájában létezik: megszabadulva a test kötelékeitől, az erő és közösség teljességében, mindenséget betöltően (pánkozmetikusan).

L. Boff: Erfahrung von Gnade. 286. o.

*

A szentek felcsillantják előttünk az Abszolútum fényét. Hatásuk, mely oly sokszor egyáltalán nem állt arányban természetes adottságaikkal, világos jele ennek. Ebben is Jézus szerepét folytatják, ezt kell meglátnom és megláttatnom bennük.

KV

A SZENTLÉLEK ÉS AJÁNDÉKAINAK KIÁRADÁSA

A Szentlélek olyan erő gyanánt jelenik meg, amely az Egyházat előre hajtja útján a világban, és megadja misszionárius dimenzióját, katolicitását, vagyis egyetemességét. Ő teremti meg a titokzatos Test eleven egységét is, megszentelve és erejébe öltöztetve a keresztyényeket. Szt. Pál minden lapján megmutatja a Lélek mindenütt jelenvaló cselekvését. Maga Jézus kijelentette, hogy a Lélek, akit majd elküld, megdöböntő kegyelmek és adományok kíséretében jelentkezik övéiben. Annyira, hogy a tanítványok nagyobbakat fognak véghez vinni, mint ő maga, beleértve a csodákat is. Az ősegyház életében tavaszi bimbóként fakadó karizmák lényegük szerint egyetlenegy valóságnak különféle, látható megnyilvánulásai. Ez a valóság a Lélek túláradó élete a keresztyények lelkében. Ezek az adományok az Egyház építésére valók, és kiegészítik egymást.

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 28. o.

*

A lelki adományok ugyan különfélék, a Lélek azonban ugyanaz. A szolgálatok is különfélék, de az Úr ugyanaz. Sokfélék a jelek is, de Isten, aki mindenben mindent véghez visz, ugyanaz. A Lélek ajándékait mindenki azért kapja, hogy használjon vele. Az egyik ugyanis a bölcsesség ajándékát kapja a Lélektől, a másik a tudás adományát ugyanattól a Lélektől, a harmadik a hitet kapja ugyanabban a Lélekben, vagy pedig a gyógyítás adományát szintén ugyanabban a Lélekben. Van, aki csodatevő hatalmat kap, van, akinek a prófétálásnak vagy a szellemek elbírálásának képessége jut osztályrészül.

1Kor 12, 4–11.

Elizeus megkapta Illés köpönyegét, abba öltözködött, s mint próféta jött át a Jordánon. Mi is Illés köpönyegét keressük, hogy prófétáknak, buzgó lelkeknek készüljünk; Jézus pedig mondja: majd felöltöztetek ... erőbe. A szentek ereje az ő lelkiviláguk. ...

Prohászka: Elmékedések az evangéliumról. 613. o.

FEBRUÁR 9.

A LÉLEK ÉS AJÁNDÉKAI

A Lélek elválaszthatatlan ajándékaitól. Amikor megkapom a Lelket, megkapom javainak teljességét is. És ezt a teljességet nem sztatikusan, hanem dinamikusan kell érteni. Ez nem hozza magával, hogy a forrásukban megkapott adományok mind megnyilvánulnak, azt sem, hogy ugyanúgy, ugyanakkor nyilvánulnak meg. Megjelenésük, gyakorlati megvalósulásuk nemcsak személyenkint más és más, de ugyanazon a személyen belül is változhat a Lélek indítása szerint. Nem úgy birtokolom a Lélek adományait, mint a fiókomban levő tárgyakat. Valójában engem birtokol a Lélek, mozgat, irányít végtelen szeretetének kénye-kedve szerint, és a bennem talált hit, remény és szeretet fokának megfelelően. Ma egy bizonyos küldetésre lelkesít, holnap talán másikat bíz rám. Lehet, hogy nemcsak egy ajándékon keresztül nyilvánul meg bennem, – egyszerre vagy egymásután – több is megmutatkozik. Szünet nélkül javítgatni kell emberi gondolkodásmódunkat, amellyel számolgatjuk, jegyzékbe vesszük Isten ajándékait.

L. J. Suenens: Új Pünkösöd? 72–73. o.

*

Nem az a lényeg, hogy milyen ajándékokat kaptam, hanem az, hogy mindegyiket jól felhasználjam. Sosem annak örülve, hogy ezt vagy azt az ajándékot megkaptam, hanem azt keresve, hogy melyikkel kinek és hogyan lehetnék szolgálatára. Kérnem kell a lelkek megkülönböztetésének adományát, hogy mindenkinek azt tudjam nyújtani, amire leginkább szüksége van. Szolgálni akarok.

KV

A SZENTLÉLEK SAJÁTOS AJÁNDÉKAI

A Szentlélek az Isten népét nemcsak szentségekkel és papi szolgálatokkal szenteli meg, vezeti és ékesíti erényekkel, hanem ajándékait „tetszése szerint juttatva kinek-kinek” (1Kor 12, 11), sajátos kegyelmeket is oszt szét a hívők között. Ezekkel a kegyelmekkel alkalmassá és készséggé teszi őket különféle munkák és feladatok vállalására az Egyház megújhedása és továbbépítése érdekében, ahogyan az Írásban áll: „A Lélek ajándékait mindenki azért kapja, hogy használjon velük (1Kor 12, 17). Ezeket a karizmákat, akár a legragyogóbbak közül valók, akár egyszerűbbek és gyakorta előfordulók, hálaadással és vígasztalódással kell fogadnunk, mert mindig éppen időszerűek és nagyon is hasznosak az egyházban. Nem szabad vakmerően kívánczni rendkívüli adományok után, és elbizakodottan sem szabad tőlük remélni az apostoli munkálkodás eredményességét. Valódiságukat és célszerű felhasználásukat illetően azokra tartozik az ítélet, akik előljárók az egyházban és akiknek különösképpen feladatuk nem a Lélek kioltása, hanem az, hogy vizsgáljanak felül mindent, és a jót tartsák meg (vö. 1Tessz 5, 12 és 19–21).

Lumen gentium 12. p.

*

A Lélek azért adja a karizmákat, mert a testnek, a közösségnek szüksége van ezekre. Milyen elszomorító azt tapasztalni, hogy sokan eleve elzárják a szívüket az ilyen ajándék elöl, ill. lenézik azokat, akik ezeket az adományokat megkapták, és nagyra értékelik. Így a Lélek ellen és önnön érdekük ellen tesznek.

KV

A HIT ÉS A KARIZMÁK

Isten szent népe Krisztus prófétai küldetésében is részt vesz azzal, hogy – elsősorban élő hite és tevékeny szeretete által – széles körben tesz tanúbizonyságot róla, és bemutatja Istennek a dicséret áldozatát: az őt megvalló ajkak gyümölcset (vö. Zsid 13, 15). A hívők összessége a Szentlélek kenetét kapta (vö. 1 Jn 2, 20 és 27), és így nem tévedhet meg hitében. Ezt a kiváltságos tulajdonságát akkor nyilvánítja ki az egész népben meglevő természetfeletti hit birtokában, amikor – „kezdvé a püspöktől a legjelentéktelebb világi hívőkig” – kifejezi általános egyetértését a hit és erkölcs dolgaiban. Az Isten népe a szent tanítóhivatal vezetése alatt – és hűségesen rá hagyatkozva – már nem emberi tanításban részesül, hanem valóban Isten igéjét kapja (vö. 1 Tessz 2, 13): így azzal az érzékkel, amelyet az igazság Lelke hoz létre, és tart ébren benne, elveszíthetetlenül birtokolja „a hitet, amely egyszersmindenkorra szóló öröksége a szenteknek” (vö. Jud 3), abba helyes ítélettel egyre mélyebben behatol, és azt mindig nagyobb teljességgel érvényesíti életében.

Lumen gentium 12. p.

*

Mindenki igen helyesen ismeri el, hogy a pápa egyedülálló módon „tanító egyház”. De éppen ez ösztönzi arra, hogy egyedülálló módon „tanuló egyház” is legyen: feszülten kell figyelnie, hogy begyűjtse mindazt, ami az Egyházban a Szentlélek gyümölcse; számon kell tartania minden püspöknek és Isten népének egész tapasztalati gazdagságát és minden lelki ajándékát.

B. Häring

EGYETEMES PAPSÁG A LÉLEK EREJÉBEN

Jézus Krisztus, az örök főpap, a világiakat is élteni a Lelkével, és szüntelenül serkenti őket mindenre, ami jó és tökéletes, hiszen általuk is akarja folytatni tanúságtételét és szolgálatát. Akiket ugyanis bensőségesen hozzáköt a maga életéhez és küldetéséhez, azoknak a saját papi tisztéből is részt ad lelki istentisztelet bemutatására, hogy megdicsőüljön Isten, és üdvözüljenek az emberek. Ezért a Krisztusnak elkötelezett és Szentlélek által felkent világiak fontos hivatást és készséget kapnak arra, hogy egyre gazdagabban teremjék a Lélek gyümölcseit. Mert minden munkájuk, imádságuk, apostoli kezdeményezésük, hitvestársi és családi életük, mindennapi munkájuk, testi-lelki pihenésük, ha a Szentlélek tölti be, sőt az élet terhei is, ha türelmesen hordozzák azokat, Jézus Krisztus által Istennek kedves lelki áldozattá válnak (vö. 1 Pt 2, 5). Mindezeket a szentmisében az Úr testének felajánlásával együtt ajánlják fel készséges szeretettel az Atyának. Ilyen a mindenütt szentül szorgoskodó világiak imádó hódolata; ők így szentelik a világot Istennek.

Lumen gentium 34.

*

A szakrális és profán megszokott ellentétpárja megtévesztő, mert nem alkalmas a kereszténység „szent”-fogalmának kifejezésére. A mi szentség-fogalmunk alapeleme nem az elkülönítés, hanem a betöltés. A Szentlélek megszentelő tevékenységének körén semmi nem esik kívül.

KV

A NYELVEK ADOMÁNYA (1)

Pál apostol az egyházközség minden tagjának kívánja, hogy nyelveken imádkozzanak (1Kor 14, 5), és saját magáról azt mondja: „Hálát adok Istenemnek, hogy mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólni” (1Kor 14, 18). Már most mi valójában a nyelvek adománya? 1Kor 14, 2-ben olvassuk: „Aki nyelveken szól, nem emberekhez beszél, hanem az Istenhez. Senki sem érti, hiszen a Lélektől indítva titokzatos dolgokat mond.” A Biblia és minden egyház tanítása szerint: Isten nemcsak megismerhetetlen, hanem *kimondhatatlan* is. Egyetlen emberi szó sem tudja az ő valóságát magába sűríteni, átfogni; olyan szavak sem, mint „Isten”, „szent”, „Atya”, „Teremtő”. Isten titkát szokásos emberi nyelvünkön nem vagyunk képesek megközelíteni és kimondani. Nos, a nyelveken való imádkozás Isten titkát *mint titkot* mondja ki. És akkor egészen újonnan fedezzük fel, mit jelent „az evangélium titkát hirdetni” (Ef 6, 20). A nyelveken való ima annak kimondása, ami az egész örökkévalóságon át kimondhatatlan marad! Hiszen Isten mindörökre, halálunk után is életünk boldog titka marad. Titka nem válik átláthatóvá számunkra, amikor meglátjuk, hanem mindig mélyebbre merülünk mélységeibe, az ő mindörökre felfoghatatlan, de éppen ezért boldogító, egész lényünket átfogó, meghitten magába záró titkába. Ezért meg kell engednünk neki, hogy behatoljon beszélőképességünk mélyébe, hogy ő maga mondja ki mibennünk titkát.

Heribert Mühlen: Újuljatok meg lélekben. 804. o.

Mondhatnék-e méltóbb dicséretet Istennek, mint amikor ő maga veszi birtokába nyelvemet? Pál az egyházközség minden tagjának kívánja ezt az adományt, és hálás azért, mert mindenkinél bővebben kapta. Lehetek-e közömbös vagy éppen fölényes ezzel az ajándékkal kapcsolatban?

KV

A NYELVEK ADOMÁNYA (2)

A nyelveken való imában emberségünk mélyéig kiszolgáltatjuk magunkat Istennek. Hiszen a beszélőképesség ennek legmélyebb kifejezése (az állat sohasem fog megtanulni emberi nyelvet). Már említettük, hogy a Lélek minden adománya valami velünk született képességet tételez fel, azt erősíti, és tisztítja meg. Mindegyikünk már születésével megkapta a beszéd képességét. A kisgyereknél ez a képesség anyanyelvéhez formálódik. A nyelveken történő imában azonban ismét formálatlanul tör föl lényünk mélyéből, és eközben egyúttal hitünk kifejezésévé válik. A hit egészen személyes lépése nélkül, anélkül, amit a Lélekben való megújulásnak, megtérésnek nevezünk, a nyelveken való ima csak olyan lélektani, lelki jelenség marad, mint sok egyéb. De ha egészen mély hittel kiszolgáltatjuk magunkat Isten titkának, akkor megtapasztaljuk magunkban ezt a titkot, részt veszünk Istennek önmagáról való tapasztalatában.

Heribert Mühlen: Újuljatok meg lélekben. 80. p.

*

Az igazi megtérés után Isten fokozatosan birtokába vesz, a karizmák ennek tapasztalható jelei. Átéljük magunkban Szt. Pál szavát: Élek ugyan, de már nem én, hanem Krisztus él bennem. A nyelvek adománya is egyik módja a Krisztus sorsában való osztozásnak: rajtam keresztül, testi megnyilvánulásaimon keresztül is kinyilvánítja magát az Atya. A Fiú az Atya önismerete; minél nagyobb részem lesz az Atya önismeretében, önmagáról való tapasztalásában, annál teljesebb lesz bennem a fiúság.

KV

A NYELVEKEN VALÓ IMA KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGE

Pál egyhelyütt azt mondja: „A közösségben inkább szóklok öt érthető szót, mint tízezer szót nyelveken” (1Kor 14, 19). De a fordítottja is áll: Ha a közösségben az evangélium titkát hirdetjük, akkor talán előtte egyedül tízezer szót kellene nyelveken imádkoznunk, hogy az egyházközség gyülekezetében öt olyan szót ejthessünk ki, amelyek Istentől származnak, az ő titkát érzékeltetik, és hitet keltenek a többiekben. A nyelveken való ima a titok újralfedezése; egyben nyitottság az Egyház jövője felé. Nem tudjuk, milyen lesz a harmadik ezredévben az Egyház, milyen lesz az alakja, a szerkezete. Istenre hagyjuk: tölts meg imánkat új tartalommal, új képzetekkel, és adjon útbaigazítást: hogyan akarja vezetni Egyházát.

Heribert Mühlen: Újulatok meg lélekben 83. o.

*

A Lélek, akinek adományait várom, a testnek éltető lelke. Nem lehetek vallási életemben individualista, hanem minden Istentől kapott ajándékot a test javára is kamatoztatnom kell erőm és lehetőségeim szerint. A remeték elvonultak a világtól, de legnagyobb magányukban sem váltak individualistává: rengeteg ember kereste fel őket, akiket vigasztaltak, tanáccsal láttak el, esetleg gyógyítottak. A hosszas hallgatásban érlelődtek meg bennük a szavak, melyekben erő, élet, gazdagság volt. A karizmatikus közösségek nem lehetnek elit-csoportosulások, akik a közönséges keresztyenyektől, sőt talán az egyház vezetőitől is elkülönülnek. Ez biztos jele volna annak, hogy nem a Szentlélek ösztönzi őket, mert ő az egység lelke és nem a széthúzásé.

KV

A BÍRÁLAT KARIZMÁI (1)

A Jézus hozta tudatváltozás következménye, hogy nemcsak az emberek változnak, hanem az igazságtalan struktúrák is bíráltnak vannak alávetve, a körülményekhez képest változáson mennek át, a tiltakozás és a megengedett erőszak eszközeivel is. Ez ma csaknem általánosan elismert dolog. De kevésbé ismert, hogy a keresztyén ember politikai és társadalmi cselekvése is az imádságból forrászik, hogy az ilyen vállalkozás a szó legigazibb értelmében karizmatikus. Amint Pál mondja: ez „kegyelem” (2 Kor 8, 1), és magának Jézus odaadásának történelmi folytatódása. Pál – ez nekünk ma csodálatosan hangzik – azt mondja a macedóniaiakról: az anyagi adományban nemcsak valamit adtak, hanem „magukat adták oda”, „éspedig elsősorban az Úrnak, azután nekünk is” (2Kor 8, 5). Talán először kicsit túlzottnak találjuk, ha Pál úgy írja le az anyagi vagyron odaadását, mint magának Krisztusnak történő odaadást. De ez nem valami érzelmmel telített kifejezés: Pál számára a mindennapi cselekmények és szükségletek is, amelyeket mi „világi” dolgoknak mondanánk, *karizmatikusok*, amennyiben magának Krisztusnak szeretetből fakadó tettén alapulnak (vö. 2Kor 8, 9). Ha az istentisztelet *közösségi istenéléménye* nem vezet erősebb közösségi „bevetésre” is, ha az csupán az ún. „karizmatikusok” kiválasztott körére szorítkozik, akkor az *vétkes* egyoldalúság!

Heribert Mühlen: Újuljatok meg lélekben. 84-85. o.

*

Két, látszólag ellentétes tendencia egyesül a bírálat adományában: mint karizma, egy elitnek a tagjává tesz, Istennel szorosabb kapcsolatot jelez, lefoglaltságot. De másrészt éppen ez nyitja fel szívünket, és készlet arra, hogy felcseréljük szavunkat, mert szolidárisak vagyunk mindenféle nem-elittel, akár csak Jézus.

KV

A BÍRÁLAT KARIZMÁI (2)

Mint keresztény föl vagy fegyverezve az ellen a gondolkodásmód ellen is, amely csak a vagyon elosztásában látja az emberiség üdvét. Mi megtapasztaltuk magunkban és magunk között Isten titkát, ezért megvan a belső mércénk minden evilági teljességigény és „üdvösségtan” lemerésére. Így adott esetben olyanokkal is együtt lehet és kell működ-nünk, szolidárisnak lennünk, akik nem tartják magukat kereszténynek, de teljes erővel dolgoznak a társadalom megvetettjeiért és jogfosztottjaiért. Példa erre az ítéleten elhangzó nagy beszéd (Mt 25, 31–46). Azok, akik síkra szálltak az éhezőkért, jogfosztottakért, foglyokért, egyáltalán *nem tudták*, hogy mindezt Krisztusért tették. „Mikor láttunk téged betegen vagy börtönben és meglátogattunk?” – kérdik. Adott esetben mindazokkal szolidárisná kell válnod, akik igazi jószándékkal síkra szállnak a társadalmi struktúrák megváltoztatásáért és a vagyon igazságos elosztásáért. A 18. és 19. század szociális forradalmi azért nem keresztényektől indultak ki, mert a teológia és a vallásosság végzetesen az *egyéni élet birodalmába* húzódott vissza, mert elfelejtettük: Isten Lelke, hogy hozzáférhetővé tegye az embereknek az Istentől ajándékozott közösségi élményt, az egymás közötti szociális viszonyukat is rendezni akarja, – és ez a keresztény egyházak történelmi *bűne!* Lehet és kell segítened jóvátételében; eszközöd rá az imádságból fakadó szolgálat a társadalomban, annak ügyeiben, a társadalmi szervezetek alakításában. Heribert Mühlen: Újuljatok meg Lélekben; 85–86. o.

*

Az elnyomottakat ne a túlvilági jutalom reményével vigasztaljuk. Azzal mutassuk meg, hogy komolyan vesszük a túlvilági jutalmat, hogy érte készek vagyunk testvéreink felszabadításáért kockázatot is vállalni.

KV

BIZONYOSSÁG AZ AJÁNDÉKOK DOLGÁBAN

Senki sem tudhatja minden kétséget kizáró, teljes bizton-sággal: csakugyan a Szentlélek működik-e benne. Ez a következőkből folyik: Isten Fiában nem volt semmi bűn. Ő kezdettől fogva együtt élt Istennel, semmi sem választotta el tőle. Az ő embersége semmiképpen sem volt akadály Isten üdvözítő, missziós akarata előtt. Mi azonban bűnösök vagyunk, azok is maradunk. Ezért megghiúsíthat-juk, akadályozhatjuk a Szentlélek jelenlétét bennünk és az Egyházban. Bűneink állandó merénylet Isten üdvözítő szándéka ellen, amely el akar érni bennünket és mirajtunk keresztül másokat. Ha Isten az ő Lelkének adományait ajándékozza, azonnal ott az istenellenes hatalom is, a kí-sértés, hogy visszaéljünk velük. Ezért mindenki vesse alá magát mások vizsgálatának. Amit Pál a prófétaí ado-mányról mond, más ajándékokra is érvényes: „a többi bírálja meg” (IKor 14, 29). De ki mond ítéletet? – A Lélek adományai valóságának végső megítélésére csak az egész Egyház illetékes. Hogy ez hogyan történik, abban katolikus és protestáns keresztények nincsenek egészen egy vélem-nyen. ITesz 5, 12-ben mindenesetre ez áll: „Kérünk tite-ket, testvérek, ismerjétek el azokat, akik körötökben fá-radnak, vezetnek, és intenek benneteket az Úrban.” A vezetők állandóan, mindig újból kérik Istentől a megkü-lönböztetés kegyelmét. Ha ezt elmulasztják, akkor leg-följebb emberi okosságukban bíznak, és nem nyitottak többé a Léleknek az Egyházban megnyilvánuló adományai iránt.

Heribert Mühlen: Újuljatok meg lélekben. 92. o.

A Lélek adományainak érvényesülése mindig szükség-képpen keveredik a bűnre, a szakadásra és a visszaélésre való hajlammal. Ezért mindig az a legfontosabb: hagyjuk, hogy Isten Lelke tisztítsa meg természetes adottságainkat, képességeinket, ösztöneinket. És ez élethossziglan tartó fo-lyamat.

Heribert Mühlen

ISTEN KIÁRADÓ JÓSÁGA

Számunkra kétségtelenül az a legkevésbé érthető, hogy Isten, aki önmagának elegendő, aki semmivel sem gazdagítható, mégis teremtett egy világot s benne az embereket, akiket szeret; ezzel azt a látszatot kelti, mintha szüksége volna az emberekre, az értük és velük való küzdelemre, amikor föl akarja emelni őket a bűnből és annak következményeiből. A bűnt az ember az Istentől kapott szabad akarat-tal követte el. Isten tiszteletben tartja az ember szabad akaratát, noha Ő az abszolút Úr. Ha a teremtetést és a megváltást szemléljük, valóban úgy látjuk, hogy Istennek szüksége van ránk, mert Isten nem tud ellenállni a szeretetnek, amely őt arra indítja, hogy kiárassza önmagát, és hogy boldogsága ne maradjon egyedül csak az övé, hanem mások is részesülhessenek benne... Ha pedig magát Istent szemléljük, be kell látnunk, hogy neki nem hiányozhat semmi, az Ő boldogsága már nem növelhető abszolút boldogság, és a világ semmi olyat nem tud neki nyújtani, amit már ne birtokolna. Ha erre gondolunk, akkor az isteni szeretet olyan hallatlan bőkezűségét kell meglátnunk, ami előtt elcsendesül a lelkünk, mert mi képtelenek vagyunk ily magasra fölemelkedni.

Szeretet, amely úgy ad, hogy erre nem kényszeríti semmi és senki; szeretet, amely nem kiérdemelt juttatásként árad, mivel senki sem szerzett rá előjogot. Szeretet, amelyből nem az adományozónak, hanem a befogadónak származik előnye. Szeretet, amely egyes-egyedül Isten szabad bőkezűsége. Ez a kegyelem!

Dankelmann: Christsein in dieser Zeit, I. 156.

*

Ez a szeretet olyan kegyelem, amely nem szűnik meg soha! Erre építenem lehet.

KP

HASONLATOK A KIFEJEZHETETLENRŐL

A Szentírás és a szentatyák legtöbbször a) fényhez hasonlítják a kegyelmet. Isten, a legtisztább fényforrás, rásugározza a maga világosságát az emberre, aki ezáltal a világosság fia lesz, és a világosság cselekedeteit viszi végbe. Ebben a szemléletben a kegyelem tűz is, mely a lelket átizzítja, rozsdájától megtisztítja, széppé, meleggé, hajlékonyá teszi. A kegyelem b) Isten magja, mely Isten életét ülteti át a lélekbe. Mikor a költő azt mondja: „Kedvemnek ha magja volna, elvetném a hó felett; ha kikelne, rózsaeerdő koszorúzná a telet”, csak merész óhajt fejez ki, amit ember meg nem valósíthat. Isten kedvének azonban magja van: elveti a bűnbe fagyott világ fölött, és nyomán a természetfölötti élet rózsaeerdeje koszorúzza telét. Ebben a gondolat-körben mozog szent Pál hasonlata is: vad olajfa az ember, és Isten beléoltja a nemes oltóágot, a kegyelmet... A kegyelem c) új lélek, isteni lehelet, mely új életet lehet a bűnben elgémberedett emberbe. A kegyelem d) isteni szó, mely Isten szívéből jön, és az ő legbensőbb titkairól, legédesebb szent szeretetéről oly bensőséggel és közvetlenséggel szól, hogy az embernek lelkébe markol, és azt a maga tartalma szerint gyarapítja és alakítja.

Schütz: Dogmatika II, 100.

*

Ajánlatos a kegyelem életét nemcsak tudományos rendszerben követni, hanem főként a Szentírás nyomán a maga eleven gazdagságában végigelmélkedni. A Szentlélek nemcsak belénk árasztja kegyelmét, hanem segít megérteni is ajándékait. Törekedjem a megértésre!

KP

FEBRUÁR 21.

AZ ÜDVÖSSÉG RENDJÉNEK LELKE

A kegyelem az üdvösség rendjének lelke, és ezáltal a világfolyamatnak olaja és éltetője. Amiért az Isten nagy irgalma Megváltót küldött, és amit a Megváltó elvben meghozott, ti. az Istennel való kibékülést, az eredeti bűn drámájának megoldását, a bűn által a teremtesen tépett szakadék betöltését: a kegyelem viszi át a konkrét valóságba. Az egyes lélekből eltávolítja a bűnt, és helyébe ülteti a Szentháromság boldogító életének gyökérszárait, hogy az ember immár Istennek egészen tetsző, sőt az emberi mértéket meghaladó istenes életet éljen, mely egyenesen a Szentháromság örök életébe nő bele. A kegyelemben Isten a teremtes művére ráteszi a maga örök dicsőségének eleven koronáját. Teremtes, bűn, megtestesülés ide torkollik; Egyház, szentségek a kegyelem eszközei és részben szülöttei; a végső dolgok a kegyelem fájának utolsó hervadhatatlan virágai, bennük a teremtes választott része megdicsőülten visszatér oda, ahonnan kiindult, a Szentháromság örök ölébe.

A kegyelem dogmája a szeretetlenségeknek és értetlenségeknek e világában megföllebbezhetetlen nagy bizonyossága annak, hogy van, aki szeret, aki ért, és aki nem mér szűk marokkal...

Schütz: Dogmatika II. 99.

*

Gyakorlatilag a kegyelem megszerzésén, fölhasználásán, ápolásán és gyümölcsöztetésén fordul meg az egész keresztény élet. Amit a megváltás során Jézus bemutatott, azt váltja bennünk életre a Szentlélek.

Hívom-e az éltető Lelket?

KP

A LÉLEKBEN KIÁLTJUK ISTENNEK: ATYÁNK!

A gyermek egzisztenciálisan mindig hitben, reményben, szeretetben él szülei körében. Ez természetéből fakadó sajátja. Pedig nem is indítja fel magában a hit, remény és szeretet aktusát. Erre még talán nem is alkalmas. Anélkül, hogy tudatossá válna benne, egyszerűen csak eltölti egy életáramlás, ami a szülei iránti hitben, reményben, szeretetben nyilvánul meg. Itsen felé ezt az életformát kell élnünk nekünk is a kegyelemben.

Nem arról van szó, hogy bizonyos élethelyzetekben ne indítsuk fel magunkban a hit-remény-szeretet aktusát. De itt ennél többről van szó. E három isteni erény alkotja keresztény egzisztenciánk létmódját. Az is igaz, hogy a hitetlenség, kétségbeesés vagy szeretetlenség súlyos bűnével elveszíthetjük a szentté tevő kegyelmet, de ezt ne úgy képzeljük el, mintha ezek a bűnök lyukak volnának a lelken, amin keresztül valami, talán egy természetfölötti szerkezet hatolna belénk. Sokkal helyesebb, ha meggondoljuk, hogy a bűnnel tudatosan véget vetünk Istennel való találkozásunknak, megszakítjuk a vele folytatott párbeszédet, felmondjuk a szeretetszövetséget, s ennek folytán egészen más módon kezdünk létezni; nem mint szeretett lények, hanem csak mint emberek, akik egyoldalúan véget vetettek egy csodálatos, meg nem érdemelt, Isten boldogságára képesítő, természetfölötti kapcsolatnak.

Dankelmann: Christsein in dieser Zeit, I. 192.

*

Istenem, úgy akarok rádhagyatkozni, mint egy gyermek, feltétlen hittel, bizalommal, szeretettel. De érzem, mennyi-szer nem sikerül ez nekem. Érzem, mennyire rászorulok a Szentlélek ösztönzésére, hogy én is egész szívvel, őszintén imádkozhassam a Miatyánkot.

KP

FEBRUÁR 23.

„A SZENTLÉLEK SÓHAJTOZIK BENNÜNK”

Olvassuk el a Szentírás teremtéstörténetét. Isten mint beszélő mutatkozik meg. Először monologizál, majd amikor megteremti az embert, átcsap dialógusba. Párbeszédet kezd, s várja, hogy az ember miként reagál rá. Sajnos az ember másfajta dialógusba kezd. Isten helyett a teremtményekkel kezd párbeszédet. Ez az ősbűn lényege. Isten kegyelmes jóságára jellemző, hogy mindezek ellenére újabb dialógust helyez kilátásba a távoli jövőben. Ez a párbeszéd Jézus Krisztusban a legtökéletesebben megvalósult. Nemcsak kijelentések hangzottak el, hanem egymás kölcsönös elfogadása is létrejött a szeretetben s az egymás életében való részesedés. Sőt Krisztusban számunkra is megnyílt a lehetőség. Mi, akik egykor távol álltunk, most Őbenne közel kerültünk Istenhez. (Ef 2, 13.)

Isten Krisztusban közölte velünk személyes titkát. Kinyilvánította, ami ismeretlen, és leleplezte, ami rejtve volt előttünk. Saját lényegét ismertette meg velünk. Oly gazdagnak, mélynek, kimeríthetetlennek és kimondhatatlannak mutatta meg önmagát, amely messze felülmúlja véges értelmünket, s amit mi csak a személyek háromságával tudunk kifejezni, noha Ő egy Isten.

A párbeszéd nemcsak kölcsönös kijelentés, hanem kölcsönös részesedés is egymás életében. Krisztusban ez is lehetővé lett számunkra. Isten részesíteni akarja az embereket a maga boldogító szentháromságos életében. Ennek megvalósulása jelenti az üdvösséget.

Dankelmann: Christsein in dieser Zeit, 171 sk.

*

Isten nem udvarlást vár az embertől, hanem igazi párbeszédet az imában. Éppen imáink szárazsága érteti meg velünk: mennyire szükségünk van a Szentlélekre, aki bennünk lakva, a mi lelkünk mélyéből válaszol az Atya szerető szavára.

KP

ÉLNI A SZENTLÉLEKBEN

A kegyelmi élet azt jelenti, hogy Isten szeretetében élünk. Úgy fogadjuk ezt az isteni szeretetet, mint virág a napfényt, mint a száraz föld az éltető esőt, mint a leány jegyesének szerelmes tekintetét vagy az asszony férjének kedveskedéseit.

Úgy tűnik, mintha a kegyelemnek ez a szemlélete teljesen kiveszett volna tudatunkból. Az első emberek azonban még biztosan ebben a tudatban éltek. A teremtéstörténet az isteni szeretetnek ezt a kiáradását akarja érzékeltetni, amikor leírja, hogyan teremti meg Isten a világot az ember számára. Sorrendben utoljára teremti meg az embert, neki adja a világot, végezetül pedig mintegy minden javak serlegét, odavezeti hozzá az asszonyt, akit a férfi lényegéből hasít ki. S akkor, hogy mindent megvalósított, amit szeretetében az ember számára kigondolt, az est hűvösében sétálgat a Paradicsomban, s ízelegeti a nagy tetteket, amiket szeretetből véghezvitt. Ebből értették meg az ősszülok, hogy ők Isten meg nem érdemelt, hűséges szeretetében élnek. Nyilván nem ismerték a mi katekizmusunk meghatározását a „kegyelem állapotáról”, de ismerték annak valóságát. Szeretetben éltek, méghozzá az Isten szeretetének tudatában, amely azt a törekvést ébreszti az emberben: „minden szabad nekem, mégis csak azt teszem, ami neki kedves”.

Isten hűséges szeretetére jellemző, hogy a bűnbecésés után sem zárkózik el. A választott nép saját történelmében kénytelen újra meg újra felismerni Isten kegyelmét.

Dankelmann: Christsein in dieser Zeit I. 157.

*

Akiben gonosz, önző lelkiület él, az a világban a rosszat, az önzésének érdekében állót látja csak meg. Akiben a Szentlélek él, az mindenütt felcsillanni látja Isten szeretetét, még a szenvedésben, sőt még bukásaiban is.

KP

A SZENTLÉLEK BENNÜNK LAKÁSÁNAK MISZTÉRIUMA

A misztérium nem valami titokzatos, megismerhetetlen, felfoghatatlan, elködösített vagy éppen nem létező dolgot jelent. Ellenkezőleg. Nincs valóságosabb, tényszerűbb, megbízhatóbb valami, mint a misztérium. Gondoljunk csak pl. az emberi élet vagy szerelem misztériumára. Drága valóságként felismerjük magunkban a különféle testrészeket, képességeket, amik lehetővé teszik, hogy találkozzunk a világgal. Az élet misztériuma e találkozásokban van. Nélkülük csak vegetatív életünk lenne. A szeretet sem valami dologszerű kötőeszköz a férj és feleség között, hanem folyamatos, de mégis mindig új találkozási kettejüknek. A szeretet nem rajtuk kívül van, mint harmadik valóság, hanem bennük, mint kettejük személyes bensősége, egymás kölcsönös elismerése, önátadása és elfogadása. Ez az egymásra találás a szeretet misztériuma.

A kegyelem sem mondható eszköznek. Nem mondható még a lélek tökéjének sem, amit növelni kell. Még ha kifejezőek is az efféle hasonlatok, a valóságban csak akadályoznak abban, hogy meglássuk a valóságot, amely sokkal nagyobb, életszerűbb, sokkal emberibb, épp azért, mert isteni. A kegyelem az Isten és az ember találkozása az életben és a szeretetben. E találkozás és közösség természetesen csak Isten kezdeményezésére jöhet létre, így végső fokon mindig ingyenes. A kegyelem misztériuma tehát Isten ingyenes szeretete.

Dankelmann: Christsein in dieser Zeit, I. 155.

*

Istennel csak azért találkozhatom, mert az első lépés mindig az övé. Bár tudnám ezt igazán értékelni! Bár ne akarnék mindig én a kezdeményező lenni. Bár mernék elfogadni és befogadni!

KP

AZ EGYSÉGESÍTŐ SZENTLÉLEK

Szent János evangéliuma igen kisarkítja az ellentétet Jézus és a világ között. Az ellentét és a feszültség megvan a „világ” és Jézus tanítványai között is, de ez nem jelenti, hogy a „világ” azonos a teremtéssel, hanem a teremtésben előforduló bűnre utal. Az ellentétről az összes újszövetségi írás megemlékezik, és a bűnt Isten ellenlábasának tudja, ugyanakkor mindegyik állítja, hogy a teremtett világ Istenhez tartozik. A bűn jelenléte nem teszi az egész teremtést istentelenné.

A keresztyénység sem a „szent” és a „profán”, hanem inkább a „szentség” és a „bűn” közé húz éles határt. Jézus a profán világba lépett be, hogy ott elpusztítsa a bűnt, és az egész teremtést megszentelje. Krisztus óta másként látjuk a világot. A kegyelem a mindennapi élet eseményeit érinti legbensőbbjében. Onnan tör fölfelé, és az egész embert, sőt az ember által az egész teremtést Istenhez emeli. . .

Ebből következik, hogy a hívő ember nem menekül a világtól, és nem tekinti azt siralom völgyének. Ugyanakkor nincs megelégedve a világgal, és nem fogadja el úgy, ahogy van, jónak. A hívő ember felfedezi a világban Isten jóságát, és igyekszik a kegyelemmel közreműködni, hogy azt átalakítsa, és eredeti céljának megfelelően Istenhez vezesse.

A szentségeket kiszolgáltatta az Egyház a világból indul ki. Az élet fontos fordulópontjait megszenteli, és ezek útján az egész embert Isten felé fordítja.

Babos István: Szentségek, 25.

*

Isten nem elvetni akarja a világot, hanem magához ölelni. A hívőnek is utánoznia kell ezt az isteni gesztust. Ölelni a világot, – de nem önző, mohó módon, hanem megszentelő erővel. Ehhez az öleléshez már a Szentlélek ereje szükséges.

KP

SZENTLÉLEK ÉS KERESZTÉNY BEFEJEZETTSÉG

Amikor a Pünkösöd vihara lecsillapult és a lángnyelvek eloszlottak, az első keresztények elragadtatott, természetfölötti világosságtól fénylő arca kifejezett valamit a végbe ment misztériumból. Ugyanakkor ajkuk „prófétált” és „nyelveken” hirdette Isten hatalmát. Ilyen volt a Sínai-hegyről leszálló Mózes, ilyen a színváltozás Krisztusa, ilyen István, akinek „olyan volt az arca, mint egy angyalé”, ilyen később Polikárp és a vértanúk. A Szentlélek világosság és bölcsesség. A Szentlélek adja meg a keresztények befejezettségét. A jeruzsálemi tanítványok együtt éltek Krisztussal, mégis tökéletlenek maradtak Pünkösöd napjáig. Csak akkor szentelődtek végleg kereszténnyé. Addig ügyetlenül erőlködtek, hogy lemásolják Mesterüket; pünkösöd napján a Lélek befejezte a képet. Rubens néha megfogta az ecsetet egy-egy tanítványa kezében, és habozó vonalaiba öntötte az élet leheletét.

Cerfaux: Le communauté apostolique. 13–14.

*

Így szól az Isten: Ez történik majd az utolsó napokban:
Szétárasztom minden emberre Lelkemet,
Fiaitok és lányaitok profétálni fognak,
az ifjak látomásokat látnak...
Még szolgálóimra és szolgálóimra is
Kiárasztom Lelkemet azokban a napokban,
Hogy profétai szót hallassanak. ...
És mindenki üdvözülni fog,
Aki segítségül hívja az Úr nevét.

ApCsel 2,17–21.

Istené minden jó kezdete és vége, tökéletessé tétele. Az emberé a közbeeső munka. A Lélek mutatja meg, hogy milyennek kell lennünk ahhoz, hogy Istennek kedve teljék bennünk. Isten lehet nagyon elégedetlen azzal, akivel önmaga is, mások is elégedettek.

KV

VÁLASZOLNI KELL A SZENTLÉLEK INDÍTÁSAIRA

Isten népe hiszi, hogy őt az Úr Lelke, a földkerekséget betöltő Szentlélek vezérli; ez a hit indítja arra, hogy törekedjék felkutatni, melyek végül is az Isten jelenlétének és szándékainak jelei a kortársakkal együttesen átélt eseményekben, igényekben és vágyakozásokban. A hit ugyanis új fényt vet mindenre, feltárja az Isten elgondolását az ember egész hivatásáról, és így a teljes értelemben vett emberi megoldások felé tereli az elmét.

A zsinat mindenekelőtt azokat az értékeket kívánja megvizsgálni a hit fényénél – és visszavezetni Istenig, az Ősforrásig –, amelyeket a ma embere különösen nagyra tart. Ezek az értékek ugyanis nagyon jók, amennyiben az ember Istentől kapott alkotókedvének művei; de gyakran eltérnek rendeltetésüktől a szív romlottsága miatt, és így megtisztításra szorulnak.

Gaudium et spes 11.

*

Az emberiség életét is, meg a saját egyéni életünket is úgy kell tekintenünk, mint megfejtendő rejtvényt, amelynek megoldásában a Szentlélek segít bennünket, és az így felismert feladat elvégzésére ösztönöz. Ezek elvégzése növeli bennünk a fogékonyságot a Lélek további szándékainak felismerésére. Azt is látnunk kell, hogy nem méltó a Lélek embereihez a sokszor meghökkentő formában jelentkező újnak merev elutasítása. Simogatni, formálni a darabost, nemesíteni a durvát, ez a Lélek szándéka.

KV

A KEGYELEM: A „KIFÜRKÉSZHETET- LEN BENNÜNK ÉS FÖLÖTTÜNK”

„Mennyi milosztban teremtüvé eleve miü isemüküt, Adámüt...”

A „halotti beszéd” szerzője nyilván jó magyarsággal akarta leírni az üdvtörténet háttérét, az emberiség boldog bölcsőjét. Mégis mindjárt a beszéd elején elakad. A kulcsfogalomra kellene nevet találnia, arra, amit ma „Kegyelemnek” nevezünk, ami oka és alapja a kezdet tiszta szépségének, amitől megfoszt a bűn, amihez visszavezet Krisztus, amiben növekszünk az egész keresztény életen át. Erre a központi fogalomra nem talál megfelelő magyar szót; egy idegen szó kerül a tollára, amit már meghonosított a hit hirdetők igehirdetése: a „miloszt”.

Mit is kellene kifejeznie ezzel a szóval?

Fontos dolog, hogy ezt a sokarcú, mégis egységes üdvözítő valóságot egyetlen szóval tudjuk kifejezni, hogy ne válasszuk szét az adományozó személyt, az adományt és a megajándékozott embert. Mert a három dolog szétválasztása széttörné azt, ami a legfontosabb az üdvözülés folyamatában: azt, hogy Isten adománya végső soron nem magában álló „dolog”, hanem abban áll, hogy Isten a miénk lesz, és mi az Istené; Isten lesz ajándék, azáltal, hogy minket ajándékká tesz és fogad önmaga számára.

Alszeghy Z.: A kegyelem teológiái.
Szolgálat 40. sz. 5–6. old.

*

Valóban kulcs-fogalom ez a szó: kegyelem. Keresztény voltom leglényegébe hatol be. Egész lényem esetleges. Mi mindenben múltott, hogy egyáltalán megszülettem. Magyar lettem. Milyen fölfogású családba érkeztem. Milyen külső hatások értek... Egy hónapon át nap mint nap felém kiált ez a szó: kegyelem. Azt mondja nekem: hogy keresztény vagyok, az nem magától értetődő. Már az maga is ajándék, hogy van kereszténység. És hogy én keresztény lehetek, legnagyobb szerűbb értékemnek tekintem.

BL

A KEGYELEM: ISTEN (ROKONSZENVET ÉREZ) VELEM

A kegyelmet jelölő szó a görögben: *charis*. Az Ószövetségben is megtaláljuk. De az Újszövetség rögzítette **értelme**t, és adta meg teljes jelentését. Jellemzi a Jézus Krisztus által hozott új rendet. A régi üdvrendet a Törvény irányította, az újat viszont a Kegyelem. (Róm 6, 14 k, Jn 1, 17)

A kegyelem Isten adománya, amely magában foglal minden más ajándékot, az Isten Fiának adományozása (Róm 8, 32); de nem csupán ajándéktárgy. Ez az adomány az ajándékozó nagylelkűségét sugározza, és ezzel a nagylelkűséggel átkarolja a teremtményt, aki befogadja. Isten a kegyelem révén ajándékozik, és az, aki befogadja adományát, kegyelmet talál nála, megnyeri tetszését.

A héber „*hén*” először is a kegyet jelöli, egy magas személyiség ingyenes jóakarátát és csak aztán ennek a kegynek konkrét megnyilatkozását, végül azt a kellemet, amely magára vonja a tekintetet, és megszerzi a kegyet.

A görög „*charis*” körülbelül fordított eljárás folytán, először jelöli a szépség ragyogó bűvöletét és csak aztán a jószág bensőséges sugárzását, végül pedig azokat az adományokat, amelyek erről a nagylelkűségről tanúskodnak.

J. Guillet – Léon-Dufour:

Bibl. Teol. Szótár 1974.

723 old.

*

Ezt a pár sor etimológiát nyomozásnak tekintem. A Legilletékesebbnél. Sugalmazott könyve elárulja titkát: Bármilyen porszem vagyok is, a Teremtő számára érdekes vagyok. Szóba áll velem, sőt vonzódik hozzám. Még mielőtt rászorgálhattam volna. Hajlandó elnézni értetlenségeimet, botlásaimat is. Van mondanivalója, adnivalója számomra. Nem is akármit: önönmagát kínálja. Különleges kapcsolatra ajánlkozik. Ezek boldogító tények. Kell, hogy ön-magamról alkotott fölfogásomat döntően befolyásolják.

A KEGYELEM: HATALMAS ELŐNY

Az egyház kegyelemnek olyan adományt mond, amit Isten saját szeretetéből, ingyen ad az embernek. Olyan adomány ez, ami semmiképpen sem része és követelménye a teremtett világnak. Valami egészen új, szokatlan állapot valósul meg általa. Ezért nevezi a Szentírás a kegyelem állapotában lévő embert új teremtménynek (2Kor 5, 17).

A kegyelmet természetes fejlődés és kibontakozás útján nem lehet megszerezni. Isten új beavatkozására van szükség, s ezt a beavatkozást nem lehet előzetes cselekedetekkel kiérdemelni. Isten szabad, ingyenes elhatározással nyújtja.

A kegyelem természetfeletti adomány, az önmagában egy-séges isteni élet közlése. Hatásaiban olyan gazdag, hogy mi csak külön fogalmi felosztással tekinthetjük át. Teremtetlen kegyelemnek mondjuk Istent, amennyiben önmagát közli. Teremtett kegyelem az az adomány, amelyik a lelket föl-emeli, és képessé teszi az Istennel való kapcsolatra. A megszentelő kegyelemnél arra az adományra gondolunk, amit Isten az egyéni üdvösség érdekében ad, ami által gyermekévé fogad, és képessé tesz az érdemszerzésre. A segítő kegyelmet az egyes cselekedetek véghezvitelére kapjuk.

A kegyelem természetfelettsége mellett sem valami ide-gen, gúzsbakötő erő. A teremtmény nyitva áll a Teremtő felé, képes befogadni és elviselni mindazt, amit vele tesz vagy közöl.

Gál F.: Katolikus hittételek.
Bp. 1960. 179–180. old .

*

Nem félek, hogy Isten „kegyét” elveszítem. Közeledése hozzám nem átmeneti hangulat, nem hirtelen támadt ötlet. „Kiválasztott” vagyok. Úgy intézte sorsomat, hogy össze-találkozzunk. Hogy övé lehetek, ez fölér nekem egy fő-nyereménnyel. Megmagyarázhatatlan, de nem véletlen „szerencse”. Vagy nem egészen így gondolom?!...

A KEGYELEM ÁTMELEGÍTI, ISTEN ELŐTT KEDVESSÉ TESZI A LELKET

Isten adományának gazdagságát mind a Biblia, mind a Szentmagyomány többféle kifejezéssel próbálta érzékeltetni. Általa isteni életben részesedünk. Isten gyermekei vagyunk. Isten mintegy lakást vesz bennünk. Tagjaivá válunk Krisztus testének. Isten kegyeltjei leszünk. Mindezek más-más szemszögből fejezik ki ugyanazt a tényt: a Szentlélek bennünk van.

A belénk áramló Szentlélek élő Valaki! Ezért nem volna helytálló, ha olyan képzet támadna bennünk, mintha Isten kegyelmi adománya „valami” volna, személytelen „mennyeiség”, mintha az – bocsánat a kifejezésért – láthatatlan, természetfeletti üzemanyag lenne vagy egyháztagsági igazolványféle.

A kegyelem egészen mást nyújt nekünk: Jézus és az Atya Lelke által kedvessé válnak Isten előtt. De a „kegyelem” jelenti az Isten válaszát is bűneinkre: irgalmas, elnéző, megbocsájto lesz irántunk.

Holland katekizmus. Németből ford.
Utrecht 1968. 323–4. old.

*

Az eltaszított gyermek, a félrelökött öreg, a faképnél hagyott hitves égető, mély sebet hord önlelkében. „Nem kellettem!” – Tudomásul kell vennem: minél többen leszünk a földön, annál kisebb lesz jelentőségem. De nap-sugárból ugyanannyi jut. És Isten érdeklődése sem csökken emiatt irányomban. De ez csak azért van így, mert Ő kifogyhatatlan, végtelen. – Életem leghidegebb napjaiban újra felütöm majd ezt a könyvet. Ez a szó: kegyelem – átmelegít engem. Ötször, tízszer ismétlem magamban: a Jóságos elfogadhatóvá tett, és el is fogadott engem.

A KEGYELEM: KEGY IS, ADOMÁNY IS, GYÖNYÖRŰSÉG IS EGYSZERRE

Sporttudósítók rájuk jellemző lelkesedéssel jósolják előre, hogy a boxbajnok, vagy a síugró fölkészülten indul a mérkőzésre, „formában van”. Mi így mondjuk: „kegyelem állapotában van”.

„Kegyelem”: egyike azon szavainknak keresztény szótárunkban, melyhez az egyháztörténelemnek annyi „bal-esete” fűződik, de tündöklő ténye is.

Ha a szó gyökeréig ásunk, azzal az Istennel találkozunk, aki saját jószántából meleg jóindulattal fordul az ember felé. Ahogy múlnak a századok, akadnak akik az Istentől nyert kegyből, a szentségekből, búcsúkból és érdemeikből tőkét igyekeznek kovácsolni maguknak, mintha mi, emberek intézkedhetnénk egy „mennyei jegybank” ügyleteiben.

Hogyan is tudnánk a jóság és szépség szülte szónak eredeti frissességét újra fölfedezni? Talán azzal, ha ráébredünk, hogy ehhez a szóhoz kapcsolódnak legmeghittebb szavaink realitásai: szeretet, barátság, születés...

Ha valóban élet mibennünk, ha Jézussal boldogan tudjuk Istenünket Atyának szólítani, akkor megsejtjük létünk legmélyén, hogy „minden kegyelem!”

A hit ÁBC-je.

Fêtes et Saisons N 288, 20. old.

*

Amit Isten „ingyen” adott, a Biblia „kegyelemnek” hívja. És mit tett az ember vele? Áruba bocsájtotta. Egyházamat búcsú-kiárusítással vádolják. Madách jobban ért hozzá. Az összes történelmi botlásokért embervoltunk ingtagságát vádolja. Merném állítani: „én nem hibáztam volna az ő helyükben?” Meglepő, hogy Isten kegyelme nem akadályozta meg a visszaélést magával a kegyelemmel szemben sem. Néha örülnék, ha a rosszban megakadályoznának. Isten segít a hűségben, de kegyelme nem kényszer zubbony.

A KEGYELEM ÁLTAL ISTEN „ELKÖTELEZETT”, DE NEM „LEKÖTELEZETT”

Az isteni nagylelkűségnek legragyogóbb példája Izrael kiválasztása. Teljesen ingyenes kezdeményezés, amelyet a választott nép semmiféle érdeme nem igazol. Sem a létszám (MTörv 7, 7), sem a jóviselet (9, 4), sem a „keze ereje” (8, 17) hanem egyes-egyedül „az irántatok érzett szeretet és az atyáknak tett eskühöz való hűség” (7, 8. vö. 4, 37).

Izrael elindulását csak egyetlen dolog magyarázza meg: a hűséges Isten kegyelme, aki megtartja a szövetséget, és kitart szeretetében (7, 9).

Ennek a kegyelemnek jelképe az a föld, amelyet Isten népének ad (7, 9; 8, 7), „azok a városok, amelyeket nem te építettél... azok a házak, amelyeket nem te töltöttél meg, azok a kutak, amelyeket nem te ástál” (6, 10 k).

Ez az ingyenesség nem céltalan. A kiválasztás célja a szövetség. Ahhoz vonzódik, akit kiválaszt. Választ: hálát és szeretetet vár tőle. (MTörv. 6, 5, 12 kk. 10, 12 k. 11, 1.) Isten kegyelme társakat: cserét, közösséget akar.

J. Guillet – Léon-Dufour

Bibl. Teol. Szótár 1974. 724. old.

*

A kegyelmet előre nem tudom kiérdekelni. Utólag nem tudom kiegyenlíteni. Nem kötöttünk munkaszerződést. Nem vagyok fizetett alkalmazott: én eddig csinálom, ő annyit fizet. Nem leszünk soha, semmi körülmények között „kvitték”. Milyen jó is így: vallásosságom, áhitatom, jámborságom így soha nem süllyedhet „üzletté”. Vagy nem egészen így gondolom? Nem fordult elő, hogy tudat alatt Istent lekötöztetetté akartam tenni? És szemére vetettem: ezt meg ezt tettem, és mégis ez meg az ért engem?...

A KEGYELEM: TELJESEN INGYENES ADOMÁNY

Pál szerint a kiválasztás kezdeti ingyenessége (Róm 11, 5) az egész keresztény létet meghatározza. Az üdvösség Isten adománya, és nem a munka által kiérdemelt jutalom (Róm 4, 4); különben „a kegyelem nem lenne kegyelem” (11, 6). Ha az üdvösség bármiféle törvénytartásnak köszönhető, ha Isten kegyelmének nincs többé tere, „akkor a hit hiábavaló, az ígéret pedig már nem érdekes” (4, 14).

A kiválasztás ingyenességét még megkétszerezik a konkrét feltételek, amelyek között történik. Isten egy ellenséget választ ki, egy halálraítéltnek kegyelmez meg. „Amikor még erőtleneke voltunk... bűnösök... Isten ellenségei”, képtelenek arra, hogy kiragadjuk önmagunkat a bűnből, „Isten kiengesztelt bennünket Fia halála által” (Róm 5, 6–10). Isten kegyelme nem elégszik meg azzal, hogy kiragad bennünket a halálból egy felmentő ítélettel (3, 24), nagylelkűsége minden határt meghalad. Ott, ahol elburjázott a bűn, túlárad a kegyelem (Róm, 5, 12–21), korlátlanul megnyitja az isteni nagylelkűség kimeríthetetlen gazdagságát (Ef 1,7), és azt számlálhatatlanul kiárasztja (2Kor 4, 15).

S ha már egyszer Isten kiszolgáltatta értünk saját Fiát, „hogyne ajándékozna nekünk vele együtt minden kegyelmet?” (Róm 8, 32).

J. Guillet—Léon Dufour Bibl. Teol. Szótár 1974. 727 old.

*

Miért annyira fontos százszor hangoztatni, hogy a kegyelem ingyenes? Istennek fontos ez, vagy nekem? Mintha ezt mondaná ezzel : Ő nem államfő, nem igazgató, nem főnök. Megtörténhetik, hogy értetlenül állok intézkedései előtt. Meginoghatok hitemben. Zúgolódhatom, de semmiképpen nem követelőzhetem. Sem hatalmam, sem jogom erre...

A KEGYELEM: KÖZELEBB LÉPHETEK ISTENHEZ, MINT VÁRHA TNÁM

Isten az ő szeretetével magához emel minket. Létrehoz bennünk valami olyat, ami túlszárnyalja emberi természetünket. Azért Péter apostollal azt mondjuk: „az isteni természet részeseivé válunk.”

Hogyan értelmezzük az isteni természetben való részese-
sedést?

Az isteni hatás átjárja lényünket, és szinte saját dicsőségének hordozójává tesz. Kapunk valamit abból, ahogy ő ismeri, szereti és birtokolja magát. Az ember Isten közelében vele töltekezik, mint ahogy a fény átjárja a kristályt. Közvetlenül nem változtatja meg emberségünket, semmit sem szorít ki a helyéről, és nem a tapasztalati világ létezési módján van jelen. Kifelé annyira nyilvánul meg, amennyiben az erények gyakorlásával követi Krisztust.

A kegyelem nem a természet rendjében egészíti ki személyiségünket. Jelenlétével összeegyeztethető a betegség és minden fogyatkozás, ami nem bűn. Jellemző példája ennek Pál apostol. Ő emellett is tanúskodik, hogy Isten nem az emberiség „elíteltjét” választotta ki országának külső terjesztésére. Ami a világ szemében gyöngé, alacsonyrendű és lenézett, sokszor azokkal akarja megszégyeníteni az erőseket, bölcséket és gőgöket, (1Kor 1, 27).

Gál F.: A teremtet és megváltott ember. Bp. 1970. 193-197.

*

Egy csontig aszott rákos beteg, egy árokba züllött alkoholista, egy bűnöző szadista látványa igen sötét, de reális háttér ehhez a kinyilatkoztatáshoz: „A Teremtő az embert a saját isteni természetének részesévé kívánja tenni.” A hátborzongató háttér megóv attól, hogy ezt a mondatot félreértsem. Az isteni igény megsejteti velem, minek van szüksége testemnek enyészetre, tudatomnak „tisztítótűzre”.

MÁRCIUS 9.

A KEGYELEM MONDJA MEG NEKEM: IGAZÁN KI VAGYOK

Isten kegyelme „nem meddő”. Pált a kegyelem tette azzá, amivé lett. Ami legszemélyesebb bennem, „ami vagyok”, ennek a kegyelemnek a műve.

A keresztyén ember meghívott a kegyelemre”, a kegyelem uralma alatt él. De ez a létezés nem csupán egy tényleges állapot, amelynek jogi meghatározását tekintély rögzítené, hanem élet a szó teljes értelmében. Azoknak az életre, akik a „halálból visszatérve” új életet élnek a föltámadott Krisztussal (Róm 6).

A kegyelem valóban Isten gyermekeivé tesz minket, akik így képesek leszünk Istent Atyának, Abbának szólítani. Ez a kegyelem által művelt megigazulás: azok tudunk lenni Isten előtt, amiknek Ő akar bennünket – fiak Atyjuk előtt.

Amikor így a keresztyén fölfedezi Isten kegyelmében minden tettének forrását, megtalálja az emberekkel szemben a helyes magatartást: az igazi büszkeséget, amely semmijével nem dicsekszik, hanem azzal, hogy mindent kegyelem által kapott, és mindenek előtt a megigazultságot.

Büszkeség és kegyelem: Pál szívesen összekapcsolja ezt a két szót (Róm 4, 2kk; 5, 2k; Ef 1, 6). Isten kegyelmében az embernek sikerül az, hogy önmaga legyen.

J. Guillet—Léon-Dufour Bibl. Teol. Szótár 1974. 728. old.

*

Mindenki, én is folyvást újra keresem pontos helyemet a világomban. A rengeteg tudatzavar, külső-belső konfliktusok mutatják, mennyire nem könnyű ezt megtalálnom. Ha elhiszem Krisztusnak, hogy ő valóban az én testvérem lett, s így az Isten az Atyám, akkor értékem és méltóságom belső egyensúlyának boldogságát élvezhetem.

A KEGYELEM: A HELYES IRÁNYBA LENDÍTŐ MENNYEI ERŐ

Szent Pál írja ezeket a sorokat: „Mindaz, ami Krisztusban van, az új teremtés.” (2Kor 5, 17).

Mondd nekem, melyik volna a kettő közül nagyszerűbb: ha a mennybolt és a világegyetem anyagából új világ születnék szemed láttára, vagy ha embertársadon látod, mint csemkedik ki a bűn mocsarából erényes életre, mint tér tévelygéséből az igazság ösvényére? Mert pontosan ez az, amit Szent Pál ezekkel a szavakkal jelez: „új teremtés.”

De tüstént hozzáteszi: „Ami régi volt, elmúlt, valami új alakult.” (u. o.) Ledobja magáról a bűn terhét, leveti régi ruháját mindaz, aki a hit útján ténylegesen Krisztushoz csatlakozik. Ahogy fölhagy tévelygésével, úgy sugározza át az igazság Napja. Pontosán úgy, mintha új ruhába öltözködnék.

Isten kegyelme betör életébe. Visszaállítja az eredeti modellre a lelket. Mély változást idéz elő benne. Nem a lényét, hanem irányulását formálja át. Lehullik a hályog a szeméről. Világosan rajzolódik eléje botlásának ijesztő tévedése, és az erényes élet nyilvánvaló szépsége.

Fel tudod már fogni: így érvényesül az „új teremtés.” Aranyhajó Szt. János: 4.-ik ker. beszéd 12.14.15. franciából ford.

*

A kutatók jóvoltából olyan egymásra is ható belső erőket ismerünk magunkban, amik csak ritkán vagy soha nem jutnak tudatunk küszöbéig. Az Úr a Biblia által tudósított, hogy a kegyelem sokrétű ráhatásával is számolhatok. Sőt eléjük is érdemes dolgoznom önmagam rendszeres fölvizsgálataival és kiigazításával.

A KEGYELEM: A MEGVÁLTÁS ÁRAM- KÖRÉBE KAPCSOL

Csak az Isten külön kegye, túláradó végtelen szeretete képes arra, hogy teremtményét az istenfiúi életben részesítse. Ez az isteni életben való részesedés a legnagyobb szeretetmegnyilvánulás az Atya-Isten részéről a teremtménnyel szemben. Ennél többet az Isten sem tehet.

És ezt tette velünk az Atya szeretetből egyszülött Fia iránt... Gyönyörködik abban, hogy minél több lélek részesedik egyszülött Fiának életében. Millió és millió lélekben kigyullad az istenfiúi élet mennyei fényessége, és szépsége és körülragyogja az Isten Igéjét...

Miért fogadott tehát gyermekeivé minket a mennyei Atya? Azért mert végtelenül szerette egyszülött Fiát, és mert az ő képét és hasonlatosságát mérhetetlen sok színés fényárnyalatban akarta felragyogtatni.

Minél hasonlóbba vagyunk a Fiához, annál inkább kedve telik az Atyának mibennünk.

Gálffy: Istenfiúi életünk. Szt. István Társ. 1939. 77. old.

*

Mélyen beletekintek önmagam arcába. Megtalálom-e a hasonlóságot magam és Krisztus között? Mennyit sikerült már elsajátítanom vonásaiból? Hangom:krisztusi hang? Magatartásom: krisztusi derű, báj, türelem, jóság? Szándékom párhuzamos az övével? Fölfogásom a munkáról, pénzről, szexről, ellenfeleimről: nem üt el az övétől? Melyik krisztusi vonás hiányzik leginkább belőlem?... Ha tényleg fontos nekem, hogy Atyám kedvét találja bennem, ezek a kérdések és a rájuk adott feleletek nem közömbösek számomra...

A KEGYELEM: FÖLHÍVÁS, HOGY ISTENNEK TETSZŐ MŰREMEK LEGYEK

Miért árasztotta reánk a mennyei Atya a legnagyobb isteni adományt, az istenfiúi életet?

Azért, mert szeret minket. És miért szeret minket? Mert szereti egyszülött Fiát. Ez az ő Fia iránt való szeretete a végső és legmélyebb oka a hozzánk való túláradozó szeretetének. Ez az oka teremtésünknek és a mi fogadott gyermekségünknek ...

Az Atya az ő Fiában határtalan gyönyörűséggel hallja saját Igéjét. Hallgatja benne az örök Igazság és Bölcsesség csodálatosan teljes és összhangos megnyilatkozását, harsonáját, az isteni életnek, az isteni atyaságnak és fiúságnak tökéletes és méltó megdicsőítését.

Még mást is hall az Atya az ő isteni Igéjében. Hallja a végtelen isteni Igének összes lehetséges és teremthető visszhangjait, a teremthető lények millióinak és milliárdjainak istenileg elgondolható megcsendüléseiben...

Minden lény az isteni Ige valamelyik gondolat-szikrájának felvillanása, az isteni Ige igazság-harsonájának újraszöszése, a teremtetlen Isten Fiának teremtett hasonlatossága, visszhangja és visszfénye.

Olyan életképekben akarta látni az Atya egyszülött Fiának hasonlatosságát, amelyekben van valami igazi részesezés az istenfiúi életből.

Gálffy: Istenfiúi életünk. Szt. István Társ. 1939. 75–76 old.

*

Otromba volnék önmagamhoz, ha ilyen kérdésekkel zaklatnám magamat: nem vagyok-e hamis hang a megváltottak kórusában? Giccs a fényözönben? Karikatúra a Krisztus-képben? Vagy meg lehet-e elégedve velem az isteni Művész? – Egy bizonyos: nem kis kockázatot vállalt, amikor a hozzám hasonló nyersanyagból és tapinthatatlan kegyelemből kívánt milliárdnyi műreemet alkotni...

A KEGYELEM: HATÁRT NEM ISMERŐ ISTENI NAGYLELKÜSÉG

Jézus Krisztus eljövetele megmutatja, meddig mehet el Isten nagylelkűsége: egészen addig, hogy nekünk adja saját Fiát. (Róm 8, 32)

Ennek a hallatlan gesztusnak forrása a gyengédség, a hűség és az irgalom keveréke, amellyel Jahve magát jellemezte, és amelynek az Újszövetségben ezt a sajátos nevet adta: kegyelem: „charis”.

Csaknem minden apostoli levél bevezetésében ezt találjuk: Isten kegyelmének kívánását. Csaknem mindig: a kegyelemmel együtt emlegetik a békét. Ezzel a nagy szemita köszöntést társítják a „charis” jellegzetesen görög eszményéhez. Mindez azt mutatja, hogy a keresztények számára a kegyelem: az adomány, olyan ajándék, amely összefoglalja Isten minden tevékenységét, és mindazt a jót, amit testvéreinknek kívánhatunk.

Krisztus személyében eljött hozzánk a „kegyelem és az igazság.” (Jn 1, 17) Őt látva fölismerjük, hogy Isten cselekvése kegyelem. (Tit 2, 11) Jézus, az Atya legfőbb adománya (Mt 21, 37) mindenkinek fölkínált ajándék (26, 28). Szent Pál, amikor a korintusiakat a nagylelkűségekre buzdítja, emlékezteti őket „Jézus Krisztus jótékonyására (charis) ... aki noha gazdag volt, értetek szegény lett.” (2Kor 8, 9)

J. Guillet—Léon-Dufour Bibl. Teol. Szótár 1974. 726. old.

*

Iszonyúan nehéz óráimban – másokhoz hasonlóan – talán már én is fölajdultam: „Megvert az Isten!” Pedig a kegyelem biztosan nem jelent egyet kényeztetéssel. Az élet zordsága és Isten határtalan nagylelkűsége: ezek nem egymásnak ellentmondó tények. Ha nem tudtam még belsőleg földolgozni sorsom mostohaságának és Isten jóságának együttes jelenlétét, akkor minden buzgóságom ellenére még gyerekpőben jár vallásosságom.

KEGYELEM: EMBERRE SZABOTT, EMBERT EMELŐ AJÁNDÉK

Az Úr Jézus kívánja: olyan legyen tetteink ragyogása, hogy akik látják jócselekedeteinket, dicsőítsék az Atyát.

De ne csüggedjünk el nyomorúságunk, siralmas gyarlóságaink miatt sem: nem akadályozzák a kegyelem kiteljesedését, mert Isten „ismeri eredetünket, tudja, hogy porból valók vagyunk.”

Mindez csak emberi természetünk adója és az alázatos-ságnak termékeny gyökere. Legyünk türelemmel önmagunk iránt a tökéletességnek soha meg nem szűnő keresésében. A keresztény életben nincs semmi idegesség vagy nyugtalan-ság: bennünk való kifejlődése teljesen összeegyeztethető nyomorúságunkkal, szolgáltságunkkal, gyarlóságainkkal, mert „az erő az erőtlenségben lesz teljessé... hogy Krisztus ereje lakozzék bennünk.”

Soha ne felejtjük el: „Távol legyen, hogy a keresztény önmagában bizzék vagy dicsekedjék és nem az Úrban; mert az Istennek oly nagy a jósága az emberek iránt, hogy érdemként akarja jutalmazni azt, ami az ő ajándéka.”

Marmion: Krisztus, a lélek élete. Szt. István Társ. 1939.
276. old.

*

Chesterton és annyian mások azért futottak be, mert szellemesen szavakba tudták foglalni embervoltunk valóságos ellentmondásait, paradoxonait. A Marmiontól ajánlott megértés is fakadhat krisztusi nagylelkűségből, mely okosan számol gyöngeségeinkkel. De ha megalkuvásból fakad, akkor nem számol Krisztus magas igényeivel. Gyarlóságomon úrrá tud lenni a rám szabott kegyelem, de a megalkuvás nem hozható semmiképp egyensúlyba vele.

MÁRCIUS 15.

A KEGYELEM: A SZENTLÉLEK MOZGATÓ EREJE BENNÜNK

„Élő víznek forrása, mely örök életre szökken” (Jn 4 és 7)
Úde forrásvíz, mely ojtja szomjunkat.

Félelmetes erejű tenger, mélysége szédítő.

Legjobbkor érkezett eső, nyomán kizöldül a mező.

Szintiszta vízcsepp, szivárvánnyá bontja a fénysugárt.

Bővízű kút kietlen sivatag kellős közepén.

Tajtékot habzó vízesés, mely elbűvöli szemünket.

Ez az Isten Lelke mibennünk!

„A szél ott fú, ahol akar.” (Jn 3)

Magasztos és szívós egyszerre, mint a kontinensek lég-
áramlata.

Diszkrét és lágy, mint az alkonyi szellő.

Ellenállhatatlan és félelmetes, mint a tomboló orkán.

Mindig váratlan, fantázia-dús és abszolút szabad.

Ilyen az Isten lelke mibennünk! –

„Láng, mely tovaharapózik a földön.” (Lk, 12)

Megvilágítja az éjszakát.

Otthonná melegíti lakásunkat.

Fölvidítja a szemet, és megemésztí a szemetet.

Ez az Isten Lelke mibennünk!

„Az élet lehelete, mely nem hiányozhat semelyikünkől.”
(Bölcs 7, 22)

Tapintatos, szerény és intim,

fáradhatatlan,

Nélkülözhetetlen, hogy élhessünk.

Ez az Isten Lelke mibennünk.

Qébec-i egyhm. segédkönyve bérmálkozók szülei számára.

Fêtes et saisons-ból id. N. 342. 18–19. old.

*

Nem baj, ha ennyi költészettel nem is tudok fogalmazni,
az volna baj, ha nem volnék fogékony a Szentlélek ihleté-
teire.

A KEGYELEM: ÉLET, BENSŐSÉGES KAPCSOLAT A MEGVÁLTÓ ÉLETÉVEL

Krisztus misztériumai nemcsak elmélkedésünk tárgyai, hanem együttal kegyelmek forrásai is.

Mikor Jézus még itt a földön élt, „erő ment ki belőle és meggyógyította” a betegeket. (Lk 6, 19.)

Krisztus Jézus mindörökre ugyanaz. Ha hittel elmélkedünk misztériumairól, akár az evangéliumban, akár az egyház liturgiájában, akkor bennünket is részesít abban a kegyelemben, melyet életében kiérdemelt. Ebben az elmélkedésben feltárul előttünk, hogy Jézus, a mi példaképünk, hogyan gyakorolta az erényeket. Osztouznk azokban az érzelmekben, melyek eltöltötték isteni szívét élete egyes állomásain. Legfőképpen azonban részesülünk azokban a kegyelmekben, amelyeket akkor érdemelt ki számunkra.

Mikor az isteni Ige kölcsönvette az emberi nem természetét, ezzel úgyszólván eljegyezte magát az egész emberiséggel, és így minden egyes lélek részesül abban a kegyelemben, amely Krisztus szent lelkében elárad.

Abban a mértékben, amit egyedül Isten ismer. A mi oldalunkról nézve: hitünk nagysága arányában.

Marmion: Krisztus misztériumai.

Szent István Társ. 1941.

27. old.

*

Az elmúlt évtized fölfigyelt az elmagányosodás száz ezreket gyöttrő betegségére. Én is közéjük tartozom? És észreveszem környezetemben, kik szenvednek tőle? Örülnek, ha pszichés zavarokra több gyógyszert találhatnak föl. De hiszek igazán abban, hogy a bénákat, sántákat, epilepsziásokat gyógyító Jézus ereje máig sem csökkent? Ha igen, akkor nem babonásan, nem önszuggesztióval, hanem a bizalom alázatával keresem a kegyelmi kapcsolódással föl kínált oldódását az elmagányosodás belső görcsének.

A KEGYELEM: ISTEN JÓINDULATÚ BEAVATKOZÁSA FEJLŐDÉSEMBE

„Most a mi életünk el van rejtve Krisztussal az Istenben.” A kegyelem most még nem fejt ki minden hatását, azt a fényt és ragyogást, mely majd az örök dicsőségben lesz osztályrészünk; mint ahogyan Krisztus is elfátyolozta feltámadása előtt istensége dicsőségének ragyogását, legfeljebb néhány sugarát ragyogtatta meg a három tanítvány előtt, midőn elváltozott előttük színében a Tábor hegyén.

Lelki életünket itt a földön csak Isten ismeri; az emberek szeme elől rejtve van. Ha szabad elhatározásunkkal igyekszünk kialakítani lelkünkben a föltámadott Jézus életének vonásait, most ezt még csak fáradságos munka árán tehetjük, mert abban a testben kell véghezvinnünk, amelyet megsebzett a bűn, és amely alá van vetve az idő változásainak.

Erre a szent szabadságra csak szüntelenül megújuló, hűségesen végigharcolt küzdelem által juthatunk el. Nekünk is szenvednünk kell, hogy „bemelessünk a dicsőségbe.”

Marmion: Krisztus misztériumai
Szt. István Társ. 1941. 298. old.

*

Milyen terhekkkel érkeztem az élet porondjára? És milyen értékekkel? Kik befolyásoltak leginkább? És milyen irányban? Milyen olvasmányok, élmények gyakoroltak rám döntő hatást? Miben fejlődtem és miben maradtam le? Mivel kell számolnia az én esetemben a kegyelemnek? És én magam számolok-e reálisan minden adottságommal? Gyermekeim nevelését nem bíznám akárkire, csak arra, aki fölkészült lélektani, pedagógiai és egy sereg egyéb szakismerettel. Én is érek annyit, hogy nem elégszem meg akármilyen önneveléssel...

A KEGYELEM: NEM MAGAM KÜSZKÖDÖM, VELEM AZ ISTEN!

Egy fönségesen ünnepélyes beszédben harsant fel Jézus figyelmeztetése: „Ha nem alakítjátok ki magatokban a gyermeki lelkületet, nem lesz keresnivalótok a mennyek országában!”

Azzal a követelménnyel áll elő követőivel szemben, hogy az alázat párosuljon az Istenbe vetett abszolút bizalommal. Milyen más fogalmazásban hangzik el ugyanez a követelmény János apostol ujjongó tolla nyomán:” „Képzeljétek! Magának Istennek vagyunk a gyermekei!” Benne az a tudat, hogy maga az Isten az ő Atyja, épp a büszke öntudattal párosítja a reménységet.

Istenből születünk. A tőle való származásunk tényét hordozzuk. Hozzá kell hasonlunk. Íme, ebben van méltóságunk gyökere, Jézus vérében való megváltottságunk nagyszerűsége.

De az a tény, hogy Isten gyermekei vagyunk, megkerülhetetlen következményekkel jár együtt: harcolnunk kell mindazzal szemben, ami ezzel az „emberfeletti” méltóságunkkal összeegyeztethetetlen. A gonosszal való megalkuvás ellen. Mindennemű igazságtalansággal szemben. Isten többi gyermekének megvetésével szemben. Így értendő a figyelmeztetés: „Aki Istentől született, nem vétkezhet!”

Isten? Ő az élet és a fény.

M. Julin. Fêtes et saisons. N. 314. 22. old.

*

Fölmérhetetlen szellemi energiába kerül minden egyes ember „meghódítása”. Az Isten „erőfeszítésének” kinyilatkoztatás az egyik neve, kegyelem a másik. De földünk nem a menny gyarmata. Belőlünk Istennek semmi haszna nem lehet. A földön nincsenek érdekeltségei. Akkor viszont mi készíti ekkora befektetésre, hogy méltóvá tegyen az Isten-gyermekségre?! És én mekkora gondot fordítok erre?... Őszinte választ adok ezekre a kérdésekre.

A KEGYELEM: KRISZTUS JÓ „ILLATÁVÁ” NEMESÍT

„Mindenben növekedjünk!” Ez a szó nem egyszer kerül az Apostol tollára. Mit akar ezzel mondani? Maga részletezte ezt a „mindenben” kifejezést a korintusi híveknek írt levelében: „Akár esztek, akár isztok, akár bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére cselekedjete!”

Nemcsak azokról a cselekedetekről van szó, amelyek közvetlenül Istenre vonatkoznak: . . . szentmisehallgatás, szentáldozás . . . hanem a legközönségesebb, legjelentéktelenebb cselekedetekről is, amilyenek a táplálkozás, ügyes-bajos dolgaink intézése, a társadalomban a különböző szükséges vagy hasznos emberi és polgári kötelességeink teljesítése, a pihenés és felüdülés.

Amikor a kegyelem és a szeretet teljesen hatalmába keríti egész életünket, akkor egész létünk mintegy örökös himnusz a mennyei Atya dicsőségére.

A Krisztussal való egyesülés által olyan az életünk, mint valami tömjénfüstölő, melyből szüntelenül árad feléje a kellemes illat az ő gyönyörűségére: „Mi Krisztus jó illata vagyunk az Istenért.”

Marmion: Krisztus, a lélek élete.
Szt. István Társ. 1938. 268. old.

*

Egyházam történelmének érdekes színfoltja a remeték élete. Magatartásukhoz azonban bennem ezek a szavak társulnak: pánik, menekülés, visszavonulás. De hol van ma Európában őserdő, sivatag? S ha volna, hamarosan nyaralóteleppé változna. A kegyelem engem nem arra készítet, hogy meneküljek, hanem helytálljak a mindennapi életben, Ott, ahová állított az élet. Soha nem következhet be nálam az áporodott begubózás. Én Krisztushoz hasonló akarok lenni otthon, munkahelyen, buszban, szórakozó helyen, mindenütt.

A KEGYELEM: IGYEKEZETEMNEK MENNYEI ÉRTÉKELÉSE

A kegyelem hatása alatt végzett cselekedet a természetfeletti rendben érdemszerző.

Érdemnek nevezzük a cselekedet belső értékét, ami jutalomra érdemesíti.

Isten a jutalmat adhatja igazságosság és illendőség alapján. Az igazságosságot ugyan nem lehet szoros értelemben venni, mert Isten nincs lekötelve. Egyes cselekedetekért azonban jutalmat ígért, és magának tartozik vele, hogy megadja. Az illendőségi érdem azt jelenti, hogy Isten nem hagy jutalom nélkül bizonyos cselekedeteket, bár semmi ígértet nem köti.

Az embernek joga van az örök élet béréért dolgozni, hiszen a bér maga az Isten. Cselekedeteinkkel a személyes Isten felé fordulunk, neki hódolunk, őt imádjuk, és megvan közben a reményünk, hogy igyekezetünket saját személyének bírásával jutalmazza.

Nem azt várjuk, hogy a kézhez kapott jutalom elintézzé köztünk a fönnálló igényt, utána nem tartozunk egymásnak. Az érdemszerző cselekedet még szorosabbra fűzi a személyes kapcsolatot.

Gál F.: Katolikus hittételek.
Szt. István Társ. 1960. 208. old.

*

Az érdemet nem tévesztem össze az érdemrenddel, kitüntetéssel. Az érdem nem torpedózza meg, nem játssza ki a kegyelmi élet ingyenességét. Mivel az igazán az „érdemes művész”, akit érdemes megnézni vagy meghallgatni – nagyszerűbbet el sem tudok képzelni, minthogy Isten érdemesnek találjon arra, hogy most kegyelmet „fektessen belém”, és életutam végén magához emeljen. Ezt mondom magamnak: tudod, mi a legnagyobb érdem? Ha „érdemtelen” nem leszel!...

A KEGYELEM: LELKI SEGÍTSÉG, HOGY A TELJESEDÉS FELÉ HALAD- HASSAK

Újjászületésem: a Szentlelket lehelő, világot mozgató, mennyet boldogító isteni szeretetben való részesedésem nagyobb változást jelent, mint egy csillagrendszer felrobbanása: mégis, Isten végtelen kímélettel, tapintattal, megértéssel műveli bennem csodáját.

Megújulásunk lassú változás. Látszólag fokozatos átalakulás. Először talán csak lassú kiábrándulásban és undorban nyilatkozik meg, ami átmegy a félelembe, a vágyba, a reménybe, az eltökélésbe, a bizalomteljes kérdésbe, a megnyugvó türelembe és végre a szenvedésben is örömteli, határt és feltételt nem ismerő önátadásba.

Isten ezt az egész életet betöltő változást szeretetének számtalan külső és belső adományával serkenti, gyarapítja. Átsuhanó gondolatok, érzelmeink megrezzenései, hallott szavak, megélt találkozások, örömdetes és megrázóan fájdalmas események, mindez a sok konvergens hatás – eszköz az irgalmas Isten kezében Csodálatos folyamat ez a belső haladás, az egyre teljesebb megtérés felé.

Alszeghy Z. A kegyelem teológiái.
Szolgálat 40. sz. 5–6. old.

*

Köszönetet mondok! Küzdelmek, nehézségek, megtorpanások, kiüresedés és újratöltődés, sikerek és sikertelenségek, botlások és fölemelkedések, kockázat, izgalmak és veszélyek: ezek mindennapos kísérőim. Mindezek ellenére előre jutottam. Nem csüggedtem el. Nem fáradtam bele. Nem vesztettem el kedvemet. Sebhelyeim behegedtek. Kavernáim elmeszesedtek. Tudatom tiszta. Irányom: előre. – Legalább is így ítélem meg helyzetemet. Lehet, hogy magam megítélésében... tévedek, de abban nem, hogy sohasem baktatok egyszál magam...

A KEGYELEM: ÉLETEM „TERMÉSZETFELETTI” SÍKJA

A természet életerővel dolgozik, a természetfelettség pedig malaszttal, kegyelemmel.

A természetes élet fenyőfa, a természetfeletti élet karácsonyfa. Tulajdonképpen alig van különbség a fenyőfa és a karácsonyfa között. A fenyő azonban kint áll az erdőn, ragadós gyantát, hegyes tűleveleket, száraz tobozokat, fakó pókhálót visel, a karácsonyfa ellenben szalonban áll cukorral, ragyogó díszekkel és angyalhajjal ékesen.

Ha én – mint csodatevő kertész – valami titkos nedvek birtokába jutnék, és ezzel beoltanám ott kint az erdőn a fenyőket, hogy ettől kezdve nem ráaggatás folytán, hanem az oltással megtoldott, megfejelt erejükénél fogva teremjék a gyanta helyett a ragyogó díszeket, a pókháló helyett az angyalhajat; ekkor megadnám ezzel a természetfelettség helyes képét.

Az oltás – ami ezt a változást okozza –, az Isten malasztja, kegyelme, mely a természet erőit megtoldja, megkoronázza, és ezzel oly eredményekre teszi képessé, aminőkre saját természetét tekintve nem tellenék.

Gálos L.: A Szentlélekisten.

Bp. 1934. 190. old.

*

A fenyőfa-karácsonyfa hasonlat bájos, bármennyire sántít is. Naívnak is tűnhet. Nem baj. Annál jobban tudatosítja bennem: összes szavunk a tapasztalati világban született. Ezért ha valami problémába ütközöm a vallás ügyében, elsőnek szótáramra gyanakszom. Ez lesz a fogas, amire hitbeli nehézségeim jórészt akaszthatom. Hiába: túlvilági szótárunk nincs. És ha lenne, akkor is idegen nyelv maradna számunkra.

A KEGYELEM: HÍD A FÖLDI ÉS MENNYEI „PART” KÖZÖTT

Isten ismeri az embert. Hiszen Ő az alkotója. Respektálja is. Nem fogja lecserélni mással soha. Ő igazán tudja, az ember kitől várhat segítséget élete folytonos fölfrissítésére. Pontosan ezért kínálja fel az embernek a „szentségeket”.

A szentségben Isten az embernek „Húsvétot” kínál fel. Magyarán: átvonulást, átlépést egy merően emberi életből átmenetet egy Krisztushoz kapcsolódó életbe. Ezt nevezzük kegyelmi életnek.

Minden szentség valódi „Húsvét”. Isten részéről invitálás. Az ember részéről hatalmas lépés egy újfajta életre. Ez az élet ilyen nevet visel homlokán: „Szeretet”, „Kegyelem”. „Isten szíve szerinti élet”. Készítet, hogy élet-tempóul fölvegyük a Szentlélek dinamizmusát. Felhív, hogy megalkossuk életünkéből az Egyházat. Látószögünk szélesre táruljon.

A „szentségek” nem mágikus gesztusok, melyek gépiesen üdvözítenének. Sokkal inkább találkozások Istennel. Az ő életébe való kapcsolódás által gazdagszik az ember.

Kik igazából a keresztények?
Fêtes et saisons N 323. 29. old.

*

Ruhámat cserélnem kell. Körmömet vágnom. Szemem gyöngül. Hallásom romlik. Ereim meszesednek. Ráncosodom. Egész lényem ideiglenes. Átmeneti lény vagyok. Így kell elfogadnom magamat. Ha tetszik, ha nem tetszik. Istennek így tetszem. Ő tervezett ilyennek. Kegyelme teszi mégis lehetővé, hogy létem fölfelé íveljen a véglegesbe. De ami végleges, az megváltoztathatatlan is! Ez teszi felelősségemet súlyossá!

A KEGYELEM: MAGA AZ ÜDVÖSSÉG ÉS ANNAK NYITÁNYA

Az üdvösség jelentése:
a betegnek: a gyógyulás;
az éhezőnek: egy marék rizs, vagy egy darab kenyér;
a magányosnak: egy ember, aki láthatóan törődik vele;
a rabnak: szabadulás a börtönből;
annak, akit senki sem szeret: megértés és rokonszenv;
az elnyomottnak, függő viszonyban levőnek: megszabadulás idegenek rendelkezése alól, önálló döntés lehetősége;
annak számára, akivel igazságtalanul bánnak: megtapasztalása annak, hogy a jog és az igazságosság érvényesül;
a napi munka egyhangúságában fuldoklónak: valami, ami életének értelmet és beteljesedést ad;
a mindennap gondjaiban fölmorzsolódónak: ha a teljesítmény kényszere és a holnap félelme nélkül élhet;
a hazájából elűzöttnek: otthonra találás;
a háború és erőszak pusztította ország lakóinak: a béke;
a kétségbeesetteknek és csüggedteknek: a jövőbe vetett remény;
a kiutaltaknak: emberek, akik tanácsot adnak, új utakat nyitnak meg.

W. Rück: Kirche für die Zukunft
Mainz, 1947. 97. Idézve: Szolgálat 40/21.

*

W. Rücknek ez a remek néhány sora a profán üdvösségfogalom. A földre szabott üdvösségé. A külsőleg, belsőleg megkínzottaké. A szerencsésebbeké rövidebben fogalmazható: jólét-élvezet. És mi a krisztusi üdvösség? Meg tudom foglalmazni önmagamnak? Tisztában vagyok azzal, mi van abban is a földre szabva? És mi nem fér bele nyul farknyi életünkbe? A krisztusi üdvösségnek kegyelmi sugara átragyogja életemet? Átsegít kríziseimen? Meg tudom alkolomadtán másnak is világítani a krisztusi üdvösséget úgy, hogy repessen utána a szíve?...

A KEGYELEM: KIVÁLASZTOTT VAGYOK

A föld egy eldugott sarkában lakott. Tirus nemzetközi bazárjának zaja nem hallatszik ide. Damaszkusz karavánútjai is arrább vezetnek. Galilea dombjai egyikének tövében húzódik meg a falucska. A korabeli iratok mégcsak meg sem említik nevét. Honfitársai is csak legyintenek rá: ott van valahol a „pogányok Galileájában”. Itt, csendes magányban él a szent Szűz. Legnagyobb öröme, ha népe szent Könyvében találkozhat Istene szavával.

A mennyei követ nem az útfélen fecsegők között talál rá. Az angyal így köszönti: „Kegyelemmel teljes!” Szépséges vagy, tele bájjal. Életed magasztos értéket nyert. Az Isten gyönyörködni tud nagyszerűségben. Isten baráti jóindulata veled szemben nem ismer határt. Az örök élet ígérését bírod. Igaz vagy. Szeretetre méltó. Kiegyensúlyozott lelki nagyságod elragadó. Lelkületed Isten-közelbe emelt téged. Ezért „ne félj! Különös kegyben állsz te Isten előtt!”

Faulhaber bíboros: Bibliai asszonyok
jellemképei. Olaszból szab. ford.
SEI Torino 1952. 192–3. old.

*

Kiválasztása nem mások kirekesztése. Ellenkezőleg: éppen ezáltal lett mindegyikünké. Mindazt a szépséget, amit a „kegyelemmel teljes” jelent, nem veszi, szerzi, nem önmagából fejleszti, nem kiérdemli. Kiválasztottsága miatt kapja. Kiválasztását mégis befolyásolja?... A kegyelem logikája nem arisztotelészi logika. – Más értelemben mint Szűz Mária, de én is „kiválasztott” vagyok. Nem elkülönített, kiemelt, elszigetelt, egyszerűen és nagyszerűen „kiválasztott”. – Kerestem-e, és megtaláltam-e okát, én miért igen, mások pedig – legalábbis látszólag – nem. Hiszem-e őszintén, hogy ami vagyok, az nem a véletlen „játéka”, hanem az isteni kegyelem boldogító „kalandja”?!...

A KEGYELEM: KÖZÖSSÉGET FORMÁLÓ ISTENI KÖZELEDÉS

Különösképpen azt kell tudatosítanunk, hogy kizárólag együvé tartozásunk valóságában kapjuk meg a Szentlelket. Öncsaló individualizmus volna azt képzelnünk, hogy úgyis birtokolhatjuk Őt, hogy mindenki mástól elszigeteljük magunkat. Ő együtt a miénk! A Lélek kapcsol össze bennünket egységgé, alakítja ki belőlünk az egyházat. Ő gyökereztet bele Krisztusba, tesz minket testvérekké és nővérekké. Ezért vesszük ugyanazt a Kenyeret. Csupán a többi hívő emberrel alkotva egy közösséget hat bennünk az Isten élete. Semmi esetre másként.

Ugyanez áll akkor is, amikor a Szentlélek működik az egyház látható közösségének keretén túl. Ott is, ahol még hiányzik a Krisztus-hit, de már megvan a nyitottság az Isten felé, mert törekesznek legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint élni. Itt sem egy-egy elszigetelt ember ügyéről van szó. Még akkor sem, ha önmaga belseje felé fordultában talál rá az Istenre. Ott is a másik iránti szeretetre sarkall a Szentlélek.

Holland katekizmus. Németből ford.
Utrecht 1968. 325. old.

*

A kegyelem hatására vad idegenek szinte családtagnak érzik azt, aki hozzájuk hasonlóan gondolkodik. Az együttgondolkodás közösséget formál. A tudatformálás ezért ma nemcsak jelszó, hanem gigászi erőfeszítés. – A Szentlélek az ősebertől kezdve mindvégig ezt teszi. A Krisztushoztartozókból olyan közösséget nevel, ahol másodrendű tényező a leszármazás, nyelv, osztály, nemzet és minden egyéb. – Engem is meg tudott nevelni a Szentlélek kegyelme úgy, hogy valóban testvérnek tekintem mindazt, aki Atyám gyermeke? Vagy van még bőven köztük, akire vad idegenként tekintek?...

A KEGYELEM: EGÉSZSÉGES EGYENSÚLY EVILÁG – TÚLVILÁG FESZÜLTSEGEIBEN

Jézus nem keverte össze önmagában isteni és emberi természetét. Istensége így szintisza Istenség, embersége is szintisza emberség.

Mi következik ebből a mi istengyermeki életünk számára? Az, hogy Jézusban élt életünk emberi élet. Ha Urunk tökéletesen úgy élt, mint egy ember, nekünk is így kell lennünk: gátlásosság nélkül kell élnünk az emberi lét egész skáláján.

A kereszténytől semmi sem lehet idegen, ami emberi. Értelmünket emberi módon kell használnunk – még a hit-titkokkal kapcsolatban is. Vállalnunk kell biológiai, testi életünket, ösztöneinket. A keresztény élet karikatúráját éli, aki vallásosságában lenézi a tudományokat, vagy éppen félti tőlük a hitét, aki rossz szemmel nézi a technika, a gazdasági és társadalmi élet állandó fejlődését, aki ösztöneit megpróbálja egyszerűen elfojtani, „csak lelkével és csak az oda-föntvalókkal” törődik.

D.-G.-Csögl: A szentségek
életérzéke. Bp. 1975. 64. old.

*

Valaki e sorok olvasásakor fölkiáltott: „Ezen márcsak igazán rég túl vagyunk!” – Valóban túl vagyok rajta? Jám-borságomat nem világfájdalmas kifejezésekkel szoktam igazolni? Ószintén tudok örülni minden emberi fejlődésnek anélkül, hogy a technika bálványimádója lennék? Nem rezonál érzésvilágom némely világpusztulást huhogó „prófétai” magánkinyilatkoztatásra? Az evilág-túlvilág, földi-mennyei, emberi-isteni között keletkező természetszerű feszültségek gazdag harmóniába olvadnak bennem, vagy a belső hasadás kínzó bizonytalanságát érzem egyensúly helyett?

A KEGYELEM: A MENNY ELKÖTELEZI MAGÁT A FÖLD MELLETT

Az üdvösség és a megváltás kegyelem. Lehatol az ember rejtett mélyéig. Megpecsétel minket. Megerősít azzal a reménnyel, hogy Istennél túlvilági boldogság vár ránk.

De ha a kegyelemnek ez a szemlélete nem számolna a „megkegyelmezett” konkrét helyzetével a világban, akkor talajt vesztett kegyelem volna. Sőt „Isten-telen” kegyelemnek bizonyulna, mert nem felelne meg az „emberek Istenének” sem.

Aki a kegyelemnek ilyesfajta szemlélete mellett bizonykodnék, hitelét vesztené a valóság előtt. Mi mást látna akkor a világ a megváltásban, mint egyfajta egérutat az elbizonytalanodással és a fenyegető kétségbeeséssel szemben. Vagy ami még rosszabb: lám kiegyeztetik Istent a nyomorral.

Az így felfogott kegyelem valóban „ópium” volna, mert kifelejtene számításából a világ itt és most megtapasztalható bajait. Elidegenítené az embert saját világától. Ki-sajátítaná a rejtett túlvilágnak.

Meg kell tehát állapítanunk: Isten kegyelme nem korlátozható csupán az ember bensejére. Nem tér ki az ember-volt konkrét tényező elől. Annak dimenzióinak kereteiben működik. Ezeken át árad ki. De kézbe veszi, és teremítő erejével kitágítja méreteit.

G. Greshake: Geschenkte Freiheit. Einführung in die Gnadenlehre. Freiburg, 1977. 100. Szolgálat 40/20. alapján átdolg. ford.

*

Nemcsak bőrömből nem bújhatok ki, századomból sem. Az Igazság Lelke nem ködösít, nem gyárt övéi számára rózsaszín szemüveget, nem állít ki fölmentést sem emberi, sem keresztényi földadataim alól. Én a kegyelem világának képviselője vagyok. Ha akarom, ha nem. Tiszteletet ébreszthetek iránta vagy ellenszenvet. Vagy vonzóvá teszem, vagy hitelét vesztetté, sőt talán nevetségessé. Tanúságtételemet elsősorban az emberség mérlegén mérik,

A KEGYELEM: KETTŐS ÁLLAMPOLGÁRSÁG: FÖLDI ÉS MENNYEI

Állítom, hogy Krisztus, az Isten bűn nélküli Fia, mint a legközelebbi szomszédunk élhetne a mai világban, és nem vennők talán észre.

Vannak-e a földön emberek, akik a világ szemében éppen olyanoknak látszanak, mint mások, és szívükben mégis különböznek tőlük. Nem keltenek nagy föltűnést, ugyanazon a szokott nyugalmas úton járnak, mint mások; de komolyan fáradoznak azon, hogy az ég szentjeivé váljanak. Megtesznek mindent, amit tehetnek javulásuk érdekében, hogy az Istenhez hasonlókka váljanak, az Istennek engedelmeskedjenek, magukon uralkodjanak, a világról lemondjanak; de titokban teszik – mert így sugallja nekik az Isten, és egyúttal azért is, mert nem szeretik, ha tudnak róla. Sokan vannak még mások, több-kevesebb világiassággal és több vagy kevesebb hittel. Hétköznapi szemmel mind egyformának látszanak, mert az igazi vallásosság benső rejtett élet... rejtett imák, rejtett önmegtagadások, rejtett harcok, rejtett győzelmek...

Newman: Christ hidden from the world.

Pécs, 1957. 15. old. Salacz gyűjtése.

*

Isten gyermeke sem többet nem eszik, sem kevesebbet, mint minden más emberfia. Nem szenved többet, mint más, aki ugyanúgy veséjével, gyomrával, epéjével bajlódik. Távfűtéses lakása hőmérséklete ugyanolyan, mint a szomszédé. Az istengyermekség nem jogcím. Nem kiérdemelt vagy kiharcolt előny. Mégcsak nem is szellemi elit. – Nincs fölsőbbrendűségi komplexumom, de nem hagyom magam gyötörni kisebbségi érzésektől sem. Boldog többletként élem meg kettős állampolgárságomat. A föld számomra nem börtönzárka: én odatúlra is tartozom.

A KEGYELEM: MAGÁNAK AZ ISTENNEK LEHETEK BARÁTJA

Isten úgy szól az emberhez, mint barátjához.

Amikor a Szentírásban először fogalmazódik a gondolat, hogy Isten úgy bánhat az emberrel, mint barátjával, ez kivételes privilégiumként jelentkezik. De nem jelent közelebbi kapcsolatot, mint azt, hogy Isten gyermeke. Úgy kell felfogni, hogy egy újabb képben, megvilágításban érzékelődik Istennek mély lehajlása az emberhez.

Valóban, ha az ember elmondhatja magáról, hogy az Isten az ő atyja, és ő az Isten gyermeke, nyilvánvalóan nagyobb családiasságról tesz bizonyosságot, mintha azt mondhatja: Isten barátja. Mindazonáltal az atyaság-gyermekség magában foglal bizonyosfokú rangsorolást. Ez nem mondható el a barátságról. Barátság az egyenrangúak közti érzelmi kapcsolatot jelzi.

Így az a gondolat, hogy Isten és ember között baráti kapcsolat fűződhet, Isten fokozott előzékenységét domborítja ki: leereszkedése oly mérvű, hogy mintegy egyenlőnek mutatkozik az emberrel.

Ebben gyökerezik a mélyen humánus mód, ahogy az evangélium Krisztust úgy festi meg, mint „a bűnösök és vámosok barátját”. (Mt. 11, 19).

A. Bea bíboros:

La parole de Dieu et l'humanité
Mame, Paris 1968. 40–42. old.

*

Sikerült család az, ahol bizalmas a légkör. Az apa nemcsak apa, hanem barát is. Az anya barátnő. Persze más a bizalom, más a bizalmaskodás. Ez elkerülhető, ha az apának akkora a tekintélye és vonzóereje, hogy még partnere sőt pajtása is mer lenni gyermekének. Ez nem elszegényedése apaságának, ellenkezőleg: az egész családot meghittséggel gazdagítja. – Vajon Istenhez kötődésem mentes-e az egészségtelen szélsőségektől?... Nem rideg előírásság, aggályoskodó rettegés, érzelgősség jellemzi-e?

A KEGYELEM: MEGHÍVOTT VAGYOK AZ ÚR SZŐLEJÉBE

Már maga az a tény, hogy elhangzott a meghívás az Úr szőlőjébe, ez már kegyelmi megszólítás. A házigazda szabad, jóindulatú döntése.

Ez az Istentől kiinduló jóakarató megszólítás minden idők emberének szól. Ugyanakkor a konkrét személyeknek is. Ezért sohasem hangzik el elsielve, de megkésve sem.

Minden esetben az Isten a kezdeményező. Az első lépést felénk az Isten tette. Hatalmas, hallatlan tény: Isten elsőnek szeretett. Az első megszólítás Isten ajkán hangzott el. Elsőnek Istenben támadt kegyelmi vonzódás. Fogalmazódhat-e más válasz erre, mint egy készséges „igen, Atyám!” Egy szívből fakadó „Ecce venio! Íme jövők!”

Szőlőjébe Isten nem mulatságra hívott meg, hanem dolgozni. A szőlészet kemény munka. Az a szőlőhegy, amelyben Isten egészen különleges földadattal bízott meg minket: tulajdon lelkünk...

J. Brummet

(Idézve Bacht: Geheimnisse
unsere Heils. St. Benno. 108.)

*

A függetlenségi mozgalmak vezérei közül nem egy cserélte fel egyik napról a másikra a börtöncellát miniszteri bársonyszékre. Az emberiség egészének tízezer évек sem voltak elegendők, hogy kiharcolja a maga számára az átlagember-nívót. Krisztus nekem ezt mondja: te bársonyszékbe kaptál meghívást, vagyis az emberi méltóságnál sokkal nagyobbra: az istengyermekségre. Kortársaim legtöbbször tudatáig sem jutott el ez a meghívás. Gúnyolódik rajta. Esetleg még dühbe is gurul. Ezt a világot akárminek érzi is, az odatúlit nem tekinti „bársonyszéknek”. – Én azok közé tartozom-e, akik Krisztus meghívását megtiszteltetésnek érzem, és ujjongva törekszem megdicsőülésem elérésére?!...

AZ EGYHÁZ A HIT KÜLSŐ JELE

„A sok komplikált kérdés közül, melyek Jézus egyházalapításával kapcsolatosak, csak egy rövidet akarunk ki-
ragadni, éppen azt, amely Jézus egyházalapításának magját
ismerteti. Jézus más akart lenni, mint egy új erkölcsnek a
propagandistája, amelynek elfogadása végeredményben az
egyes emberek tetszésétől függ. Sokkal inkább egy új val-
lási közösséget, új népet akart. Mindezt egyszerűen mondta
ki. Márk: *„Magához hívta, akiket ő akart... és rendelt
tizenkettőt...”* (Mk 3, 13). Sokkal előbb, mint ahogy az
„apostol” név keletkezett (ezt csak a feltámadás után al-
kották) már létezett a „tizenkettő” közössége. Nevük és
lényegük éppen az volt, hogy tizenketten vannak. Josef
Ratzinger: *Das neue Volk Gottes*, Düsseldorf 1977.

„Menjtek tehát, tegyetek tanítványommá minden né-
pet, kereszteljétek meg őket az Atya és Fiú és Szentlélek
nevében, és tanítsátok őket mindannak megtartására, amit
parancsoltam nektek. Íme, én veletek vagyok minden nap
a világ végezetéig.” (Mt. 28, 19–20).

A tizenkettő kiválasztása egyházalapítás volt. Abban,
hogy számuk tizenkettő, mint ahogy az Ószövetség Isten
népében 12 törzs volt, az jut kifejezésre, hogy Jézus új né-
pet választ, melynek ez a 12 lesz a feje, tehát látható társa-
ságot akar, melynek határai a világ végéig terjednek. Ké-
sőbb részleteiben is meghatározta ezt az Egyházat, pl. mi-
kor az oldó és kötő hatalmat adta Péternek (Mt. 16, 1) és
a többi apostolnak. (Mt. 18, 18).

RJ.

AZ EGYHÁZ A HIT BELSŐ TITKA

„A hittudósok (Schlatter, Tr. Schmidt, Kattenbusch, Schelkle) kimutatták, hogy az utolsó vacsorát kell az egyházalapítás igazi aktusának tekinteni. . . Ebben az együtt-létben egy és ugyanaz a Krisztus van köztük, bárhol is vannak, mindnyájan az egy Urat kapják, akiben eggyé lesznek. Az Úr teste, mely az eukarisztia középpontja, az az új templom, amely minden hely és idő keresztényeit sokkal valódiabb egységbe köti össze, mint amire egy kőből való templom képes volna. Így az új paszkáról még hatékonyabban és reálisabban igaz, hogy élet forrása és középpontja, mint azt az ószövetségi paszkáról mondani lehetett.”

Ratzinger, *Das neue Volk Gottes*, 13-14. o. Düsseldorf, 1977.

Az eukarisztia ünneplésével Jézus a maga szentségi testét egyházat formáló középponttá tette. Az eukarisztia ünneplésében kell Jézus akarata szerint a közösségnek, mely Jézusban hisz, mindig újból azzá lennie, ami: Krisztus testvére. Ez a Krisztus-test az eukarisztiában kettőt jelent: 1. látható, fogható realitást, persze azért, hogy ebből a láthatóságból nagyobb mélységekbe vezessen be. 2. Ugyanakkor láthatatlan éltetője az Egyháznak. Az eukarisztia ünneplése tehát a Krisztus titokzatos teste fogalomnak konkrét tartalmat ad, a spirituális szétfolyástól megóvjá, és látható renddé és testi valósággá teszi. Ugyanakkor erőteljes dinamikával a kereszténnyé levés belső, személyes betöltésére tör. Itt a valóságban már nincs különbség a szeretet és jog, látható és láthatatlan Egyház között. Itt van a valódi középpontja az Egyháznak, melyben mindkét elem egy egységben találkozik. Ratzinger nyomán: *Das neue Volk Gottes*.

RJ

AZ EGYHÁZ SZENTSÉG

„Az Egyház tagjai az Egyház közvetítése révén bensőleg Istennel egyesülnek, de egyúttal mélyebb, természetes esz-
közökkel meg nem magyarázható és meg nem valósítható
emberi egységbe lépnek egymással. Az Istennel való egye-
sülés az emberek egymás közötti kegyelmi egységének alap-
ja. Ennek végső oka a háromszemélyű Isten önközlése
Krisztusban és a Szentlélekben. Aki az Egyházhoz csatlá-
kozik, az már most, habár csak kezdeti és rejtett módon,
de valószínűleg tagja lesz az Isten-gyermekek örök üdvös-
ség felé menetelő családjának. „Krisztus mindenkit magá-
hoz vonzott, amikor felmagasztalták a földről.” Ján. 12, 13.
*Amikor feltámadt halottaiból, elküldte tanítványaira élető
Lelekét, és általa „az üdvösség egyetlen szentségévé tette
őnnön testét, az Egyházat.”*

Cserháti József: Az Egyház szentségei 133. o.

Két sorsdöntő követelményt kell a fentiekből tudomásul
vennünk, az egyik ránk, a másik pedig az Egyházra vonat-
kozik: 1. Csak az Egyházban találkozhatunk igazán Krisz-
tussal, máshol hiába keressük őt, vele máshol találkozni
nem lehet. Az Egyházba rejtőzködve akart az emberek
közt maradni. 2. Az Egyháznak is Krisztust kell közvetíte-
nie, nem önmagát. A szervezet van a szentségért, nem pedig
öncél. Az Egyház szervezetének legfőbb feladata a mai
időkben, hogy az Egyház ősi forrását minél jobban sza-
baddá tegye minden akadálytól és szennytől, hogy minél
hozzáférhetőbbé legyen az emberek számára. Ez az ősi
forrás abból az ősi tanításból fakad, hogy az Egyház Krisz-
tus teste. Ebből következik, hogy Krisztus az Egyházon
keresztül üdvöztető hatást gyakorol az emberekre, vagyis
az Egyház Krisztus szentsége.

RJ

AZ EGYHÁZ SZENTSÉGI SZEMLÉLETE

Az Egyház szentségi mivoltáról szóló tanítás a II. Vatikáni Zsinat egyik legdöntőbb jelentőségű újítása. Az Egyházzal szemben minden más magyarázat innen kapja értelmét; az Egyház krisztocentrikus jellege a zsinat egyházértelmezésének kulcsa. Olyan egyházkép került ezzel előtérbe, amely a biblikus és patrisztikus egyháztant mélységesen átjárta, habár az a kifejezés, hogy az Egyház szentség, a Szentírásban nem fordult elő, és a szentatyáknál is csak ritkán található meg. Érdekes előfutárok A. Möhler, J. H. Oswald, akik a múlt században az Egyház szentségi felépítményéről és jellegéről már behatóan tárgyaltak. Az utóbbi ezt mondja: „Az Egyház, mint az üdvösség általános eszköze, mint üdvösségi intézmény látható alakban jelenik meg, amelyet a Szentlélekisten láthatatlan tevékenysége hat át, és hordoz, és mint ilyen nem egyszerűen szentség, hanem maga a keresztény szentség. Az Egyház a szó legteljesebb értelmében szentség, mert az üdvösség jele és eszköze, mint a többi szentség önmagában részletezve.” A zsinat előtti tanítást egyre jobban elmélyítették. Különösen termékenyen hatott ebben az irányban XII. Pius pápa „Mystici Corporis” e enciklikája (1943), anélkül is, hogy szövetségében az Egyház szentségi megnevezése előfordult volna.

A zsinat óvatos fogalmazásban jelenti ki, hogy „az Egyház Krisztusban mintegy szakramentuma, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek, és így az egész emberiség egységének.”

(M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, München, 1970. II. 262)

*

Mint az Egyház tagja, együttal az Egyház megvalósítója és hordozója is vagyok. Gondolok-e arra, hogy nekem is jelnek kell lennem a világ felé, mely jelben azt tanúsítom, hogy Krisztus él bennem, és e tudatban, belső boldogságban és megelégedéssel alakítom-e saját életemet?

CsJ

AZ EGYHÁZ SZENTSÉGI STRUKTÚRÁJA ÉS MŰKÖDÉSE

„Az egyház mint eleven és továbbélő Krisztus-valóság az Istenember kettős misztériumának, az isteni és emberi természetnek egységére épült kegyelmi építmény, ezért van láthatatlan és látható arca, hasonlóan a megtestesült Ige titkához, akinek személyében az isteni és emberi természet elválaszthatatlan és felbonthatatlan egységbe került egymással... Az Egyház látható alakban fejt ki üdvösségi tevékenységét, állandó isteni és emberi együttműködésben *a megtestesülés titkának és az ebből eredő misztériumoknak, az Istenember életének, szenvedésének, halálának, feltámadásának és megdicsőülésének történelmi folytatásában való hordozója, térben és időben való kiterjesztője.*” —

Cserháti József: Az Egyház és szentségi 136. o.

Az egyház szentségi működése kétféle: 1. Szentségi lényege szerinti működés. Ezek a szentségek. 2. Nem szentségi lényege, de szentségi lénye szerinti működés. Ez szentségi működés. Ezek a Jézus életét megjelenítő szertartások. Ezek tehát szintén nem egyszerűen megemlékezések, hanem megjelenítések és a nyitott lelkű ember számára hatékonyak. Vagyis bennük a látható Egyházat tapasztaljuk, benne Krisztussal jutunk kapcsolatba.

A szentségi hatékonyság mindig azt jelenti, hogy Isten felkínálja az üdvösséget – és ha mi igent mondunk, meg is kapjuk azt. Tehát az egyház szertartása a Krisztussal való találkozás helye és alkalma.

RJ

1. A POGÁNY VILÁG SZENTSÉGEI

Az ember ősidőktől fogva „ismerte” Istent műveiből (Róm 1, 20.) A teremtett világ nemcsak műről és mesterről beszélt neki. Bármennyire homályosan is és tévedésekkel tűzdelve, az ember megsejtette a villámlás, a vihar, a melegen sütő nap, a termést növelő eső mögött azt a VALAKIT, akivel kapcsolatot akart teremteni, mert csak így látta biztosítva boldogságát. A titokzatos vonzás Isten vonzása, a kegyelem volt. Az ember kutatása és keresése válasz volt erre a kegyelemre, ami a lelkiismeret szerinti „jó” életben nyilvánult meg. Mindkettő, az Isten hívása és az ember válasza, a természet tárgyaiban és jelenségeiben nyert kifejezést. Ezt nevezzük a pogány világ szentségeinek: áldozat, szent helyek, istenek kiengesztelése, bűnbánat kifejezése. A ránk maradt adatok értelmezése igen nehéz, mert nehéz megkülönböztetni, mi a kegyelem, mi az emberi tévedés, és mi a gonosz műve bennük. Ennek ellenére az elv világos: az Isten és az ember közötti találkozás emberileg fogható és tapasztalható módon, szimbólumok útján történt.

Babos István: Szentségek, 28.

*

A mai összehasonlító vallástudomány már nem arra törekszik, hogy szembe állítsa egymással a kozmikus és a történelmi vallásokat, elmarasztalva az előbbit és elfogadva az utóbbit, hanem a maguk egymásutániségában szemléli őket, felismerve mindkettőnek a szerepét az Isten és az ember közötti személyes kapcsolat kialakításában. Hálás vagyok-e azért, hogy én már Jézus Krisztusban találkozhatom Istennel?

2. IZRAEL, ISTEN SZENTSÉGE

Isten hívása határozottabb formát öltött, és világosabb lett, amikor kiválasztotta Ábrahámot és leszármazottait. A történelem „erőinek” hatása alatt az eleinte lazán egymáshoz tartozó törzsek nemzetté alakultak, ami a sínai törvényadásban érte el csúcspontját. Itt lett a nép nemzet-té... Izrael népének tudatában ez a történelemformáló erő egy személytől, a történelem Urától származik, aki az események mögött van. A személyes Isten felismerése és a vele való személyes kapcsolat különbözteti meg, és teszi mássá Izrael életét a többi nép életétől. Isten kegyelme konkrét formát ölt egy ígértetben: Népemmé lesztek, és én leszek a ti Istenetek, és általatok az egész emberiség „áldást”, üdvösséget nyer. Az isten tevékenysége, a megváltás, aminek eredménye az ember üdvössége, nem valami hajtörés utáni kapkodás, amelyben Isten menti, ami menthető, hanem terveinek véghezvitele az ember bűne és ellenkezése ellenére is. Az Isten tiszteletben tartja az ember szabadságát, és nem pusztítja el a terveivel ellenkező embert. Úgy való-sítja meg terveit, hogy „kiválaszt” egyeseket, vagy egy csoportot, hogy terveinek hordozói és kivitelezői legyenek. A „kiválasztott” nem mások helyett, hanem az Isten tervei szerint él, dolgozik, és ha kell, szenved, és az így szerzett áldás mindenki javára szolgál... Izrael az Isten szentsége; Isten terveinek megvalósítója és jele. Olyan jel, amely a valóságot magában foglalja, ha nem is a maga teljességében, de csírájában.

Babos István: Szentségek, 29.

*

Fölismerem-e a saját életemben Isten irányítását? És magamévá téve az isteni tervet, „szentség” leszek-e mások számára?

KP

ÁPRILIS 8.

3. JÉZUS KRISZTUS, AZ ATYA SZENTSÉGE

Jézus Krisztusban az Isten egészen egyedülálló és emberileg fogható, tapasztalható módon kifejezte önmagát: Isten emberré lett. Így érte el Isten célját az emberrel, mert Jézus Krisztusban az emberiség első tagja, a megváltás zsengeje egyesült az Istennel (feltámadás és mennybemenetel), és az egész emberiség áldást nyert. Jézus központi szerepét az Isten terveinek megvalósulásában egy a fizikai világból vett hasonlattal világíthatjuk meg. A nagyító fókuszába gyűjtött napfény lángra lobbantja az ott levő gyúlékony anyagot, és maga körül mindent lángba borít. Először a mozgás iránya kívülről befelé halad, és egy pontban összpontosítja a fényt. Mihelyt a fény lánggá változott, a mozgás iránya ellenkező lesz, kifelé halad, és az egy pontból minden irányba kiterjed. Amikor az ember nem volt hajlandó szabadon a központ felé haladni, Isten nem hagyta magára, mert az Isten számára nem közömbös az ember sorsa. A választottak útján vitte a fényt a középpont felé. Amikor elérkezett a kritikus pillanat, Isten még határozottabban közbelépett, Ő maga lett emberré. Benne a fény lángra lobbant, „új emberré, új teremtménnyé” lett. Ettől a pillanattól kezdve a láng belőle, az Isten és az ember közötti egyetlen közvetítőből, Jézus Krisztusból járja át az egész emberiséget. . .

Jézus úgy élt, ahogy az embernek kellett volna kezdettől fogva élnie. Ennek az életnek az eredménye az Isten szerinti ember-ideál megvalósulása, az „új ember” és az új embernek „új élete”.

Babos István: Szentségek, 31.

*

Istenem, meg akarok újulni akaratom szerint!

JÉZUS KRISZTUS AZ „ÖSSZENTSÉG”

Jézus Krisztus tökéletes Isten és tökéletes ember. A két természetnek megfelelően két, isteni és emberi „cselekvést”, áramlást találunk az ő életében. A Szentháromság öléből származó és felénk forduló Istenemberben megismerjük emberileg fogható és tapasztalható módon, hogy ki az Isten. Ugyanakkor az Istenember életében és halálában ismerjük föl az Isten szerinti ember arculatát. . . Benne megvalósult az igazi „vallásos”, azaz teljesen Isten felé forduló ember, aki az egyetlen szükségést keresi. Benne tökéletes kifejezést nyert az ember szívéből Isten felé irányuló, Isten szeretetét viszonzó szeretet és dicsőítő imádás, amit fölfelé irányulásnak nevezünk. . . A lefelé irányuló áramlás, Isten emberszeretete emberi formát öltött, és fölfelé irányuló áramlássá lett. Így találkozott az Isten és az ember, és így lett az ember részese a Szentháromság belső életének, annak az életnek, mely emberi szemünk előtt el volt rejtve, de Jézus Krisztusban, életének egyes mozzanataiban (misztériumaiban) nyilvánvaló lett.

Jézus Krisztus az Atya szentsége, mert benne az üdvözítő Isten szeretete emberileg látható és fogható módon megjelent, és végérvényesen elérte célját az emberrel. Ezért a mai teológiai irodalomban Krisztust mint összentséget emlegetik, mivel benne találjuk meg minden Isten és ember közötti találkozás mintáját és okát.

Babos István: Szentségek, 33.

*

Jézus engedelmességével akarok Istennek szolgálni!
S tudom: az engedelmesség nem megaláz, hanem fölemel.
KP

AZ EGYHÁZ KRISZTUS SZENTSÉGE

Krisztus első követői tudatában voltak az Ó- és Újszövetség közti folytonosságnak, továbbá azt is látták és tapasztalták, hogy valami egészen új kegyelem részesei, olyan kegyelemé, amelyről az Ószövetség nem is álmodott. Látták, hogy az Isten Lelke lakik és működik a közösségben. Ez a Lélek köti őket Krisztushoz és egymáshoz, le-törve minden választófalat, ami előbb szétválasztotta a zsi-dókat és pogányokat. Ez a Lélek tette őket Isten gyerme-keivé. Ez a Lélek a megdicsőült Krisztus Lelke, aki lehetővé teszi, hogy a közösség tagjai Krisztus életét éljék, és az Atyához jussanak...

A terv, ami Krisztusban nyilvánvaló lett, és amit Isten a Lélek által Jézusban megvalósított, tovább valósul az Egy-házban. Amidőn föltámadt halottaiból, elküldte tanítvá-nyaira éltető Lelkét, és általa az üdvösség egyetemes szent-ségévé tette önnön Testét, az Egyházat. Most az Atya jobb-ján ül, és folytonosan munkálkodik a világban, hogy el-vezesse az embereket az Egyházba, általa szorosabban magához kösse őket, saját testével-vérével táplálja, és ré-szeseivé tegye saját megdicsőült életének. Ezért az Egyház szentsége, vagyis jele az üdvösségnek, mégpedig nem egy önmagán túl, egy másik valóságra mutató jel, hanem olyan, amely a valóságot, ha nem is a végső és befejezett formájá-ban, de csírájában magába foglalja, és fokozatosan meg-valósítja. A megígért és várt helyreállítás tehát már elkez-dődött Krisztusban, előre jutott a Szentlélek elküldésé-vel, és általa folytatódik az Egyházban.

Babos István: Szentségek, 37.

*

Az Egyház tagja vagyok. Bennem hogyan valósul ez a terv?

MI NEM AZ EGYHÁZ?

„A mai kor embere általában minden olyan képződményt, mely magát egyháznak nevezi, besorolja az egyesületek közé. Ennek az eljárásnak az az előnye, hogy az egyházakat mint jogi fikciókat különbözőségük mellett is a nép és állam egységébe be tudja illeszteni. Ezt a fikciót sokan hivatalos állásfoglalásnak is gondolják. Nemcsak az Egyház körén kívül vannak azok, akik a kat. *egyházat úgy tekintik, mint egy egyesületet a sok közül, és a tagságot az emberi célszerűség vagy személyes szükségesség normái szerint értékelik.*”

Otto Semmelroth: Die Kirche als Ursakrament 15. o.,
Wiesbaden 1963.

Sokan elismerik, hogy Krisztus akarta az Egyházat, de csak a fenti célra alapította. Ezek úgy gondolják, ott vannak a funkcionáriusok, a vezetők, azok dolga az Egyház érdekét képviselni. Ők megfizetik a tagságot, odamennek, amikor szükségük van rá. De a funkcionáriusok dolga, hogy őket megvédjék. Arra legtöbbször nem gondolnak, hogy saját maguk is az Egyház legyenek. A kegyelemről pedig azt gondolják, hogy az természetfeletti hatóerő, isteni ajándék. de vele az Egyháznak éppúgy kevés tennivalója van, amint a szántó-vető embernek is kevés dolga van azzal, hogyan kapja a földbe vetett mag az erőt a növekedéshez. Ő a talajt előkészítette, a magot elvetette. Ami a mag és talaj erőinek egyesülését illeti – nem az ő dolga. Sőt sokan úgy képzelik, hogy az Egyház olyan, mint a nevelő. Eljön az idő, amikor a gyermek a nevelőtől és szülőtől is függetleníti magát: önálló lesz, önállóan, közvetítő nélkül érintkezik Istennel.

Csak ilyen külső kapcsolatunk volna az Egyházzal? –
Semmiképpen!

RJ

AZ EGYHÁZ AZ ISTEN ÉS AZ EMBER TALÁLKOZÁSÁNAK SZÍNHELYE

Tudatában kell lennünk annak, hogy az Egyház egészen emberi valóság, melyben Isten tevékenykedik, de mindig emberi marad. Nagyon kell ügyelnünk, arra hogy ha valamit akár az Egyház isteni alapításából, akár isteni megbízatásából kívánunk levezetni, vajon joggal tehetjük-e ezt, vagy pedig csupán társadalmi, történelmi, vagy kulturális feltételeket emelünk teológiai magaslatra, amivel az igazi valóságokat csak elleplezzük, s elködösítjük olyan reformszükséglet meglátását, amely éppen az isteni megbízatás alapján most aktuálissá válna. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az Egyháznak mindig közölnie kell olyan valamit az emberrel, ami túlmutat azon, amit az ember már birtokol, olyant, ami követeléseivel ki akarja zökkenteni az embert saját magából; éppen ezért tudja az Egyház az embert mindig több emberré tenni. Isten emberszeretete az embert emberibbé tudja tenni, és kiemeli saját magából, saját szűk világából. Az Egyház mindig újat mond az embernek, ez az új azonban nem idegen az embertől. Mindaz, amit az Egyház tesz igehirdetésében, hivatalának viselésében és ellátásában, politikai és társadalmi gyakorlatában, kultúrákkal és a tudománnyal való kapcsolatában, az emberrel való foglalkozásában, mindennek sajátos funkciója van, s értelme az, hogy láthatóvá tegye azt, amiért Isten emberré lett: Isten valósága és az ember valósága egybe tartoznak. (H.G.K och: Menschwerdung, Herder Korrespondenzblatt, 1978. 591)

*

Az Egyház több mint egyszerűen emberi képződmény. A Szentlélek műve és tevékenységének állandó helye. Természetfölötti tevékenység színhelye. – Mindig résen kell lennem, hogy lelkemben az isteni ne tüntesse el az emberit, és az emberi ne homályosítsa el a Lélek tevékenységét.

CSJ

AZ ISTENI MEGTESTESÜLÉS VISSZFÉNYE

Az Egyház Krisztus titokzatos teste, és mint az isteni megtestesülés titkának továbbvivője és kiterjesztője a világban, az idők végezetéig kell teljesítenie a mennyei Atya akaratát. Ez lényegéhez és egész felépítményi szerkezetéhez hozzátartozik. Az Egyház így született meg, így jelent meg a történelemben, tehát eredetének valóságához és üdvösségi ígéretéhez ez egyszerűen hozzátartozik. A történelem azonban megmutatta, hogy nemcsak ígéetről van szó, hanem a veszélyek kísértése és lehetősége is mindig adva van ezzel az ígérettel együtt. Ha az Egyház az isteni emberrélevéshez való hasonlításában valamilyen túlfokozottság áll be, minden téves és hamis lesz. Az Egyház így esetleg olyannyira isteni szeretne lenni, hogy már nem is emberi, vagyis minden emberitől idegen lesz, vagy pedig csak emberivé, vagy egyoldalúan emberivé válik. Valamilyen fajta egyházas monofizitizmus nem tudja belátni például, hogy az Egyház egyszerre konkrét és tényleges létének már mostani jelenvalóságában van, és mégsem él még rendeltetésének minden beteljesedésében. (A monofizitizmus krisztológiai eretnek-ség, cszerint Krisztusnak csak egy természete, isteni természete volt.) Az Egyház mindig útközben és még mindig megvalósulásban van: az Egyház azonos Krisztussal, de még mindig jobban azzá is lesz.

Ha az Egyház az emberrélevésre, mint ősmintájára túlságosan hivatkozik, két irányban is félreérthetővé válhatik: vagy túlságosan alkalmazkodik a külső világhoz, vagy távol tartja magát tőle. (H. G. Koch: Menschwerdung, 592)

*

A ki az Egyházban él, és követi ennek ritmusát, Krisztus jelenvalóságát kell, hogy mindig jobban átélje. Érzem, és akarom ezt érezni minden szentmisében.

CSJ

AZ EGYHÁZAT KRISZTUSBÓL KELL MEGÉRTENI

„A tridenti zsinat azt mondja, hogy a szentség látható jel, mely láthatatlan kegyelmet tartalmaz. Eszerint azt kell mondani, hogy Krisztus eredeti értelemben szentség... Keresztény hitünk középpontjában áll, hogy Krisztusban két természet önállóan, de egy személyben együtt van. Ha tehát a „szentség” azt fejezi ki, hogy egy látható edényben láthatatlan isteni valóság van jelen, akkor egyáltalán nem kell, hogy meghökkentsen az a kifejezés, hogy Krisztus szentség. Itt inkább arra vonatkozóan van gátlásunk, hogy Krisztus emberi természetét jelképpnek nevezzük. Vajon felismerhetővé teheti egy emberi természet a benne levő Isteniséget? Más szóval: *vajon az a látható ember, aki Palesztina falvain keresztül vándorolt, a láthatatlan Istennek volt látható alakja, vagyis: szentség?* – Ezt a kérdést bátor igennel kell megválaszolnunk.”

O. Semmelroth: Die Kirche als Ursakrament 40. o
Wiesbaden 1963.

„Uram, szólt Fülöp: mutasd meg nekünk az Atyát. Jézus így válaszolt: „Már oly régóta veletek vagyok, és nem ismeresz engem, Fülöp? Aki engem lát, látja az Atyát. . Higgyétek, hogy én az Atyában vagyok és az Atya énbenem”.

Ján. 14, 8–10.

Krisztus nemcsak azért Isten kinyilatkoztatása, mivel megmondja nekünk, hogy milyen az Isten, hanem azért is, mert aki vele találkozik, Istennel találkozik, aki Őt megérinti, Istent érinti meg, és Istentől kegyelem árad bele, mert benne Isten emberré lett anélkül, hogy megszűnt volna Isten lenni. Krisztusról tehát elmondhatjuk: Ő minden szentség prototípusa, Ő az Isten szentsége.

RJ

AZ EGYHÁZ IGAZI MEGHATÁROZÁSA: KRISZTUS TITOKZATOS TESTE

Ez az Egyház legrégebb meghatározása. Szent Pál mondja, hogy az Egyház Krisztus teste. Ezt az Egyház később kiegészítette ezzel a szóval: titokzatos teste. Azzal, hogy ezt a szót hozzátette, két félreértést akar elkerülni:

a) Ha fizikai test volna, akkor egy olyan szervezetről volna szó, ahol a test tagjai nem önállóak. Ez nem lehetséges az Egyháznál, mert ott személyekről van szó, akik önállóak maradnak.

b) A másik véletlen lehetne az a tévedés, hogy csak morális egységről van szó egy társaság mintájára, hol a hívők a közös hit és erkölcsi élet, a vezetés közvetítésével volnának egyek. Tehát csupán morális összekötő kapocs volna. *A titokzatos testben, ehhez a morális egységhez még egy élet-princípium jön.* Ez a tagokban és a közösségben is benne van, és oly magasztos valami, amely magában véve minden kötelet, amely egy fizikai vagy morális testet összetart, messze felülmúl. Ez a princípium Krisztus lelke, vagyis a Szentlélek.

Sammelroth nyomán. 36–38. o. Wiesbaden 1963.

„Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből testének, az Egyháznak javára.” Kol 1, 24.

Annnyira Krisztus teste vagyunk, hogy felajánlott szenvedésünket Jézus a megváltásnak időben való kiterjesztésére is elfogadja, mint saját szenvedését. Ezt érezte meg Pascal is, aki élete utolsó napjaiban hányingere miatt sokáig nem tudott áldozni. „Hozzatok ide egy szegény beteget – mondotta – és ápoljátok úgy, mint engem, hogy így legalább Krisztusnak egy szenvedő testrészével együtt lehessenek.”

RJ

AZ EGYHÁZ TITOK JELLEGE

„A keresztény tanítás szempontjából a zsinatnak kétségtelenül legjelentősebb határozata az Egyházzal szülő dogmatikai konstitúció. A dogmatikai jelző azt mondja, hogy a zsinat a hit szemszögéből nézi az Egyházat, nem pedig hitvédelmi szempontból. Tehát nem azt keresi, hogyan ismerhető fel Krisztus igaz Egyháza, mi a különbség közte és más keresztény egyházak között stb. Ellenben képet akar adni az Egyházzal, ahogy azt Krisztus saját küldetésének folytatójaként a világba küldte. A zsinat mondanivalóját igazán ez a mondat foglalja össze: *„Az Egyház Krisztusban mintegy szentsége, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének.*” Az értelmet a szentség szó adja meg. Szentségeken olyan külső dolgot vagy cselekményt értünk, amely jelképezi az isteni kegyelmet, és létre is hozza.”

Gál F.: Zsinati Korforduló 16. o.

A zsinat meghatározása nagy fordulatot jelent: a hatalmi egyház halálát és a benne levő krisztusi élet feltámasztását. Gyakorlatilag ez a szentségi élet két menetben valósul meg. Az egyik menet az emberiség egységének kiművelése. Ez a krisztusi szeretet erejével, egy összeművelő személyné kialakításával, a szegények, jogfosztottak oldaláról való kiindulással kezdődik, és az emberi élet egyre szebbé tételét eredményezi.

A második menet a szívünkben megy végbe. A keresztiségben a feltámadás életcsíráját kaptuk. Ez az életcsíra az Eukarisztia ünneplésében arcot kap, Krisztus arcát. És ezért az arcért fog bennünket örök feltámadásra átölelni a mennyi Atya.

RJ

AZ EGYHÁZHOZ KÖTÖTT ÜDVÖSSÉG EGY PROBLÉMA ÉS A MEGOLDÁSA

Mi a probléma?

Az Egyházban egyik legrégebbi mondás: Az Egyházon kívül nincs üdvösség. Ezzel a mondással kettős probléma elé kerültünk. a) Egyrészt lehetetlenség ezt az elvet feladnunk, mert erősen a hagyományhoz tartozó igazságról van szó. Ugyanis nem fanatizmus szüleménye, hanem éppen az Egyház szentségi mivoltából szükségszerűen következő igazság. – b) Másrészt viszont nem tudjuk nézni, hogy mindazok az emberek, kik saját hibájukon kívül a látható Egyházon kívül vannak, az üdvösségből kitagadva legyenek.

Semmelroth nyomán. Wiesbaden 1963. 71. o.

A megoldás?

A szentség végrehajtásában mindig Isten és ember találkozása történik. Mivel az Egyház az összentség, természetesen az Egyházban találkozhat csak igazán az Isten és az ember. Ennek a találkozásnak lényege: Isten az embernek felkínálja az üdvösséget, – az ember pedig odaadja magát az Istennek. Ezt az odaadást Isten megszabta, hogy a látható Egyház keretében és a szentségek struktúrájában történjék. Már most kétségtelen, hogy az ember az Isten előtt egy igazi odaadás magatartását tanúsíthatja, még akkor is, ha ez az odaadás annak szentségi és Istentől rendelt kifejezését még nem találta meg. Még inkább bizonyos, hogy Isten kegyelme az ilyen odaadást elfogadhatja. Ezért ilyenkor Krisztus az Egyházból kinyújtja kezét – de mégis csak az Egyházon keresztül adja az illetőnek az üdvösséget. A kegyelem elnyerése pillanatában az illető formailag ugyan nem, de tartalmilag az egyházban van.

Semmelroth nyomán u. o. 85. o.

RJ

AZ EGYHÁZBÓL KISUGÁRZÓ ÜDVÖSSÉG

Arról van szó, hogy az Egyház mint összentség Isten egyetemes üdvözítő akaratának jele. Vagyis *Krisztusnak az üdvösségre szóló invitálása az összes embernek szól*. Mindezt az invitálást az Egyházból sugározza ki. Így az Egyházhoz való tartozás egészen új értelmezést kap. Lehet valaki formálisan az Egyházban, mégsem nyeri el az üdvösséget, ti. akkor, ha halálos bűnben elfordul Istentől, ami az Egyházhoz való tartozás legcentrálisabb megnyilatkozásában – a közös asztalban való odatartozást is gátolja: lélekben az Egyházon kívül van. Viszont fordítva: a protestáns egyházi közösségek részelemeket birtokolnak Krisztus Egyházból. Ezért a zsinat egyházaknak vagy egyházi közösségeknek nevezi őket. Ha valaki ilyen egyházi közösséghez tartozik, mely valahol a történelemben az Egyház elemeiből bizonyosokat elhagyott a most abban élők hibáján kívül, az elnyerheti az üdvösséget épp azáltal, hogy az ő egyházi közösségén belül Istenhez fordul. De nem ezért az egyházi közösségért, hanem azért, mivel az az egyházi közösség a krisztusi Egyház egyes elemeit tartalmazza.

Sőt tovább menve: a látható krisztusi Egyház még akkor is hatékony, mint Isten egyetemes üdvözítő akaratának jele, „ha olyan emberekről van szó, kik a keresztség által nincsenek is az egyház társaságába beiktatva, de Isten kegyelmétől érintve lelkiismeretüknek engedelmeskednek, mely ha kevésbé kifejezett módon is, Istenre és az Ő akaratára irányul.” (Lumen Gentium) Az egész rész: *Mysterium Salutis* IV/1. 338–340. o. nyomán

Einsiedeln 1972.

Erre gondol a II. Vat. zsinat, amikor arról beszél, hogy *minden jóakarátú ember az egyházra van rendelve, melyen keresztül ők is kegyelmet kapnak, mégha azt nem is tudják*.

RJ

JÉZUS KÖZVETÍTÉSÉNEK ELSŐ FÁZISA: AZ ÜZENET

Krisztus művét általában megváltásnak, Őt megváltónak szoktuk nevezni. Ez azonban nem fedi a teljes valóságot. Jézus ugyanis nemcsak a bűntől váltott meg, hanem a természetfeletti életre is felemelt minket. Ez annyira igaz, hogy ha a bűn nem lett volna, Jézus akkor is eljött volna az embert az istengyermekség kegyelmi állapotába emelni.

Olyan név kell tehát, mely mindkettőt magában foglalja. Ez a szó: a Közvetítő. *Krisztus közvetítő Isten és emberek között, és mint ilyennek kettős szentségi mozgása van:*

1. Az egyik felülről lefelé, ez az üzenet. Adva van két nagyság, két közösség: az egyik a Szentháromság közössége, mely az egy természet egységében és a három személy különbözőségében a legtökéletesebb közösség. És adva van az emberi közösség. Az isteni közösségből egy személy kiválik: Jézus mint közvetítő lejön az emberi közösséghez, és hozza az üzenetet: a bűnök bocsánatára és a természet felemelésére. Az emberiségnek lényeges magatartása ebben: a meghallgatás és a befogadás. Ezért az emberiséget egy asszony képviseli: Mária kapja az emberiség nevében Isten üzenetét, és elfogadja: Íme az Úr szolgáló leánya... A Közvetítőt Mária tehát elfogadja, és az emberi közösségbe bevezeti. A megváltáshoz három tényező kell: 1. a küldő, ez a Szentháromság, 2. a befogadó, ez az ember, akit Mária személyesít meg. És 3. a Közvetítő, ez Jézus. Semmelroth nyomán u. o. 161–162. o.

Ahhoz, hogy a megváltás bennem is gyümölcsöt teremjen, mindenesetre szükséges az én befogadásom is. Ez a hit Krisztusban. Én e felé a Krisztus felé nyújtom kezem, és mondom: igen, Jézus, befogadlak szívembe, és veled megyek az életben.

RJ

JÉZUS KÖZVETÍTÉSÉNEK MÁSODIK FÁZISA: AZ ÁLDOZAT

Abban a pillanatban, amikor a Közvetítő az üzenet elfogadása után az emberiség tagja lett, az a rendeltetése, ami minden emberé: az Atyához visszamenni. És mivel az ember a bűn által erre magától nem képes, Jézus engesztelő áldozata útján jut vissza az Atyához. Ez az engesztelő áldozat elégtétel mindazért, amit az ember az Isten ellen vétett. *Az üzenetre a válasz tehát: „Lásd, jövök és teljesítem akaratodat.”* Zsid. 10, 5–7. Az isteni akarat teljesítésének neve: áldozat. Jézusnak útja születésétől kezdve áldozat. A keresztségben beteljesedik az áldozat, de az út tovább visz a mennyei Atyához, ill. a Szentháromsághoz. De mivel engesztelő áldozat, az ember áldozatvállalását nem teszi feleslegessé. Krisztus a kereszten jegyeséért, az egyházért adta oda magát. De mivel jegyese, éppen ebből következik, hogy önálló, és Jézus várja, hogy szabadon, jegyesi szeretetből az igen szavát adja a vőlegény áldozatához. Csak akkor lesz számára ez az áldozat gyümölcsöző. És ezt az igen szót az áldozathoz is, éppúgy mint annak idején a befogadáshoz, ugyanaz a Mária adja, aki az Egyház ősi tanítása szerint társmegváltó volt. „Az Úr szolgáló leánya vagyok. . .” Lk. 1, 38. Ezek a szavak ebben kapnak értelmet: „Jézus keresztje mellett ott állt anyja.” Ján. 19, 25. Semmelroth nyomán uo. 162–163. o.

Itt is érvényes azonban: Krisztus áldozata nem szorul jóváhagyásra az emberek részéről ahhoz, hogy meg hozza gyümölcsét. De hogy ez az érvényes áldozat számomra gyümölcsöző legyen, nekem jóvá kell hagynom, hogy teljes szívvel adom oda magam Istennek a szentmisében.

RJ

MIÉRT MARADOK AZ EGYHÁZBAN?

I.

(AZ EGYHÁZ ADJA NEKÜNK JÉZUS KRISZTUST)

Azért vagyok az Egyházban, mert a benne élő emberek minden emberi gyarlósága ellenére is az Egyház adja nekünk Jézus Krisztust, és csak általa kaphatjuk meg Őt eleven, teljhatalmú valóságában. Henri de Lubac így fogalmazta ezt meg: „Tudják-e azok, akik Jézust még elfogadják, de az Egyházat tagadják, hogy végső soron az Egyháznak köszönhetik Őt? ...Jézus számunkra élő valaki. De mi csoda futóhomok temette volna el – ha nem is nevét és emlékét, de eleven befolyását, az evangélium hatását és az isteni személyébe vetett hitet egyházának látható folytonossága nélkül? ...Az Egyház nélkül Krisztus párává válnék, szétmállanék, elhalna. És mi lenne az emberiség, ha nem volna többé Krisztusa?” – Ez az elemi megismerés az első: bármennyi hűtlenség fordul vagy fordulhat elő az Egyházban, bármennyire igaz is, hogy újra meg újra Krisztushoz kell igazodnia, végső soron még sincs ellentét Krisztus és az Egyház között. Az Egyház által marad meg elevennek a történelem távolságán át, általa szól ma hozzánk, általa van ma velünk mint Mesterünk és Urunk, mint egymással testvérré egyesítő bátyánk. És amikor az Egyház – az Egyház és senki más – nekünk adja Jézus Krisztust, biztosítja eleven jelenlétét a világban, hitben és imádságban mindig újra szüli Őt az emberek számára – akkor olyan világosságot, olyan támaszt, olyan mércét ad az emberiségnek, amely nélkül az emberiség többé el nem képzelhető. Aki azt akarja, hogy Jézus Krisztus jelen legyen az emberiségben, az nem találhatja meg ezt a jelenlétet az Egyház ellen, csakis az Egyházban.

(J. Ratzinger: Warum ich noch in der Kirche bin? München 1971.) Ismeretlen fordító. Közli a Szolgálat 1974. húsvéti száma.)

ÁPRILIS 22.

MIÉRT MARADOK AZ EGYHÁZBAN? II. (CSAK AZ EGYHÁZ HITE VÁLTJA MEG AZ EMBERISÉGET)

Azért maradok az Egyházban, mert csak az Egyház hite válthatja meg az emberiséget. Ez nagyon hagyományosan és dogmatikusan hangzik, nincsen valóságíze, de egészen józanul és reálisan értem. Erőszakosság és csalódások alatt nyögő világunkban elemi erővel tör fel ismét a megváltás vágya... Minél szabadabb, minél fölvilágosodottabb, minél hatalmasabb lesz az ember, annál inkább gyötri a megváltás utáni vágy, annál kevésbé érzi magát szabadnak... A zsarnokságtól, szenvedéstől, igazságtalanságtól mentes világ nemzedékünk nagy jelszava lett. ... De az az elképzelés, hogy szociális reformmal, a mások fölötti uralom és a jogrend megszüntetésével szenvedés nélküli világot hozhatunk létre, az a vágy, hogy ezt itt és most elérjük, tévedés és az ember lényegének mélységes félreismerése. A szenvedés e világon nemcsak a birtok és a hatalom egyenlőtlenségéből fakad. És nem csak teher, amit az embernek le kell ráznia. Az ember csak önmagának fájdalmas elviselésében és csak az önzés zsarnokságától szenvedés árán felszabadulva találja meg önmagát, saját valóságát, örömét, boldogságát. ... Az embert igazából semmi más meg nem váltja, csak a kereszt, saját maga és a világ kínszenvedésének elfogadása – azé a világ, amely Isten kínszenvedésében megszabadító értelmet kapott. Minden más ajánlat, amely olcsóbb áratígér, hajótörést szenved.

(J. Ratzinger: Warum ich noch in der Kirche bin? München 1971. Ismeretlen fordító. Közli a Szolgálat 1974. húsvéti száma.)

Nem keresek ember-megváltókat, bármilyen kecsesgató is az ígéletük. A világnak csak egyetlen megváltója volt, van és lesz: Jézus Krisztus. „Kihez mennénk, Uram, az örök élet ígéi nálad vannak?” Krisztus ígéi az ember földi életére is nélkülözhetetlen igazságokat tartalmaznak.

MIÉRT MARADOK AZ EGYHÁZBAN?

III.

(SZERETEM AZ EGYHÁZAT, HA OLYKOR BÍRÁLOM IS.)

Ha arról esik szó, hogy szeretet nélkül nem vagyunk képesek látni, tehát az Egyházat is szeretnünk kell, hogy megismerhessük, akkor ma sokan nyugtalankodni kezdenek. Nem ellentéte-e a szeretet a kritikának? És végül is nem az uralmon levők ürügye-e, hogy kikapcsolják a kritikát, és fenntartsák a meglevőt a maguk javára? Szolgálatára vagyunk-e az embereknek azzal, hogy megnyugtatójuk őket, hogy szépítjük a valóságot, – vagy inkább azzal szolgáljuk őket, ha föllépünk a zsákutcába vivő igazságtalanság és a struktúrák túlsúlya ellen?... Egy valami legyen előttünk világos: az igazi szeretet nem egy helyben topogó, nem is mindent jóváhagyó. Ha egyáltalában van lehetőség egy másik ember pozitív irányú megváltoztatására, akkor csak úgy van, ha szeretjük, és így lassan segítünk neki átváltozni abból, ami, azzá, ami lehet. Másképp áll-e a dolog az Egyházzal? Tekintsük legújabb történelmét: a század első felének liturgikus és teológiai megújulásában igazi reform jött létre, amely pozitív változást tett lehetővé. De csak azért, mert akadtak emberek, akik az Egyházat éberen, „kritikusan” szerették, és készek voltak szenvedni érte. Ha ma semmi sem akar sikerülni többé, ennek nyilván az az oka, hogy mindnyájan túlságosan csak magunkat, saját elgondolásaink igazolását szeretnénk elérni. Olyan egyházban nem érdemes maradni, amit először meg kellene csinálni, hogy érdemes legyen megmaradni benne: ez ellentmondás. Az az út, amely felé a felelős hit ma mutat: megmaradni az Egyházban, mert az Egyház megérdemli, hogy fennmaradjon, hogy szeressük, és a szeretet erejével önmagát fölmúlva mindig újonnan önmagává változzék.

(J. Ratzinger: Warum ich noch in der Kirche bin? München 1971. München)

(Ismeretlen fordító. Közli a Szolgálat 1974. húsvéti száma.)

ÁPRILIS 24.

AZ EGYHÁZ ÉS SZENTSÉGEI MISZTÉRIUMOK

A misztérium az Egyházra alkalmazva így írható le: A megdicsőült Krisztus tevékenysége, Isten szeretetének emberi módon történő kinyilvánítása, és az embernek tökéletes Isten-imádása a Lélek által történéssé lesz az Egyházban, egyrészt a közösség tagjainak új életében, amint ez az új élet átformálja őket, másrészt az Egyház hivatalos, intézményes tevékenységében. A 2. Vatikáni Zsinat az Egyházat „egyetemes, vagy főszenségnek” nevezi. Ez a fogalom szélesebb értelmű, mint a hét szentség, mert az egész Egyház láthatóságára utal. Az egyes szentségek, melyeket szintén misztériumnak nevezett az ősegyház, a közösség főbb életmegnyilvánulásai, jelei annak, hogy Krisztus állandóan közli Szentlelkét Egyházával, és a Lélek a hitből forrásozó és szeretetre épülő egységet egyre inkább megvalósítja, és így a megváltást kiterjeszti és az üdvösséget történéssé teszi azok számára, akik a kegyelemre válaszolnak.

Az életmegnyilvánulások azonosak az étellel, ezért a szentségek azonosak az Egyházzal. Nem a szentségek, hanem azok rendszerezése a későbbi eredetű. A rendszerező Egyház felismert bizonyos hasonlóságokat főbb életmegnyilvánulásaiban, és ennek alapján jelentette ki, hogy hét ilyen főbb életmegnyilvánulást találunk a közösség életében, amelyek által a benne élő kegyelem minden kétséget kizáróan megjelenik, és ezáltal erősödik és fejlődik.

Babos István: Szentségek, 41.

*

A beteg hiába veszi körül magát gyógyszerekkel, ha nem szedi be az orvos előírása szerint. A szentségekkel is élnem kell, ha igazi keresztény akarok lenni.

KRISZTUS URUNK SZENTSÉGEKET RENDELT

Hogy szentségek vannak, azt a kinyilatkoztatásból tudjuk. A katolikus hittudomány szerint a szentségek Jézus Krisztustól rendelt és az egyházra bízott hatékony jelek kegyelmek közvetítésére. E fogalmat az újszövetségi szentírásban így nem találjuk meg, de tartalmi azonosságban olvasunk olyan cselekményekről, szertartásokról, amelyek kegyelmet, üdvösséget közvetítenek. A katolikus tanítás hét ilyen üdvösségi jelről tud. Ezeket Krisztus Urunk részben közvetlenül rendelte, mint pl. a keresztséget és az Eukarisziát. Alaptanításunkról az evangéliumok adnak hírt, az Apostolok Cselekedeteiben és az 1. Korintusi levélben pedig a kiszolgáltatásukról olvasunk. A többi szentség az ősegyház gyakorlatából ismeretes. Közvetve ezeket is Krisztustól származtatjuk.

Bizonyos üdvösségi jelekkel már az ószövetségben is találkozunk. A hagyományos hittudomány ószövetségi szentségekről is beszél. Ezek mint jelek, a kiválasztott nép történetét irányító „Jahve, gondviselő” közbelépésére utalnak. E kegyelmi eseményeket pontosan körülírt szertartásokkal és nyilvános istentisztelet alakjában elevenítették fel évenként a kiválasztottság hitének és a messiási ígéretek tudatának ébresztésére.

Cserháti József: Az egyház szentségei 17.

*

Az üdvösségtörténet elénk tárja, milyen féltő szeretettel készítette elő Isten a megváltást és annak kegyelemközvetítő eszközeit. Nekünk készítette. Tehát számomra sem lehetnek közömbösek. Hisz az általuk kapott kegyelem engem segít közelebb az üdvösséghez.

MIÉRT ÉPPEN HÉT?

A trentói zsinat meghatározta, hogy „hét szentség van, nem több és nem kevesebb”, és azt is leszögezte, hogy nem egyenrangúak. Mit akart a zsinat meghatározni a hetes számmal? Rahner azt mondja: ami lényeges a meghatározásban, az nem a hetes szám, hanem az a tény, hogy azok a szertartások, amelyeket a hetes számmal foglalunk egységbe, olyan szertartások, és csak ezek olyanok, ahol a szertartás és a kegyelem minden kétséget kizáróan egybe van kötve.

Dournes a kérdést kissé más szempontból közelíti meg. Szent Tamást idézve kifejti, hogy a hetes szám az emberi élet hét fontos fordulópontjára utal, és ennek megfelelően van hét szentség. A hetes szám nem a sorozat egyes tagjaira, hanem az egy kegyelem hétféle alkalmazására utal; a hetes szám mint teljességet jelentő szimbólum szerepel. A hetes számot ott találjuk az üdvösségtörténet első lapján, ahol az egész teremtésre, a teljességre utal; az Újszövetség utolsó könyve a hetes számok özönét közli (7 egyház, 7 csillag, 7 gyertyatartó). A szimbólum mindig önmagán túl, többre céloz, mint amit a tárgyi jel kifejez. A hetes szám a teljességet jelenti. Egy szentség van, mégpedig Jézus Krisztus és az Ő főszentsége, az Egyház, ahol a kegyelem teljessége található, és ez a kegyelem az egész embert megszenteli. Ebből nem következik, hogy a hetes számot el kell hagynunk, és valami új fogalmat kell bevezetnünk. A hetes szám értelmét kell keresnünk, ez pedig a kegyelem teljessége felé mutat.

Babos István: Szentségek, 49.

*

Te hét ajándék Istene, szenteld meg az életemet! Nem egyszeri áldásodért könyörgök, hanem kegyelmed minél bőségesebb kiárasztásáért.

KP

A LEGNAGYOBB TITOK

Mint említettük, az Egyház a szentségek kiszolgáltatásánál mindig a jelen világból indul ki. Az élet fontos fordulópontjait: születés (kereszttség), felelősségvállalás (bérmálás), kölcsönös szeretet és segítség útján az egység felépítése (Eucharisztia), a szeretet hiányán érzett bánat (bűnbánat), hivatásvállalás (egyházirend, házasság), a betegségen és halálon való győzelem (betegek kenete) – megszenteli. A világból és a teremtésből indul ki, amikor a vizet, olajat, a kenyeret és a bort, a földi szerelmet, a becsületes hivatásvállalást veszi szimbólumként, és hittel hirdeti, hogy a teremtető Isten nemcsak mint teremtményét, hanem mint gyermekét is szereti az embert.

Jézus Krisztus életében is először csupán az emberi vonzotta első tanítványait. Emberi jósága, kedvessége és szeretete hatotta meg őket. Ez a jóság és kedvesség annyira fokozódott élete folyamán, hogy fel-felderengett bennük, hogy valóban Isten nagy kegyeltjével van dolguk. Több van benne, mint ember. Csak a feltámadás után alakul ki bennük a meggyőződés: „Ez az ember Isten!” Az emberségből sugárzott feléjük valami páratlan jóság és szeretet, ami az ember számára felfoghatatlan; az Isten, „aki megközelíthetetlen fényességben lakik” (1. Tim. 6, 16.) ebben az emberben úgy jelent meg, hogy az ember képes megtapasztalni és látni, noha egészen föl nem foghatja. Mysterion-nak, titoknak nevezték, nem azért, mert érthetetlen, hanem mert felfoghatatlan, mint a vakító fény a szemnek.

Babos István: Szentségek, 26.

*

Szeretném nagyon átélni ezt a legnagyobb titkot. Részesedni abban, ami felülmúl engem, de éppen ezért magam fölé emel.

KP

JEL ÉS JELKÉP (SZIMBÓLUM)

A jel igen általános és sokrétű fogalom. A mindennapi életben megesik, hogy jelről beszélünk, amikor szimbólumra gondolunk. A szentségtanban sok félreértésre adott okot a „jel” szó pontatlan használata. Eleinte jelet mondtak, és szimbólumot értettek a szentségekről beszélve; majd jelnek mondták, és jelnek értették a szentségi szertartásokat.

A jel ismeretet közöl úgy, hogy a valósághoz vezet, vagy azt tükrözi, például, ahogy a füst a tűzhez vezet. A jel és a jelzett dolog közötti kapcsolatra jellemző; 1. A jel és a jelzett dolog „egy az egyhez arányban van” egymással. A jel pontosan beilleszthető a dolgok helyére, és a jel csak arra az egy tárgyra és nem másra utal. 2. A jel mindig a kortársak világképét és tudományos elgondolását tükrözi. Úgy írja le a dolgokat, ahogy azt a kortársak ismerték. 3. A jelek rendszere az embertől függ, változhat korok szerint és embercsoportokon belül.

A szimbólumnál az arány nem az „egy az egyhez”, mert a szimbólum önmagán túlra mutat, és többet mond, mint ami a szemünk előtt megjelenik. Nemcsak egyszerű ismeretet közöl, hanem magával ragad, elmélyíti az élményt a személyben és hasonló élményt fakaszt a szemlélőben. A szimbólum közölte ismeret nem racionális ismeretgyűjtés, ami okoskodásra épül, hanem élményszerű megtapasztalás. 2. A szimbólum nemcsak a kortársak világképét, gondolkodásmódját tükrözi, hanem minden idők emberének élményvilágát, embertársaihoz és a világhoz való viszonyát képes kifejezni. 3. A szimbólumot nem az ember teremti mesterségesen, a szimbólum az életből nő ki, és az ember azt felismeri. Ez az ismeret élményszerű: a rokonság felfedezése a személy belső világa és a természeti kép vagy esemény között.

Babos István: Szentségek, 15.

*

Isten kegyelme is jelekben érkezik hozzánk. Egy másik világ jelzései a szentségek. Jelzik, hogy a másik világ érdeklődik utánam.

KP

A SZIMBÓLUMOK SZEREPE

A szimbólum soha nem azonos a valósággal, jelentése nem egyszerű tárgyi jelentés, hanem önmagán túl, többre, a személyre utal. Röviden: a valami a valakire utal. Főleg a vallásos gyakorlatban fordul elő, hogy az egyes ember azonosítja a szimbólumot azzal a személlyel, akire a szimbólum utal. Ezt nevezzük bálványimádásnak. Az ilyen esetben a szimbólum félrevezet, mert nem önmagán túl a személyre vagy az „istenségre” mutat, és így kizárja a személyes kapcsolat lehetőségét. Az ember és az Isten közötti találkozás megszűnik személyes barátság lenni; az ember vallásos élete megkövesedik, és zsákutcába jut.

Mindezek ellenére a szimbólumokra szükség van. A szertartás, a szentségi cselekmény nagyon is hozzátartozik az ember életéhez, amikor az anyagi világból kölcsönzött megfelelő szimbólumok segítségével fejezi ki legmélyebb gondolatait, és ezek útján teremt kapcsolatot embertársaival, és élete legmélyebb magyarázó elvével, az Istennel. A szimbólumok és szertartások úgy hasonulnak a személyhez, mint légzés az élethez. Amint a légzésben az élet jelenik és valósul meg, úgy a szimbólumokban és szertartásokban a személy jelenik meg, fejlődik, kapcsolatot teremt. Ezért a légzés is meg a szertartás is hatékony jel, „életjel”, mert a jelben benne van a valóság, és hat másokra. Az Egyház szentségi rendszere erre az emberi alapra épül.

Babos István: Szentségek, 22.

*

Milyen szimbólumokat ismerek? Pl. kézfogás (a barátság), csók (a szeretet), a lobogó tűz (az ifjúság), lehajló fűz (a szomorúság) stb. Van érzésem a jelek iránt? Megragadom belső tartalmukat, vagy loholok az életben érzéketlenül?

KP

A VALLÁSOK TÖRTÉNETÉBEN

A szimbolikus kifejezés az emberi természetben gyökerezik. Ezt a látható és emberi módon tapasztalható szimbolikus rendszert véve alapul, különbséget tehetünk a természetes (kozmosz) és történelmi (kinyilatkoztatott) vallások között. Az előbbire jellemző az embernek az élet értelmét kereső küszködése; az ember az élet értelmét a természet határain belül keresi, és az ott található és elérhető tárgyakal fejezi ki. Az ember és a természet annyira előtérbe kerül a kozmikus vallásoknál, hogy az Alkotóra szinte alig lehet következtetni. A történelmi vallás szimbólumrendszerét, közvetve vagy közvetlenül, a magát kinyilatkoztató Isten szabja meg. Ezért ebben nyilvánvalóbb az embert kereső Isten, az Alkotó, akire a szimbólumok utalnak...

Ha a szentség szót tágabb értelemben vesszük: „Isten megváltói működésének kinyilvánítása a történelemben”, akkor a szó jelentése azonos az előbb említett vallási szimbólumrendszerrel. Az üdvösségtörténet folyamán négy egymást követő szentségi, azaz vallásos szimbólumrendszert különböztethetünk meg, amikor az önmagát az embernek kinyilatkoztató Isten a régi és állandóan megmaradó jeleket újabb és mélyebb értelemmel töltötte meg: 1. A pogány világ szentségei; 2. Izrael, Isten szentsége; 3. Jézus Krisztus, az Atya szentsége; 4. Az Egyház, Krisztus szentsége.

Babos István: Szentségek, 27.

*

Ezek a szentségek azt igazolják, hogy Isten mily nagyon szereti és keresi az embert. Vajon bennem milyen visszhangra talál ez az isteni „keresés”. Keresem a vele való találkozást én is?

AZ EGYHÁZI KÖZÖSSÉG

Idézzük Sz. János első levelének bevezetését: „Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit saját szemünkkel láttunk, amit szemléltünk, és kezünk tapintott: az élet Igéjét hirdetjük nektek. Az élet megjelent. Mi láttuk, tanúságot teszünk róla, és hirdetjük nektek az örök életet, amely az Atyánál volt és megjelent nekünk. Azt hirdetjük tehát nektek, amit láttunk és hallottunk, hogy *ti is közösségben legyetek velünk. Ami közösségünk ugyanis közösség az Atyával és Fiúval, Jézus Krisztussal.*” Ezért írjuk ezt nektek, hogy (örüljetez és) örömünk teljes legyen.” (1 Jn 1, 1–4). E sorok a mennyei Atyának látható emberi alakban megjelent Fiáról, annak tanúiról, az apostolokról, ezek tevékenységéről és az örök élet közösségéről beszélnek. Krisztus látható egyházi közösséget alapított, általa megbízott és felhatalmazott férfiak hirdetik, amit az Igétől hallottak, és tőle láttak, hogy hallgatóik velük együtt és általuk az örök élet közösségébe lépjenek Krisztussal és a mennyei Atyával. Hangsúlyozottabban és jelentőségteljesebben nem lehet kiemelni az Ige megjelenésével elindult üdvösségi történet látható részlegeit. A kétszer megemlített, a szemlélettel és tapintással megerősített hallás és látás, a szóval való hirdetés, a tanúságtétel, az ezek folytán kialakuló közösség ujjal mutatnak rá az egyház konkrét, emberekből álló, emberi eszközökkel is épülő közösségi és társadalmi mivoltára.

(Cserhádi J.: Az Egyház, Budapest, 1964. 312)

*

Az apostolok boldogok voltak, hogy tagjai lehetnek a krisztusi közösségnek. Számukra ez kitüntetés volt. Fel-fogom-e én is egyháztagságomnak kitüntető jellegét?

BE

KETTŐS KÖZÖSSÉG

Önkéntelenül is fel kell figyelnünk arra, hogy az idézett János-szöveg kétféle közösséget említ. Más a híveknek az apostolokkal való közössége, és más az apostolok és a hívők együttes közössége Krisztussal és a mennyei Atyával. Ennél tökéletesebben nem állhatna előttünk az Egyház egyetlen valóságát tevő két lényeges alkotóeleme: a külső Egyház, mint a Krisztustól alapított és alakított, hierarchikusan megszervezett üdvösségintézmény tevékenykedő, látható közössége és az ebből, az apostoloknak Krisztus által adott hármass megbízatása alapján születő belső Egyház láthatatlan kegyelmi közössége Krisztussal. Az Egyház emberi közösségre épített üdvösségi intézmény és egyszerűen Krisztusban élő kegyelmi közösség és egység is. „Közösségben legyetek velünk, . . . mert a mi közösségünk ugyanis közösség az Atyával és Fiúval, Jézus Krisztussal.” Ez a János-szöveg Krisztus láthatóságáról beszél. Nemcsak Krisztus testi megjelenése volt látható, hanem a vele megjelent „örök élet” is. Az előbbi a testi szem észlelte, az utóbbit egyedül a kegyelemről megvilágított hit látása állapíthatta meg. Ugyancsak a kettős szemlélet vonatkozik az egyházi közösségre is. *Az apostolokkal való közösséget mindenki láthatta, a Krisztussal való közösséget csak a hívő lelkek.*

(Cserháti J.: Az Egyház, 313)

*

Ma közösségi világban élünk, el sem tudjuk képzelni életünket közösség nélkül. Hálásan lehetünk Istennek, hogy ő is a közösségi utat jelölte ki számunkra, mint hozzá vezető utat. Nem kell közösségi életformánkat megtagadnunk, magányba vonulnunk, hogy Istenre rátalálhassunk.

BE

EGYHÁZ – EGYHÁZKÖZSÉG

Minden egyes egyház – vagyis egyházközség, plébániai közösség – bár nem az Egyház – vagyis a teljes Egyház, a teljes keresztény közösség, – azonban megjeleníti a teljes egyházat. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az egyházközség nem „részlete”, „tartománya” az összegyháznak. Semmiképp sem alcsoportja az igazi egyháznak, amelyet mint átfogóbb képződményt, elsőbrendűnek és magasabbrendűnek kellene tekinteni... Mintha az Egyház nem lenne jelen mindenütt! Mintha a helyi egyház nem részesülne az evangélium teljes ígéreteiben és a teljes hitben! Mintha nem nyerné el az Atya kegyelmének teljességét, mintha nem a teljes Krisztus lenne benne jelen, mintha nem teljesen részesülne a Szentlélekben! *A helyi egyház nem az Egyházhoz tartozik, hanem a helyi egyház is az Egyház.* – Másrészt: az összegyház nem gyűjteménye, társulása a helyi egyházaknak... Az egyes egyházközségeket lényegesen több egyesíti, mint csupán a közös név, több, mint egy külső összefogás, több, mint a helyi egyházak fölé rendelt szervezet... Nemcsak korintusi egyház létezik, vagy a korintusiak egyháza, vagy Korintus egyháza, hanem: „Isten egyháza, mely Korintusban van.” (1 Kor 1, 2; 2 Kor 1, 1) Minden helyi egyház, minden egyházközség, minden gyülekezet, – bármily kicsi, szegényes, elesett legyen is – a teljes Egyházat jeleníti meg. (H. Küng: Die Kirche 105–106)

*

Többször halljuk „Az egyház így és így rendelkezett.” Ilyenkor ne gondoljunk valami fölöttünk lebegő hatóságra, hanem arra az új életre, melyet Krisztus egész népének és minden egyes kereszténynek adományozott, – amely élet sajátos törvényei szerint akar kibontakozni. Egy új böjti vagy szertartási rendelkezés pl. a krisztusi életnek új hajtása a megváltozott viszonyok közt.

BE

AZ EGYHÁZ = ISTEN ORSZÁGA?

Az egyenlőség helyett hangsúlyozni kell az alapvető különbséget az Egyház és a bibliai Isten országa között. Ha mindazt, amit az újszövetségi Szentírásban Isten országról hallunk, az Egyházra értjük, akkor nem kerülhető el az Egyháznak elviselhetetlenné váló dicsőítése. Olyan dicsekvő egyháztan állna elő, amely az egyházat célnak tekintí, mintha Isten országának hatalma és dicsősége nem a jövőtől remélendő valóság lenne, mintha Isten minden ígérete máris beteljesedett volna az Egyházban, mintha az Egyház megengedhetné magának, hogy vándorlás helyett pihengessen, mintha nem emberekből, mégpedig bűnös emberekből állna, mintha igehirdetése, a keresztség, a szentmise nem olyasmit hirdetne, ami még beteljesedésre vár!

Az Egyház lényege szerint mában élő valóság, bár a jövőre irányul; Isten országa ezzel szemben, bár már betört a világba, mégis döntően jövőbeni valóság. Az Egyház vándor a beteljesedéshez vezető időben, tehát átmeneti jelenség; Isten országa viszont az idők végén megjelenő végleges ország. Az Egyházban bűnösök és igazak egyaránt vannak; Isten országa az igazak és szentek országa... Erre a beteljesedő kozmikus országra, – nem pedig a már jelenben jelentkezőre alkalmazza a Szentírás az „Isten országa” nevet, amely már véglegeset és készet hordoz magában.
(H. Küng: Die Kirche 114–115)

*

Aki az Egyházat szidja, vagy túlsokat, vagy túlkeveset gondol róla. Szidja, mert tökéletességet várnak el tőle – s ez túlzott igény! Vagy szidja, mert csak a tökéletlenséget látja meg benne –, s nem veszi észre, hogy ez a tökéletlen intézmény mégis érleli magában a tökéletes jövőt.

BE

AZ EGYHÁZ ÉS A SZENTÍRÁS

A hívők azok közössége, akik az egyház közvetítésével jutnak el a hithez.

Ennek nem mond ellent az, aki azt állítja, hogy a Szentírás a hit forrása, mivel forrása a kinyilatkoztatásnak. Hiszen a Szentírás nem más, mint az apostoloknak írásba foglalt, a Szentlélektől irányított prédikációja: a Jézus Krisztusról szóló híradás. E tekintetben a Szentírás egyúttal a hívő Egyház dokumentuma és tanúskodása, az ősegyház hitének és hitbeli felfogásának lecsapódása. *A Szentírást tehát sem eredete, sem lényege szerint nem lehet az egyháztól elszakítani.* A Szentírás az Egyház könyve. A Szentírás, mint írás, kifejtésre szorul, ki kell emelni és világossá kell tenni értelmét. Ez pedig éppen a Szentírás eredete és lényege miatt csakis a hívő Egyház által történhetik. A Szentírás magyarázata és értelmezése az Egyház mellőzésével, az Egyház nélkül vagy éppen az Egyház ellen, sohasem igényelhet egyetemes érvényt magának, sohasem lehet autentikus. Ezért nem felfuvalkodottság, hanem hűség önmagához és küldetéséhez az, amit az Egyház a tridenti zsinaton kijelentett: „Senki se merje a hit és erkölcs dolgában... a Szentírást saját bölcsessége alapján a maga felfogására kicsavarni, szemben azzal, amit az Anyaszentegyház tartott és tart róla.”

(H. Fries; Warum glabuen? 302.)

Amikor a Szentírást olvassuk, nemcsak arra kell törekednünk, hogy általa egyéni lelkiéletünk gazdagodjék, hanem hogy az egész Egyház hitéhez jussunk közelebb. A jó szentírásolvasás nemcsak istenszeretetet ébreszt az emberben, hanem az Egyház iránti szeretetet is.

AZ UTOLSÓ VACSORA KÖZÖSSÉGE

Jézus az utolsó vacsorán önmagát hagyta tanítványainak örök emlékezetül... Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy az utolsó vacsora Jézus életének nem volt különleges, kiszakított eseménye, hanem olyan gyújtópont volt, amely mindazt összefoglalta és megjelenítette, amit Jézus addig tett, és azután tenni készült. Ezért Jézus alapító tette azon az éjszakán, amelyen elárultatott, nem áll elkülönítve életének és halálának egyéb, egyházat alapító tettei mellett... Az utolsó vacsora tükrében láthatjuk meg legvilágosabban, mit jelent az egyház Jézus szándéka szerint: *a végső idők isteni lakomájára hivatalosak közösségét*, melyet itt a tizenkét apostol jelentett meg. Ez a közösség az árulás éjszakáján, a fenyegető halál árnyékában felsorakozik mestere és ura körül. Tőle veszi át az ő testét és vérének annak jeléül, hogy az újszövetség ígéretei – a bűnök bocsánata és az örökké tartó közösség Istennel – már beteljesült, s már csak az Isten színéről színre való látása van vissza. Nem felesleges megjegyezni, hogy Jézus szándéka szerint az ő tanítványainak közössége éppen az ellentétét képezi egy másokat kizáró, elzárkózó kultikus közösségnek, melynek tagjai kiválasztottságuk gögös tudatában elkülönült életet folytatnak... Jézus tanítványai a menyegzőről szóló példabeszéd szegényeinek, nyomorékjainak, vakjainak, bénáinak tekintik magukat, akik még a lakodalmas termen kívül az utcákon vagy a kerítések mellett állnak; a tanítványok lakodalmas közösségében még mindig van szabad hely mindazok számára, akik Isten hivatását meghallják, és a meghívást követik.

(A. Läßle; Warum glauben? 282–283)

*

Én is Jézus baráti köréhez számítom magamat?

BE

A „TIZENKETTŐ”

Ellentétben a zsidó rabbikkal Jézus nem arra hívta tanítványait, hogy az ószövetségi törvény, a tóra tanulmányozásába vezesse be, hanem hogy saját személyéhez és művéhez kapcsolja őket. Ő maga a középpontja annak a vallási csoportosulásnak, mely kezdetben ugyan még zsidó kerek-kört él, de már valami újnak a csíráját hordja magában. Hogy mi volt Jézus szándéka a tanítványokkal, azt a különleges „tizenkettők körének” kiválasztása mutatja meg. „Hogy társai legyenek, s hogy elküldje őket hirdetni az evangéliumot, s hogy hatalmuk legyen, hogy kiűzhessék az ördögöket”, – mondja Márk a maga nehézkes görögségével. Jézus tehát saját isteni küldetését – Isten országának szóban és tettekben való hirdetését – átadja a tizenkettőknek...

A „tizenkettőt” a végső idők új Isten-népének képviselőivé rendelte... A tizenkettes szám szimbolikus, jelképes értelemmel bír. Amint Jákob tizenkét fia az ószövetségben egész Izraelt jelképezte, úgy jeleníti meg a „tizenkettő” az újszövetségnek Isten országába meghívott egész népét. A „tizenkettő”, mint a Szentírás egy nagyon ősi és homályos kifejezése mondja, a bekövetkező Istenországában „tizenkét trónon fog ülni és ítélkezni Izrael tizenkét törzse felett.” Az ő hatalmi és ítélkező méltóságuk tehát másvilági természetű. Itt a földön más törvény érvényes rájuk: „Aki köztetek első akar lenni, legyen mindenkinek a szolgája.”

(A. Lüpplé; Warum glauben? 280–281)

*

A tizenkettes szám a teljességet jelképezte ugyan a régiek szemében, de Jézus végül mégiscsak tizenkét emberrel kezdte meg működését. S hogy ebből a kezdetből kinőtt az egyház: – ez az isteni kegyelem diadala.

BE

AZ EGYHÁZ KEZDETEI

Az újszövetségi szentírásban az „egyház” szó megfelelője a görög *ekklesia* = gyülekezet szó. Már az ószövetségi szentírás görög fordítása használja ezt a szót a héber *kahal* jelölésére, ami a választott népnek Isten előtti összejövetelét jelenti. Mindenekelőtt Pál apostol vitte át a keresztény teológia szókincsébe, s gazdagította új értelemmel a görög *ekklesia* szót, mely eredetileg az antik városállamok politikai életéből származott... Az evangéliumokban az *ekklesia* szó csak két ízben fordul elő. Így joggal megkérdőjelezhető, hogy maga Jézus az „egyház” szót (arámul: kenista) egyáltalán használta-e. Az egyházon itt egyelőre nem a katolikus egyházat értjük, amint története során kibontakozott, hanem általánosságban a hívőknek valamilyen közösségét a Krisztus által alapított, s ezért elidegeníthetetlen szervezeti formákkal és kötöttségekkel.

Az „alapított” kifejezést: nem úgy kell érteni, mintha Jézus életében lenne egy olyan pillanat, amelyben létrehívta egyházát, mint egy egyesületet. Látni fogjuk, hogy Jézus minden egyes szava és tette, sőt egész személye egyházalapító karaktert visel.

(A. Läpple; Warum glauben? 77–278)

Az egyház kezdetei nem valamiféle jogi formulához, szervezeti szabályzathoz vezetnek minket, hanem Jézus személyéhez és küldetéséhez. Ezért nem az a jó keresztény, aki habozás nélkül engedelmeskedik az egyházjogi előírásoknak, hanem akiben Jézus élete és műve hatékonyvá, felismerhetővé válik. Vajon én milyen keresztény vagyok?

BE

A KÖZELGŐ ISTENORSZÁGA

Vitatkoznak azon, hogy mit értett Jézus az Isten országának közelségén. Albert Schweitzer óta minduntalan állítják egyesek, hogy Jézus a világ végét közvetlenül közelinek hitte, s már csak ezért sem akarhatott egyházat alapítani. Egyes katolikus teológusok régebben viszont egyszerűen azonosították az Isten országát a látható egyházzal. Az igazság középen van:... Jézus kétségtelenül egy másvilági, Istentől jövő, váratlanul bekövetkező valóságot tartott szem előtt, mikor Isten országáról beszélt. De ellentétben sok zsidó kortárssal, akik az egész természet hirtelen bekövetkező átalakulását várták, Jézus tudta, hogy az ő igehirdetése és tettei által Isten országa már betört ebbe a világba. Innen adódik küldetésének sürgető sietsége, innen a felszólítás, hogy az embernek habozás nélkül döntenie kell mellette. És innen adódik a tanítványok csoportjának azonnal megkezdődő képzése... A végső idők meghirdetése és az egyházalapítás tehát nem zárják ki egymást Jézusnál, ha helyesen értjük mindkettőt. Az egyház és az Isten országa úgy vonatkoznak egymásra, mint az út és a cél, mint a kép és a valóság. Az egyház ezért sohasem teheti önmagát céllá, sohasem vesztheti szem elől örök rendeltetését.

(A. Läßle; Warum glauben? 280–290)

*

Ma is vannak, akik várják Isten országának bekövetkezését –, ha nem is a végső átalakulást, de legalább az igazság és szeretet győzelmét a földön. Várják, és csalódottságukban panaszkodnak. – Pedig Jézus nemcsak az Isten országának váróivá hívott meg minket, hanem annak munkásaivá is. Meghívott, hogy a mi tevékenységünk által is érelődjék Isten országa. Csak panaszkodni tudok-e vagy dolgozni is ezért?

BE

AZ APOSTOLOK NEVÉBEN

Ami érvényes Jézus hivataláról, az áll kisebb mértékben az apostolok hivataláról is. Az ő beosztásuk is egyszeri, személyes, végérvényes... A „tizenkettő” az egyház alapja, s a végső idők istenországa népének ők a képviselői. Alapot azonban csak egyszer vetnek, kivéve ha valaki egy másik, új házat akar építeni. Éppen így a végső idők Isten népének egyszersmindenkorra kiválasztott képviselőit sem lehet másokkal pótolni...

Az egyháztörténelem folyamán az apostolok után következtek a pápák és a püspökök. Ugyanazzal a jogkörrel, amellyel az apostolok Jézus Krisztus teljhatalmát gyakorolták, – anélkül, hogy Krisztus helyét is elfoglalták volna. Amint Krisztus az apostolokban működött, és jelen maradt, úgy vannak jelen, és működnek az apostolok a pápákban és a püspökökben... Jogászbibb megfogalmazásban: a pápa és a püspökök az apostoli teljhatalomnak felhatalmazott kezelői; az apostolok szolgálatában állanak, és teljesítik feladataikat. Ugyanez fejeződik ki a Hiszekegyben is: *Hiszek egy apostoli egyházat.*

(A. Läßle; Warum glauben? 289- 290)

*

Általában úgy gondoljuk, hogy Jézus csak az egyház kezdetére választotta ki az apostolokat, s e szerény kezdetből azóta hatalmas fa nőtt ki: kiváló pápák, tudósok, nagyhatású szentek serege. Jézus azonban az egyház alapjainak szánta az apostolokat, s mennyire sokatmondó ez! Jézus egyházában nem tudósok, zseniális politikus-pápák, érintetlen szüzek vagy keresztény nagyságok képezik az alapot, hanem ezek az egyszerű emberek, akiket Jézus annak idején kiválasztott. Az egyház apostolisága ennek a vonásnak megörökítését is jelenti.

BE

PÉTER UTÓDA

Amit a püspök hivataláról mondtunk, az különleges értelemben érvényes a pápának szent Péter apostolhoz való viszonyáról... Nincs ugyan egy „új Péter” az egyházban, de szent Péter hivatala folytatódik ma is. „Péter szólt Leó szájával” – mondták a kalkedoni zsinaton (451), amikor Nagy Szent Leó pápa tanítást tartalmazó levelét a hitviták során felolvasták. Péter marad mindig is az a „szikla”, melyre Jézus egyházát alapozta, s melyen a pokol kapui nem vesznek erőt (Mt 16, 18). Ma már a másvallású keresztények sem kételkednek abban, hogy az ősegyházban Péter valóban az első helyen állt az apostolok közösségében. Először természetét persze csak az képes felismerni, aki az újszövetséget az egyházi hagyományok fényében olvassa. Katolikusok számára éppen ezért tökéletesen elegendő az I. vatikáni zsinat 1870. júl. 18-i tanítása: „Hogy a püspöki hivatal egységes és osztatlan legyen, s így... a hívők egész nyája a hit és egység közösségében megmaradjon, Jézus Krisztus szent Pétert a többi apostol élére rendelte, s benne helyezte el az örökké tartó kiindulópontot és a látható alapot e kettős egység számára.”

(A. Läßle; Warum glauben? 292)

*

A helyes katolikus tanítás a pápáról azt foglalja magában, hogy az egyház nyert valamit a pápasággal. Aki minden áron vitatja a pápaság eredetét, hatáskörét, stb., az nem veszi észre a lényegét: Krisztus meg akarta szilárdítani egyházát! Nem szétszilált közösséget akart létrehozni, hanem gondoskodott arról, hogy egyháza átvészelve az idők viharait, s ennek érdekében az egységhez látható alapot vetett. A pápák minden gyarlóságai ellenére is, nem nyertünk ezzel valami nagyon fontosat?

BE

KRISZTUS NEVÉBEN

Minden emberi szervezetben szükségesek bizonyos hivatalok. A személyek cserélődnek, maga a hivatal marad. Ha az egyház csupán emberi alkotású vallásos közösség lenne, ugyanez a törvény volna érvényes rá is. Ez esetben Jézus azért rendelte volna az apostoli hivatalt, hogy az a legelső tisztségviselőktől a világ végéig újból és újból betöltve legyen. Azonban nem ez a helyzet! Az egyház nem egyesület, amelyben az apostolok vezetőségi tagok, akik életük folyamán betöltik posztjukat, s azután másoknak átadják. A különbség bonyolult, de megvilágítható az apostoloknak Jézus Krisztushoz való viszonyából. Jézusról is elmondható, hogy egy hivatalt töltött be, melyet az Atya bízott rá. Általában Jézus hármashivataláról szoktunk beszélni: prófétai (tanító), királyi (vezető) és papi (szentelő, áldozatbemutató) hivatalról. Jézus átadta ezt a hármashivatalt apostolainak, s mégsem nevezzük Jézus „hivatali utódainak” az apostolokat. Ez azt jelentené ugyanis, hogy Jézus elhagyta egyházát, s most az apostolok töltik be az ő helyét. Külsőleg ez volt a helyzet húsvét után. Az apostolok azt tették, amit korábban Jézus tett. . . De ők ezt nem a saját nevükben tették, hanem magától értetődően Jézus Krisztus hatalmával, aki egyházával akar maradni a világ végéig. . . Krisztus él, működik, marad itt és van jelen apostolaiban. (A. Läßle; Warum glauben? 289)

★

A megtestesülés csodája folytatódik az egyház alapításában is, vagyis Isten teremtett formákban válik elérhetővé számunkra. Így tudok nézni az egyházra én is? Örülök annak, hogy Istent nem különö formákban kell keresnem, hanem elérhetem emberi közvetítéssel?

BE

EGYHÁZI MÉLTÓSÁGOK

A katolikus egyházban több hivatal és tisztség későbbi eredetű. Például bíborosok, akik ma a pápa után a legfőbb méltóság viselői, csak a középkor óta vannak. Az ilyen tisztán egyházi jogú és eredetű hivatalok alá vannak vetve a történelmi változásoknak: jönnek és elmennek, megjelennek és eltűnnek. Ezzel szemben két „hivatal” a katolikus egyház tanítása szerint isteni jogú és eredetű: a pápaság és a püspöki hivatal. Püspökök nélkül az egyház nem maradhatna fenn, s közöttük kell lennie egyvalakinek, aki szent Péter főapostol nevében és tekintélyével nyilatkozik. .

A „pápa” cím (= papa, apa) a keresztény ókorban minden püspöknek megtisztelő megszólítása volt. Csak a keresztény ókor vége felé lett a római püspök számára fenntartott név.

A „püspök” szó (görögül: episkopos = felügyelő, gondnok) az újszövetségi Szentírásban ötször fordul elő. Szent Péter első levelében (2,25) magát Krisztust nevezi „pásztorának és püspöknek”. A többi szentírási helyek a keresztény közösségekben egy helyhez kötött vezető beosztásról beszélnek (ApCs 20, 28; Fil 1, 1; 1 Tim 3, 2; Tit 1, 7). Efezusban és Filippiben szent Pál apostol korában már több püspök is volt; a pasztorális levelek viszont már – úgy látszik – feltételezik azt, hogy minden helyen csak egyetlen püspök vezeti a közösséget.

(A. Läßle; Warum glauben? 287–288)

*

Szent Pál írja Titusnak: „A püspöknek ugyanis, mint Isten megbízottjának feddhetetlennek kell lennie, nem önhittnek, nem ingerlékenyek, nem iszákosnak, nem veszekedőnek, nem haszonlesőnek, hanem vendégszeretőnek, jóakaratúnak, megfontoltnak, igaznak, szentnek, fegyelmezettnak.” Így látták a dolgot az ősegyházban. Az egyházi hivatal nem dicsőség, hanem szolgálat.

BE

A TANÍTÓHIVATAL

Érthető az a követelmény, hogy a keresztény hit elfogadja azt, „amit Isten kinyilatkoztatott, és amit az egyház a hit tárgyaként előad,” érthető, hogy a keresztény hit így szól: „hallani akarom az egyházat.”...

A feltámadott Úr megígérte apostolainak, hogy a világ végéig velük marad. Ez az ígélet értelemszerűen nem vonatkozhatott csupán az apostolokra. Megígérte nekik a Szentlelket, aki nekik „mindent eszükbe juttat”, s őket „elvezeti minden igazságra”, aki „az enyémből vesz, és azt adja nektek.” (Jn 16, 12 sköv) Az apostolok utódaira pedig, akik – bár nem apostolok, de azoknak valódi utódai –, különösen a pasztorális levelekben nagy nyomatékkal hárul az a feladat, hogy „megőrizzék” a rájuk bízott kinyilatkoztatást, „az igazság igéjét”, a „tanítást”, hogy hűségesen kezeljék a „kezükbe adott kincset”, hamisítások és tévtanok ellen védjék, hogy teljesítsék ezt a feladatot, „akár alkalmas, akár alkalmatlan.” (2 Tim 4, 2) Így kell az apostoli egyháznak „az igazság oszlopává és alapjává” válnia. (1 Tim 3, 15) A tévedhetetlenség adománya éppen ebben áll! Ez az a kegyelem, amely az egyház tanítóhivatalában és annak legfőbb képviselőjében, a pápában, mint szent Péter utódjában jelenik meg, annak a Péternek utódjában, akiért az Úr imádkozott, hogy hite meg ne inogjon, hogy megerősíthesse testvéreit a hitben. (Lk 22, 32) Az I. vatikáni zsinat a Szentírás e helyére vonatkozóan mondja: „Az igazság és a soha le nem győzendő hit kegyelmi adománya jutott Istentől Péternek és utódjainak a római püspöki székből, hogy kiemelt hivatalukat mindenki üdvösségére gyakorolhassák.”

(H. Fries; Warum glauben? 301–302)

*

Hogy elfogadjuk-e a tanítóhivatalt, azon múlik, hogy szeretjük-e, szomjazzuk-e az igazságot.

BE

A HIT TANÍTÓJA

A hit a hívők közössége, azok közössége, akik az egyház által hiszenek. Az egyház nemcsak tárgya a hitnek, hanem közvetítője, anyja is... Az egyes ember számára hinni annyit jelent, mint csatlakozni az egyház közösségéhez, tagjává lenni az egyháznak, a hit hordozójának és alanyának. Az egyházra bízta Krisztus a benne beteljesedett isteni kinyilatkoztatás teljességét. Az egyház feladata az, hogy ezt továbbadja, kifejtse, és eredeti értelmében érvényre juttassa. Úgy teszi ezt, mint hívő, a hitből tanuló és a hitet tanító egyház...

Az egyes ember közvetlenül és saját erejéből nem juthat a hit birtokába. A hit az ember számára ajándék: az ember az egyház hitéből, szavaiból, igehirdetéséből, tanításából meríti...

Jézus maga jelölte ki ezt az utat. Nála is: az ő tettekkel és csodajelekkel alátámasztott szavának kellett az embereket a hitre elvezetnie... Hadd halljanak, lássanak – és úgy higgyenek az emberek! És ugyanígy küldi Jézus a tizenkettőt és többi tanítványát mint apostolokat, küldötteket, felhatalmazottakat, hogy olyanok legyenek, mint ő maga. Jézus saját küldetésébe belevonja őket is: „Aki titeket befogad, engem fogad be, aki pedig befogad engem, azt fogadja be, aki engem küldött.” (Mt 10, 40). „Aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket elutasít, engem utasít el, aki pedig engem elutasít, azt utasítja el, aki küldött.” (Lk 10, 16) E szavak azt is világossá akarják tenni: aki engem akar hallgatni, annak hallgatnia kell titeket.

(H. Fries; Warum glauben? 300–301)

Ismereteink jórészt tanulással szerezzük. Milyen jó, hogy a hitnek is van tanítója, mégpedig olyan tanítója, aki nemcsak tudja a dolgokat, de élő hittel adja tovább!

BE

HINNI AZ EGYHÁZAT

Az egyház azok közössége, akik hiszik az egyházat. Ez azt jelenti, hogy maga az egyház is a keresztyén hit döntő tételei közé tartozik. Mivel az egyház maga is hozzátartozik a Jézus Krisztusba, az ő szavába és művébe vetett hithez –, hiszen a krisztusi mű az egyházban jelenik meg – az egyház úgy tekinthető és fogalmazható meg, mint Jézus Krisztus műve. Ezáltal az egyház mivoltára és milyenségére vonatkozó kérdések kikerülnek az emberi tetszés vagy célszerűség köréből, és isteni elhatározás, rendelkezés alá tartoznak. A hívők közösségéhez való tartozással együtt jár, hogy hinni kell az egyházat, mint Krisztustól alapított közösséget. . .

Az egyházat hívő hitvallásban a keresztyén hit egészen konkrét módon és intenzíven igazolja önmagát. Egyúttal éppen ezen a ponton kerül a hit döntő próba elé, s felszólítva érzi magát arra, hogy meg van „győződve arról is, amit az ember nem lát” (Zsid 11, 1), hogy meg van győződve arról, hogy Isten Krisztus által bűnös emberek kezével hajtja végre művét, hogy emberek alkalmatlan szavaival saját szavait mondja ki, hogy emberek kezére bízsa kegyelmének kiosztását. Aki valóban kész hinni az egyházat, s nem ragad meg a külső jelenségeknél, az ez által a hit által felszabadul „Isten gyermekeinek szabadságára” (Róm 8, 21), s megmenekül attól, hogy az oly könnyen adódó napi bosszankodás elfogja az egyházzal kapcsolatban. A történelemnek és a jelennek minden egyes pontján biztos marad az Úr jelenlétéről és hűségéről.

(H. Fries; Warum glauben? 298–299)

*

Aki kész Krisztus szavára elhinni, hogy az egyház gyarlóságai mögött egy szebb valóság húzódik meg, az az élet minden egyéb sötétsége mögött is felfedezi a kegyelem fényét. Töreksem erre a látásmódra?

BE

A KRISZTUSBAN HIVÓK KÖZÖSSÉGE

Az egyház azok közössége, akik hisznek Istenben, aki önmagát „sokszorososan és sokféleképpen, legvégül pedig Fiában” kinyilatkoztatta (Zsid 1, 1); azok közössége, akik hisznek Istenben, aki önmagát, mint teremtet, megváltót és beteljesítőt nyilatkoztatta ki, és aki önmaga kinyilvánításának minden módját és útját a megtestesült isteni Ige, Jézus Krisztus művében, tetteiben és szavaiban juttatta a csúcspontra, és teljesítette ki. Az egyház azok közössége, akik vallják, hogy Jézus az Úr és a Megváltó (= Krisztus), mint az őskeresztény hitvallásokban hangzott. (Apcs 2, 36)

Azok közössége és társulása-e azonban az egyház, akik valamilyen formában hisznek Krisztusban, akik valamit hisznek róla, vagy pedig pontosabban is meg kell határozni a keresztény hitet? Az újszövetség tanúsága szerint döntő a keresztény hit számára ez a kérdés: „Ti mit gondoltok Krisztusról? Kinek a fia?” (Mt 22, 41) Döntő ez a kérdés, és pedig a Hiszekegy értelmében: „Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban”, vagy szent János evangéliumának megfogalmazásában: Jézus az „Isten Fia”, aki „egy az Atyával” (Jn 10, 30), úgy hogy „aki őt látja, látja az Atyát is.” Jézus „az út, az igazság és az élet. Senkisémet jut az Atyához, csak általa”. (Jn 14, 6)... Csak aki erre a hitvallásra képes, arról mondható az újszövetség felfogásában, hogy hisz Jézus Krisztusban.

(H. Fries; Warum glauben? 297–298)

★

A vallást a kívülállók szemében sokszor ellenszenvenessé teszi az, hogy a vallásban túl sok szó esik a „bűnről.” Pedig mi, keresztények nem a bűn vallása vagyunk, hanem a megváltásé! A mi szánkön többször kell elhangzania a kegyelem szónak, mint a bűnnek! Csak így hiszünk igazán Krisztusban.

BE

A NÉP

Az egyház sohasem egy meghatározott társadalmi osztály, vagy kaszt, sohasem egy meghatározott hatóság vagy klikk a hívők közösségén belül. Az egyház mindig és mindenütt az *egész* Isten-népe, az *egész* egyház, a hívők *teljes* közössége. *Mindnyájan* alkotják a választott népet, a királyi papságot, a szent nemzetet. E nép minden egyes tagját meghívta Isten, s Krisztusban megigazulttá tette, a Szentlélekben megszentelte. Ebben mindnyájan egyek az egyházon belül. S Isten népének minden egyes tagja Jézus Krisztus üzenete által felhívást nyer a hitre, az engedelmességre, a szeretet teljes átadására. Ebben is azonos az egyház minden tagja. És ez az alapvető azonosság sokkal fontosabb, mint bármilyen különbözőség, amik ténylegesen megvannak az egyházon belül, s amelyet nem is kell tagadni. . .

Valaki az egyházon belül rendelkezhet ilyen vagy olyan különleges feladattal, az ő számára is az a döntő, hogy Isten előtt –, akinél nincs személyválogatás vagy előny származás, faj, állapot, hivatal alapján –, elfogadott legyen: hogy valóban higgyen, engedelmeskedjék, reméljen és szeressen. Nem az a döntő végső soron, hogy valakinek az egyházban ilyen vagy olyan hivatala van, hanem az, hogy ő saját hivatalában őszintén és egyszerűen valóban „hívő” legyen.

(H. Küng: Die Kirche 151–153)

*

Ha Isten az ő népének minden egyes tagjában azt nézi, hogy valóban hívő, igazán keresztény-e, – akkor nincs értelme sokat panaszkodni más hívők vagy a papok hibái miatt. A döntő kérdés számomra az, hogy én magam milyen keresztény vagyok. S ha igazi keresztény vagyok, akkor – Krisztushoz hasonlóan – tudom viselni és elvenni – mások bűneit.

BE

A VÁLASZTOTT NÉP

Az egyház sohasem azonos a vallásilag egyformán gondolkozók szabad társulásával. Az egyház mindig és mindenütt Istennek szabad kiválasztásán és meghívásán jön létre; Istenén, aki minden ember üdvösségét akarja. Nincs egyház Isten szabadon adott kegyelme és szeretete nélkül! . .

Ha az egyház valóban Istennek a népe, akkor lehetetlen az egyház kiindulópontját az egyénben, a hívő keresztényben látni. Ez olyan félreértés, amely magánüggévé teszi az egyházat. . . A keresztény üzenetben lényegileg az egész választott nép üdvösségéről van szó, amelybe az egyén is természetesen beletartozik. Az ember meghívottságának és kegyelmi megajándékozottságának, a közösségbe való felvételének külső jele a keresztség. . . Így nem az egyes jámbor ember áll az egyház kezdetén, hanem Isten. Hogyan is érhetné el az egyes ember a maga jámborsága erejében azt, hogy bűnös egyénből Isten népévé váljék? És hogyan lenne képes a jámborok különálló egyedekre tagolt sokasága a mai elidegenedett, hontalanná vált ember számára otthonná válni?

Persze az egyház is egyedekből áll. De csak úgy érthető meg az egyház az egyedekből, ahogyan Isten nézi ezeket az egyes embereket: vagyis mint az egyház tagjai. Nem az egyén, mint olyan, hanem az Istentől meghívott egyén lesz az egyház tagja. . . Ennyiben nevezhetjük az egyházat „alapításnak” vagy „intézménynek”. Azt fejezzük ki vele, hogy az egyház nem egyszerűen az emberek közös akaratán, vagy az egyháztagok „közösségi szellemén” nyugszik.
(H. Küng: Die Kirche 153–155)

*

Hogy keresztény lettem, az Isten meghívása és kegyelme.
Hogyan bosszankodhatom vagy kesereghetem miatta?

BE

ÖNKÉNTES TAGSÁG

Az egyház nem az emberek feje fölött lebegő és az emberi döntéstől független szuperlény. Az egyház mindig és mindenütt a szabad emberi elhatározásból is nyeri létét. Természetesen Isten alapítása az egyház, de egyház még sincs emberek nélkül. Amint Isten kegyelmi, szerető kiválasztása és meghívása erejében valósulhat meg az egyház, éppúgy – s az előzőtől függően – az ember hívó, engedelmeskedő válasza és hozzájárulása erejében. Amiként nem létezhetik Isten népe *Isten* szabad kegyelme és szeretet nélkül, ugyanúgy nem létezhetik Isten *népe* szabad hitvallásra és engedelmességre meghívott emberek nélkül. . .

Éppen ezért nem szabad az egyházat Isten és ember közé képzelni, mint valami félisteni valóságot. Ez a félreértés az egyházat önálló lényvé tenné. Ez a felfogás az egyházat elválasztja az őt alkotó konkrét emberektől, valamilyen külön tárggyá teszi. . . valami személyfölötti közvetítővé Isten és ember között. Igaz ugyan, hogy az egyház, mint közösség több az egyedek összegénél, de azért mégis azoknak a hívőknek a közössége, akiket Isten saját népévé összegyűjtött. A hívők népe nélkül nincs egyház. Nem Isten az egyház, nem Krisztus, nem a Szentlélek, hanem mi vagyunk az egyház. Nélkülünk, rajtunk kívül, fölöttünk nincs valósága az egyháznak.

(H. Küng: Die Kirche 156–157)

•

Mikor a hívő emberek emlegetik az egyházat, legtöbbször úgy teszik ezt, mintha az egyház valami tőlük különböző dolog lenne. „Az egyháznak gondjai vannak”. „Az egyház azt tanítja. . .” stb. Az ilyen beszéd azt jelenti, hogy „nem nekem vannak gondjaim, nem én' tanítom így, az egyház valami más, mint én vagyok.” Így kellene beszélünk: „mi, keresztények”, „mi, az egyház tagjai.”

BE

A TÖRTÉNELMET ÉLŐ NÉP

A hívőkből alakul Isten-népe történelmet élő nép, így ki kell zárunk az egyház idealizálását...

Az egyház nem valami álló történelem fölötti valóság, amely a földi terek s az idők múlása fölött lebeg. Az egyház mindig és mindenütt élő, a világ népeiből mindig újra összegyűjtött s a történelemben vándorló nép... Ha az egyház nem tekint ki minduntalan az újabb horizontok felé, s nem kerekedik mindig új utakra, elvéti saját feladatát. Mint Isten vándorló népe, az egyház történelmi valóság... Lényege szerint időkben élő, átmenetben levő egyház –, azonban nem valami aggódással telített egyház, hanem a várakozás és remény egyháza: olyan egyház, amely a világnak Isten által bekövetkezendő beteljesülése felé halad.

Ha az egyház valóban Isten népe, akkor lehetetlen benne valami minden földi, minden tévedés, minden bűn fölé emelt valóságot látni. Ez a látásmód a valóságos egyházat valamilyen látszatszerű, a világtól idegen s hamis dicsfényvel övezett eszményképpé halványítaná. Ez az eszményi egyház minden fogyatékoság, minden hiba nélkül lenne, nem ismerné a tévedést és a bűnt, s ezért bűnbánatra és megtérésre sem szorulna. Ez az egyház maga lenne a tökéletes létező. Azonban egyedül Isten a tökéletes, tévedés- és bűn nélküli lény, s több Isten nincs! Az ideális egyház nem létezik, sem e világ tapasztalása szerint (mint azt sokszor fájdalommal állapítjuk meg!), sem a Szentírás tanúsága szerint. A Szentírás az egyházat úgy ismeri, mint Isten népét.

(H. Küng: Die Kirche 158–159)

*

Az egyház olyan, amilyen. Szentsége nem abban áll, hogy bűntelen, hanem abban, hogy Istené. Istenhez tartozik, s ő maga is akarja ezt az Istenhez tartozást.

BE

EGYHÁZJOG

Emberi közösség vagy intézmény nem képzelhető el rend illetve jog nélkül. Az egyház tagjai ugyanis nem a lelkek, hanem az emberek. Emberekből pedig közösséget alkotni, őket célhoz vezetni, még ha a cél természetfölötti is, nem lehet törvények, eljárások, köztekintély, közhatalom, egy szóval jogrend nélkül. „... Minden rend rendező elvet tételez fel. Ez az elv a jogrendben az igazságosság, amely a közösség belső természetében rejlő sajátos „szociális létszerűséget”, a kölcsönös emberi egymásra vagy másra irányulás viszonyait van hivatva rendezni. A „társadalmi igazságosság” mint természetes erkölcsi erő megkívánja, hogy az ember önös világából kilépve a másik emberhez kapcsolatot keressen, hogy megadja a másiknak, amivel neki, mint a közösség tagjának tartozik... Az igazságosságnak, mint rendező elvnek külső megjelenése a törvény. A kettő együtteséből születik meg a közösség jogrendje, amely a maga részéről ennek kialakítására, megőrzésére és megvédésére közhatalmat tesz szükségessé. A közhatalomnak kell gondoskodnia arról, hogy a jog mindenki számára „joggá váljék”, vagyis biztosítsa azt, ami őt a törvény szerint megilleti... Az egyház jogrendje, mivel az egyház nem emberi, hanem isteni akaraton nyugvó közösség, nem emberi közhatalmi erőkre, hanem Istentől adott hatalomra támaszkodik.

(Cserhádi J.: az Egyház 342–343)

*

Az egyházjog – mint minden egyéb jog is – nemcsak követelményeket támaszt velem szemben, hanem védi is az érdekeimet. Erre kell gondolnunk akkor, amikor néha nehezünkre esik valamilyen egyházjogi rendelkezés.

BE

HIERARCHIKUS ALKOTMÁNY

Az Úr Krisztus az Isten népének lelkipásztori gondozására és szüntelen gyarapítására egyházában különféle tisztségeket alapított, amelyek az egész test javát célozzák. A szent hatalommal felruházott tisztségviselők tehát testvéreik szolgálatában állnak, hogy – egyazon célra szabadon és rendezett módon törekedve – mindenki elérje az üdvösséget, aki Isten népéhez tartozik, s így az igazi keresztény méltóság hordozója.

Ez a zsinat az első vatikáni zsinat nyomdokaiba lépve, vele együtt tanítja és kijelenti, hogy Jézus Krisztus az örök pásztor egyházat épített, amikor úgy küldte az apostolait, ahogyan őt küldte az Atya (vö Jn 20, 21); azt akarta, hogy az apostolok utódai, azaz a püspökök, egyházában pásztorok legyenek egészen a történelem befejezéséig. Szent Pétert a többi apostol élére helyezte, az ő személyében határozta meg a hit és a közösség egységének örök és látható létesítő elvét és alapját, hogy így maga a püspöki rend egy és osztatlan legyen. Ezt a tanítást a római pápa szent primátusának alapításáról, örökké tartó voltáról, jelentőségéről és értelmezéséről, valamint az ő csalatkozhatatlan tanítói hivataláról a zsinat újra az összes hívek elé terjeszti, hogy azt erős hittel higgyék.

(II. vatikáni zsinat: *Lumen gentium* 18)

*

Az egyház hierarchikus felépítése sokban hozzájárult ahhoz, hogy az idők forгатagában élő egyház minden változás közepette is megőrizte lényegi változatlanóságát. A mai rohanásban élő emberre is jótékony hatással van az a stabilitás, amit az egyház nyújt. Igényelem-e életemben a szilárdságot, vagy átadom magam a szétforgácsolódásnak?

BE

A FŐPÁSZTOR

A püspökök Krisztus helyetteseiként és követeiként kormányozzák a rájuk bízott részegyházakat, mégpedig nemcsak tanáccsal, meggyőzéssel és jó példával, hanem tekintéllyel és szent hatalommal is. Ezt az utóbbit azonban kizárólag arra használják, hogy népük igazságban és szentségben gyarapodjék, megemlékezve arról, hogy aki a legnagyobb, legyen olyan, mintha a legkisebb volna, az előljáró pedig, mintha szolga lenne...

A püspökökre van teljes egészében ráruházva övéiknek állapotszerű és naponkénti gondozása, vagyis a lelkipásztori hivatal; és nem lehet a római püspökök helytartóinak tekinteni őket, hiszen saját hatalmuk van, s a szó legigazibb értelmében előljárói a népnek, amelyet kormányoznak.

Hatalmukat tehát nem semmisíti meg a legfőbb és egyetemes hatalom, hanem éppen ellenkezőleg: helybenhagyja, erősíti és oltalmazza, miközben a Szentlélek csorbíthatlanul megőrzi azt a kormányzati formát, amelyet Krisztus Urunk alapított meg egyházában.

(II. vatikáni zsinat: Lumen gentium 27)

*

Az egyház sajátossága az, hogy a tisztségviselők lényegében nem egymástól függenek, hanem végső soron Istentől, akinek népét gondozzák, Krisztustól, aki az egyház feje, a Szentlélektől, aki az egyházat élteni és vezeti. Ezért az egyház olyan intézmény, amelyben a jogi kereteket áthatja, megszenteli a közvetlenül Istenhez fűző kapcsolat.

BE

AZ EGYHÁZ TANÍTÓI

A püspökök főfeladatai közt kimagaslik az evangélium hirdetése. Ők ugyanis a hit hírnökei: új tanítványokat vezetnek el Krisztushoz; ők a hivatalos, azaz Krisztus tekintélyével felruházott tanítók, akik hirdetik a rájuk bízott népnek a hitet, amelyet el kell fogadni és az erkölcsi életre alkalmazni. . .

A püspökök külön-külön nincsenek ugyan fölruházva a csallhatatlanság előjogával; mivel azonban a földkerekségre szétozsolva is megőrzik egymás között és Péter utódával a közösségi kapcsolatot, azért, ha a hit és erkölcs dolgairól hivatalos tanításukban ugyanazt a tételt tekintik végérvényesen kötelezőnek, akkor csallatkozhatatlanul hirdetik Krisztus tanítását. Még nyilvánvalóbban van ez így, amikor egyetemes zsinatra egybegyűlve, az egész egyház számára tanítják és bírálják el a hit és erkölcs kérdéseit, úgyhogy hívő engedelmisséggel kell ragaszkodni döntéseikhez.

A csallatkozhatatlanságnak a hitre és erkölcsre vonatkozó tételek meghatározásában az isteni Megváltó akaraia szerint meg kell lennie az ő egyházában. A csallatkozhatatlanság addig terjed, ameddig az isteni kinyilatkoztatás tartalma.

(II. vatikáni zsinat: Lumen gentium 25)

Az evangélium hirdetése nemcsak megtiszteltetés a püspök számára, hanem nehéz feladat is. Emberi vélemények sokfélesége között kell megtalálnia – a Szentlélek megvilágosításáért fohászkozva – a mai ember számára szóló isteni üzenetet; és el kell mondania ezt az üzenetet még akkor is, ha az emberek nem hajlandók meghallgatni azt. – Imádkozom-e főpásztoroméért, hogy hivatását jól tölthesse be?

BE

A PÜSPÖKI KOLLÉGIUM

Amint az Úr rendelkezése alapján Szent Péter és a többi apostol egyetlen apostoli kollégiumot alkot, úgy kapcsolódnak egymáshoz a római püspök, Szent Péter utóda, meg a püspökök, az apostolok utódai. A püspöki rend kollégialis jellegéről és felépítéséről vall már az a nagyon régi jogszo-
kás, amelynek alapján az egész világ püspökei fenntartották a közösséget egymással is, a római püspökkel is, az egység, a szeretet és a béke kötelékében; ezt jelzi a zsinatok össze-
hívása: ezeken – sokak hozzászólása által kiérlelt határo-
zattal – közösen intéztek el akárhány jelentős ügyet; nyil-
vánvalóan bizonyítják a kollégialitást a századok folyamán
tartott egyetemes zsinatok is. De ugyanerre utal maga az a
régén meghonosodott gyakorlat is, amely szerint több püs-
pököt hívnak meg, hogy ezek részt vegyenek a legfőbb papi
szolgálatra kiválasztottak felszentelésében. A püspöki tes-
tület tagjává tesz a szentségi felszentelés ereje és a kollégium
fejével s tagjaival való hierarchikus közösség.

A kollégiumnak, vagyis a püspökök testületének csupán
akkor van meg a maga sajátos tekintélye, ha hozzáértik a
római pápát, Péter utódát, a főt, akinek primátusa, hatalma
csorbíthatatlanul megmarad az összes pásztorok és hívek
felett.

(II. vatikáni zsinat: Lumen gentium 22)

*

A mai közösségi korban nagyobb az igény a hasonlóak
társulása iránt. A püspökök kollégialitása is ma nagyobb
hangsúlyt kapott. De az egyházban a kollégialitás mégsem
korhoz kötött jelenség, hanem Krisztus akaratából fakadó
törvény és ajándék.

BE

LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLAT

Az az isteni küldetés, amelyet Krisztus bízott rá az apostolokra, a világ végéig fog tartani (vö. Mt 28. 20), hiszen az evangélium, – amelyet nekik kell továbbadniuk – minden időre alapja az egyház egész életének. Ezért gondoskodtak az apostolok utódok rendelkezéséről ebben a hierarchikusan tagolt társaságban.

Mert azonfelül, hogy különféle segítők voltak a szolgálatban, szinte végrendeletszerűen bízták meg közvetlen munkatársaikat: vigyék tovább és szilárdítsák meg a tőlük elkezdett művet, hogy a rájuk bízott küldetés haláluk után folytatódjék; meghagyták ugyanis utódaiknak, hogy ügyeljenek az egész nyájra, amelybe a Szentlélek helyezte el őket az Isten egyházának igazgatására (vö. Apcs 20, 28)...

A püspökök tehát segítőkkel, az áldozópapokkal és a szerpapokkal együtt átvették a közösség szolgálatát. Isten helyett állnak a nyáj élénk, mint pásztorai: a tanítás mesterei, az istentisztelet papjai és a kormányzás szolgálói. Amiképpen pedig megmarad az a tisztség, amelyet az Úr külön Péternek, a rangben első apostolnak adott, és amelynek át kellett szállnia utódaira; úgy marad meg az apostolok egyházkormányzati tiszte is, hogy állandóan gyakorolja azt a püspökök szent rendje. Következésképpen azt tanítja a szent zsinat, hogy a püspökök isteni ntézkedés folytán lépnek az apostolok helyébe, és lettek az egyház pásztorai.
(II. vatikáni zsinat: Lumen gentium 20)

*

Voltak idők a történelemben, amikor püspöknek lenni társadalmi rangot jelentett –, voltak idők, amikor vérpadat jelentett. De Isten kegyelméből mindig voltak, akik vállalták Isten népének szolgálatát.

BE

KI A VILÁGI HIVÓ?

A mai egyházban a világi hívőnek az Isten népében elfoglalt helyét és szerepét világosan látni igen fontos dolog. Észre kell vennünk azt az új szempontot, amivel az egyház a világi hívőt, a világban élő keresztény embert szemléli. Erre idézzük „Az egyház a világban” c. zsinati határozatot: „Világi hívőkön az összes keresztényeket kell érteni az egyházirend és az egyházban jóváhagyott szerzetesség tagjainak kivételével; itt tehát azokról a keresztényekről lesz szó, akik a maguk részéről az egész krisztusi nép küldetésében járnak el az egyházban és a világban, hiszen a keresztesség Krisztus testébe építette őket; Isten népének tagjaivá és Krisztus papi, prófétai és világi tisztjének részeseivé tette.

A világi hívőknek sajátos és megkülönböztető vonása a világba tartozás. Az egyházirend tagjai olykor foglalkozhatnak világi ügyekkel, világi szakma gyakorlásával is, de a saját külön hivatásuk alapján ők elsősorban és állapotszerűen a szent szolgálatra vannak rendelve, a szerzetesek ugyanakkor életformájukkal tesznek világos és egyszerű tanúbizonyságot arról, hogy a nyolc boldogság szeleme nélkül nem alakulhat át és nem ajánlható fel Istennek a világ. Sajátos hivatásuk alapján a hívők dolga az, hogy az ideigvaló dolgok intézése és Isten szerint való rendezése által keressék az Isten országát. A világban élnek, vagyis a világnak mindenféle feladatában és munkakörében a családi és a társadalmi élet megszokott körülményei közt: mintegy ezekből a szálakból van szöve életük. Itt arra hívja őket az Isten, hogy szerepük a kovászé legyen: mintegy belülről szenteljék meg a világot.”

(31. – M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, München, 1970. II. 116)

*

Akik meg vannak keresztelve, Krisztus és az egyház tagjai. Arra hivatottak, hogy Isten országát építsék itt a földön.
CsJ

A VILÁGI HIVŐ RÉSZESEDÉSE KRISZTUS PAPSÁGÁBAN

Isten népének egésze részesedik Jézus Krisztus küldetésében. Így a Krisztus papi küldetésében való részesedés folytán a világi hívők eszközei és hordozói az Isten népe központi ünneplésének, az Eukarisztiának, melyben az egyház mindenkor önmagát valósítja és jeleníti meg. A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint a pap végzi az eukarisztikus áldozatot, amikor az átváltoztatás szavait mondja, de az áldozati cselekményben az egész nép közreműködik. E közreműködést teológiailag megvilágítani igen nehéz feladat, de valóságos tartalma van, és ez igen jelentős. A zsinat XI. Pius és XII. Pius pápákkal összhangban azt tanítja, hogy a hívők a jelenlévő Krisztust áldozzák fel az Atyának, és ezzel együtt Jézus Krisztus áldozatával önmagukat is odaadják Istennek. Szent Ágostonnal együtt mondhatjuk, hogy Jézus Krisztus halálát és feltámadását helyezzük a jelenbe, és ezzel a megdicsőült Úr is jelen van. Így a jelenlévők Krisztus áldozatának folyamatában állnak és általa a Szentlélekistenben eljutnak az Atyához. Ennek velejárója, hogy Krisztus önfeláldozó, odaadó szeretetében odaajándékozzuk magunkat az Atyának és a testvéreknek. Az Eukarisztia valóban az ember társas természetének megfelelő közösségi erővel rendelkezik. Csak az vehet részt igazán ünneplésében, aki egész életét, mint odaadást és áldozatot fogja fel Isten és a testvérek felé.

(M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, II. 118)

*

A zsinat e szavait aranybetűkkel kell a szívünkbe vésní. Milyen másképpen kell látnom a papság hivatását, milyen mélyre kell még mennem, hogy a magam általános papi küldetését is megértsem, és értelmet tudjak adni a világ felé. Krisztus papságát és papi tevékenységét hordozom én is. Mit tettem ennek tudatában eddig? És mit akarok tenni holnap?

CsJ

RÉSZESEDÉS AZ EGYHÁZ PRÓFÉTAI KÜLDETÉSÉBEN

A megkereszteltek Krisztus prófétái hivatásában és így az egyház prófétai küldetésében is részesednek. Az egyházi élet középpontjában az Eukarisztia, a szentmiseáldozat ünneplése áll, amelyben Krisztus halála és feltámadása az itt elhangzó ígében és a titokzatos jelennéválásban, hirdetés és továbbadás tárgya lesz. E kettős hirdetés belenyúlik és visszhangzik a mindennapi élet minden történéseiben, és pedig a beszéd és cselekvés, a szó és példaadás által. A hivatás vagy a kimondott Krisztus melletti tanúságtetés, így is mondhatjuk: maga a hitvallás, vagyis a krisztusi hit szerinti élet által lesz láthatóvá és megérthetővé a tanúságtetés. A megkeresztelt ember Krisztus prófétái hivatásában háromféleképpen részesedik. Az első a hiteles és tekintélyen alapuló hirdetés, amely tulajdonképpen csak a püspököké, és pedig az apostoli hivatalból kifolyólag, de a püspökök átruházhatják az egyházi hivatalt viselő papokra és azokra a világi hívőkre, akik valamilyen egyházi vagy kánonjogilag igazolható küldetésben állnak a püspök megbízásából. A másik, nem hivatalos hirdetési forma egyszerűen a hit erejéből és a Krisztus iránti szeretetből források, amely a testvéri együttérzésre és a közös vagy kölcsönös felelősségvállalásban, a jó példaadásban és az apostoli tevékenységben nyilvánul meg. Ez a világi hívők sajátos területe. A harmadik forma a kinyilatkoztatás értelmi feldolgozása, az igazságok rendszerezése és érthetővé tétele. Ez a hittudomány művelőinek feladata. Ők egyformán lehetnek egyházi rendben élők, vagy csupán világi hivatást követő férfiak vagy nők.

(M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, II. 119)

*

A hit szerinti élet maga is eleven hithirdetés. Hányszor kellene erre gondolnom azok társaságában, akik a keresztény hit igazi mélységéből semmit sem kaptak!

CsJ

RÉSZESEDÉS AZ EGYHÁZ PÁSZTORI KÜLDETÉSÉBEN

A Jézus Krisztus küldetésében való részesedés velejárója a Messiás királyi vagy pásztori hivatalában való részesedés is. Krisztus Urunk legfőbb pásztor, ill. király, és mivel Isten képviselője az emberek előtt, Isten szereteturalmát hirdeti meg, ezt személyében meg is valósítja, éspedig szenvedése és tettei által. Az utóbbiak között vannak isteni hatalmáról tanúskodó csodái, halála és feltámadása, valamint megdicsőülése is. Krisztus teljesítette pásztori feladatát, és ma is teljesíti, és mivel az élet forrásainak megnyitója, az embereket ide vezeti, és a veszélyt hozó hatalmakat tőle távol tartja. Jézus e családjában minden megkeresztelt ember számára komoly felszólítás nyilatkozik meg: kötelességünk az emberek előtt Krisztust úgy megvallani, úgy láthatóvá tenni, hogy példánk döntésre és követésre bírja őket. A keresztények, akik a kegyelmi rendben megszülettek az Isten és ember ellen fellépő erőktől, és az Isten gyermekeinek szabadtságában élhetnek, arra hivatottak, hogy tárgyi tudásuk birtokában, saját felelősséggel és kezdeményezéssel a tudományos és technikai fejlődésnek megfelelően alakítólag is hozzájáruljanak a különböző emberek társadalmi berendezkedésének emberségesebb kialakításához, hogy a világ mindinkább testvéri közösséggé alakuljon át.

(M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, II. 125)

*

A testvérgyilkos Kain az őt kérdőre vonó Istennek ezt válaszolta: őrzője vagyok én öcsémnek? Krisztus urunkat magukra öltő keresztények már nem nyilatkozhatnak így a másik emberről. Vigyáznom, örködnöm kell mindenkire, akit Isten az utamba hoz. Egymás pásztoraivá kell lennünk. Legyek vigyázója a legkisebbeknek, akik különösen rászorulnak segítségemre.

CsJ

MI A SZÉP AZ EGYHÁZBAN?

„Az Egyházatyák a Holdat az Egyház jelképének tekintették. Egyrészt mert az anyaságot jelképezi, másrészt viszont azért, mert a Hold fénye idegen fény, a Nap fénye, és enélkül a Hold csak sötétség volna. Világít, de fénye nem sajátja, hanem más fénye. Tehát sötétség és fény egyszerre. Ő maga sötétség, de fényt ajándékoz mástól, kinek fénye átmegy rajta. Éppen ezzel az Egyházat ábrázolja, mely világít, még ha maga sötét is. Nem a saját fényétől világít, hanem az igazi Naptól, Krisztustól kapja a fényt, úgyhogy bár maga csak földi alkotmány, de az Istentől való távolságunkban fényt tud adni, így: a Hold Krisztus titkáról beszél.”

J. Ratzinger: Warum ich noch in der Kirche bin? München, 1971.

Ratzinger abból indul ki, hogy az Egyházban problémáink csak akkor vannak, ha túl közelről nézzük. Akkor a részletek miatt nem látjuk az összefüggést, fától nem látjuk az erdőt. Éppúgy mint a Holdnál. A Hold-utazó ott csak követ és homokot lát és lapátol be. És valóban ez az, ami neki magától van. De nem ez a sajátos énje. A sajátos énje az, amit mi látunk: égitest, amely világít.

Ha az Egyházat nagyon közelről nézzük, emberi, földi elemeket találunk csupán benne. És ez az, ami a magáé. De nem ez az, ami Egyházzá teszi. Ami Egyházzá teszi az, hogy átmegy rajta Krisztus fénye.

Azért vagyok az Egyházban, mert legmélyebben nem az én Egyházam, hanem az Övé, Krisztusé.

RJ

AZ EGYHÁZ ISTEN ÜDVÖZÍTŐ AKARATA

„Az Egyház Istennek Krisztusban kifejezett és a világba véglegesen beültetett akaratának világ végéig tartó jelenvalósága. Isten az ő irgalmát nem mint egyszeri valamit gyakorolta Jézus Krisztus által, hanem az egész történelemre visszavonhatatlanul adta. Ezért Jézus Krisztus az Egyházban megtestesülve itt maradt. Krisztusnak ilyen ittmaradásában az Egyház valóban összetség, kiinduló pontja a szentségeknek a szó szoros értelmében. Krisztusból kiindulóan az Egyháznak már magában szentségi struktúrája van. Az Egyház időben és térben érzékelhető, és benne, mint testében és jegyesében marad Krisztus, mint Isten irgalmának a világ végéig való kifejezése. *Nem adja fel többet az Egyházat, és nem is adhatja fel, mivel a világ végéig az emberiség életében akar maradni.*”

Rahner: Kirche und Sakramente 17. o.
Freiburg 1968.

Rahner hangsúlyozza, hogy a megváltás nem egyszeri ténykedés az emberiség történetében, mely után az emberiség újból eldönti magát Isten mellett vagy ellen. A történelem Jézus Krisztussal mint egész már el van döntve. Éspedig Isten mellett. Ez az Isten győzelmes üdvözítő akarata. De ez az emberiségre vonatkozik, nem az egyes személyekre. Ugyancsak Rahner hangsúlyozza máshol, hogy a szentírás világosan tanítja a pokol létezését, ezért egy végleges elveszés lehetőségét minden ember számára fenn kell tartani. Annál is inkább, mert ellenkező esetben nem állna fenn a komolysága egy szabad világnak. De ez a lehetőség nem azt jelenti, hogy az emberiség előtt két egyenrangú út áll: a kárhozat és az üdvösség. Hanem a kárhozat lehetősége abból a tanításból következik, hogy a világ és a történelem mint egész ténylegesen Isten örök életébe fog torkollani. (Rahner: Grundkurs des Glaubens)

RJ

AZ EGYHÁZ RENDELTETÉSE ÉS CÉLJA

Krisztus így foglalta össze működését: „Atyám, én megdicsőítettelek téged a földön, a művet, amelynek elvégzését rám bízad, véghezvittem.” (Ján. 17, 4.) Az egyház Krisztus művének folytatója, célja sem lehet más, mint az övé volt. Krisztus létével és cselekedeteivel dicsőítette az Atyát... Az Egyháznak is az a földadata, hogy létével és kifejezett hódolatával megdicsőítse Istent.

Az igehirdetés föltárja Isten bölcsességét, hatalmát, szentségét, szeretetét. Az ember bűnére is szeretettel válaszol, amikor Megváltót küld. Az igehirdetés több, mint egyszerű tanítás: az Egyház a Szentlélek erejében tanúskodik a kinyilatkoztatás mellett. Ezért fakad természetfeletti élet az evangélium hirdetése nyomán.

Az Egyház szentségei a Szentháromság életét közlik az emberrel. A természetfeletti élet következtében az ember sokkal tökéletesebb módon Isten képe.

Az Egyház jogrendje, egysége, szeretet-közössége annak a bensőséges egységnek a vetülete, ami a Szentháromság személyei között fennáll.

Az Egyház tudatosan szolgálja Isten dicsőítését a nyilvános és magán istentiszteletben. Az Egyház lényegében imádkozó Egyház.

Az Egyház célja a megváltás gyümölcseinek szétosztása az emberek között. Az apostolok azt az ígéretet kapták, hogy Krisztus főpapi, tanítói, királyi hatalmának gyakorlásával maradandó gyümölcsöt hoznak. (Ján. 15, 5.) Az Egyház céljának gyakorlati megvalósításáról nem lehet ítéletet mondani. A természetfölötti világ eredményei kívül esnek a számok és a mértékek statisztikáján.

De külön célként lehet említeni a világ megszentelését. Az Egyház Krisztust, „a teremtmények elsőszülöttét” képviseli a földön. Jelenléte valamiképpen az egész természet megszentelésére szolgál.

(Gál F.: Katolikus hittételek 174–76)

A HELYES MÁRIA-TISZTELET

A zsinat a „közvetítő” címet éppen úgy mellőzi, mint a „társmegváltói”, mert ezeknek használata elhomályosíthatná Krisztus egyedüli közvetítői és megváltói szerepét. Máriának a megváltásban betöltött helyét a szentírás előre jelezte – legalább is a későbbi és teljesebb kinyilatkoztatás fényében megértjük, hogy róla van szó – a kígyó felett győztes asszonyban, az Emmánuelnek életet adó szűzben, és mindazokban a szegény és alázatos szívű emberekben, akik egyedül Istentől várták az üdvösséget. . .

Hittel vett részt Fia életében, anélkül azonban, hogy a hit homálya eltűnt volna szívéből. Szívében őrizte azokat a szavakat, amelyeknek igazságáról nem kételkedett, de jelentésüket felfogni csak beteljesülésük, ill. Jézus megdicsőülése után tudta. Ebben minden hívőnek követendő példaképe.

Mivel Mária hittel, tevékeny szeretettel és szenvedéssel együttműködött Fiával a megváltás művének végrehajtásában, a kegyelem rendjében méltán nevezzük őt anyánknak. Ebben az anyai mivoltában, mely szűzességével párosul, előképe az egyháznak. Teljesen megfelelő és illő, hogy őseink hagyományát követve tiszteljük a boldogságos Szűz Máriát, de a hit megszabadta keretek között, mentesen tehát a hiszékenységtől, csodahajhásztól, az érzelmek túlhajtásától. Figyelemreméltó, hogy a zsinat a Mária-jelenésekről egyáltalán nem tesz említést, és ezzel is arra int, hogy nem ezekben kell a Szűzanyával való kapcsolat lényegét látnunk. Úgy kell tisztelnünk és magasztalnunk őt, hogy lehetőség szerint ne sértsük vele a nem katolikus keresztények érzékenységét, de a túlságos óvatosságot, áljózanságot is kerülni kell.

(Kelemen V., Cserháti J. Fábíán Á.: A II. vatikáni zsinat tanítása, Bp. 1975. 40.)

*

Isten alázatos szolgálóleánya jobban örül az egyszerű szavaknak, mint a fellengzős dicséreteknek.

BE

FÉNYLŐ VILÁGOSSÁG

„Az Üdvözítő, ha egyszer már belépett ebbe a világba, nem hagyhatta a dolgokat távoztával úgy, miként jövetele előtt voltak. Ugyanis még velünk van, nem pusztán adományaival, hanem Lelkének helyettesítése által, Ő maga mind az Egyházban, mind az egyes keresztények lelkében.

A Lélek Krisztus megdicsőítéséért jött, és kegyelmével fénylő világosság kíván lenni az Egyházban és az egyes keresztényekben, visszasugározva a világ Megváltóját a maga teljességében, egész működését összes tetteivel.

Azért jött, hogy feltárja, ami rejtve maradt még, amíg Krisztus a földön volt. Ő ihlette először a szent evangélistákat Krisztus életének leírásában. Azután ő világította meg, és tárta fel szavai és tettei értelmét az apostoli levelekben. Krisztus születéséről, életéről, haláláról és feltámadásáról szólt a szentírási szöveg, amelyet megvilágosított. Ő tette a történetet tanítássá, világosan kinyilvánítva akár Szent János, illetőleg Szent Pál útján, hogy Krisztus fogantatása és születése az Örök Ige valóságos megtestesülése, – élete „az Isten testben való megnyilvánulása.” (I. Tim. 3, 6.) – Halála és feltámadása a bűn kiengeszteléséért és az összes hívők megigazulásáért volt.

Kegyelemteljes felvilágosításait folytatta az Egyház megalapításával, emberi közreműködőinek őrizetével és irányításával és Üdvözítőnk szavainak és tetteinek, ezek apostoli magyarázatainak, a szentek és vértanúk segítségével engedelmességi cselekedetekként való elfogadtatása és maradandó előírásokká való tétele által.

Végül beteljesítette kegyelemteljes művét azzal, hogy az igazság e gazdag és kiterjedt rendszerét az egyes keresztények szívébe plántálta, akikben lakozik”.

(Par and pl. serm. II: 19. Salacz Gábor: Newman Breviarium 195–96). Szt. István Társulat 1977.)

Krisztus megvilágosító és erősítő Lelke, akit elküldött Egyháza kormányzására, e Misztikus Testében folytatja az Isten megváltó és üdvözítő tervének megvalósítását. Ahogy Szent Pál, pótolja, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik.

SS

A VILÁG ÜDVÖSSÉGE

„A hit, amely a természeti emberben a babonaság és fanatizmus iszonyatos erejével nyilvánult meg, az Evangéliumban az Isten szeretetére oltódott be, és alkalmassá tette az emberi szívet az Ő képmásává való átalakulásra.

Az apostolok nem érveléssel alapozták meg ügyüket, nem bíztak ékesszólásban, bölcsességben vagy hírnévben, sőt nem tartottak szükségesnek csodákat sem igényeik támogatására... Az apostolok az emberek szívéhez fordultak. Hivatkoztak titkos bizodalmaikra a minden fölött uralkodó Gondviselésben és ebből eredő reményeikre és aggodalmaikra.

Azzal az igénnyel léptek föl, hogy fölvilágosítják őket Annak mivolta, személyisége, tulajdonságai, akarata és művei felől, akit hallgatóik „ismeretlenül is tiszteltek.” (Ap. csel. 17, 23.)

Mint az Ő küldöttei jöttek, és magyarázták, hogy az emberiség vétkes, számkivetett nemzetség; a bűn nyomor, a világ tör és les; az élet árnyék, az Isten örök, törvénye szent és igaz, s megtorlása biztos és rettenetes, – de minde nekfelett könyörületes is. És közvetítőt rendelt maga és az emberek közé, aki minden akadályt elhárított, és arra vágyakozik, hogy megújítsa őket.

És az apostolok az ő küldetésében jönnek most, – mondták, – hogy megmagyarázzák, ez a Közvetítő megjött és eltávozott. De hátrahagyott valamit, ami az idők végeztéig helyettesíti: Misztikus Testét, az Egyházat. És a hozzá való csatlakozás a Világ Üdvössége.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 200-1 Szt. István Társulat 1977.)

Misztikus Testében pedig itt hagyta ránk saját Testét és Véré. Lelkével együtt itt dobog értünk a szíve, s mi ezzel az irgalmas isteni szívdobogással hódítjuk meg sokszor még a legkeményebb szíveket is. Isten szíven keresztül jutunk el a legbiztosabban az emberi szívekhez.

SS

KÖZÖSSÉGALAKÍTÓ KÉPMÁS

„Földi uralkodó alárendelt hivatalnokai útján érvényesül, általuk érezteti hatalmát és akaratát az egyes alattvalókkal szemben, akik személyesen nem ismerik.

A világ Megváltója, akit oly régen vártak, jött, és ahelyett, hogy látható kegy és méltóság révén alattvalókat szerezne és biztosítana magának, ismét eltűnik; mégis azt látjuk, hogy önmaga képmását, illetőleg eszméit hírnökei révén egyénileg alattvalói szívébe véste. És ez az egyes lelkekben megragadt és imádott képmás közösségalakító lesz, egymásközi eleven kapcsolata azoknak, akik egy testté egyesültek, mert egyesültek a Képmásban. És ez a Képmás, mely most megtérésük után erkölcsi éltetőjük, ezenfelül még megtérésüknek is tulajdonképpen eszközlője.

Annak a képe ez, aki az emberi természet nagy hiányérzetét kielégíti, sebeit gyógyítja, lelkét orvosolja. Ez a Képmás az, mely hitet teremt, s utána jutalmaz egyúttal.

Isten Keze nélkül miként tudhatta volna egy és ugyanaz az új eszme minden rend, különösen az alsóbb társadalmi osztályok férfiainak, asszonyainak és gyermekeinek roppant tömegeit egyidejűleg magával ragadni? Miként lehetett volna hatalma gyengeségeik és vétkeik leszoktatására? Miként tudhatott volna nekik a legkegyetlenebb kínzások elviselésére erőt adni? És hét vagy nyolc emberöltőn át, egyformán életerősen hatva fennmaradni, míg széleskörű hatalmi helyzetbe nem jutva, meg nem törte az ellenállását a legerősebb, legokosabb állami hatalomnak, amit a világ valaha látott? És utat nem tört fölfelé a kezdetbeli barlangokból és katakombákból a császári hatalomteljességhez.” (Salacz Gábor: Newmann Breviárium 199–200. Szt. István Társulat 1977.)

A szenvedések tüze, sorscsapások pörölye csak jobban megedzette Krisztus Misztikus Testét. Ötödik ismertetőjele (XI. Pius) az a véres ing, amely Krisztus igaz Egyházát jellemzi, csak még jobban egybe tereli nyáját, amíg megvalósul Krisztus ígérete, az Egy Akol, Egy Pásztor.

SS

ÉLŐ KÖVEK

„Én kérni fogom az Atyát és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké. (Jn. 14, 16.) Nem úgy, mint az Emberfia, aki kegyelemteljes művét befejezve, eltávozott. Azután hozzáteszi még Jézus: „Az Igazság Lelkét”, aki mindörökre jött. S mivel így jött, megtette övének, amit az Emberfia látható teste és vére a maga természeténél fogva nem tehetett meg. Ő, az Egyedülvaló, eljött minden hívő lélekbe, birtokába véve őket, egybe kapcsolta mindannyiukat.

Krisztus testben való jövedele által olyan külső és látható egységet szerzett, mint amilyen a törvény alatt volt. Apostolaiból látható társaságot alkotott. De amikor Lelke személyében újból jött, mindannyiukat nemcsak névlegesen, hanem valódi értelemben egyesítette. Mert most már nemcsak külső egységbe voltak fogva, miként egy halott tagjai, hanem egy láthatatlan hatalom részeivé és szerveivé lettek. Valóságosan függvényeivé és sarjadékaivá lettek. Titokzatos egységbe léptek egyénileg személyesen láthatatlan dolgokkal, egyesítették és hasonlóvá tétettek Krisztus szellemi testével a Szentlélek által, akiben Krisztus újból eljött hozzánk. Krisztus tehát nem azért jött, hogy eggyé tegyen minket, hanem hogy meghaljon értünk. A Lélek jött, hogy eggyé tegyen minket Benne, aki meghalt és feltámadt, vagyis hogy megalakítsa az Egyházat.

Így tehát különleges dicsősége a Keresztény Egyháznak, hogy tagjai nem csupán valami láthatótól függenek, nem csupán egy épület egymásra rakott kövei, de egyenként és mindnyájan egy és ugyanazon lelki indítéknak és erőnek szülöttei és kinyilvánulásai, „élő kövek” (I. Pét. 2, 5). Bensőleg összekapcsolódva, mint a fának ágai s nem mint egy tömeg darabjai. Krisztus testének a tagjai.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 223. Szt. I. Társ. 1977)

Az élő Krisztus Testének pedig nem lehetünk holt tagjai. Élő tagokat akar még előbbé, örökéletűvé alakítani önmagában. De Ő a holt lelkeket is élővé tudja változtatni, mert nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy éljen.

SS

ISTEN ÉGI UDVARA

„A lélek nem talál semmit, ami az élet dolgaiban és élvezeteiben kielégíthetné... A világ kecsegtethet, ijeszthet, csábíthat, rabul ejthet, de igazi bizalmat és szeretetet nem tud gerjeszteni. Nem találhatunk nyugalmat, csak a békeségben, a bizalomban és az odaadásban.

Igy talál bennünket Krisztus: belefáradtunk a világba, melyben élnünk és munkálkodnunk kell, és amelynek rab-szolgái vagyunk, ha akarjuk, ha nem. Úgy talál bennünket, hogy rászorulunk egy otthonra, vágódunk utána...

A világ, amelyben kötelességeink vannak, oly határtalan, mint a sivatag, oly nyugtalan és viharos, mint a tenger, oly változékony, mint a szél és az időjárás... Olyan, mint az árnyék vagy kísértet. Ha megkísérled megragadni, elillan előled... Szükségünk van valamire, amit ez a világ nem adhat. És ekkor jön az Evangélium a segítségünkre.

Amikor a mi Urunk Jézus Krisztus véteinkért a kereszten meghalt és felment a magasba, nem úgy hagyta hátra a világot, amint találta: áldást hagyott maga után. Hátrahagyott a világban valamit, ami korábban nem volt meg benne: egy rejtett otthont, melyben a hit és szeretet örven-deznek, és mindig élnek, a környező világ ellenére.

Az Isten Egyháza ez, amely a mi Isten terve szerinti valódi otthonunk. Az Ő tulajdon égi udvara, ahol a szentekkel és angyalokkal lakozik. Ahová bevezet bennünket újjászületés által, és amelyben elfelejthetjük a világot és zűrzavarának tarkaságát.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 251–52. Szent István Társ. 1977)

Nagy magyar költőnk, Tompa Mihály, búsan kesergett szabadságharcunk elvesztése után, hogy nekünk csak egy hazát adott végzetünk. Örök szabadságharcosunk Győztese, Krisztus két hazát adott nekünk. Földi Isten Országát, Egyházunkat, amelyben betlehemi születését és Kálváriahegyi szenvedését ünnepelhetjük oltárainkon. És az égi Győzedelmes Egyházát, ahová elment helyet készíteni nekünk is.

SS

AZ ÖRÖK VÁROS

„A világ nem segítőtárs az ember számára. Az embernek pedig szüksége van társra. Senki, sem férfi, sem nő, nem tud egyedül lenni. Így vagyunk természetünknel fogva alkotva. És a világ ahelyett, hogy segítene bennünket, nyilvánvalóan ellenfelünk, csak még nagyobbá teszi magányosságunkat. . .

Tele lehetünk gyásszal, harcok dúlhatnak körülöttünk, és retteghetünk, ki lehetünk téve az emberek rosszsallásának, becsméréseinek vagy megvetéseinek; kerülhetnek bennünket, vagy hogy csak a legenyhébb esetet vegyük, amint ez bizonyosan megtörténik, belefáradhatunk a világ hiábavalóságába, hidegségébe, barátságtalanságába, távoliségébe és komorságába, – és mégis szükségünk van valamire, ami közel van hozzánk.

Mi a menedékünk? Nem emberi ölelés, nem test és vér, nem baráti hang vagy mosolygó tekintet, hanem a mi szent Otthonunk, amit Isten adott nekünk az Ő Egyházában. Ez az Örök Város, amelyben sátrát felütötte. Az a láthatatlan hegy, ahonnét az angyalok sugárzó szemekkel lenéznek ránk, és ahová a holtak hangjai hívnak.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 254–55. Szent István Társulat 1977.)

Soha ilyen otthonosan, lelki árvaságban, belső elhagyatottságban, magába zárkózottságával is kitaszítottságban nem szenvedett még az emberiség. A toronyházak sziklasivatagában is rászakadt a magányosság kínzó érzése. Lelki szomjúság, megértő szívek utáni epedés gyötör bennünket a tömegkommunikáció üvöltése, és a világ hiúságvásárnak észbontó zsvijában. A rohanó világban útszélre taszítottak milliói sóvárognak békét, megpihenést adó igazi meleg, békés, szeretetet árasztó otthonok után. S ezt csak egyedül a názáreties, szentsaládos otthonokban találná meg, ha Krisztus mostani nagy Szentsaládjának otthonában, az Egy, Szent, Katolikus és Apostoli Anyaszentegyházban keresnénk.

SS

AZ EGYHÁZ A TÖRTÉNELEMBEN

„Krisztus közvetítő mivoltában a kereszténység az Ábrahámnak adott ígéret és a mózesi kinyilatkoztatás beteljesülése. Van valami adománya az emberi természet mély sebének gyógyítására, valami, ami jobban biztosítja sikerét a tudomány egész fegyverzeténél. És ezért meg kell maradnia, amíg megmarad az ember. Élő igazságként, amely soha nem tud öregedni.

Némelyek a kereszténységről, mint történelmi jelenségről beszélnek, amely a mai időt csak közvetve érinti, s hogy pusztán történelmi vallás lenne. Bizonyos, hogy alapjai a múltban gyökereznek, és dicsőséges emlékei vannak. Hatalma azonban a jelenben van. Nem komor régiség és nem holt eseményekből következtetve látjuk, hanem örökké élőben való hit gyakorlása és mindig megújuló adományok tulajdonunkba vétele és használata által.

Közösségünk vele a láthatatlanban, nem az elavultban van. Szertartásai és liturgikus ünnepei még ma is folytonosan annak a Mindenhatóságnak tevékeny beavatkozását váltják ki, akivel a vallás hosszú idők előtt megkezdődött. Mindenekelőtt a szentmise az, melyben Ő, aki meghalt értünk, a Kereszten megújítja és megörökíti valóságos jelenléte által azt az egy és ugyanazt az áldozatot, amelyet nem lehet megismételni. Továbbá Neki magának, testének, lelkének, és Istenségének betérése minden hívőnek a testébe és lelkébe, aki Hozzá megy ezért az adományért, – olyan kiváltság, amely sokkal bensőségesebb, mintha együtt éltünk volna Vele rég elmúlt földi tartózkodása idején. A templomainkban való személyes jelenléte által a földi istentisztelet a Mennyet izlelteti meg velünk előre.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 256–57. Szent István Társulat 1977.)

Az égi lakomát izleljük meg, amikor örök vendéglátó asztalához ültet bennünket, hogy Ő szolgáljon fel nekünk, s vég nélkül nekünk adja Önmagát.

SS

A MINDIG ÚJJÁSARJADÓ EGYHÁZ

„Ha végigtekintjük az idők sorát, amelyet a katolicizmus átélt, a kiállott kemény megpróbáltatásokat, a rászakadt hirtelen és meglepő, külső és belső változásokat; hitvallóinak szakadatlan szellemi tevékenységét és lelki adományait; a lelkesedést, amelyet keltett; teológusainak hitvitáit; az ellene indított rohamok hevésségét; dogmái szakadatlan fejlődése következtében állandóan növekvő felelősségét: akkor egyszerűen elképzelhetetlen, hogy ha a katolicizmus elfajulása volna a kereszténységnek, már régen össze ne tört és el ne pusztult volna. Pedig még mindig élő, ha vallás és bölcsélet egyáltalában élő a világban; fiatalosan üde, átütő erejű, meggyőző, fejlődő; ereje növekszik fejlődésével. Nő, és nem nővi túl magát. Szétterjeszkedik, de nem gyengül. Mindig újjásarjad, és mégis azonos marad önmagával.

Igaz, voltak idők, amikor külső és belső okokból oly helyzetbe sodródott az Egyház, ami majdnem az ájulás állapotával volt egyenlő; de csodálatos újjáéledései mindenkor, amidőn a világ már győzedelmeskedni vélt fölötte, csak újabb bizonyítékai annak, hogy tanításának és vallás-gyakorlatának abban a rendszerében, amelyet kifejlesztett, a pusztulásnak semmi csírája sincs. Ha a romlás kezdődő bomlást jelent, akkor bizonyára kevésbé érthető a korábbi erőteljes életnek hosszú szünet után bekövetkezett váratlan és teljes visszatérése, mint a tartós hanyatlás. S éppen ez jellemzi a szóbanforgó újjáéledéseket.

Nagy megerőltetés után az emberek kimerülnek, és álomba szunnyadnak. Felébredve ugyanazok, mint korábban voltak. De felüdültek a pihenéstől. Ilyenféle az Egyház szunnyadása és újjáéledése is.

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 263–64. Szent István Társulat 1977.)

Az Egyház az Isten szántóföldje, amelyben a vértanuk vére mindig a vetőmag, haláluk a termékenységének záloga.

SS

JELENLÉVŐ HATALOM

„A kereszténység, amióta e világban megjelent, bizonyos értelemben mindig távozóban van innét. Oly kevéssé illik az emberi természethez, annyira szellemi, az ember pedig annyira testies; látszólag oly védtelen, s oly sok hatalmas ellensége és oly sok hamis barátja van, hogy minden kort sorjában „utolsó időnek” lehetne nevezni. Nagy hódításokat tett, nagy műveket cselekedett; de mindezt, mint az apostol mondja önmagáról: „gyöngeségben és félelemben és nagy rettegésben.” (I. Kor. 2, 3.) Hogyan van az, hogy mindig eltűnőben van, és mégis mindig megmarad? Csak az Isten tudja ezt egyedül, aki így akarja.

Hozzászoktattuk magunkat, hogy alig gondoljuk a kereszténységet többnek, mint egy Credo tanítását, ami elindult egyszer a világban, és azután magára hagyva az emberi intézmények módjára és velük azonos vezetésnek van alárendelve, reményekkel és félelmekkel telten ugyan a jövőt illetően, és magába foglalva bizonyos általános ígéretek segítségével az életre; de nem kíséri valami különleges isteni jelenlét, vagy valami közvetlen természetfölötti adomány.

Ha azonban hisszük, hogy a keresztények, mint egykor a zsidóság, különös Gondviselés alatt állnak, és hogy az Egyház természetfölötti intézmény, akkor egy Jelenlevő Hatalomhoz méltó tevékenységben való hitünk következtében szinte állandó lesz bennünk a hajlandóság, hogy a csodálatos történetekről szóló híradásokat is elfogadjuk.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 266–67)

Az Egyház élete állandó átmenet. A Szenvedő és Küzdő Egyház átmenetele az örökkévaló Győzelmes Egyház életébe.

SS

AZ EGYHÁZ LELKE

„Tegyük az Isten segítségével hitben a magunkévá az ígéreteket. Akarjuk hinni, hogy beteljesedtek, és élvezzük a gyümölcsét. Imádjuk a magasztos Isteni Lelket, aki jön és megy, amint akar. És csodákat művel naponta, amikről a világ nem tud.

Ismerjük el a kegyelem hathatós jeleiként a kereszténységet és a többi keresztény szentséget, nem mint pusztá külsőségeket és árnyakat, ha vissza is élnek velük az emberek, és megbecsztelenítik. Különösen túl kell tenni magunkat, mint józan, komoly embereknek valamilyen nyilvános látványosság várásától, mintha ez nyilvánítaná ki az Isten dicsőségét Egyháza felépítésében. Nagyon is tudjuk: minden értéke abban a bensőséges szentélyben rejlik, amely hívő szívekből áll, és amelyben a kegyelem lelke lakozik. Tartsunk távol minden világi, minden politikai szempontot országa győzelmeitől. Miközben azon igyekezzünk, hogy a Sátán gonoszsága által szétszórta részeket egybekapcsoljuk, hazavigyük, ami elveszett, tisztítsuk, ami megromlott, erősítsük, ami gyenge, és a „küzdő egyházat” minden viszonylatban azzá tegyük, aminek Krisztus akarata szerint lennie kell. Isten adja –, de mégse akarjunk fáradozásunk valami látható gyümölcsére számítani. Legyünk megelégedettek a hitben, hogy győzeleldelmeskedik az ügyünk, ha azt látjuk is, hogy pillanatnyilag vereséget szenvedett.

Keressük tehát bensőségesen Krisztus nyomát. Tekintsünk fel szent oltárára, és közeledjünk hozzá az ott égő szeretet és tisztaság tűzének fogadására.

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 274, Szt. István Társulat 1977)

Tűzben ég ez az egész Világ. Az Isten Lelkének pünkösdi tűzében. Elhamvadhat egyszer a Világmindenség, de ez az éltető Tűz soha ki nem alszik.

SS

EGYETEMES GYÓGYÍR

„A katolikusok a nevüknek megfelelően viselkednek. Ott-honosak minden időben és helyen, minden társadalmi helyzetben, a közösség minden osztályában, a műveltség minden fokán.

Ha másképp lenne, ha nem lenne bizalmunk a legsötétebb napon és a legellenségesebb területen, akkor lemondanánk az Egyház egyik lényeges ismertetőjeléről, amit a neve jelez: Katolikus Egyház, mert egyetemes gyógyírja van egyetemes betegségünkre: a bűnre. Minden ember vétkezett. S mindenkinek szüksége van a mentségre Krisztusban. Ezt mindenki számára hirdetni kell és részesíteni benne.

Ha a bűn helyi rossz, lehet a gyógyírja is helyi. De ha nem helyhez kötött, nem véletlen, hanem általános, akkor ilyennek kell lennie a gyógyírjának is. A helyhez kötött vallás nem az Istentől van. Csak egy viseli magán az isteni eredet jelét. A katolikus egyház mélyreható forradalmi átalakulásokon kísérte már át az emberi társadalmat, és most egy újabbnak néz elébe. A változásoknak egész sorát átélte, hogy megmutassa függetlenségét mindegyiktől. Megpróbáltatásokat állt ki kelettől és nyugattól, monarchiától és demokráciától, békében és háborúban, császári és hűbéri zsarnokságtól, a sötétség és bölcsekedés idején, a barbárság és fényűzés korában, szolgáktól és szabadoktól, városok és népek által... Mindez tanúsítja, hogy az Egyház nem a földről származik, és nem a földben gyökerezik, mert az ember elpusztíthatta volna, ha az ő műve lenne.”

(Salacz G.: Newmann Breviárium 275–76)

Minden trón megingott vagy rombadőlt már ezen a földön. Egyetlenegy maradt meg, amelyet a pokol hatalma sem dönthet meg: Egyházában földi helytartójának trónja.

SS

MISZTIKUS TEST

„Manapság nagyon sokan –, annak ellenére, amit maguk előtt látnak, s amit a történelemben olvasnak –, elfelejtik, tagadják, vagy nem tudják, hogy Krisztus egy országot alapított e világban. Nem engedelmeskednek neki a jövődölések ellenére, az evangéliumok és az apostoli levelek ellenére, szemük és fülük ellenére. Nem engedelmeskednek neki országában; népének gondolják magukat, de anélkül, hogy alattvalói lennének. A saját maguk módján akarnak neki szolgálni.

Egészen mást tanít az Írás szövege. Szent Péterben, akit sziklává tett, s akire Egyházát alapította, mintegy jelképesen látjuk az Egyház egységét, szilárdságát és állandóságát. Egy névre, nem sokra alapították, hogy kinyilvánuljon egysége. És e név Péter, hogy kinyilvánuljon fennmaradása, vagy amint az Isteni Mester mondja, a „pokol kapui nem vesznek erőt rajta.” Szent Pál hasonlóképpen az „igazság oszlopának és szilárd alapjának” tekinti. (I. Tim. 3, 15.)

Az, hogy Urunk szemében az összes keresztények egy vagy más értelemben egyek, nyilvánvaló az Újszövetség különböző helyeiből. Szenvedése előtt a Mindenható Atyához értük mondott főpapi imájában kifejezte azt az óhaját, hogy *egyek* legyenek. Szent Pál a korintusiakhoz írva hasonlóképpen szól: „Amint a test egy, bár sok tagja van, a testnek pedig minden tagja, bár sok, mégis egy test, úgy van Krisztus is. Ti pedig Krisztus teste vagytok és egyenként tagjai. (I. 12, 12. 27.) Az efezusiaknak ezt mondja: „Egy a test és egy a lélek, amiképpen hivatástok is egy reményre szól. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten és mindenek Atyja.” (4, 4–6.)

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 278–79. Szt. István Társulat 1977.)

Ha így kapcsolódunk bele Krisztus Misztikus Testébe, a Szeretet elszakíthatatlan köteléke kapcsol örökre össze a Fejjel és többi tagjával.

SS

„EGY LÉLEKKEL EGY TESTTÉ KERESZTELTELTÜNK”

„Krisztus, bár most „az Atyának jobbja felől ül,” bizonyos értelemben nem hagyta el soha a világot, mióta egykor itt megjelent. Mert a Szentlélek működése által ismeretlen módon valóban jelen van velünk, és kitarja magát szüntelenül azoknak, akik Őt keresik. Amikor még láthatóan a földön volt, mint az Emberfia, akkor is a „Mennyben” volt, és most bár „fölvéteték a mennybe”, mégis a földön van. És miként még mindig nálunk van, mindenkoron, miként a mennyben, ugyanúgy keresztiének és szenvedésének az órája titokzatosan szüntelenül a jelenben van, bár 1900 esztendő telt el azóta. Idő és tér nincsenek az általa alapított szellemi országban, és Egyházának szertartásai, mintegy időt és tért eloszlátó titokteljes varázsszavak. Átviláglik rajtuk Krisztus, mint átlátszó testeken, akadálytalanul. Ő az Egyház világossága és élete. Általuk hat, kiosztva bőségéből, egymásba kapcsolva és szilárdul egybekötve minden részét. Az Ő érintése van rajtuk, és Ő lehelt rájuk, mikor elrendelte őket. És ezért van erő bennük, ami előtör és körülragyogja őket, míg a hit szeme semmi anyagi elemet nem lát többé.

Egyszersmindenkorra függött a kereszten, vér és víz folyt átdöfött oldalából, de a Szentlélek működése folytán a vér és víz szakadatlanul folyik, mintha kereszti a világban még mindig közöttünk állna. Mint Szent Pál tanítja: „Mi mindnyájan egy Lélekkel egy testté kereszteleztünk. (1 Kor 12, 13.) Krisztus és nem ember az, aki keresztelezt.”

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 299–300. Szt. István Társ. 1977.)

Ez a Lélek, az Isten Lelke, minden ember lelkét a szeretet tűzében eggyé kovácsolta a szentségek kegyelmi sugárözönében.

SS

„BESZENNYEZETT TERMÉSZETÜNK DICSŐSÉGE”

„Amikor Isten emberré lett, elidegeníthetetlen természetét oly nyilvánvalósággal értette meg velünk, mely minden lehetőségét kizárja lealacsonyításának azáltal csupán, hogy egy teremtményt felmagasztalunk. Egyedül Ő hatol be lelkünkbe; olvassa rejtett gondolatainkat; szól a szívünkhöz; adja lelkünknek a bocsánatot és erősséget. Egyedül Tőle függ lényünk. Egyedül Ő a benső életünk.

Mária csak a keresztfán nekünk adott külön rendelés által az anyánk. Ő odafent van, nem a földön. Nem halljuk a nevét a szentségek kiszolgáltatásakor. Működése irányunkban nem közvetlen adományozás, hanem csak közvetített: imái használnak nekünk, és csak annak végzése által válnak hatásossá, aki minden mindenben részünkre.

Mivel azonban teremtmény, természetszerű az igénye vonzalmunkra és bizalmunkra. És ebben semmi más, mint egy közülünk. Ő a büszkeségünk a költő szavával: „Beszenyezett természetünk egyedüli dicsősége.”

Félelem nélkül nézünk fel rá; lelkiismeretfurdalás nélkül; annak tudata nélkül, hogy keresztláthatna rajtunk, ítélné és büntethetne. Szívünk érzi vonzóerejét ennek a tiszta Szűznek, ennek a jóságos Anyának. És üdvözléseink követik Őt Názárettől az angyalok kapuin át az eget magasságában lévő trónusáig.

(Salacz Gábor: Newman Breviárium 320–22. Szt. István Társ. 1977.)

VI. Pál a Boldogságos Szűz Máriát az Egyház Édesanyjának jelentette ki. Mert ha Krisztus emberi testét a Szűzanya testéből vette magára, akkor Misztikus Testének is kell, hogy legyen Édesanyja. Ezért tanítják a Szentatyák: Nem Atyja Isten annak, akinek nem Anyja Mária.

SS

A VILÁG VILÁGOSSÁGÁNAK FÉNYÉBEN

Calcuttai Teréz anya 1977. október 6-án Cambridgeben beszédet mondott az egyetemi templomban a Szeretet Misszionáriusainak munkájáról. S így kezdte:

„Miután így összegyűltünk, és nagyobb dolgokra vagyunk teremtve, hogy szeressünk és minket is szeressenek –, hadd mondjam el Newman kardinális imáját. Ez fejezi ki legszebben, hogy milyennek kellene lennünk:

„Édes Jézus, segíts nekem, hogy a Te szellemedet terjesszem mindenhol, ahová megyek. Hasd át egész lényemet, és vedd teljesen birtokodba, hogy a Te életedet sugározza. Világíts át rajtam, és légy annyira bennem, hogy mindenki, akivel kapcsolatba kerülök, érezze bennem a Te jelenlétet. Hogy ők is felfelé nézzenek, és már többé ne engem lássanak, hanem csak Téged. Maradj nálam! Akkor majd elkezdek világítani, ahogyan Te is világítasz. Úgy világítani, hogy mások számára Fény lehessenek! Ez a Fény ó, Jézus, Tőled fog jönni. Semmi nem lesz belőle az enyém. Te leszel az, aki rajtam keresztül másokra világít. Add, hogy olyan módon dicsőítselek, amely Neked legjobban tetszik, azáltal, hogy a körülöttem lévő emberek számára fény vagyok. Add, hogy hirdesselek anélkül, hogy beszélnek. Nem szavakkal, hanem példával. Annak a lenyűgöző hatalma által, amit teszek. A szeretet nyilvánvaló teljessége által, amelyet szívem irántad érez.”

S elmondta erre Teréz anya egy hindu szép példáját, akit megkérdeztek: „Mi a kereszténység?” Azt válaszolta: „Az adás.” Isten úgy szerette a világot, hogy Fiát adta érte. (Teréz Anya Munkatársai Társulatának kiadványaiból.)

Krisztus Misztikus Testébe, Egyházába, így és ezáltal kapcsol be bennünket is.

SS

ISTENI KALAND

Mi is a Krisztus indította kegyelmi és eszmei áramlat? Hatalmas újdonság az emberi mélységek történelmében: döntő felemelkedés, végtelen lendület, beleírva emberi világunkba. Kereszténnyé lenni annyi, mint egész életünkkel beleállni ebbe az áramlásba. Engedni, hogy erői ránk találjanak, és vezessenek, hogy dinamizmusa érvényesüljön bennünk. Életünk nem olyan többé, mint azelőtt volt. Mert ez az áramlás az isteni teremtés bélyegét viseli magán. Isten valósítja meg benne azt a végső elgondolást, amely kezdetben már a teremtést is irányította.

Ez már az első keresztényekben is tudatos volt. Jézus Krisztus a „Mester” –, akiről „krisztusiaknak” nevezték őket –, nem csupán a legtokéletesebb életeszmeny szerzője, hanem az egész mindenség élő principiuma. Azé a mindenségé, amelyet Isten túláradó kegyelme teremtett, és engesztelt ki. Maga Isten jött az emberek közé, hogy jövőt adjon nekik és sikert az emberi vállalkozásnak. Húsvét és Pünkösd eseményei –, amelyeknek a keresztények tanúi voltak –, mindenkorra és mindenki számára megnyitották az „isteni kaland” útját: egy olyan magasabb rendbe emelést és örökérvényű változást, amely Jézusban valósult meg először.

Igaza van G. Bernanosnak: „Az életszentség kaland! Sőt az egyetlen kaland. Aki egyszer megértette, az a katolikus hit szívébe hatolt. Halandó testben is olyan félelem szállta meg, amely más, mint amit a halál szokott kelteni: ez az emberfölötti remény.”

(Pierre-André Liégé: Krisztusi élet, Bécs 1973, 9–11.)

Mi ennek az emberfölötti reménynek a korában élünk, Reményünket vasárnapi örökös Húsvétjaink és szentségeink állandó pünkösdi kegyelem-tűzőzőne táplálja.

SS

AZ ÉLETSZENTSÉG KÚTFEJE

„A szentségi élet gyakorlatát illetőleg elég, ha két mozzanatra hívjuk fel a figyelmet: 1. Krisztus közli velünk a kegyelmet. 2. Mégpedig az Egyházban, az életszentség talaján.

Ezért az Egyház szentségei nemcsak az egyéni üdvösség eszközei, hanem annak a szövetségnek aktuális jelei, amelyet Jézus az emberiséggel kötött. Amikor tehát részt veszünk a szentségi életben, tudjuk, hogy ilyenkor Jézus Krisztus az Egyházhoz való hűségét nyilvánítja ki. Ilyenkor Misztikus Test épül. S tudjuk azt is, hogy abban a kegyelemben részesülünk, amellyel Krisztus a hívőkből alkotott Testét ajándékozza meg.

Nem lehetséges tehát olyan normálisan kibontakozó keresztény élet, amelyet nem a szentségekkel való élés fémjelezne. Hiszen itt válik világossá a keresztény élet kapcsolata Krisztus élő személyével és az egész Szövetséggel, amelynek jelei a szentségek.

Mikor valaki így jellemzi magatartását: „Hivő vagyok, de nem gyakorolom hitemet” –, talán elméletileg lehet valami értelmet adni e mondásnak, de igazolni sehogysém lehet. Mert hiszen a keresztény hitről van szó, amelynek konkrét koordinátái az élő Jézus Krisztus, a ma is valósuló Húsvét, mégpedig a kereszténység áramába kapcsolódva és attól sodorva. Ennek pedig a látható Egyház a látható jele.

Egyedül azok a reformok jártak sikerrel, amelyeket a szentek indítottak.

(Pierre-André Liégé: Krisztusi élet 119–20. Bécs 1973.)

Ilyen reform volt a II. Vatikáni Zsinat is, amelyet szentéletű XXIII. János pápánk indított el, és VI. Pál pápa valószínűsíttet meg. Reméljük Boldogokként tisztelhetjük érte őket.

SS

A SZENTEK ORSZÁGA

„Már ma is az örök Egyház vándorol a földön. Az élet-szentség a kegyelem csírájával kezdődik, s csak a megdicsőüléssel végződik.

Krisztus a megtestesülés pillanatától kezdve Szent, de teljes emberi szentségébe csak föltámadása által lépett be. Hozzá hasonlóan az Egyház is a feltámadás megdicsőülése felé halad, s amennyiben a földön él, Krisztus szüntelenül kivonja a bűnből, hogy szentté tegye.

Krisztus e megszentelő munkája csak akkor ér véget, amikor kezdetét veszi a mennyei Jeruzsálem, amelyről az Apokalipszis beszél: „Nézd, ez az Isten hajléka az emberek között. Ő velük fog lakni, azok pedig az Ő népe lesznek. És maga Isten lesz velük. Letöröl szemükről minden könnyet. Halál nem lesz többé. Sem gyász, sem jajgatás, sem fájdalom. Ami eddig volt, elmúlt.” (Jel. 21, 3-5.) Mindaddig, amíg a halálból az első föltámadásba s az elsőből a másodikba nem megy át, az Egyház a Remény Időszakát éli.

Amivé majd egyszer Urának személyében válik, az Egyház már most is az. És a Boldogságos Szűz személyében –, aki Fiát követve test szerint is megdicsőült, már most is a beteljesedett Egyház elővételezése.

Ezért imádkozunk mi is a szentek közbejárásáért. Mi, akik még itt küszködünk, hogy működjenek együtt mind-együnkkel. És a történelem minden mozzanatával, hogy megvalósuljon Isten egyetemes terve, amely már a világ teremtése előtt mindenkit egyesíteni és megbékíteni akart a Szeretet és Szentség Országában.”

(Pierre-André Liégé: Krisztusi élet 121. Bécs 1973.)

A Szeretet és Béke Királya és Lelke hozza el végre ide a földre ezt az egyszer már elközelgetett s azóta is mindig közeledő Isten-Országot!

SS

A TELJES KRISZTUS

„A szent iratok háromféle módon értik és nevezik a mi Urunkat Jézus Krisztust.

Az első mód Isten volta szerint, az Atyával egyenlő és örökkévaló istensége értelmében a test felvétele előtt. A második mód, hogy felvéve már a testet, ugyanaz az Isten, aki ember és ugyanaz az ember, aki Isten, kiválóságának bizonyos tulajdonsága szerint, amelyben nem egyenlő a többi emberrel, hanem Közvetítő és az Egyház Feje. A harmadik mód valamiképpen a teljes Krisztus, az Egyház teljességében, azaz mint Fej és Test, egy tökéletes férfiú teljessége szerint, s e férfiúban mi egyként tagok vagyunk.

Mert a fej és a test egy Krisztus. Nem azért, mert test nélkül Ő nem teljes, hanem mert velünk is kegyes teljessé lenni, aki nélkülünk is mindig teljes. Nemcsak amennyiben mint Ige az Atyával egyenlő egyszülött Fiú, hanem amennyiben magát az embervoltot is felvette, amellyel Isten és ember együtt.

Krisztus tagjai és teste vagyunk mindannyian együtt. Nemcsak azok, akik ezen a helyen vagyunk, hanem az egész földön. Nemcsak akik ebben az időben élnek, hanem az igaz Ábeltől az idők végéig. Ez az egész Krisztus teste, az egyesek pedig Krisztus tagjai.

Az Egyház, amely most zárándok, hozzácsatlakozik ama mennyei Egyházhoz, ahol az angyalok polgártásaink. S lesz egy Egyház, a Nagy Király Országá.”

(Kecskés Pál: Szt. Ágoston Breviárium 301–3. Szt. István Társulat 1960.)

Mi is zárándokai vagyunk ennek a zárándok Egyháznak. De legyünk olyan élő tagjai is Krisztus e Misztikus Testének, hogy eljussunk a Nagy Király Országába is.

SS

SZŐLŐTŐ SZŐLŐVESSZŐKKEL

„Az Úr magát szőlőtőnek nevezi, tanítványait pedig szőlővesszőknek. (Jn 15, 1.) Abban az értelemben mondja ezt, hogy Ő az Egyház feje, mi pedig tagjai vagyunk neki, aki közvetítő az Isten és az emberek között, az ember Jézus Krisztus. Egy természetű ugyanis a szőlőtő és a szőlővesszők. Azért Isten lévén, akinek a természete nem a mienk, emberré lett, hogy benne, mint szőlőtőben létezzen az emberi természet, amiben mi emberek szőlővesszők lehessünk.

Kívánjunk egymásnak boldogságot, és adjunk hálát, hogy nemcsak keresztények, de Krisztus lettünk. Mert ha Ő a Fej, mi vagyunk a tagjai. Az egész ember Ő és mi.

Maga az Úr kiáltott fel testéért: „Saul, Saul, miért üldözel engem?” Pedig nem nyúlt senki hozzá. Ám testéért, mely a földön szenvedett, kiáltott a Fej az Égből.

Nem adhatott Isten nagyobb ajándékot az embereknek, mint hogy Igéjét, aki által mindent alkotott, fejükül tette és őket, mint tagokat hozzá illesztette, hogy legyen Isten Fia és ember fia, egy Isten az Atyával, egy ember az emberekkel. Úgy, hogy akkor is, mikor az Istennel beszélünk könnyörögve, ne válasszuk innen el a Fiút. És mikor imádkozik a Fiú teste, ne válassza el magától Fejét. Legyen egyetlen Üdvözítője testének Ő maga, a mi Urunk Jézus Krisztus, Isten Fia, aki imádkozzék is értünk, imádkozzék bennünk is, és imádkozzunk mi is Hozzá. Imádkozik értünk, mint Papunk. Imádkozik bennünk, mint Fejünk. S imádkozunk Hozzá, mint Istenünkhöz.”

(Kecskés Pál: Szent Ágoston Breviárium 303–305. Szent István Társulat 1960.)

Ez a hármasság emel fel bennünket a Szentháromságú Egy Isten dicsőségének örök fényességéhez.

SS

A KERESZTÉNYSÉG BOTRÁNYA

„Számunkra, mai emberek számára a kereszténység legelső botránya abban van, hogy a vallási elem külsőségekbe öltözik. Kelletlenül vesszük tudomásul, hogy Istent külső berendezések közvetíthetik csak: az Egyház, a szentségek, a dogmák vagy akár csak az igehirdetés. Felsorolásunkat ez utóbbira is korlátozhatjuk, hogy az idegenség érzése kisebb legyen.

Mindezzel szemben felmerül a kérdés, vajon Isten az intézményekben, történésben vagy szavakban vesz lakást? Mint maga az Örökkévaló, nem érint inkább mindannyiunkat bensőnk legmélyén? Nos, erre először egyszerűen mondjunk igent, és folytassuk így: Ha csak Isten és az egyesek léteznének, akkor nem volna szükség a kereszténységre. Az egyesek üdvéről Isten maga közvetlenül gondoskodhat, és ez valóban meg is történt. Istennek nincs szüksége közbeiktatott közvetítőkre, hogy az egyesek lelkébe hatolhasson. Hiszen Ő bensősegebb módon van ott jelen, mint az egyén maga. Az egyes ember üdvözítéséhez nem kellett volna sem Egyház, sem üdvtörténet, sem Megtestesülés vagy Isten szenvedése a világban. De éppen ide kapcsolható az a megállapítás: a keresztény hit nem az atomizált egyesekből indul ki, hanem abból a felismerésből ered, hogy a csupán csak egyedi nincsen, hanem az ember az Egészbe kapcsolódó feszültségben létezik.

(Joseph Ratzinger: A keresztény hit 146–47. Bécs 1976.)

A testünket éltető lelkünk és a lelkünket éltető hit csak Krisztus Misztikus Teste által él, és nyerhet Örökéletet.

SS

A SZENTEK EGYESSÉGE

Az Egyház nem a hivatal és szervezet alapján kapja meghatározását, hanem az istentiszteletből kiindulva: mint a Feltámadott körül összegyűlt asztalközösség. Aki ezt mindenünnen összehívja, és egyesíti. Természetesen nagyon korán hozzágondolták a személyeket is, akiket Isten egyetlen, szent Ajándéka egymással egyesít, és megszentel.

Kezdetét vette az az értelmezés, amely szerint az Egyház nem csupán az eukarisztikus asztal egysége, hanem mindazok közössége, akik ezen asztal révén egyek egymással. Ennek következtében hamarosan kozmikus távlatot kapott az Egyház fogalma: a Szentek egyessége, amelyről itt szó van, átlép a halál határán; mindazokat összeköti egymással, akik az egy Lelket és annak egyetlen, életadó erejét vették.

Nem a születés, hanem csakis az újjászületés által lesz az ember keresztyén. Keresztyén lét csak úgy valósul meg, hogy az ember megváltoztatja létét, elfordul az önelégült pusztá vegetálástól, és megtér.

Ha tehát a keresztyén élet nem csupán egy embercsoport-hoz való történetes tartozásunkat jelenti, hanem megtérést, megfordulást, a hiteles emberi létre való elkötelezést, akkor ez azt jelenti, hogy az ember nem találhat igazán önmagára, ha egyszerűen csak a természet nehézkedési erőinek enged. Ha igazán emberré akar válni, szembe kell szegülnie ezzel a nehézkedési erővel: a természet világában sem folynak a vizek maguktól fölfelé.

(J. Ratzinger: A keresztyén hit 203.)

*

Három Világegyház fonódik össze a Szentek Egyességében. Az isteni Szeretet rózsakoszorúja köti egybe a Szabadulásra váró, Örökéletért harcoló és már minket is Odaváró sereget.

SS

VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG AZ EGYHÁZBAN I.

„Minél inkább növekszik és átalakul az emberiség, annál jobban meg kell újulnia az Egyháznak. Régi féltve őrzött kincseiből újakat tud előhozni. De Jézushoz való viszonya változatlan marad. Új gyermekeket nemző ereje sohasem gyengül. Ahelyett, hogy félénken önmagába csukódnék, nagylelkűen, önzetlenül, barátságosan és derűsen kitárul mindenkinek. Minden gyermeke nem érti meg az Egyházat. Egyesek megijednek vagy botránkoznak. Mások, akik igen kevésbé élnek Lelkéből, úgy hiszik: elérkezett az idő, hogy mindenhova bevezessék,, saját újító és felforgató elveiket.” Ilyen helyzetben csak fokozottabban kell ragaszkodniok az Egyházhoz mindazoknak, akik Anyának ismerik el Őt. Sokkal inkább kell törekedniök arra, hogy – Sz. Pál szavai szerint – megújuljanak gondolkodásuk szellemében. (Ef 4, 23.), hogy így az Egyház betölthesse küldetését az alázatos és tevékeny türelemben.

(H. de Lubac: Az Egyházzól 120. o.
Róma 1972.)

A kereszténység a történelmi Jézuson alapszik, ezért mindig vissza kell tekintenie. De a reform is elsősorban a forrásokhoz való visszatérést jelenti: vagyis a Bibliára, Eukarisztiára, a Szentíráásra és az apostoli hitvallásra kell alapozni. Ez a stabilitás az Egyházban. De a kereszténység élet is, amely állandóan fejlődik. Isten országa, amely útban van. „Jöjjön el a Te országod.” Élni annyit jelent, mint keletkezni, de annyit is, mint elhalni valaminek, hogy utat engedjen az új keletkezésének. El kell esetleg halniok régi struktúráknak és gondolkodási sémáknak, hogy új felismeréseknek helyt adjanak. Ez a változás az Egyházban.

RJ

VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG AZ EGYHÁZBAN II.

„Két tanúra hivatkozom: mint két közbenjárót szólítom meg őket.

A nagy szent Ágoston ezeket mondja: „Megkapjuk Isten lelkét, ha szeretjük az Egyházat. A szeretet összegyűjt bennünket, ha örömmel viseljük a katolikus nevet, és megvalljuk a katolikus hitet.” Kevés ember rendelkezett Ágoston zsenialitásával, belső tapasztalatával és erős egyéniségével. Kevesen kutatták ki – ha egyáltalán voltak hozzá hasonlók – az ember titkát úgy, mint ő. Másrészt kevés ember szenvedett az Egyházban annyit, mint ő, éppen azért, mert „szolgai alakjába” ütközött. Mégis, *semmiféle szellemi nagyság, semmi lelkiség nem számít szemében, ha akadályt gördít Isten ajándékának útjába*, amely az Egyház révén jön az emberhez. . . Az Egyház egységének ez a féltő gondja csak annak tűnik beszűkültnak, aki nem értette meg az Istenember egyetemességét, az Egyház Krisztus megváltásának pontos, átléphetetlen horizontja, miként Krisztus is számunkra az Isten horizontja.”

(H. de Lubac: Az Egyházzól 122. o. Róma, 1972.)

Sz. Ágoston az életével volt nagy. Élete egyszerre az állandóságot és az előrehaladást képviselte. Sokáig erkölcstelen életet élt. 30 éves korában találomra kinyitotta a Szentírást és ezeket olvasta: „Nem tobzódásban és részegeskedésben, nem fajtalanságban és tobzódásban, hanem öltözködjetek az Úr Jézus Krisztusba.” Róm 13, 1. Jól megértette: Krisztusba kell öltözni, vagyis Krisztus kegyelméből élni. Ezt tette, és az Egyház nagy szentje lett.

Ma is ezt valljuk: az ember erkölcsi felemelkedésének sok módja lehet. De biztos orvossága csak egy van: Jézus vére, Jézus kegyelme.

RJ

VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG AZ EGYHÁZBAN III.

„A másik példa egészen közeli hozzánk, a „jó János pápa”. Őt választom az Egyház emberei közül második közbenjárónak. János pápa igen különbözik sz. Ágostontól. Jó pap volt. Élő és egyszerű hite volt, életstílusa és jámborsága is hagyományos, „klasszikus”.

Ilyen volt az az ember, aki a döntő órában, valami „hirtelen sugallatra” új irányba terelte Péter bárkáját: „az érzés, akarás és cselekvés új formái felé.” És a fordulat után sem emelte fel hangját a jó János pápa: humorát és derűs egyensúlyát megőrizte. *De egy napon a Lélek megragadta ezt az alázatos és hűségben állhatatos egzisztenciát.* Ez az Isten lelke volt, minden igazi megújulás ihletője. A nagy prófétai fuvallat szinte az egész Egyházat felébresztette. Sőt az Egyház határain túlra is eljutott. Amikor a jó pápa „anélkül, hogy kereste volna, megtalálta az utat a mai emberek szívéhez”, világszerte újra világos lett az, hogy az Egyház él. (H. de Lubac: Az Egyházzól 124. o. Róma, 1972.)

János pápa a Szentlélek embere volt. A Szentlélek indította, és ő ezt az indítást követve hívta össze a zsinatot; és ez az egész egyháztörténelemnek az újjászületés fordulatát adta.

A Szentlélek Isten az Egyház életét elindította, amikor az apostolokra szállt. A Szentlélek irányította az apostolokat és első keresztényeket mindig, amikor olyan lépés előtt álltak, amiben nem tudták, mi a helyes döntés.

A Szentlélek ma is itt van, téged is ő fog vezetni a zsinat utáni helyes keresztény életúton. – ha Őt erre kéred, és hallgatsz rá.

RJ

SZERETNI AZ EGYHÁZAT?

„Egy ember csak annyit lát, amennyit szeret. Bizonyos ugyan, hogy a tagadásnak és a gyűlöletnek is van látása, de azzal csak azt látja, ami sajátos területe: a negatívumot. . . A szeretetre való vállalkozás a hitnek előfeltétele. Ha valaki mer rá vállalkozni, nem kell az Egyház sötét oldalából semmit sem elrejtene. Mert felfedezi, hogy ezek a sötét foltok nem az egyetlenség. *Felfedezi, hogy a botrányok egyháztörténelme mellett egy másik egyháztörténelem is van:* a hit felszabadító erejének története, amely olyan nagy egyéniségekben, mint Ágoston, Assiszi Ferenc, Las Casas, Páli Vince, XXIII. János, minden évszázadban megmutatkozott. Észre fogja venni, hogy az Egyház egy fénysugarat vitt a történelembe, amely nélkül az elképzelhetetlen.” Ratzinger: *Warum ich noch in der Kirche bin?* München, 1971.

Felmerül a kérdés: a szeretet nélkül nem lehet látni semmit, és ahhoz, hogy az Egyházat is lássuk, szeretni kell. Vajon nem inkább kritikára, mint szeretetre van-e szüksége? Vajon az embernek azzal használunk-e, ha mindent szépnak mondunk benne, és megnyugtatójuk, vagy ha hibáira figyelmeztetjük?

No persze nem ilyen szeretetről van szó. Az igazi szeretet se nem statikus, se nem kritikátlan. De ha egyáltalán létezik eszköz, hogy egy embert jobbá tegyünk, úgy az csak a szeretet. Az Egyházat szeretni kell, és ezzel a szeretettel igazi önmagához mindig jobban átalakítani. Ez az az út, amelyen járni hívő felelősségtudatunk készítet.

RJ

A KERESZTSÉG ALAPÍTÁSA

Mint minden szentséget, a keresztséget is Jézus alapította. Először is láthatjuk, hogy Jézus maga is meg akart keresztkedni. Keresztelő János, az utolsó próféta valóban keresztelt. Ez annyit jelent, hogy egy szertartást alkalmazott, a vízben alámerítést, annak jeleként, hogy meg kell tisztulnunk a bűntől. „Térjete meg!” Később Jézus számos csodát tett, amelyben a víz megtisztító értékű. Meggyógyítja a bénát a jeruzsálemi Juhkapunál, a Betesda fürdőnél, melybe az emberek azért mentek bele, hogy megtisztuljanak. Ott van aztán a vakon születettel tett csoda is, akit Jézus meggyógyít, és megadja neki a hit világosságát is. Aztán az éjszakai beszélgetés Nikodémussal. „Bizony, bizony, mondom neked – szól hozzá Jézus – ha valaki nem születik újjá, nem láthatja meg az Isten országát.” Nikodémus nem érti: „Hogyan születhetik valaki, amikor már öreg? csak nem mehet vissza anyja méhébe, hogy újra szülessék?” Jézus megmagyarázza: „Bizony, bizony, mondom neked: aki nem születik újra vízből és Lélekből, nem mehet be az Isten országába”. Végül a feltámadás után elhangzanak az alapító szavak: „Én kaptam minden hatalmat az égen és a földön. Menjetek íchát, tegyetek tanítványommá minden népet, keresztlejétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Tanítsátok őket, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek. Íme, én veletek vagyok minden nap, a világ végéig.” Ez az utolsó mondat világosan utal arra, hogy Jézus bennünk él. A szentségek valóban nem merő jelképek, hanem az élő Krisztus cselekedetei.

(J. C. Barreau: Az örömhír. 149. skk. o. Bécs, OMC 1972.)

*

Átérezve emberi gyarlóságomat, lelkem mélyéből előtör a vágy: add, Uram, tisztító kegyelmedet! Meghallgat-e az Úr? A Krisztus alapította szentség garancia rá: a szentség felvevője tévedhetetlen biztonsággal megkapja a kért kegyelmet. Köszönöm, Uram, bizonyosságomat!

TL

„...KIRAGAD A SÖTÉTSÉG HATALMÁBÓL...”

A keresztség alapvető értelme az, hogy az Atyaisten Krisztus és a Szentlélek által megtisztít bűneinktől. Az emberi történelemben kezdettől fogva a bűn lavínája fenyeget. A Szentírás szerint már az első emberek bűnbe estek, és a lefelé csúszás magával ragad mindenkit. (Eredeti bűn.) Minden ember a bűnök elkövetése felé sodródik, hacsak egy nagyobb erő meg nem menti. Ez a nagyobb erő az Isten Szentlelke. Ezért a keresztség lényeges kegyelme egyben a Szentlélek belénk áradása, hogy lelkünk legmélyén a hit és szeretet állandó forrásává váljunk. A keresztség Krisztussal egyesít, halálába és feltámadásába merít bele. A keresztség döntő pillanat az ember életében: itt születik újra Isten gyermekévé, itt válik Krisztus testének tagjává, itt szentelődik az élő Isten templomává, itt ragadja ki Isten „a sötétség hatalmából, és helyezi át szeretett Fia országába”. (Kolosszei levél). Itt mond ellent az ember az ördögnek és kísértéseinek, itt vallja meg hitét az üdvözítő Istenben... Itt fogadja be az egyházközösség új tagját az Úr asztalához meghívott testvérként.

Az isteni élet azáltal valósul meg bennünk, hogy 1. Isten Krisztus miatt megbocsátja, eltörli bűneinket; 2. egyszülött Fia, a feltámadt Krisztus testének tagjaivá és így saját fiaivá tesz; 3. nekünk adja az ő és Fia Szentlelkét, hogy az bennünk a hívő szeretet forrásává váljunk. Ez a hármasság oszthatatlan egységet alkot. Így a keresztség már a Szentlelket is megadja, és Krisztussal is egyesít.

(Nemeshegyi: Mi a keresztyénység? Prugg V.1976.
50. skk. o.)

*

Gyakran álmodjuk: tehetetlenül zuhanunk, zuhanunk... és nincs, aki megállítson. Amikor megkeresztelték, Krisztus emberségem zuhanását állította meg. Megállította, felemelt és magához kötözt, hogy soha többé el ne sodródjak tőle. E szent köteleket szét nem tépheti semmi... csak én.

TL

A KERESZTSÉG SZENTSÉGÉNEK MÉLTÓSÁGA

A keresztség – az életnek és Isten országának kapuja – az újszövetség első szentsége. Krisztus mindenki számára rendelte, hogy örök életük legyen, majd pedig az evangéliummal együtt egyházára bízta, midőn apostolainak megbízást adott: „Menjetek, tegyetek tanítványommá minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében!” Ezért tehát a keresztség elsősorban annak a hitnek szentsége, amellyel az emberek – a Szentlélek kegyelmétől megvilágosítva – Krisztus evangéliumát elfogadják. Nincs tehát fontosabb és sajátosabb feladat az Egyház számára, mint az, hogy mindnyájan, a felnőtt hitjelöltek is, a keresztelendő kisdedek szülei és keresztszülei is mind felgyulladjanak arra az igaz és cselekvő hitre, amely által, Krisztushoz ragaszkodva, megkötik vagy megerősítik az új szövetséget. Voltaképpen ezt szolgálja mind a hittanulónak adott lelkipásztori oktatás, mind a szülők előkészítése, mind pedig az ige-liturgia és a keresztségi hitvallás. (Ordo Baptismi Parvulorum. Általános tudnivalók. 3. Kéziratként. Budapest, 1973.)

*

A keresztség életet adó szentség. Annak az életnek, amit a keresztségben kapunk, hitünkben kell táplálkoznia. Hitünk csak akkor táplálhatja életünket, ha „igaz és cselekvő” hit. Igaz – vagyis a hamisítatlan krisztusi tanításra épül, amit Egyházunk bőségesen nyújt. Cselekvő – azaz nemcsak eszmerendszer, doktrína, hanem mindennapi cselekedeteinknek is normája és forrása. „Az igaz ember a hitből él.” – mondja Habakuk próféta. Idézi őt Szt. Pál apostol is. A keresztség szertartása nemcsak a megkereszteltnek adja meg a hit kegyelmét, mint szentség, hanem a jelenlevőkben is felszítja a hit parazsát. Mint szülő, akinek gyermekét megkeresztelték, vagy mint felkért keresztszülő – kérted-e már Istent, hogy a hit lángját benned is újra lobbantsa fel?

TL

A KERESZTSÉG KRISZTUSRA UTAL

A keresztség fürdőjében ősi vallástörténeti szimbólum rejlik: csak tisztán és mindig a belső megtisztulás után léphetünk Isten színe elé. A keresztség által csak egyetlen egyszer kell tisztára mosakodnunk, azért e szentség megismételhetetlen. A keresztségnek e lényegmeghatározásához tartozó vonás alapvetően összefügg Krisztus történelmi üdvösségi művével: Krisztus egyetlen tettével, a kereszthalálával egyszer és mindenkorra megszabadította az emberi nemet vétkétől és következményeitől. Ha e jelentéshez még hozzávesszük az alámerítéssel és kiemeléssel adott másik természetes szimbólumot, mely Jézus halálára és feltámadására utal, akkor két irányban is nyilvánvalóvá lesz a keresztség krisztológikus vonatkozása. Nemcsak a külső rítus, a lemosás, hanem a vele jelképezett belső lelki történés is Krisztus megváltási művét teszi jelenvalóvá. Ahogyan Krisztus a kereszten a bűn miatt és a „bűnös testhez hasonló alakban” (Róm 8, 3) értünk meghalt, így hal meg a megkeresztelt ember a bűn számára, és a Szentlélek által isteni életre újjászületik.

(Cserháti: Az Egyház és szentségei. 268. o. Szent István Társulat, Budapest, 1972.)

*

Korunk legfájóbb tünete: az ember elmagányosodása. Hiába építünk hatalmas lakótelepeket, hiába lakunk milliós városokban, az egyes ember egyre magányosabb lesz. Ki az, aki képes arra, hogy feloldja magányomat? Krisztus bennem. Ő ugyancsak átélte a magányosságot, amikor a kereszten így kiáltott: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?!” Keresztségem erejében lényem legmélyén találkozom Vele. Azt akarja, hogy sose érezzem a magány borzalmát. Köszönöm, Uram, életem nagy lehetőségét, hogy már itt, ebben az életben találkozhatom Veled!

TL

LEFOGLAL ISTENNEK

Az új embert és új emberiséget teremtő Istenember természetfeletti isteni erővel hajtotta végre művét elsősorban a kereszten, a két népet, a zsidókat és pogányokat – és velük minden emberi ellentétet – „magában eggyé: új emberré teremtette, és a kereszt által mindkettőt egy testben engesztelte ki Istennel úgy, hogy saját személyében megdöntötte az ellenségeskedést”. (Ef 2, 15–16.) Ezért mint új, Krisztus által szerzett és lefoglalt emberiség Istentől meg is lettünk „jelölve”: „Aki pedig minket veletek együtt megerősít és fölken Krisztusban: Isten az, Ő az, aki peccsétjével megjelölt minket, és mint foglalót, szívünkbe árasztotta Lelkét” (2Kor 1, 21–22). Itt világosan felismerhető a keresztség szentségi joga, amely Krisztus és a Szentlélek által Istennek való különleges lefoglaltságot jelent. Ez a szentségi jegy tulajdonképpen az újszövetség eszkatologikus népéhez, illetve az egyházhoz való tartozás közvetlen alapja. A régi Izrael megkülönböztető jele a körülmetélés volt, az új Izrael jele a keresztségben történt lelki „krisztusi körülmetélés” (Kol 2, 11). Az újszövetség új embere, az új Isten népe, a Krisztusban, mint új Ádámban egybefoglalt emberiség a keresztség fürdőjében „születik és újul meg”. A keresztség által leszünk Krisztushoz hasonlóak, istenemberi, istenfíui életében részesedünk, és ezzel Krisztus eszkatologikus közösségének tagjaivá is válunk.

(Cserháti: Az Egyház. 534. o. Szent István Társulat, Budapest, 1964.)

*

„Szemet vetett rám” létem első pillanataiban, és miután megszülettem, sürgősen le is foglalt magának. Valóban féltékeny Isten vagy, Uram! Féltékeny vagy rám, féltesz engem, nehogy a gonoszság eluralkodjék bennem. De úgy féltesz, úgy foglalsz le, hogy ugyanakkor meghagyod szabadságomat is. Azt akarod, hogy szabadon adjam oda életemet Neked. Odaadtam-e már? TL

KRISZTUSBA ÖLTÖZVE

Krisztusra keresztelve és Krisztusba öltöztetve Isten Fiával lettetek egyenlők. Isten ugyanis, aki bennünket előrendelt a fogadott fiúságra, hasonlókká tett Krisztus dicsőséges testéhez. Krisztussal tehát egyenlökké téve, nem érdemtelenül neveznek benneteket keresztényeknek. Rólatok mondotta Isten: „Felkentjeimhez ne nyúljatok” (Zsolt. 104, 11). Krisztusé lettetek pedig, amikor a Szentlélek ellenjegyét megkaptátok, s mert Krisztus képmásai vagytok, minden a kép szerint történik bennetek. Ő ugyanis a Jordán vizében megmosakodva, amidőn istenségének illatát a vízzel közölte, abból kilépett, s a lényegszerinti Szentlélek leszállt rá, a hasonló a hasonlóan megpihelve. Ti is, miután kiléptetek a szent víz medencéjéből, megkaptátok a krizmát, annak ellenjegyeként, amellyel Krisztus felkenetett. S amint Krisztus valósággal megfeszítettet, eltemettetett, és feltámadt, úgy ti a keresztségben méltókká lettetek, hogy bizonyos hasonlóság szerint vele együtt megfeszíttessetek, eltemettessetek, és feltámadjatok, s úgy áll ez a krizmáról is. Ő a lelki öröm olajával kenetett fel, azaz a Szentlélekkel, akit azért neveznek az öröm olajának, mert a lelki öröm szerzője. Ti pedig az olajjal felkenetve Krisztus sorstársaivá és részescivé lettetek. Méltóvá válva a szent krizmára, megkaptátok a keresztény nevet, ennek a névnek igazságát újjászületésekkel igazolva. Mert mielőtt a kegyelemre méltók lettetek volna, nem voltatok érdemesek valóban e névre, hanem mintegy úton voltatok ahhoz, hogy keresztények legyetek.

(Jeruzsálemi Sz. Cirill: *Catecheses mystagogicae*. 3, 67, 72.
Migne: *Patrologia graeca*. 33. kötet 1089. skk. o.)

*

Az apostolok, miután megbotozták őket, „örvendezve távoztak a főtanács elől, mivel méltóknak bizonyultak, hogy Jézusért gyalázatot szenvedjenek” (Apcsel 5, 41). Gondoltam-e már arra, hogy életem szorongattatott perceiben közös a sorsom Jézuséval, s az ilyen élethelyzetekért az apostolok hálát adtak Istennek?

TL

ÉLETKÖZÖSSÉG KRISZTUSSAL

A Krisztussal való életközösség a keresztség igazi pozitív hatása. Ez abban áll, hogy Krisztus életének misztériumai-ban részesülünk. Krisztussal azonosak leszünk, és az egy-ház kultikus misztériumában élve életünket, munkánkat, örömeinket, sikereinket és fájdalmainkat Krisztussal egye-sülve a mennyei Atyának igazi áldozatként felajánljuk, hogy hódoló, tisztelő, őt imádó gyermekei lehessünk. Ami-kor a keresztség a megszentelő kegyelmet közli velünk, ak-kor a háromszemélyű Istennel lépünk belső egységbe és életközösségbe. Istennel személyesen találkozunk, eggyé leszünk vele. Minden szentségnek végeredményben ide kell vezetnie. A megfeszített és feltámadt Krisztussal való egy-bekötöttség és hasonlóság elvezet a háromszemélyű Isten-nel való azonosuláshoz. A megkeresztelt emberben a szent-ségi jegy által létrehozott krisztusalkatiság és krisztusha-sonlóság Krisztussal azonossá is tette őt, benne Krisztus mint Kyrios, mint Úr van jelen. Az ilyen ember lelkében az Atya is jelen van saját atyai uralmával, és a Szentlélek is szüntelenül tevékenykedik, mint az Atya és a Fiú szere-tete és mint a megszentelt ember és a mennyei Atya közötti egyesülésnek állandó forrása.

(Cserhádi: Az Egyház és szentségei. 273. o. Szent István Társulat, Budapest. 1972.)

*

Megvallom, Uram, sokszor nem érzem jelenlétedet. Élet-közösségben lennék Veled, én, akinek élete sokszor oly üres és tartalmatlan? Hol marad a keresztség hatása, hol van a nagy és szent egyesülés? Így kérdezem, faggatom ma-gamat. De nem vagyok-e én oka az Úr távollétének? En-gedem-e, hogy igazi közösség alakuljon ki köztünk, enge-dem-e megszólalni, szóhoz jutni Őt? Nincs-e túl nagy lár-ma életemben: szenvedély, napi gondok, állandó aggod-a-lom... Add meg nekem a belső csend ajándékát!

TL

AZ IGE ÉLETE BENNÜNK

A mesebeli szobrász nőalakot faragott ki, beleszeretett, és a szobor élővé lett. Ilyesvalami történt abban a pillanatban, amelyről a teológia azt mondja: Isten a természetfeletti rendbe emelte az embert.

Az ember létrehozásával a mi világunk készen volt, mint műalkotás. Valamiképpen Isten személye is – tehát nemcsak a biológiai élet szempontjából – el lehetett mondani róla, hogy él, ti. a műalkotás életével. Az az arckép, amely valóban és lényegében tükröz valamit a modellből, él már. Nem a modell életével, hanem önálló műalkotáséval.

Nos, ekkor történt meg világunkkal a Pygmalion-csoda. Atyánk nem elégedett meg azzal, hogy alkotása élethű, mint ahogyan nem elégedett meg szobrának élethűségével Pygmalion sem. És amint a szobrász szerelme emberi életet, tehát a modellre jellemző életet lehelte bele a szoborba, úgy Isten emberszeretete is a Modell életét, tehát az Istenre jellemző életet lehelte a mi világunkba. Mégpedig az egyetlen lehetséges ponton: az emberi lélekbe, de ezen keresztül valamiképpen ebbe az egész világunkba. Így az ember szentté, vagyis egészen mássá lett, mint a világ természetes vonalon egyáltalában lehet, és szentté lett az embernek egész világa is. Ez az, amit Szent Péter így fejezett ki: az isteni természet részesei lettünk.

(Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke. 35–36. o. Sz.. István Társulat, Budapest, 1973.)

*

Hálás vagyok neked, Uram, a tőled vett kegyelmekért. Nekem, embernek szántad az idő kezdetén megteremtett világodat. Dadogó ajkam nem csupán a magam köszönetét fejezi ki: egész teremtetett világod háláját szeretném kimondani. S miután alkotásoddal elsősorban bennem, emberben akarsz találkozni, add, hogy e roppant tiszttségnek mindig megfeleljek!

TL

HÁLA, ÖRÖM, BIZALOM

A keresztségi kegyelemből először a hála érzelmének kell fakadnia lelkünkben. – Második az öröm. Soha nem volna szabad keresztségünkre gondolnunk anélkül, hogy mélységes, bensőséges boldogságot ne éreznénk. Tulajdonképpen megkeresztelésünk napján születtünk az örök boldogságra. Ennek a záloga az a megszentelő kegyelem, amelyet akkor elnyertünk. Mióta Isten családjába léptünk, azóta jogunk van egyetlen Fiának örökrészéhez. Elképzelhető-e nagyobb öröm itt a földön a lélek számára annál a gondolatnál, hogy a keresztség napján az örök Atya tekintete szeretettel pihent rajta, és amikor az Atya nevéen szólította, meghívta arra, hogy részesüljön a Krisztusban felhalmozott áldásokban? – Végre és legfőképpen nagy bizalommal kell eltelnie lelkünknek. A mennyei Atyával való érintkezéseink közepett jusson eszünkbe, hogy gyermekei vagyunk, azáltal, hogy részesültünk egyszülött testvérünknek, Jézus Krisztusnak isteni születésében... Megkereszteltetésünk napján magunkra öltöttük Krisztust, jobban mondva testének tagjai lettünk. Jogunk van tehát, hogy az örök Atya színe elé járuljunk, és így szóljunk hozzá: „Én vagyok elsőszülötted”.

(Marmion: Krisztus, a Lélek élete. Sz. István Társulat, Budapest, 1939. 183. 9.)

*

Hála, öröm, bizalom... olyan érzelmek, amelyek azzal a belső derűvel töltenek el, amely Krisztus egyéniségéből is mindig sugárzott. Csak a derűs lélek tud mások számára vonzó lenni. Márpedig sokszor úgy tűnik: a keresztény örökös búskomorságban él. Szobrainkon, szentképeinken sehol nincs vidámság, sehol mosolygó, nevető szent! Márpedig hamis ez a kép! Krisztus a keresztségben örömré, boldogságra hívott meg. Felfedeztem már a keresztény élet boldogságát?

TL

ISTEN KEGYELME A KERESZTSÉGBEN

A keresztség Jézus rendelkezéséből „az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” történik. Ez mutatja, hogy benne Isten tulajdonává válunk, az ő isteni életének: a kegyelemnek részesei leszünk.

Sajnos, sokszor úgy képzeljük el Isten kegyelmét, mint valami belső gyógyszert a bűnre, vagy valami szent árut, amit jócselekedetek és imádság fejében megszerezhetünk. Pedig a kegyelem ennél sokkal több. Mélyebb és jobb megértésre vezet, ha a szülők szeretetéhez hasonlítjuk születendő gyermekük iránt. Még mielőtt a gyermek élt volna, a szülők szeretete ismeretlenül is rá irányult. Ez a szeretet „teremtette” a gyermeket. Teljesen ingyenes és meg nem érdemelt módon adott neki életet. A kegyelem Istennek irántunk való ingyenes, mindenkor hűséges, javunkat kereső és minden érdemünk nélkül magához ölelő szeretete. Úgy is mondhatjuk – hiszen Isten lényege a szeretet – hogy a kegyelem maga Isten, maga az isteni élet. Isten életében osztozunk. Ingyen, minden jogcím nélkül, szeretetből. Ez a kegyelem. Ezt adja meg gyermekünknek Jézus Krisztus érdeméből és intézkedéséből a keresztség.

(Babos: A keresztség. „Igeszolgálat évfordulókon”. 144–145. o. Prugg V., Eisenstadt, 1975.)

*

Kétféle szeretet van: amelyik kapni akar, és amelyik adni tud. Az önző ember szeretetében önmagát állítja központba: elvárja, hogy mindenki hozzá alkalmazkodjék, neki kedvezzen. Az önző ember falat emel önmaga és a világ közé, s ezért lényegileg mindig társztalan. Az áldozatos szeretet adakozó, adni akar elsősorban s nem kapni. Krisztus Urunk a testté lett áldozatos szeretet. Kegyelmével szinte újra megszületik bennem, s megtanít az igazi szeretetre. Úgy fogad gyermekévé, hogy magányosságomat is feloldja: Egyházában, testvéreim között nem vagyok egyedül. Köszönöm, Uram, mindazokat, akiket nekem adtál, s mindazokat, akiknek engem adtál!

TL

KETTŐS SZÜLETÉS

Amikor az édesanya fölfedezi, hogy áldott állapotban van, egyszerre minden más lesz, minden új színben tűnik fel, új értelmet kap előtte. A jövő, a család, a boldogság foghatóvá, érezhetővé válik, „megtestesül” a születendő és egyre gyorsabban növekvő gyermekben... A sok érzelmek közül, amely a szülők lelkén átvonul, kettőt szeretnék most kiemelni. Az első, hogy szeretetük elmélyül. Csak a házasságban értik meg a házasfelek igazán, mit jelent szeretni. És ott is akkor, amikor szerelmük virágba szökken, gyümölcsbe érik egy új életben. A második érzelm a felelősség-tudat. Nemcsak a gyermek élete, hanem jövője is nagy mértékben a szülőktől függ. Ők formálják és alakítják még kiforratlan jellemét. Az első perctől azon igyekeznek, hogy gyermekükben a jó győzedelmeskedjék a rossz felett. Arra igyekeznek megtanítani, hogy helyesen ítéljen, hogy a jót válassza akkor is, amikor a szülők már nem lesznek mellette. Ezért vezetik be gyermeküket az Isten családjába. A keresztség választás. A remény, a szeretet, az élet választása és a reménytelenség, a gyűlölet, és a halál elvetése. Isten családjában, az Anyaszentegyházban új, örökké tartó életre születünk a keresztség által. Ezt az isteni életet megtestesülésével, kereszthalálával és feltámadásával Jézus Krisztus szerezte meg számunkra.

(Babos: A keresztség. Igeszolgálat évfordulókon. 143. o. Prugg V. Eisenstadt. 1975.)

*

Szüleim azt kívánták, hogy boldog legyek. Mindent megadtak, ami csak telt tőlük. Mindent mégsem adhattak meg. Az ember hatalma nem végtelen. Megkereszteltettek, s ezzel teljesen és visszavonhatatlanul odaadtak Istennek. Hála vagyok nekik – nemcsak életemért, hanem azért is, hogy gondoskodásuk folytán Isten gyermekévé lettem. Isten hatalma végtelen, tőle mindent megkaphatok. Hálaát adtam-e már szüleimnek megkereszteltetésemért?

A KERESZTSÉG KÖZÖSSÉGBE IKTAT

Tudjuk, hogy Isten Fiának élete, üdvösséget hozó halála és feltámadása, valamint lélek-küldése ma is jelen van a földön megvalósult kultikus misztériumában, az Egyházban. Így a keresztség még a büntörlés és megszentelés kegyelmi hatásai előtt az egyházba, Krisztus húsvéti és pünkösdi misztériumai által létesített egyházi közösségbe iktat be bennünket. Az egyház tehát első lépésként az embert saját üdvösségi egészébe állítja, valósággal lefoglalja saját maga számára, hogy majdan átadhassa Istennek. Tagjai közé sorolja, mint eleven követ vagy sejtet beépíti az egyház épületébe és saját élő testébe, hogy így növecsze Krisztus titokzatos testét és Isten népének látható közösségét. A keresztség az embert nemcsak mint egyént, hanem mint közösségi elemet is Krisztushoz kapcsolja. Ez a kapcsolat csak úgy jöhet létre, ha előbb az egyház közösségében nyerünk tagságot és felvételt. Minden keresztelezésnél az egyház saját épületének új köveit rakja le a többi mellé, így építi Krisztus testét. „A test ugyan egy, de sok tagja van. A testnek ez a sok tagja mégis egy test. Így Krisztus is. Mi ugyan is mindnyájan egy lélekben egy testté lettünk a keresztség által: akár zsidó, akár pogány, akár rabszolga, akár szabad. Mindannyiunkat egy Lélek itatott át.” (1Kor 12, 12–13). A keresztség tehát nemcsak az egyén üdvösségét szolgáló eszköz, hanem mindenkor az egyházi közösség önmegvalósítását is magában tartalmazza.

(Cserháti: Az Egyház és szentségei. 266–267. o. Szent István Társulat, Budapest. 1972.)

*

Embernek születtem, közösségi lény vagyok. Egész életemben, minden pillanatban rászorulok másokra – és mások énrám szorúlnak. Az emberiség nagy tengerében senki sem lehet sziget. A keresztség nem szakít ki e nagy közösségből, nem nézhetek el az emberek feje fölött. Mint embernek s mint kereszténynek kétszeres kötelességem, hogy képességemet a nagy embercsalád javára kamatoztassam. Tudok-e szolidáris lenni az emberekkel?

TL

AZ ÉLET ÚJ ÚTJA

Jézus a maga életével, amely a mennyei Atya akaratára adott „igen” volt, az istengyermeki élet új útját nyitotta meg nekünk, de erre az útra csak a keresztség révén léphetünk. Mégpedig azért, mert a keresztség beleolt bennünket Jézus szent emberségébe.

A szent jelző itt nemcsak azért áll, hogy valami szépet mondjunk Jézus emberségéről. A szent annyit jelent, mint egészen más. Az szent, aki egészen más, mint a teremtmények, aki legalább minőségében, tulajdonságaiban istenivé vált. Jézus embersége szent, mivel emberi lénye – az Igével való személyi egyesülés révén – isteni minőséggel, isteni minőségű életerővel rendelkező emberség. Ezért tud Jézus emberségében is úgy találkozni az Atyával kölcsönös szeretetben, mint ahogyan a Fiúisten szereti Atyját a Szentlélekben. Jézus emberként is mindig úgy találkozott Istennel, mint Isten az Istennel.

Az, hogy a keresztség beleolt bennünket Jézus szent emberségébe, azt jelenti, hogy valami titokzatos kapcsolat létesül, mégpedig állandó jelleggel az isteni minőségű emberség és a mi bűnösen csak emberi lényünk között. E kapcsolat révén – szintén állandó jelleggel – a mi életünk is a bűnösen csak emberiből isteni minőségűvé, istengyermeki életerejűvé válik.

(Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke. 56. o. Sz. István Társulat, Budapest, 1973.)

*

Jártál-e már behavazott mezőn? Lábad térdig süppedt a mély hóba, minden lépésedért meg kellett küzdened. A gyalogösvény is eltűnt, s a nagy fehér világban csak sejtetted, hogy merre van a helyes út. Milyen könnyen jár, aki kitaposott ösvényen mehet! Gyorsan haladhat, és az eltévedéstől sem kell félnie. – Krisztus a keresztségben kitaposott, széles út kezdetére állított. Csak el kell indulni rajta, s vissza nem fordulni...

TL

ELHIVATOTTSÁGUNK KRISZTUSBAN

A keresztény ember erkölcsi életének nem annyira az a legsajátosabb vonása, hogy a keresztény „aláveti magát” Isten akaratának. Sokkal inkább az az állandóan jelenlévő és soha ki nem meríthető törekvés jellemzi, hogy a bűnös ember Krisztusban kiengesztelődjék az Atyával. A keresztény élet nemcsak jó, becsületes, erényes élet, hanem még inkább állandó megtérés... A szentségi rendben, elsősorban a keresztségben valósul meg a keresztény élet gyökeres, nagy megtérése, kiengesztelődése, elhivatása. Később minden újabb szentségben való részesedés, sőt egyáltalán minden újabb erkölcsileg jó tevékenység a keresztségbeli metanoiának (gyökeres megtérésnek) újraélése és gazdagodása.

Krisztus példakép, aki utánzásra készíten bennünket. Az utánzást helyesen kell értenünk. Jézus egyéni életet élt, sajátos körviszonyok és egészen személyes körülmények között. Szó sincs tehát életének vagy élete részleteinek szolgai megismétléséről. Megváltói küldetésénél fogva azonban Jézus magára vette a teljes embervoltot: mindnyájan benne részesülünk, az általa megalapozott és megkezdett életet éljük tovább. Krisztus-utánzásunk tehát azt jelenti, hogy erkölcsi életünk minden tényezőjét a Krisztus vallotta értékrendhez, az ő életének és személyének vezérlő erényeihez, motivációihoz, érzéseihez szabjuk.

(Nagy Ferenc: A keresztények erkölcsi hivatása. SZOLGÁLAT 13. sz. 36–37. o. Eisenstadt, 1972.)

*

Életemet szüleimtől kaptam. Természetes, hogy szeretem őket, s ők engem. Önmagukat látják bennem, arcvonásaimban, gesztusaimban ők tükröződnek vissza. – Életemet Istenben a keresztségemben kaptam meg. Vonásait Krisztus is belevéste lelkembe, s aggódva figyel: önmagára ismer-e bennem? Őrizz meg, Uram, attól, hogy vonásaidat eltörzítva tükrözzem vissza!

TL

HALJ MEG A BŰNNEK

A keresztség szimbolikája és kegyelme, mint Szent Pál kimutatja, kettős bélyeget sűt egész életünkre: „Halj meg a bűnnek, és élj Istennek!” Kétségtelen: a kereszténység a szó szoros értelmében élet. „Azért jöttem, hogy életük legyen” – mondja az Úr Jézus. Ez az az isteni élet, amely Krisztus emberségében a maga teljességében van meg, és onnan szétárad minden lélekbe. De ez az élet nem bontakozik ki bennünk saját erőfeszítésünk nélkül. Kifejlődésének az a feltétele, hogy leromboljunk mindent, ami ellenkezik vele, vagyis kiirtjuk a bűnt. Tulajdonképpen a bűn akadályozza meg, hogy az isteni élet kivirágozhassék és állandósuljon bennük.

De azt mondhatná valaki: Hát a keresztség nem semmisítette meg a bűnt? Igen, eltörli az eredeti bűnt, ha pedig felnőtteknek szolgáltatják ki, eltörli a személyes bűnöket is. Elengedi a bűn adósságát, általa meghalunk a bűnnek. Isten elgondolásában ez a halál végleges: nem szabad többé visszaesnünk a bűnbe. „Ne szolgáljunk többé a bűnnek.” A keresztség azonban nem szüntette meg a bűnös kívánságokat. A bűnnek ez a melegágya megmarad bennünk. Isten így akarta. Azt akarta, hogy szabad elhatározásunk győzedelmeskedjék a küzdelemben. Tehát a bűnnek ez a halála, amely csírájában már a keresztség alkalmával valóra vált, életfeltétel számunkra. Az isteni élet oly mértékben bontakozik ki lelkünkben, amennyire megtagadjuk a bűnt.

(Marmion: Krisztus, a lélek élete. 184–195. o. Szt. István Társ. Budapest, 1939.)

*

Harcra, küzdelemre születtem újjá. Önmagammal, a bennem hatalmaskodó rosszal kell megküzdenem. Nem könnyű ez a harc. A bűn olyan, mint a gyomnövény: szívós, gyökeireit mélyre ereszti. Küzdelmem mégsem reménytelen. Krisztus, aki legyőzte a bűnt, bennem él kegyelmével, s bennem is győz. Krisztus harcol bennem, de sohasem helyettem, mindig csak velem együtt!

TL

KI A HITELES KERESZTÉNY?

Semmiféle megújulás nem képzelhető el az Egyházban mindaddig, amíg a keresztény nem találta meg személyazonosságát. Az a híres személyazonosság! Mennyit beszélnek róla, mennyi fáradsággal keresik, és közben megfelekeznek arról, hogy forrása és beteljesedése: Isten. A leglényegesebb tudnunk, milyen a szabályszerű keresztény, az igazi megkeresztelt ember. Ezért olvassuk el az Apostolok Cselekedeteinek második fejezetét, pünkösdi történetét... Péter beszéde az első hitoktatást szolgáltatja nekünk, a keresztény azonosság, a keresztény sajátosság első meghatározását. Mivel kezdjük? – kérdi a tömeg. Péter válasza egyenes és egyszerű: „Tartsatok bűnbánatot, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára. Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát” (2, 38). Tehát: megtérés – keresztség – személyes elkötelezés Krisztus iránt – a Lélek befogadása.

Ezekben a szavakban az egész kereszténység benne van: megtérés – keresztség – találkozás – befogadás.

(Suenens: Új Pünkösdi? 98–99. o. Prugg V. 1976.)

*

Eredetem: Isten. Tőle kaptam halhatatlan lelkeket, tőle kaptam lehetőségemet, hogy ember legyek. De ennél többet kaptam tőle: keresztségemben lehetőséget arra, hogy Isten gyermeke legyek. Életem horizontja így kitágul, nem korlátozódik csak erre a világra, csak erre az életre, hanem végtelen távlatok nyílnak meg előttem, s e végtelenben, de mégis szorosan mellettem és bennem Ő, aki e távlatot megnyitja előttem: Istenem. Küldetésem: látó szemmel csodálkozzam rá lehetőségemre: önmagam fölé nőhetek, sorom s egyben jövőm végtelenül több, mint az, amit most tapasztalok. Ó Uram, nyisd meg szememet, hogy felfedezzelek, s benned fedezzem fel igazi önmagamat!

TL

KERESZTSÉGÜNK MEGÚJULÁSA

Újítsuk fel gyakran e szentség erejét, melynek istenfiúságunkat és keresztennyé avatásunkat köszönhetjük. Újítsuk meg ekkor tett fogadásunkat, hogy Krisztus, aki azon a napon megszületett lelkünkben a hit által, egyre jobban és jobban növekedjék bennünk „az Atya dicsőségére”. Ez nagyon hasznos gyakorlat a lelkiéletben. – Szent Pál is kéri tanítványát, Timoteust, a neki írt levélben, hogy „ébressze fel lelkében pappá szenteltetésének kegyelmét”. Ugyanaz mondható el a keresztségi kegyelemről is. Ébresszük fel magunkban a keresztség alkalmával nyert kegyelmet, és újítsuk meg akkor tett fogadásunkat... Ez a kegyelem Krisztus erejével, aki Szentlelkével bennünk lakik, segít mintegy újra meghalunk a bűnnek, új erőt ad, hogy ellene tudjunk állni az ördögnek, újra belénk önti az isteni életet, mintegy megerősíti, és megújítja Jézus Krisztussal való egyesülésünket.

Így Szent Pál szavai szerint a földi, természetes ember napról napra egyre jobban közeledik halálához, de a belső ember, aki a keresztségben természetfeletti újjászületésével elnyerte az isteni életet, aki megújult Krisztus igazságosságában, ez az új ember napról-napra megerősödik: „Bár a külső ember romlásnak indult bennünk, a belső napról napra megújul”. (2 Kor 4, 16.)

(Marmion: Krisztus, a lélek élete. Szt. István Társulat, Budapest, 1939.)

*

Az élet állandóan koptat: a fiatalos eszmények elhalványodnak, a lelkesedés lendülete megtörik. Lassan-lassan megtanulom az alkalmazkodást külsőben és belsőben egyaránt. Átlag-ember leszek: szürke a szürkeségben, nem kívívó, nem kihívó... De Krisztus nem ezt akarja! „Ti vagytok a föld sója... a világ világossága... hegyre épült város...” Újítsd meg bennem kegyelmedet, Uram, s ments meg a szürkeségtől!

TL

„A HALÁLBA TEMETKEZTÜNK...”

Az Isten Fia – a magával egyesített emberi természetben – önnön halálával és föltámadásával legyőzte a halált, megváltotta az embert, és új teremtménnyé alakította át. Lelkének közlése által ugyanis titokzatos módon mintegy a saját testévé tette testvéreit, akiket az összes nemzetekből hívott össze. E Testben Krisztus élete szétárad a hívőkbe, akik a szentségek által titokzatos, de valóságos módon egyesülnek a szenvedett és megdicsőült Krisztussal. A keresztség által ugyanis Krisztushoz hasonulunk: „Mi mindnyájan egy Lélekben egy Testté lettünk a keresztség által” (I Kor 12, 13). Ez a szent cselekmény ábrázolja, és valószínű az egyesülést Krisztus halálával és föltámadásával: „Mert a keresztség által Vele együtt a halálba temetkeztünk”; ha pedig „halálának hasonlósága által egybenőttünk vele: akkor föltámadásában is úgy leszünk” (Róm 6, 4–5).

(Hittani rendelkezés az Egyházról. 7.)

*

Minden szentség jel. A szent liturgia csodálatos kifejező erővel rajzolja eléink a szent cselekmények lényegét. A szentségek azonban nemcsak jeleznek valamit, hanem a jelzett dolgot létre is hozzák bennünk. A vízzel való leöntés önkéntelenül is a tisztulást juttatja eszünkbe. Ám többről van itt szó. A keresztelés másik formája az alámerítés. Azt ábrázolja, hogy a régi ember mintegy belefut a keresztségbe: megszűnik az, ami a bűné, és élni kezd egy új valóság: a Krisztusban elnyert isteni élet. A Krisztus nevében kiszolgáltatott keresztség a Megváltó halálával, eltemetésével és feltámadásával egyesít.

Vállalom-e Krisztus sorsával a teljes közösséget? A feltámadáshoz a kereszttűt vezet. Keresztségem a záloga, hogy életem kereszttűtja végén a feltámadt Krisztus vár rám.

TL

A VÍZ SZIMBÓLUMA

A keresztség által a Lélek átalakítja az embert: Isten gyermekévé teszi. Ezt a gyökeres változást a vízkeresztséggel (régebben alámerítéssel) fejezi ki az Egyház. A víz szimbóluma annyira egyetemes, hogy szinte minden nép-nél megtaláljuk. Nemcsak a Jordán, hanem a Gangesz is szent folyó, és a régi szentélyek sem véletlenül vagy gyakorlati szempontból (azért, hogy ivóvíz legyen), épültek források mellé. A víz a tisztulást és a jobb élet kezdetét szimbolizálta... A mai ember megszokta, hogy a víz mindig elérhető számára, így a szimbólum nem ragadja annyira magával, mint a régi embert, aki jobban érezte a víz áldásait és pusztító hatását. De gondoljunk csak a szomjat oltó friss vízre, a tavaszi esőre, a nyáron mindent megfrissítő záporra vagy a kellemes és üdítő fürdőre – és a víz mint életforrás elevenebben kirajzolódik képzeletünkben. A híres francia író, Antoine de Saint-Exupéry a Szaharában kényszerleszállás után nem tudta megindítani kezdetleges repülőgépét. Étlen-szomjan nekivágott a sivatagnak, és amikor már majdnem összeesett, egy beduinnal találkozott, aki vizet adott neki. Erre emlékezve írja, hogy abban a pohár vízben ízlelte meg valóban az élet ízét: „Víz, te vagy az élet!” Ezt fejezték ki a régi szertartások, és erről beszél a keresztség: „Keresztvíz, te vagy az isteni élet adója!”

(Babos István: Szentségek, keresztség és bérmlás. Róma, 1975.)

*

A szomjazó ember mindennél többre tartja a korty vizet. Jézus is tudta, hogy mi a szomjúság. Jákob kútjánál így beszél a samaritánus asszonnyal: „Aki abból a vízből iszik, amelyet én adok, nem szomjazik meg soha többé”. Tudok-e még örök értékekre szomjazni? S ha igen: Krisztus evangéliuma oltja-e lelkem szomját? Mert nemcsak a test szomjas. Ha a lélek szikkadt, ez sokkal kínzóbb...

TL

A KEGYELEM FEHÉR RUHÁJA

E fehér ruhát kaptad annak bizonyosságául, hogy kivettél a bűn takarójából, felöltötted az ártatlanság tiszta ruháját, melyről mondja a próféta: „Hints meg engem izsóppal, hogy tiszta legyek; moss meg engem, hogy a hónál fehérebb legyek.” (Zsolt 50, 9.) Mert akit megkeresztelnek, mind a törvény, mind az evangélium szerint, tisztultnak látható. Ennek az újjászületés fürdőjéből vett ruhának a birtokában mondja az Egyház az Énekek Énekében: „Fekete vagyok ugyan, de szép, Jeruzsálem leányai” (1, 4). Fekete az emberi állapot törekenységében, szép a kegyelem által; fekete, mint a bűnösök közül való, szép a hit szentségében. Ezért maga az Úr Jézus is a méltóság és kegyelem szépségével szól az Egyházhoz, ha azokban, akik tisztára mosattak, már nincsen semmi szennye a bűnnek: „Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt szívedre, mint a pecsétgyűrűt karodra” (Én 8, 6). Hited ragyogjon teljes szentségében. Cselekedeteid is világítsanak, s mutassák Istennek a képét, akinek a mására teremtetél. Szeretetedet ne csökkentse semmi üldözés, tengernyi víz se oltsa azt ki, a folyamok se sodorják el. Így térj hát haza, mert megkaptad a lelki pecsétgyűrűt, a bölcsesség és értelem lelkét, a tanács és erény lelkét, az ismeret és jámborság lelkét, a szent félelem lelkét, s őrizd meg, amit kaptál. Megjelölt téged az Atyaisten, megcrösztett az Úr Krisztus, s zálogát adta szívedbe a Szentlélek.

(Szent Ambrus: De mysteriis. c. 7. 34–42. Migne: Patrologia latina. 16. k. 402. o.)

*

A világos ruha érzékeny minden szennyre: a legkisebb pecsét is azonnal meglátszik rajta. De ha nem vigyázok rá, lassan elszennyeződik, megszürkül, és elveszti fényét. Sokszor már kimosni is alig-alig lehet. Érzékeny-e még lelkem a bűnre? Fáj-e, ha a Krisztushoz vezető úton a tőle távolodó irányba tartok? Vagy már egészen belekövültem a rosszba? Add, Uram, vissza lelkem régi érzékenységét!

TL

KERESZTELÉS AZ ÓSZÖVETSÉG IDEJÉBEN

„Az Ószövetségben nagyon kiemelkedik a víz tisztító szerepe. – A szent történet több eseményében megmutatkozik; később ezeket a keresztség előképeinek tekintik. Ilyen például a vízőzön vagy a Vörös-tengeren való átkelés. A Törvény a tisztátalanná válás sok esetében ír elő rituális lemosásokat, amelyek tisztává és a kultuszra alkalmassá tesznek. A próféták olyan víz kiömlését hirdetik, amely megtisztít a bűntől. . .

A száműzetés utáni zsidóság szaporítja a rituális lemosásokat. Egészen aprólékossá válnak, és nem maradnak mentek a formalizmustól az Evangélium korában élő farizeusoknál. Ezek a gyakorlatok a szív megtisztulását jelképezték, és hozzájárulhattak ennek eléréséhez, ha a bánat érzelmé sem hiányzott. Kevéssel az Újszövetség korszaka előtt a rabbik megkeresztelték a prozelitákat, vagyis azokat a született pogányokat, akik csatlakoztak a zsidó néphez. Sőt egyesek, úgy látszik, ezt a keresztséget éppen olyan fontosnak tartották, mint a körülmetélést.”

(Biblikus Teológiai Szótár. „Keresztség” I.1–2.)

*

Amikor Jézus apostolainak nagy missziós parancsát adja: „Menjete, tegyetek tanítványommá minden népet, kereszteljétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” – nem talált ki olyan új szertartást, ami eddig merőben ismeretlen lett volna. Lelkiismeretünk – ha a megszokottság még nem némította el – bűnösnek vall bennünket, s a következő természetes mozzanat a tisztulás utáni vágy felébredése. Így volt ez mindenkor. S Isten irgalmas szeretete már a régi ember számára is előírta azokat a szertartásokat, amelyek bánatra tudták hangolni. A lényeg azonban mindig a belső tisztulás, sohasem csak a külső rítus. – Add Uram, hogy szentségeidben Veled, az Örökké Élővel találkozzam, s ne essem üres formalizmusba!

TL

A „VÉRKERESZTSÉG”

„A régi igazaknak nem volt vétjük, ha nem részesültek a körülmetélésben. Később azonban, midőn Isten megparancsolta Ábrahámnak és utódainak a körülmetélést, elmulasztása már súlyos bűnnek számított. Éppen úgy, miután az Úr Krisztus Egyházában az Újszövetség szentségeként a testi körülmetélés helyett a szent keresztséget adta, és a legkifejezettebben megmondta: „Aki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába” (Jn 3, 5) – már nem kell keresnünk, kit mikor kereszteltek meg. Akikről azt olvassuk, hogy Krisztus testébe, az Egyházba, a mennyek országába tartoznak, ezt csakis a megkereszteltre érthetjük. Hacsak némelyeket a szenvedés és a halál nem tett kereszténnyé. Mivel nem akarták Krisztust megtagadni, megölték őket, mielőtt megkeresztelték volna. Ezeknek maga a szenvedés volt a keresztség.” (Sz. Ágoston: Epistolae 265, 4. Közli: Kecskés: Sz. Ágoston Breviárium. 336. o. Szent István Társulat, Budapest, 1960.)

*

Az egyháznak kezdettől fogva biztos tanítása szerint a vízkeresztséget pótolja a vérkeresztség, azaz halálos kínoknak Krisztusért való ellenállás nélküli elszenvedése. Jézus világosan megmondja: „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa” (Mt 5, 10), továbbá: „Aki elveszti életét értem, megnyeri azt” (Lk 9, 24). Szent Tamás szerint a vérkeresztség ereje onnan van, hogy azonosít Jézus kínszenvedésével, és összekapcsol keresztjével. – Tőlem talán nem kívánja Isten azt, hogy önátadásomban elmenjek a végsőig. De azt megkívánja, hogy – a körülményektől függően – legyen bennem áldozatos lelkület és készség az élet keresztjeinek vállalására.

TL

A KERESZTSZÜLŐ

Az Egyháznak ősi szokása, hogy felnőttet nem bocsát a keresztség szentségéhez a kereszteny közösségből választott keresztszülő nélkül, aki a keresztelendőt legalább a keresztség felvételére való végső előkészületben segíti, és közreműködik abban, hogy keresztsége után is állhatatos maradjon a hitben és a kereszteny életben.

De a kisded keresztelésénél is ott kell lennie a keresztszülőnek, hogy megjelenítse egyrészt a keresztelendőnek lelkileg kibővült családját, másrészt az Anyaszentegyház szerepét. Szükség esetén pedig segíti a szülőket, hogy a gyermek előre haladjon a hitben, és hitéről életével is tanúságot tegyen.

A keresztszülőnek közre kell működnie legalább is a keresztséget megelőző szertartásoknál és a keresztség kiszolgáltatásánál, hogy a felnőtt keresztelendőnek hitéről tanúskodjék, vagy – ha kisdedet keresztelnek – a szülőkkal együtt megvallja az Egyház hitét.

(Ordo Baptismi Parvulorum. Általános tudnivalók. 8.–9. p. Kéziratként, Budapest, 1973.)

*

A keresztszülői feladatkört az Egyház tisztségnek, megbízásnak tekinti, és hangsúlyozza a keresztszülők felelősségét keresztyermekükért Isten előtt. Sajnos, milyen sokszor tekintik még jó keresztenyek is konvencionális feladatnak e megbízatást! Sokszor még meg sem született a gyermek, s már előre „kiosztják a szerepet” a rokonság tagjai között... Akiben él a kereszteny felelősség tudata, nem így tesz! Mint szülő: gondosan megválasztja, hogy kit kér fel keresztszülőnek, és csak gyermekének üdve vezet. Mint keresztszülő: nem téveszti szem elől keresztyermekének lelki fejlődését, s azt életének példájával és szavával igyekszik mindig a helyes mederben tartani. Keresztyermekemért vagy gyermekem keresztszüleiért szoktam-e néha imádkozni?

TL

A KERESZTSÉG SZÜKSÉGES AZ ÜDVÖSSÉGHEZ

A szent zsinat... a Szentírás és a hagyomány alapján azt tanítja, hogy ez a földön vándorló Egyház szükséges az üdvösségre. Mert az egy Krisztus a Közvetítő és az üdvösség útja, aki Testében, az Egyházban válik jelenvalóvá részünkre. Ő maga kifejezetten megmondta, hogy szükség van hitre meg keresztségre (vö. Mk 16, 16; Jn 3, 5), és ugyanakkor hangsúlyozta az Egyház szükséges voltát is, hiszen az Egyházba a keresztségen mint ajtón lépnek be az emberek. Ezért nem üdvözülhetnek azok az emberek, akik nem akarnak belépni az Egyházba, vagy nem akarnak megmaradni benne, noha jól tudják, hogy a katolikus Egyházat Isten szükségesnek alapította meg Jézus Krisztus által. (Hittani rendelkezés az Egyházzal. 14. p. Szt. István Társ. 1966.)

*

A keresztség szükséges az üdvösséghez. Krisztus Urunk ezt világosan és egészen félreérthetetlenül megmondta. És mégis! Hányszor halljuk ismerőseink, munkatársaink körében, hogy mire jó a gyereket megkereszteltetni? A lelkipásztorok pedig oly sokszor kerülnek szembe a kéréssel: szeretnénk a gyereket megkereszteltetni, de csak titokban, amikor senki se látja... És különböző szempontok miatt milyen sok szülő halogatja gyermekének kereszteleését, halogatja... míg aztán elmarad. Hivatkozni szoktak arra, s ez igaz is: Istennek bizonyára van módja és lehetősége arra, hogy a meg nem keresztelteket is üdvözítse. Krisztus mégis úgy beszél a keresztségről, hogy az elengedhetetlenül szükséges. Üdvösségünk függ tőle! Mindebből következik, hogy óriási a szülők felelőssége ezen a téren. Hiszen mennyei Atyánk a két szülő gondoskodására bízta a gyermeket. De osztoznak a szülőkkel felelősségben mindazok, akiknek módjukban áll, hogy közreműködjenek a szülőkkel gyermekük nevelésében. Lelkiismeretem nyugodt lehet ebben a dologban?

TL

MEGTÉRÉS ÉS KERESZTSÉGI HIT

A keresztség föltételezi, hogy az illető hallotta az evangélium hirdetését, és megvallotta Jézus Krisztusba vetett hitét... Azonban a hit tárgyát bennfoglalóan is meg lehet ismerni: ez történik akkor, amikor a Lélek már a keresztség előtt kiárad (Apcsel 10, 44–48); és úgy tűnik, hogy a családapa hitének érvénye övéinek összességére kiterjedhet... De a Krisztusba vetett hit nemcsak szellemi csatlakozás az evangéliumi üzenethez: teljes megtérést hoz magával, önmagunk teljes odaajándékozását Krisztusnak, ami az egész életet átalakítja. Ez a folyamat rendesen a keresztség kérésébe torkollik, – hiszen ez a megtérés szentsége – és annak fölvételével válik tökéletessé. Pál sohasem választja külön a kettőt... Mindig föltételezi, hogy a hitvallást a keresztség fölvétele koronázza meg. Az ember a hittel válaszol arra az isteni hívásra, amelyet az apostoli igehirdetés közvetített neki, de persze ez a felelet is a kegyelem műve... Világos, hogy a szentség nem mágikus módon hat. Annak a teljes megtérésnek, amelyet megkövetel, új, rendíthetetlen hűségű élet kiindulópontjává kell lennie.
(Biblikus teológiai szótár. „Keresztség” IV. 3. Róma, 1976.)

*

Az apostolok idejében ez volt a sorrend: találkozás az evangéliumban Krisztussal – megtérés, azaz az evangélium elfogadása – keresztség. Amikor az egyházi gyakorlat elkezdte a gyermekek keresztelését, ez mindig a szülők és általánosságban véve a keresztény környezet hitére való tekintettel történt. A keresztelés szertartásában ma is hitvallást tesznek a szülők és a keresztszülők. A sorrend megfordult. Keresztelés – találkozás Krisztussal az igehirdetésben és a keresztény oktatásban – s ennek eredményeként: a megtérés. – De vajon csakugyan eljutunk idáig? Nem álltam meg az első vagy a második fokon? Megtértem-e, azaz: odaadtam-e magamat teljesen Krisztusnak? S ha nem: meddig várok vele?

TL

A MEGKERESZTELT ÉS AZ ISTENI SZEMÉLYEK

A Jézus Krisztus nevében történő keresztség azt jelenti, hogy a megkeresztelt Krisztushoz tartozik, belső egységben van vele. Ezt a fő hatását különféle képekben részletezik: a megkeresztelt Krisztust ölti magára, egy vele; mindazok, akik fölveszik a keresztséget, egymás között is egyek magának Krisztusnak és az Ő megdicsőült Testének egységében; a megkeresztelt egy lélek Krisztussal.

A Jézus nevében való keresztség kétségtelenül olyan formula alkalmazását tételezi fel, ahol csak Krisztust említik. Az érvényre jutott szentháromsági formula Sz. Máté evangéliumának 28. fejezetéből ered. Kiválóan kifejezi, hogy a megkeresztelt nemcsak a Fiúval egyesül, hanem ugyanakkor a két másik személlyel is. Hiszen a hívő a keresztséget az Úr Jézus nevében és Isten Lelke által kapja (1Kor 6, 11), a Lélek temploma lesz (6, 19), az Atya fogadott gyermeke (Gal 4, 5 skk), Krisztus testvére és örököstársa, akivel bensőségesen megosztja életét, és rendeltetése szerint majd örök dicsőségében is osztozik.”

(Biblikus teológiai szótár. „Keresztség” IV. 3.)

*

A szentség kiszolgáltatása csupán néhány perc. Rövidke szertartás – és mennyit ad! Krisztus örökre magához akar kapcsolni, elhalmoz áldásával: önmagával. Isten saját kiemeríthetetlen életének áramkörébe kapcsol bele, mint végtelen erőforrás, élteni és táplálja a megkeresztelt embert. Dadogássá silányul az emberi szó, ha megpróbálja kimondani emberszerető Istenünknek a keresztségben felragyogó végtelen jóságát. – És mégis: hányszor vesszük keresztségünket félvállról, s tekintjük csupán egy olyan szertartásnak, amit „illik” csinálni. Tudom-e, hogy hol, és mikor keresztelték? Érett ésszel és hívő lélekkel megálltam-e már a keresztkút előtt, amely egykor az örök élet forrása lett számomra?

TL

KRISZTUS BEFOGADÁSA

A keresztyén olyan ember, aki a vízzel és Szentlélekkel keresztelő Jézus Krisztussal találkozott.

Először is fontos meghatároznunk a viszonyt Krisztus és a Szentlélek között. A személyek különbözők, de feloldhatatlan kötelék kapcsolja egybe őket. Maga a „Krisztus” név ezt jelenti: „a Lélek fölmentje”. Jézus egész élete mutatja, hogy jelen van benne a Lélek. Az ragyog fel a jordáni keresztségnél, amikor galamb képében száll le rá. Az verődik át élete döntő óráiban; a Lélek vezeti a pusztába, tölti el ujjongó örömmel az imádságban, az ő műve, hogy elfogadja, és végrehajtja a megváltást...

A feltámadás után Szent Pál azt mondja majd, hogy Krisztus „éltető lélekké” lett értünk, annyira egy a Lélek küldetése Jézuséval. Egyházát a Lélekben, a Lélek által és a Lélekkel irányítja, amint kifejezetten megígérte.

Amikor a keresztyén a keresztség által Krisztus misztériumának részesévé válik, egyszerre kapcsolódik halálának és feltámadásának titkába és ez által a Lélek kiáradásába. Vízzel keresztelik meg az újjászületés jelképeként, de ugyanakkor az éltető Lélekkel is.

Valóban: megtérés, keresztség, találkozás Jézussal mint Úrral és Megváltóval és a Lélek vétele egyetlen egészet alkot. A hagyomány ezt keresztyén beavatásnak, megvilágosodásnak, új életbe lépésnek mondja. Mindegyik szó alkalmas az egész folyamat jelölésére.

(Suenens: Új Pünkösöd? 100–102. o. Prugg V. 1976.)

*

Be kell fogadnom Krisztust. Vízzel és Szentlélekkel érkezik, vízzel és tűzzel. Vízzel, hogy újjászülethessek, tűzzel, hogy megtisztítson. Tudatosan és szabadon kell befogadnom. Krisztus nem erőszakos... Végtelen ajándékaival érkezik, s mégis csendben és szinte alázatosan jön: „Nézd, az ajtóban állok, és zörgetek”. (Jel 3, 19.) Várja, hogy befogdom-e? Vissza is utasíthatom...

TL

APOSTOLI KÜLDETÉSÜNK ALAPJA

Az Isten népében összegyűlt és Krisztusnak egy Testében egy fő alá helyezett világiak – akárhány is – arra vannak hivatva, hogy élő tagként az Egyház növekedésére és folytonos megszentelésére fordítsák minden erejüket, ahogy a Teremtő jótéteményéből és a Megváltó kegyelméből kapták. A világiak apostolsága pedig éppen részesedés az Egyház üdvözítő küldetésében. Erre az apostolságra maga az Úr rendeli őket a keresztséggel és a bérnállással... A világiak főképp arra vannak hivatva, hogy jelenlévővé és tevékenyvé tegyék az egyházat azokon a helyeken és azok között a körülmények között, ahol csak általuk lehet az Egyház a föld sója... Minden világra ránehezedik tehát az a nagyszerű teher, hogy munkálkodása által az üdvösségre vonatkozó isteni szándék egyre jobban eljusson minden idő és minden hely valamennyi emberéhez. Ezért minden irányban legyen nyitva előttük az út, hogy erejükhöz mértén és a korok szükségleteinek megfelelően ők is derekasan kivegyék részüket az Egyház üdvös munkájából. (II. Vat. Zsin.: Hittani rendelkezés az Egyházzal. 33. p. Sz. István Társulat, 1966.)

*

Krisztus Urunk „föld sójának”, „világ világosságának”, „hegyre épült városnak” nevezte népét a hegyi beszédben. De mindjárt hozzátette, hogy ha a só megromlik, akkor már semmire sem jó, s a gyertyát is a fényéért égetik, s nem takarják el. „Úgy világítson a ti világosságtok, hogy az emberek lássák jótetteiteket...” (Mt 5, 16.) Apostoli küldetésemet nemcsak szavakkal teljesíthetem – néha erre is szükség van. De a legékesebb beszédnél is többet ér és vonzóbb a Krisztusból táplálkozó élet. Képes vagyok-e arra, hogy családomban, környezetemben megteremtsem Krisztus jó légkörét?

TL

KRISZTUS PAPSÁGÁBAN RÉSZESÍT

Az egyház szakramentális tevékenységével, de főleg a kereszteléssel az embert saját krisztusalkatú közösségébe állítja, és ezzel hasonlóvá teszi a lelkünket az egyházi test egészéhez, de főleg a test fejéhez, Krisztushoz, akinek vonásait a test hordozza. Krisztus megváltási művének csúcspontja papi közvetítése és áldozata volt. Az egyház és Krisztus között tökéletes a funkcionális azonosság. Így az egyház, mint Krisztus művének történelmi folytatója lényeges jellegében papi közösség. Amikor az egyházszentségi tevékenységével valakit saját tagjává tesz, akkor azt tulajdonképpen betestesíti Krisztus papi közösségébe. Ennek következtében a megkeresztelt ember lelkében Krisztusnak, a főpapnak vonásai alakulnak ki, és valóságosan is részesedik Krisztus papságában és annak küldetésében. A megkeresztelt ember általános papi küldetést kapott.

(Cserháti: az Egyház és szentségei. 267. o. Szent István Társulat, Budapest. 1972.)

*

Papság mindenkor volt. A pap nemcsak önmagáért mutat be áldozatot, hanem az egész népért. Áldozati tette mindenkor közösségi tett. Krisztus minden emberért meghalt, így Ő lett az emberiség legegységesebb papja. Kereszttségem révén ebben az egyetemes papságban részesülök. Életem többé már nem csak önmagamé, hanem mindenkié, mert a kereszttség hozzákapsol a többihez. A többiek – és én. Tudnom kell tehát áldozatot hoznom – a többiekért. A felebaráti szeretet sok kis lemondása, amit az élet úgyis megkövetel tőlem, életemet igazi papi jellegűvé teheti, ha tudatosan felajánlom a többiekért. Jézus a maga engedelmességében egészen feláldozta magát, semmit vissza nem tartva. Tőlem ennyit nem kíván Isten. De az élet apró áldozatait kész vagyok-e meghozni – a többiekért?

TL

A KERESZTÉNY EGYSÉG SZENTSÉGI KÖTELÉKE

Isten egyetlen egy egyházában már kezdet óta támadtak bizonyos szakadások. Ezeket az Apostol súlyosan korholja és elítéli. A későbbi századokban még szélesebbkörű nézeteltérések merültek fel, és éppen nem jelentéktelen közösségek különültek el a katolikus Egyház teljes közösségétől. Amde akik manapság születnek belé az ilyen közösségekbe, és általuk részesülnek Krisztus hitében, már nem okolhatók az elkülönülés bűne miatt. Testvéri tisztelettel és szeretettel zárja szívébe őket a katolikus Egyház. Azok ugyanis, akik hisznek Krisztusban, és szabályszerűen részesültek a keresztség szentségében, már bizonyos – bár nem tökéletes – közösségi kapcsolatban vannak a katolikus Egyházzal... Akik hitből megigazultak a keresztségben, máris beiktatódnak Krisztus testébe. Jogosan ékesíti őket a keresztény név...

Ha a keresztség szentségét bármikor is Urunk rendelése szerint szabályszerűen szolgáltatják ki, és kellő lelki készséggel fogadják, általa igazán beleilleszkedik az ember a keresztre feszített és megdicsőült Krisztus testébe, és újjászületik az isteni életben való részesedésre. A keresztség tehát az a szentségi egyesítő kötelék, amely érvényben van mindazok között, akik újjászülettek a keresztség által.

(Határozat a keresztény egységre-törekvésről. 3, 22. Sz.
István Társulat, 1967.)

*

Krisztus Urunk így imádkozott Egyházáért: „Értük könyörgök... Legyenek egyek mindnyájan!” A szentmisében így kérjük Istent: „Őrizd meg Egyházadat szándékod szerint békében, és add meg teljes egységét”. Az egység vágya egyre erősödik valamennyi keresztény egyházban. Keresztény voltomból következik, hogy e nagy ügy számomra sem lehet közömbös. Ha mást nem tehetek a keresztények egységéért: legalább imádkozom-e néha érte?

TL

ISTENI ELKÖTELEZETTSÉG

Isten képes arra, hogy bízzon az emberben, s az ember nem képes bízni Istenben. Innen van az, hogy Istennek annyira türelmesnek kell lennie hozzánk, s innen adódik a mi szorongásunk.

Az ember bűne éppen ez: nem hisz Istenben, s nem bízik benne. A hitetlenség és bizalmatlanság alkotják Istenhez való viszonyunk alapját.

Ha csak annyira bízánk Istenben, mint a tanácsházán dolgozó barátunkban vagy mint a parlamenti portásban, már senkitől sem kellene félnünk.

S e helyett mi a helyzet?!

Isten – velünk ellentétben akkora bizalommal van irántunk, hogy mindig talál számunkra kiutat, még a leglehetetlenebb helyzetekben is.

Isten annyira komolyan veszi irántunk való bizalmát, hogy csak életünk végén, csak a legvégén mond ítéletet fölöttünk...

Az ember – ez a por és szellem – menekülhet Isten elől, ahová csak akar, káromkodhat, amennyit csak akar, elbújhat Isten elől, ahol csak akar, az isteni remény, Isten bizalma követi őt mindenhová, s vár reá.

Isten képes erre, hisz ő a Szeretet.

(C. Carelto: Denn du bist mein Vater, Herder, 1977. 187–8)

*

A keresztség eltörölhetetlen jegyet nyom az emberbe. Az ingatag, változékony embernek nagy erőforrás az, ha tudja: a keresztségben Isten elkötelezte magát mellette. Isten részéről – az ember minden ingatagsága ellenére – végleges a gyermekké fogadás, a kegyelem kiárasztása. Az örök, változatlan Isten szeretetének jelét nem az ember szem elé állítja, hanem szívébe vési.

BE

KRISZTUS KATONÁJÁVÁ AVATJA-E A BÉRMÁLÁS A MEGKERESZTELTET?

A bérmálásban kapott feladatot régebben a katonáskodás szimbólumával igyekeztek szemléltetni. A szimbólum nem egészen megfelelő kifejezés.

Talán a karakterre vezethető vissza a katonáskodás szimbóluma, ami nem szerencsés. Bármennyire is hősieken és vonzóan állítjuk be a katona szerepét, az nem egyeztethető össze az evangélium szellemével. A katonai vállalkozás erőszakos hódítás: még ha védelmi tevékenységről van is szó, akkor is ideiglenes és erőszakos beavatkozás. Az Egyház tevékenysége ezzel szemben állandó és hasonló a mustármag növekedéséhez, vagy a kovász lassú, átalakító terjedéséhez. A hívek a fejlődő és állandóan változó világban igyekeznek az evangélium tanítása szerint élni... Nap mint nap dönteniök kell, újabb és újabb helyzetekben kell megvalósítani az evangéliumot... Az evangélium néhány igen általános elvet adott, és a közösségnek ezeknek fényében kellett kialakítania a megfelelő magatartást. A tízparancsolat, a mindenkire kiterjedő szeretet és az arany-szabály: Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük (Mt 7, 12), voltak a közösség elvei. Ezeknek fényében bizonyos értékek felcsillantak előttük: az élet mint Isten ajándéka, a testvériség, ami a szeretet következménye, a szabadság és mások jogainak tiszteletben tartása, az ezeket előmozdító és segítő igazmondás, a becsületesség, szelidség és hasonló erények. Ezeket az elveket és értékeket, mint a viharban a lángot, védték, óvták a hívők. Tehát nem katonai vállalkozás, hanem teremto, alkotó, a jónak egyre nagyobb teret biztosító tevékenység a hívek élete. Ebben a tevékenységben volt segítségükre a Szentlélek.

(Babos: A szentségek. Zsinati bizottság, Róma, 1977. 27–29. o.)

*

Érzem-e, hogy semmiféle erőszak nem lehet a Lélek műve?

AJ

BÉRMÁLÁS ÉS KERESZTÉNY FELELŐSSÉGVÁLLALÁS

A bérmálás szentsége a keresztény felelősségvállalással kapcsolatos. Éppen ezért a serdülő korból a felnőtt korba lépő fiataloknak szokták kiszolgáltatni. Az időpont nem fontos. A bérmálás képességet ad, és ezt a megbérmált megkapja akkor is, ha a képességet nem is használja azonnal. A pszichológiai és biológiai fejlődés bizonyos fokán, amikor felelős személlyé lesz, a bérmálás kegyelme is működni fog életében.

Lássuk a külső formát, amiből a belső tartalomra következtethetünk. A nyugati Egyházban főként a kézrátétel jelezte a Szentlélek ajándékát, míg keleten a krizmával való megkenés. A forma változott, de a lényeg, a Szentlélek közlése volt mindig az Egyház fő gondja.

...Ősi emberi gesztus a kézrátétel. A bennünk levő erőt így akarjuk átszármaztatni a másik személyre. Mózes így – kézrátétellel – adta át erejét Józsuének és ezért Józsué telve volt Mózes bölcsességével (MTörv 34, 9.). Az Egyház ezt a gesztust vette át, hogy a közösségben élő és működő Szentlelket átadja a felnőtt kor mezsgyéjén álló tagjainak. A mai szertartásban is megmaradt a kézrátétel, amikor a püspök a Szentlélek hét ajándékát kéri a bérmálandókra. Az olajjal való megkenés hasonló jelentőségű – hatalom, erő átadását jelzi, mely képessé teszi azokat, akik megkapták, hogy felelősségtudóan építsék Isten országát. – Vedd a Szentlélek ajándékának jelét – mondja a püspök. Így jelöli meg a hívő hivatását, aki a keresztségben Isten gyermeke lett, most pedig mint felnőtt kell, hogy építse felelősségtudóan Isten országát.

(Babos: A szentségek, 29–30.)

*

Gyermekként könnyű Isten gyermekének lenni. De serdülő korban, felnőttként is Isten gyermekének maradni – feladat, amely sokszor meghaladja a természetes ember képességeit. Ezért segít a bérmálás Szentlelke. Várom, cl-várom ezt Tőle?

AJ

A TANÚSÁGTEVÉS SZENTSÉGE A BÉRMÁLÁS

Az evangélium irányítását követve igyekeztek a hívők az ősegyházban megérteni, mi az Isten akarata számukra. Ebben a Szentlélek vezette őket. Napjainkban... szinte napról napra új helyzetben találja magát a hívő. Régebben az egyes korszakok élettartama hosszabb volt, és lehetőséget adott arra, hogy egységes és az élet minden területére és lehető fordulatra érvényes szabályokat és törvényeket hozzon az Egyház. Pontosan meghatározta, hogy a különböző élethelyzetekben hogyan lehetünk Krisztus tanúi... A nagy kezdeti változást és átalakulást hosszabb ideig tartó, aránylag változatlan életstílus és lelkiség követte.

Ma a változás állandó jellegű lett az élet minden területén... Hogyan lehet valaki Krisztus tanúja, és hogyan követheti az evangéliumban ajánlott életstílust a modern világban? Az Egyház tudatában van ennek a változásnak, és egyre inkább a lényeges elveket hangoztatja, hogy ezeket szem előtt tartva, és a Lélek segítségére támaszkodva a hívő azokat megvalósítsa sajátos körülményei között. Lássunk egy példát mutatóba. Krisztus követője nem a test, hanem a lélek és a belső ember indítását követi (vö. Gal 5, 19.22.). Ezt akarta elérni az Egyház azzal, hogy előírta a pénteki hústól való megtartóztatást és a böjtöt. Az elv ma is érvényes, de annak megvalósítása, az önmegtagadás és fegyelmezés módja a hívőre van bízva. A híveknek ma ugyanúgy szükségük van a Lélek vezetésére és segítségére, mint az Egyház alapításakor... a Lélek kegyelmével együttműködve tanúskodjanak a hívek, és életükkel sugározzák az evangélium szellemét.

...A hívő nem zárhatja el magát a világtól, mert hivatása szerint a világot kell átalakítania úgy, hogy abban az Isten akarata, a Teremtő által elképzelt értékek kapjanak erőre.

(Babos: A szentségek, 30–32.)

AJ

A BÉRMÁLÁS SZENTSÉG

A bérmálás szentségében a megkeresztelt ember megkapja magát a Szentlelket természetfeletti életének megerősítésére, hitének állhatatos megvallására és a hit szerinti keresztény élet kialakítására. A bérmálás különböző elnevezéseit a szentségi jelből és jegyből vagy pedig a szentség hatásából kapta. Krizmának, kenet szentségnek, a Szentlélek szentségének, pecsétnek vagy megerősítésnek, confirmatio-nak nevezik.

...A bérmálás szentségének krisztusi rendelését a szentírásból közvetlenül bizonyítani nem lehet. Az ószövetségi próféták megjövendölték a Szentléleknek az egész emberiség feletti kiadását (Jo 2, 28; Iz 44, 3–5; Ez 39, 29). Jézus apostolainak és minden követőjének ismételten is megígérte a Szentlélek elküldését, és ezzel kapcsolatban nem az általános kegyelemre, hanem egészen sajátos megajándékozásra gondolt (Jn 7, 28; 14, 16; 16, 7; Lk 24, 29; ApCsel 1, 5). Az Úr ígérete az első egyházi közösség lélek vételében, pünkösdkor be is teljesedett: Valamennyien elteltek Szentlélekkel. (ApCsel 2, 4.)

Az apostolok az első pünkösd után a kézföltétel szertartásával a megkeresztelteknek kiosztották a Szentlelket: Amikor a Jeruzsálemben maradt apostolok meghallották, hogy Szamaria elfogadta az Isten szavát, elküldték hozzájuk Pétert és Jánost. Amikor megérkeztek, imádkoztak értük, hogy szálljon le rájuk a Szentlélek. Mert még egyikükre sem szállt le, csak meg voltak keresztelve Urunk Jézus nevére. Rájuk tették hát kezüket, s erre megkapták a Szentlelket. (ApCsel 8, 14–17.) Szent Pál Efezusban János-tanítványokat talált, akik még nem voltak megkeresztelve: megkeresztelkedtek Jézus nevére. Ezután Pál rájuk tette a kezét, és leszállt rájuk a Szentlélek. (ApCsel 19, 5–6). Dr. Cserháti: Az egyház és szentségei. Szent István Társ. Bp., 1972. 275–276.)

...Az apostolok minden bizonnal Krisztus rendelése alapján cselekedtek így. (U. o. 276.)

AJ

A BÉRMÁLÁS – A HAGYOMÁNYBAN

A hagyomány tanúbizonysága szerint annak ellenére is, hogy a bérmálást az első keresztény századokban általában a keresztséggel együtt szolgáltatták ki, a gyakorlat mindig önálló bérmálási ritusról beszél. Szent Tamás szerint Krisztus a bérmálást nem „a szentség megvalósításával, hanem annak ígéretével” alapította, vagyis kiszolgáltatását arra a közeli jövőre rendelte el, amikor már a Szentlelket is elküldhette a maga teljességében, mert ez csak a föltámadás és a mennybementel után történhetett meg.

A teológusok abban mind egyetértenek, hogy a bérmálás szentség, amely kegyelmet és eltörölhetetlen jegyet ad. Általánosságban azt tanítják, hogy a bérmálás a keresztség szentségének befejezése vagy tökéletesítése. Előkészíti és elősegíti a keresztségben adott kegyelmek kibontakoztatását, gyarapítását és kiértékelését. Az ősegyházban a bérmálás a keresztséggel együtt a kezdés vagy beavatás, az initiatio szentségei voltak... A keresztséget inkább Krisztus halálával és föltámadásával, a bérmálást pedig a pünkösdi misztériummal hozták kapcsolatba.

A két szentség kétségtelenül úgy különbözik egymástól, mint a két titok, melyet szentségileg közölnek velünk. ... Mégis az a teológusok nézete, hogy a bérmálás a keresztséggel együtt egyetlen organikus egésznek alkot, a kettő együtt az egyetlen megváltó Krisztus-misztérium szentségi megjelenítését jelenti. Amint a misztérium kettős tartalmának tudatára ébredtek, lassan bekövetkezett a két szentségkiszolgáltatás elkülönítése.

(Dr. Cserháti: Az egyház és szentségei, 276–277.)

*

A Holland Katekizmus szerint a keresztségben a nyugati egyház jelezte a bérmálást a krizmával való megkenésben. Nem bérmált – de utalt a bérmálásra, mert közel állnak egymáshoz.

Oly szép, hogy Isten nemcsak a keresztségben fordul személyesen az emberhez, hanem a bérmálásban is. A keresztség beteljesítése nem automatikusan történik, hanem a Szentlélek személyes műve.

AJ

A BÉRMÁLÁS SZENTSÉGE MAI SZEMMEL I

A mai szentségi teológia igazoltnak véli, hogy az újszövetségi szentírás szövegei alapján a megigazulást adó keresztség mellett a „Szentlélek adománya” mint önálló messiási ajándék szerepel (ApCsel 2, 28). Az apostolok ezt a Szentlelket adták tovább kézföltétellel és imával, és pedig csak azoknak, „akik már meg voltak keresztezve” (ApCsel 8, 16). . . . Arról ma már nem igen vitatkoznak, vajon a Lélek küldésén inkább a Szentlélek Isten erejét vagy pedig személyes isteni közbelépését kell értenünk. . . . A tanítványok új erőket kaptak (Lk 24, 49; ApCsel 1, 8), mélyebb lett bennük a hit megértése és erősebb a hitről való meggyőződésük (Jn 14, 26). A Lélekkel való eltöltöttség nemcsak az egyéni megszentelést szolgálja, hanem Krisztus testének építését (Ef 4, 12). Ahogyan végül a Szentlélek az egész újszövetségi szentírásban mint Krisztus művének tanúságtevője jelenik meg, és tevékenykedik (Mt 10, 20; Jn 15, 26; ApCsel 5, 32; 1 Jn 5, 7), úgy kell a Lélektől eltöltött tanítványnak is Krisztus igazáért síkra szállnia (ApCsel 2, 42–47). Tehát van második „lélekközlés” is, és ez, mint ilyen, a vízzel és Szentlélekkel való megkeresztelés kiegészítése és teljessége. . . . E szemléletnek megfelelően követeli a zsinat liturgikus konstitúciója a bérmálás szertartásának átdolgozását abban az értelemben, „hogy világosabban kitűnjék a szentségnek legbensőbb összefüggése a krisztusi életbe való bevezetéssel”. Előzze meg a szentség kiszolgáltatását a keresztségi fogadalom felújítása, és lehetőleg bérmáljunk a szentmise alatt, hogy az evangélium és az igehirdetés elhangzása az ünnepélyesen együttlevő egyházi közösség előtt is váljék nyilvánvalóvá, hogy az egyház legfiatalabb „felnöttei” vállalkoznak az isteni ige mellett tanúskodó Szentlélek átvételére.

(Dr. Cserháti: Az egyház és szentségei. 277–278.)

*

A zsinat óhaja már meg is valósult.

AJ

A BÉRMÁLÁS SZENTSÉGE MAI SZEMMEL II

A szentségi teológia ma sokat fáradozik azon, hogy a bérmálást tartalmilag is újjá élessze. Elsősorban a szentség üdvösségtörténeti, trinitáriusi, krisztologikus és ekkleziológikus szempontjait és összefüggéseit kellene új fénybe állítani: a megbérmált megkapja a Szentlelket, akit a megdicsőült Krisztus pünkösdkor egyházának küldött el, és az egyház által a többi hívőnek a világ végezetéig átadja. A teológiai értelmezés így a keresztény embert mélyebben akarja beállítani Krisztus megváltási művébe és a Szentháromságú Isten életébe. Ma igen erőteljesen hangsúlyozzuk, hogy a bérmálás szentségében kapjuk meg az apostolkodásra való felelősségteljes küldetést és az ehhez szükséges kegyelmi erőket is. A bérmálással is úgy vagyunk, mint a keresztséggel. E szentségeket nem tekinthetjük úgy, mint önmagukban nyugvó, mágikus erőket, és nem is ragadhatjuk ki őket a keresztény élet egészéből. Magának a szertartásnak, bármily szép és megragadó, megfelelő oktatás és nevelés nélkül nincs különös értelme. Ebben az oktatásban fontos, hogy a bérmálással kapcsolatosan a Szentlélek azon adományairól beszéljünk, amelyek a keresztény érettséggel, a nagykorúsággal vannak kapcsolatban...

A bérmálás szentségének üdvösségi tartalmát is a szentségi jel és a sajátos szentségi jegy világítja meg. A jegy... a Szentlélekistennel való megpecsételést és különös egyházi feladatokra való küldést jelent. A kereszt jelével való megjelölés új felszólítás arra, hogy Krisztus követőinek sorában van a helye, a krizmával való megkenés... a Krisztusért folyó küzdelemre való megerősítést szimbolizálja.

(Dr. Cserháti: Az egyház és szentségei, 278–279.)

*

Hogy a hitetlennek a Krisztusban való hitet, a kétségbeesettnek Krisztus reményét, a bűnnel küszködőnek Krisztus irgalmát tudjam hirdetni, erre ad erőt és küldetést a bérmálás.

AJ

227

A KERESZTSÉG ÉS A BÉRMÁLÁS KÉT KÜLÖN SZENTSÉG

A bérmálást kezdettől fogva a keresztség kiegészítésének, betetőzésének, megkoronázásának tekintették. Nem mintha a keresztség önmagában nem lenne teljes, hanem a kereszteni ember feladatait illetően érezték egymáshoz tartozónak a két misztériumot. A keresztség a krisztusi életet a maga teljességében adja, a bérmálás pedig ennek az inkább passzív értelemben vett, belőleg élt életnek öntudatosításához és aktív megnyilvánulásaihoz biztosít erőt.

A két szentség együttes kiszolgáltatása nem egy helyütt ahhoz a félreértéshez vezetett, hogy a bérmálásban csak a keresztségi kegyelmek gyarapítása történik, ezért nem is lehet a kettőt elkülöníteni egymástól.

A szentség fogalmának tisztázása óta azonban fölismerte a hittudomány, és véglegesen tisztázta, hogy két külön szentségről van szó. Visszatért az ókeresztény gondolathoz, és ettől fogva a keresztség a halálból az életbe való átjutásnak, a bérmálás viszont, mint a beavatás második fázisa, a keresztségben kapott élet nagykorúsításának, a hit öntudatos vállalásának és megvallásának szentségévé lett. A két szentség együtt juttatja érvényre a megváltás misztériumának teljességét, e tekintetben tehát organikus egészet alkotnak. De mivel mindegyikük a megváltásnak más-más mozzanatát jelzi és eszközli, ezért tartalmilag mégis különböznek. És ha két külön szentségről van szó, akkor időben is elválaszthatók egymástól. ...Nyugat már a 13. sz. óta nem bérmál kisgyermeket, Kelet azonban megmaradt az ősi gyakorlat mellett. Mivel két külön szentségről van szó, dogmatikai szempontból mindkét gyakorlatot helyesnek kell mondanunk.

(Dr. Előd István: Katolikus dogmatika 552–533. 1.)

*

Gyakran kérem a Szentlelket: növelje és erősítse hitemet, hogy mindig és minden körülmények között bátran megvalljam és gyakoroljam. – Csak így leszek igazán méltó a kereszteni névre. – Veni, Sancte Spiritus!

A BÉRMÁLÁS RENDELTETÉSE

A bérmálás szentségi rendeltetése abban áll, hogy a keresztségben kapott küldetés „aktivizálódjék”, tehát az istengyermekség életét éljük, és kifelé is tevékenyen részt vegyünk az egyház látható, lélekközlő tevékenységében. A hit erősségének, élettéválásának és a világ előtt való megvallásának, érvényrejuttatásának szentsége. Már a keresztség is apostolkodásra küldi az embert, de az egyház Lelket közlő tevékenysége, ennek „karizmatikus tartalma” a megbérmáltban lesz egészen nyilvánvalóvá... A megbérmált emberben az egyház egyrészt kifejti a maga tanúságtételét Krisztus mellett, ugyanakkor a Lélek tevékenysége is láthatóvá válik a bérmálás által adott küldetések végrehajtásában... Ezért nevezzük a bérmálást az életteljesség vagy a „nagykorúság szentségé”-nek. Ezt nem biológiai vagy lélektani, hanem elsősorban üdvösségtörténeti értelemben kell vennünk. A megkeresztelt gyermek felnőtté és benne a krisztusi erő teljessé lesz... Ezzel nem állítjuk egyáltalán azt, mintha a csupán megkeresztelték az Isten népének értelmetlen tagjai lennének. A keresztség marad az egyház gyökérszentsége... A keresztség a keresztény élet megalapozása, a bérmálás a keresztény életalakítás és életkifejtés szentsége... A bérmálás... a mások számára adott különleges segítségnek, karizmáknak kegyelmi foglalatja, hogy ezekkel az egyházban mindenki üdvösségének javára élhessünk, és szolgáljunk... A keresztségben a hangsúly a közösségben élő egyes személyen, a bérmálásban pedig az egyén által hordozott közösségi életen van.

(Dr. Cserhádi: Az egyház és szentségei, 282–283.)

*

Nem akkor munkálkodik üdvösségén az ember leginkább, amikor másokat „hithez segít?” Aki megvall engem az emberek előtt. L...”

Ehhez a megvalláshoz ad erőt a bérmálás szentsége.

AJ

A BÉRMÁLÁS KEGYELMI HATÁSAI

A bérmálás szentsége a szentírásban nem úgy szerepel, mint a kegyelem, hanem mint a Szentlélek közlése... A bérmálás a megszentelő kegyelem, az isteni élet növelését és betetőzését hozza magával a Szentlélek sajátos közlése által. A bérmálás külön szentségi kegyelme a teológusok szerint a Szentlélek ereje a hitből fakadó élet bátor megvallására, megvédésére és érvényre juttatására... A Szentlélek jelenlétét úgy kell elképzelnünk a lélekben, hogy természetfeletti tevékenységet fejt ki, amennyiben a léleknek Istennel való hasonlónak válását és az Istennel való természetfeletti egyesülését Krisztus megváltói kegyelmével eszközli... A keresztségben a Lélek megépíti a templomát, a bérmálásban beköltözik abba, és betölti azt... A bérmálásban a megszentelő kegyelemmel együtt vannak a belénk öntött erények, a hit, remény, szeretet természetfeletti forrásai és a Szentlélek egyéb adományai. Ezek között a legsajátosabb a lelki erősség adománya: ennek a szentségnek az a hatása, hogy a Szentlelket adja erőkifejtésre, mint ahogyan az apostolok kapták pünkösdkor, hogy ti. a keresztény ember bátran vallja meg Krisztus nevét. Ezért kap kenetet a homlokára, mert az a szégyenkezés székhelye, hogy ne szégyellje Krisztus nevét és az ő keresztségét. (D 697.)

...A Szentlélek nagy fogékonyságot ad a felülről jövő indítások iránt, továbbá természetfeletti leleményességet és életkedvet...

...A bérmálásban a Szentlélek tulajdonba veszi, lefoglalja a nagykorúvá vált, tudatos élettevékenység elvét, a személyiséget, és megszenteli, felavatja azt a különös istenszolgálatra.

(Dr. Cserháti: Az egyház és szentségei. 285–287.)

*

Az általános papság papszentelése a bérmálás – a fentiekből ez következik.

Hagyom-e, hogy a Szentlélek tulajdonába vegyen engem, vagy én akarom-e őt tulajdonomba venni?

AJ

A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKAI. A BÖLCSESSÉG

A Szentlélek ajándékai arra valók, hogy az ajándékba kapott természetfeletti képességek ne maradjanak kihasználatlanul, hanem ellenkezőleg: az emberit meghaladó mértékben, a Szentlélek ösztönzését követve egyre gyakrabban kerüljenek felhasználásra... Az ajándékok révén az ember arra válik készségessé, hogy a szívében lakó Szentlélek útmutatásait kövesse. Ezen az úton természetesen magasabbra jut, mint akár a természetfeletti okosság segítségével.

...A bölcse sség azt eredményezi, hogy az isteni dolgoknak ízét érezze meg az ember... mintegy Isten szemével, szemszögéből tudjuk tekinteni és megítélni a dolgokat. A bölcsesség nem csupán elméleti, szemlélő magatartás, hanem a gyakorlatot is irányítja, sőt annyira gyakorlati, hogy „a keserűség a bölcsesség miatt édessé változik, a munka üdülésé.” (S. Th. II-II. qu 45. a 3.) A bölcsesség arra is képesít, hogy a Teremtő Atya szívének jóságával, szeretetével tudjunk egymásra és a világra tekinteni. Semmit sem gyűlöl Ő abból, amit alkotott. Azt szereti bennük, ami valóban méltó a szeretetre... Az Istennel egyesült lélek a bölcsesség révén, mely szeretettől fogantatott, mindenben megtalálja Őt. Minden róla beszél neki; kezenyomát látja, jelenlétét érzi mindenütt. Ő öltözteti a liliomokat, alkot varázslatos szépségű tájakat, száll tova a szelek szárnyán... A bölcsesség ajándéka felvértez az ostobasággal szemben, amely leginkább az érzékiségből fakad. Az tudja ugyanis – éppen mivel a legnagyobb gyönyört képes okozni – a legjobban a földhöz tapadttá tenni az ember lelkét...

„Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan” –, olvassuk A kis herceg-ben. (Taksonyi-Kelemen: A Szentlélek. SZIT 1971. 106–108. o.)

*

De csak a Szentlélektől megszentelt szívvel lát jól az ember. Jómódú, sikeres, hatalmas akarok-e lenni, vagy pedig bölcs?

AJ

A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKAI: ÉRTELEM, TUDOMÁNY, TANÁCS

Az **é r t e l e m** ajándéka a hit erényét tökéletesíti azáltal, hogy a hitigazságok értelmét, összefüggéseit, mélyebb tartalmát, élet-igazságát megláttatja az emberrel. Úgy láttatja meg, hogy ez a belátás gyümölcsöző legyen. Nyilvánvaló – mondja szent Tamás –, hogy minél erősebb az értelem fénye, annál mélyebbre hatol a dolgok felszíne alá. Ám értelmünk természetes fénye véges erejű: csak valameddig juthatunk el vele. Természetfeletti fény kell tehát az embernek, hogy mélyebbre hatolva azokat is megismerhesse, amiket a maga erejéből nem ismerhetne meg. Ezt nevezzük az értelem ajándékának. (II-II. qu 8. a. 1.)

A **t u d o m á n y** ajándéka szintén a hit erényét támogatja. Arra képesíti az embert, hogy mellőzve a hosszas bizonygatást, okoskodást, megszabadulva kételyek, véget nem érő problémázgatások keresztjétől, ösztönös biztonsággal ismerje fel a jót és a rosszat, az igazat és a hamisat.

A **t a n á c s** ajándéka az okosság erényét tökéletesíti. Olyan az okosság mellett, mint a hajón a kormányos és a kapitány mellett a vevőkészülék, melynek segítségével szükség esetén vehető a földről kapott utasítás. Tehát a választást teszi könnyűvé az eszközök, a lehetőségek között, amelyek az örök üdvösségre segíthetnek bennünket. Mi volna jobb, helyesebb, célszerűbb, nekem, az én adottságaimnak megfelelőbb, mi szolgálna inkább Isten dicsőségét és a felebarát javát? Ennek eldöntése és az ezt követő lelki nyugalom: jól döntöttem – ez a tanács ajándékának lényege... Mindenkinek szükséges a Szentlélek tanácsát kérni, arra figyelni. Nem biztos, hogy mindig a nehezebbet vagy merészebbet tanácsolja.

(Taksonyi-Kelemen: A Szentlélek. 108–109.)

*

Gyakran csak becsvágyunk, hiúságunk sugallja, hogy a nehezebbet válasszuk. És ha mégsem sikerül? A Szentlélek ajándékai megadják a helyes mértéket.

AJ

A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKAI. A JÁMBORSÁG

A jámborság ajándéka folytán Istenben valóban atyát látunk, őt atyaként szeretjük, és ez a szeretet természetesen kisugárzik azokra is, akiket az Atya szeret. Ez az ajándék a vallásosság erényét teszi tökéletesebbé bennünk: nem enged, hogy unalmas illendőségi akcióvá silányuljon imádságunk és a szentmisén való részvételünk, segít leküzdeni az aggályosságot. . .

Elgondolható, hogy valaki kéri a bölcsességet a Szentlélektől vagy a lelki erősséget, de a jámborságot nem. . . Idegen a mai ember számára a jámborságnak az a fajtája, amit a régebbi ember természetesnek és magától értetődőnek tartott. A Szentlélek irányítja az emberiség lelki fejlődését. . . A Szentlélek által szándékoltnak kell tartanunk azt a változást, ami ezen a téren gyökeresen végbement. . . Valódi jámborságnak az számított, ha az ember önmagát, világát, munkáját jelentéktelennek, lényegében akadálynak tartotta a tökéletesség útjában. . . Azt mondhatjuk, hogy a mai ember nem képes ennyire kívül maradni saját hitén, ennyire „tárgyatalanná”, „személytelenné” nem válhat a hite. . . Az emberi tudás révén új és új világ valósulhat meg, annak a mérhetetlen gazdagságnak következtében, amit lehetőségként a világba rejtett az Isten. Munkatársai vagyunk, tevékenységünkkel egyre jobban feltáruznak annak a mérhetetlen lehetőségnek távlatai, amit Isten formálhat meg a világból és benne az emberből, ill. az emberből és rajta keresztül a világból. Az igazi, mai jámborság nem ellentétet lát Isten és a világ szeretete között, mert mélységesen átérzi, hogy Isten lelke áthatja, és az egyház révén egyre jobban át akarja hatni és alakítani a világot.

(Taksonyi-Kelemen: A Szentlélek. 109–11.)

*

Milyen újszerű, igaz, szép és vonzó ez a jámborság!
Nem ellenséget lát a világban, hanem utat Istenhez.

AJ

A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKAI: A LELKI ERŐSSÉG AZ ISTENFÉLELEM

A lelki erősség a hasonló nevű erényt tökéletesíti bennünk, amelynek eredményeként az ember képes véghezvinni a jót; amit elkezdett, azt akkor sem hagyja abba, amikor a természetes kezdeti lendület alábbhagy, az újdonság varázsa megtörik, és esetleg komoly, nagy akadályok tornyosulnak a megvalósulás útjába. Sőt az akadályok inkább megacélozzák az akaratot...

A testi szokások (járás, írás stb.) kialakulásának mintájára szoktuk felfogni az erkölcsi szokások kialakulását is, jó és rossz irányban egyaránt... A szokás teheti könnyűvé, természetessé a törvény szerinti cselekedeteket, de ki is üresítheti. Éppen a megszokás, a gépiesség rejti azt a veszélyt, hogy az ember cselekvése lélektelen lesz... A Szentlélek ajándékai, belátást és lelkesültséget adó illetve teszik számunkra lehetővé ennek a veszélynek elkerülését. (Taksonyi-Kelemen: A Szentlélek. 112–113.) Istenfélelem. Jól ismerjük azt a visszataszító jelenséget, amikor valaki kezdi magát túlságosan otthon érezni idegen helyen... megpróbálja a maga idegen magatartását ráerőszakolni új környezetére.

A kegyelem Isten világába emel bennünket. Ez számunkra természetfeletti, tehát bizonyos szempontból idegen világ. A kegyelem megadja a ráhangoltságot és a lehetőséget, hogy minél inkább otthon legyünk az isteni minőségű életben. De itt is fenyeget a veszély, hogy idővel túlságosan is otthon érzi magát az ember az Atyánál, kezd mintegy pajtáskodni vele, nem komolyan venni szent akaratát. Nem fél tőle, bizalmasodik vele, és magáért levőnek érzi.

Ettől óvja meg azt, aki engedi magát megóvni, az istenfélelem Lelke.

(Dörnyei—Gergye—Csögl: A szentségek életértéke. SZIT, 1975. 179–180.)

A Szentlélek ajándékaira van szükségünk, hogy az igazi szeretet megmaradjon bennünk, és „el ne szemtelenedjünk”.

AJ

A SZENTLÉLEK SZENTSÉGE

Tulajdonképpen nem is gondolnánk arra, hogy kell és van a keresztségen kívül más szentség is. Legfeljebb még a bűnbánaté, hogy ismét elevenné lehessen bennünk az esetleg bénává vált természetfeletti élet. De ezeken kívül még őt szentség van. Hogy miért, azt talán jobban megértjük, mióta a természettudományban uralomra jutott az evolúció gondolata. Isten semmit sem teremt készre, szereti a fejlődést, a kibontakozást, és szeret a fejlődésben minden életszakaszt, minden életállapotot, még a hanyatlást is azokban a létsíkokban, amelyekben az természetes. Talán azt akarta hangsúlyozni Istenünk, hogy a természetfeletti élet együtt megy a természetes élettal, követi annak minden fázisát, hogy valamennyit szentté, tehát isteni minőségűvé tegye, és az ember mindegyikben találkozzék, mégpedig életállapotának megfelelő módon, az egyedül elég Valakivel, és így az élet minden szakaszában a természetfeletti kiteljesedés felé haladjon. Ha a természetes emberi élet roppant változatos és színes gazdagságú, nem lehet szegényesebb és egyszínűbb az isteni minőségű élet sem.

E szempont mellé járul talán egy pedagógiai is. Atyánk úgy akarja, hogy életünk minden jelentős fordulójánál – a serdülés kezdetén, a házasság megkezdésekor, az élet végső hanyatlásában – élje át az ember, hogy az új életszakaszban sem szűnik meg istengyermeki méltósága... A szentírás nem is nevezi másképpen ezt a szentséget, mint a Szentlélek elnyerésének. A lélek közlését szimbolizálja a bérmlás kiszolgáltatásának a szertartása... Ez a Szentléleknek újfajta bennünk lakását jelenti: ezentúl már gazdagabban, más minőségben, új szempont szerint is alakítja lényünket az Atyával való bensőséges találkozásra. (Dörnyei—Gergye—Csögl: A szentségek életértéke, 167–169.)

*

Urunk, küldd le rájuk a Vigasztaló Szentlelket!

AJ

HOGY MEGMARADJUNK AZ EGYHÁZBAN, EHHEZ SEGÍT A BÉRMÁLKOZÁS

A kifejezett egyházi tanítás a bérmálás szentségének hatásáról roppant szűkszavú. Körülbelül annyi, amennyi már III. Ince pápának Vazul érsekhez írt (1204) levelében olvasható: a megerősítés szentsége a Szentlélek által növekedést és erőt ad, (ti.) a kegyelemben és a hitben. Ehhez még annyit lehet hozzátenni, hogy új, a keresztségi karaktert teljesebbé tevő jellegzetességet ad erre a megnövekedett és erősebbé vált istengyermeki életre... a megbérmált ember gazdagabb és intenzívebb módon tud mindenben úgy találkozni Istennel, mint Atyánkkal. ... Az Atyával való állandó jellegű, egész lényünket és életünket követelő találkozás nem egyéni – ez az egyik, itt fontos szempont –, és nem közvetlen, a világot kikapcsoló találkozás – ... Tehát személyesen ugyan, de az Egyház közösségében kell találkozunk az Atyával életünk minden tudatos mozdulatában – vagyis személyes-közösségi módon. Ez ... más jellegűvé válik a serdülés kezdetére. Amint megváltozik ebben a korban a gyermek családba épülésének és a család életében való részvételének jellege, úgy változik az Egyházanyához való viszonya is. Működésbe lép benne a családtól való elszakadás ösztöne. ...

Ugyanez játszódik le az Egyházba tartozás síkján is... Ezért van szükség ebben a korban új minőségű isteni élet-erőre, kegyelemre, hogy ennek segítségével valóban aktívan tudjon bekapcsolódni az Egyház önmagát építésének munkájába... és ne érvényesüljön az Egyházanyával... szemben az a bizonyos elszakadásra törekvő ösztön... (Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke. 182–183.)

Hogy ne hidegüljünk el; hogy ne távolodjunk el; hogy ne szakadjunk le róla: ebben segít a bérmálás Szentlelke.

AJ

A BÉRMÁLÁS SZERTARTÁSA

Az isteni természetben való részesedés, melyet ajándékképpen, Krisztus kegyelme által kapnak az emberek, bizonyos hasonlóságot rejt magában a természetes élethez, amely kezdődik, növekszik, táplálkozik. A keresztségben újjászületett híveket ugyanis megerősíti a bérmálás szentsége, végül pedig táplálja az örök élet étele és itala. Így a keresztyén beavatásnak e szentségei révén a hívők az isteni élet kincseit mindinkább magukévá teszik, és fokról fokra haladnak a szeretet tökéletessége felé...

...Keleten és nyugaton a bérmálás cselekményében – bár más-más szempontból – az első helyet a krizmával való megkenés foglalta le, amely valamiképpen megfelel az apostoli kézrátételnek. Mivel pedig a krizmával való megkenés kellőképpen jelzi a Szentlélek lelki kenetét, akit megkapnak a hívek, fenntartását és fontosságát mi is meg akarjuk őrizni... Ezért – ... – legfőbb apostoli tekintélyünkkel elhatározzuk, és elrendeljük, hogy a jövőben a latin egyházban az alábbiak legyenek érvényben: **A BÉRMÁLÁS SZENTSÉGÉNEK KISZOLGÁLTATÁSA A HOMLOKON KRIZMÁVAL VALÓ MEGKENÉSSSEL TÖRTÉNIK, KÉZRÁTÉTEL ÉS EZEN SZAVAK KÍSÉRETÉBEN: „VEDD A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKÁNAK JELÉT!”** A bérmálkozók fölötti kézkiterjesztést a bérmálás előtt az előírt könyörgéssel együtt – ... – nagyra kell értékelnünk.

(VI. Pál: *Divinae consortium naturae*. A keresztelés és bérmálás szertartáskönyve, 267–272.)

*

A szertartás kiegészítő részei: a bérmálandók bemutatása, a keresztségi ígéretek megújítása –, utána pedig a püspök köszöntése: Békesség veled: a megbérmált válasza: És a te lelkeddel. A régi „megütés” a lovaggáütés jelképe lehetett. Mivel inkább simogatás volt: a békecsók jele. Szép értelmet kaphat a kézfogás – van bérmáló püspök, aki ezzel egészíti ki a megkenést – vele elismeri a lelki nagykorúságot.

AJ

BÉRMÁLKOZUNK, HOGY VÁLLALNI TUDJUK AZ EGYHÁZAT...

A bérmálás szorosabb egységet hoz létre a megbérmált és Isten népének szent közössége között... De be kell val-
lanunk az igazságot: éppen manapság nem olyan közösség
az Egyház, amely lélektanilag erősíteni tudna. Sőt egy
kicsit arra is alkalmas, hogy taszítson...

A bérmálás folytán Isten gyermekének fokozott tudatos-
sággal kell vállalnia az Egyházhoz tartozást. Kinyílt szemű
fiatalnak ez nem könnyű. Emberi erő bizony kevés arra,
hogy felülemelkedjék az Egyházban tapasztalható taszító
jelenségeken... Nagyon kell tehát a bérmálás új minőségű
szentségi kegyelme. Az az istengyermeki élet, amely értő
és erős, amelyben van bölcsesség és hűség, értés és szeretet.
...Nincs két életünk, nekünk keresztényeknek. Ha tehát
a bérmálás nyilvánosságra szánttá, értőbbé, erősebbé, hit-
vallóbbá alakítja életünket, ez nem az úgynevezett hitéletre
vonatkozik csak, különösen nem arra, hogy a vallásosság
fitogtatására vagy harcos propagálására, valami „csak-
azért-is” jámborkodásra indítson és segítsen.

A Szentlélek ajándéka egész-egy életünket teszi értőbbé,
bátrabbá, istengyermekségünk jó illatát árasztóvá. Azt az
életünket, amely tulajdonképpen azonos minden ember éle-
tével, de amelyet egészében Jézus stílusában élünk...
A Szentlélek szentsége istengyermekségét nyíltan vállaló,
teljesebb és egyre teljesebbé váló emberré tesz bennünket.
A bérmálás kegyelme – ha hagyjuk, és akarjuk – átjárja
munkás,... közös emberi és egyéni feladatot vállaló, a vi-
lágot humanizáló, örvendező és bánkódó...egész-egy
életünket.

(Dörnyei-Gergyé-Csögl: A szentségek életértéke, 181–182.)

*

A bérmálás arra segít, hogy ne restelljük a történelem
folyamán, gyermekei miatt kicsit ráncossá vált Anyánkat.
Megvetnénk azt az embert, aki koros, „ráncos” édesanyját
restellené. Hogy mi ne essünk a hibába, azért kapjuk
Anyánktól a bérmálás szentségét.

AJ

HOGY MEGMARADHASSUNK A JÉZUSI ÉLETBEN...

Aki a gyermekség rejtettségében él, azt védi a közösség: hitét és ebből fakadó életét védi elsősorban a keresztény család. Vagy ha nem, védi gyermekvolta. A gyermek nem űzheti el magától a keresztségben kapott Szentlelket, nincs benne még képesség az ilyen nagy horderejű döntésekre. A felnőttkor hajnalán ez a védettség gyengülni kezd. Egyre inkább a maga erejére kell támaszkodnia a serdülőnek földi ügyeiben, az emberi élet kérdéseiben, sőt viharaiiban is. Ugyanígy a természetfeletti minőségű emberi életét is egyre inkább kezdi a saját felelősségére élni vagy nem élni.

Az élő hitben, a jézusi életben megmaradni erő kell. Talán ezt akarta szimbolizálni Urunk, amikor a Szentlélekkel való felkenetése után a pusztában engedte magát megkísérteni a hármass kísértéssel, amely minden felnőtté váló ember próbatétele: az érzékiség, a bírvágy és a kevélység. Serdülő korban külön nehézséget okoz még a hűség tekintetében az az ösztön, amely önállóságra törővé teszi a felnőtté váló embert. Bizony nehéz ilyenkor hűségesnek maradni a szülőktől és nagyszülőktől örökölt életformához. Ehhez járul a fokozott szégyenkezési hajlam. Ez visz rá sok fiataalt arra, hogy szégyellje akár szavaival, akár magatartásával Atyjának vallani Istent.

Istenünk ismeri gyöngeségünket. Nemcsak egyszerűen mellénk áll, és segít, nemcsak a kezét nyújtja, hogy belekapaszkodhassunk egész életünkre. Atyánk Jézus által olyan istengyermeki életet beáramlásra nyitja meg lényünket a bérmlásban, amely erős, ellenálló, szilárd kitartásra alkalmas élet lehetőségét adja.

(Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke, 180–181.)

*

Nem csüggedhet el az ember. Hinnie kell, ha mégoly lehetetlennek érezné is, hogy Isten célhoz segíti.

AJ

A LÉLEK OTT FÚJ – AHOL AKAR

Annyira sokfélék az emberek csoportjai az egyházban. Vannak papok és világiak. Vannak szerzetesek, apácák és vannak házas emberek. Vannak tevékenykedő szerzetesrendek, melyeknek feladata és célja az apostoli tevékenység, az embertárs szolgálata. És vannak szemlélődő házak, amelyekben élethivatás az elmélkedés és a szünet nélküli ima. Vannak férfiak és asszonyok, akiknek élete a nagy nyilvánosság előtt folyik, és vannak, akiket senki sem vesz észre, akiknek nevét sohasem említik, akiknek az életük látszólag csak folytonos munka, kínlódás, gond. Vannak egészségesek és betegek, öregek és fiatalok, olyanok, akik mesterei az életnek, és olyanok, akik szenvednek alatta. De nincs keresztény szív, melyben ne munkálkodnék a Szentlélek.

Ennek a sokrétűségnek életelemé a Szentlélek, de az egység elvének is Ő az alapja. Egy és ugyanazon Lélek műveli mindezt. Szétosztja ajándékait mindenkinek, ahogy jónak látja. Ne csodálkozzunk, hogy mi sem vagyunk egyformák.

Sch.R.

*

Istenem, csodálatos gondviselésedben Krisztus testének tagjaivá rendeltél bennünket. Öröktől fogva meghatároztad minden tagnak feladatát az Egész Test szolgálatára, hogy felépüljön az egész Krisztus Teste – a te dicsőségedre. Szívünk mélyéből daloljuk a hálaéneket, hogy észrevetted szolgálaid és szolgálóid kicsinységét. Neked akarunk szolgálni, és Téged akarunk megdicsőíteni – az örökkévalóságig. Amen. P. W. Bulst S. J.

(Der Siebenfache Gnadenstrom. St Benno V. Leipzig, 173.)

*

Hol és mivel legyünk hasznára a Titokzatos Testnek, azt nem mi határozzuk meg. De hogy hasznára legyünk – ez kötelességünk. Erre kaptunk küldetést a bérnálásban.

AJ

A FOLYTON MEGÚJULÁS SZENTSÉGE

Azt hinné az ember, hogy a Szentlélek eljövételének pünkösdi reggelén egyetlen célja van: hogy megerősítse küldetésükhöz az apostolokat. De nem így van. Vele egy új világ kezdődik, és ebben az új világban állandó szerepet kap a Szentlélek. Új Erő éled. Új Szeretet érvényesül. Az emberek – félelemmel és remegéssel telten – nemcsak felfigyelnek, hanem átalakul a szívük, és új öröm tölti el őket. A tízparancsolat törvénye kötáblára volt vésve. Az új törvény magába a szívekbe van belevésve. A zsidó nép eszményét a múltban keresi, melyről reméli, hogy újból feléled. Isten új népe a jövőbe néz, a Szentlélek élte, és segíti, hogy megvalósítsa új eszményét, melynek nincsenek politikai és anyagi vonatkozásai, hanem abban áll, hogy Krisztust kövesse; hogy mindjobban Őrá hasonlítson. Ezzel az első keresztény pünkösdi reggelével új korszak kezdődik, az egyház korszaka, mely a világ végéig tart. Az egyház, a pünkösdi és a Szentlélek összetartoznak. Az Apostolok Cselekedetei az egyház indulását írja le. És mindenütt ott szerepel a Szentlélek. De nemcsak kezdetben volt ez így, hanem az egész egyháztörténelemben. Mindig és mindenütt, amikor egyetemes zsinatot hívtak egybe, joggal és bizonyossággal állíthatta az önmagáról, amit az első, a Jeruzsálemi Zsinat vallott: a Szentlélek által vagyunk együtt. És minden püspökről áll, amit szent Pál írt: ...a Szentlélek rendelt titeket, hogy Isten egyházán öröködjek. A Szentlélek az, aki minden században új szenteket nevel, új, nagy műveket valósít meg, és a problémákra új megoldást sugall.

(Der siebenfache Gnadenstrom. St Benno Verlag, Leipzig. 170.)

*

A bérnálásban kapjuk a képességet, hogy a folyton megújuló világ lelkes munkásai legyünk, lehessünk. De nem elásott talentum-e életében a bérnálás szentsége?

AJ

SZENTSÉG A BÉRMÁLÁS – AMELY ÁLTAL MEGSZENTELŐDIK AZ EGÉSZ VILÁG

Krisztus kegyelmének két hatóiránya van. A Krisztussal való meghalás kegyelme, a keresztség kegyelme, amely kivesz a törvény hatalma, a bűn alól és ezáltal minden evilági cél alól. Mindez kifejezésre jut a keresztségben, amelyben Krisztussal leszállunk a halálba... De Krisztus kegyelme egyúttal a megtestesülés kegyelme is, tehát kegyelem, amely elfogadja a világot, hogy az átszellemüljön, kegyelem, amely látni szeretné hatását a világban: azaz gyógyítson, megőrizzen, megváltsa a bűntől, amelynek alá van vetve a világ; azért ez a kegyelem küldetés a világba, világformáló a világot felmagasztaló erő. A kegyelemnek ez a funkciója fontos... és a Lélek karizmái által valósul meg. A karizmak kedvelt kibontakozási formái ugyanannak a Léleknek, amelyet mindegyik megkap, hogy mindenkinek szolgálhasson és szolgáljon; azoknak is, akik látszólag éppen ellentétes ajándékot kaptak. Mivel a megtestesült, a keresztre feszített és föltámadt Krisztus kegyelmének ez a másik iránya éppolyan lényeges, mint az első, amely Krisztus halálába merít; ezért kell, hogy ez is egy külön szentségi jelben kapjon kifejezést... Ez a második szentség a bérmálás, a kézrátétel, amely hogy a világot szolgálatával fölemelje, a Lélek karizmáit közli, és így beteljesítse az egyház sajátos feladatát, hisz ő, a szent egyház megszentelő erejével Isten tanúja a világ előtt: Isten nem engedi át a világot a megsemmisülésnek, hanem megváltja azt, megőrzi és megdicsőíti.

(Karl Rahner: Kirche und Sakramente. Herder. 81–82.)

*

A bérmálásban tehát szerepet és segítséget kapunk, hogy megszentelődjék a világ, és a teremtésnek is kijusson a megváltásból – általunk.

Mikor az egyház tárgyakat szentel nem, a szentelt-víz hullása a hatásos, hanem az áldást végző szándéka. Isten áldását minden keresztény közvetítheti a világ számára, ha ezzel a szándékkal fordul a világhoz.

BÉRMÁLÁS – ECCLESIOLOGIA

A bérmálásnál is – mint a többi szentségnél – fellelhető a kapcsolata az egyházzal. Ha az Apostolok Cselekedeteinek a bérmálásról szóló tanítását végiggondoljuk, könnyű belátnunk, hogy a Lélek, akit a bérmálási kézzel közöl, mindig az a Lélek, aki kifelé karizmákban mutatkozik meg... Nem feltételen szükséges, hogy úgy történjék, ahogyan ma általában értjük a karizmákat: külsőséges szempontból feltűnően és csodaszerűen. Szent Pál első korintusi levelében látjuk, hogy bizonyos körülmények között egészen józan adottságokat és képességeket mond karizmának...

Ha a bérmálást az erős hit és a világnak szóló tanúságtétel szentségének nevezzük, rajta nem azt értjük, hogy a keresztyén a bérmálásban arra kap kegyelmet, hogy a Szentlélek által „örizze meg” (mentse át nyomorúságosan) hitét a hitellenes világban... Ne annyira védekező és önérvényesítő apostolkodás legyen, hanem küldetés arra a feladatra, ami az egyházzal ; nem arra (segíti a bérmálást), hogy félelemben önmagát igazolja, és fennmaradását biztosítsa, hanem (arra teszi képessé), hogy megmeneküljön általa a világ. A keresztyén küldetése tehát – mint az egyház hivatásának és küldetésének részese – megbízatás apostoli munkára a világba, ti., hogy hazasegítse a világot Isten országába, és ezáltal megdicsőüljön a világ. Tehát nem annyira az egyéni üdvösséget munkáló kegyelmi ajándék a bérmálás, hanem karizmatikus (mások számára áldásos) ajándék, amely által a megbérmált részt vesz az egyház küldetésében valamennyi adomány felhasználásával, amely mindenki üdvösségét segítheti elő.

(K. Rahner: Kirche und Sakramente. Quaest. disp. 10. Herder 1960. 82.)

*

Hogy tevőleges apostolai legyünk a világ megszentelődésének – ezért is kaptuk a bérmálást. Igazolódott-e ez az én életemben is?

AJ

243

A LÉLEK ÁLTALÁNOS AJÁNDÉKAI

A különleges ajándékok – nyelveken beszélni, prófétálni, gyógyítani – manapság sokkal ritkébbak, mint kezdetben. Ez azért van, mert... más ma a vallási gyakorlat; de talán azért is, mert más kell az alapozásnál, mint a további építkezésnél. A Lélek mai gyümölcsei a „megszokottak”, a világítók, eligazítók, hasznosak, szolgálók. Megszokottak, mert mindenütt honosak, konyhában, kamrában, iskolában, műhelyben. Ezek az adományok – Pál szerint... a legnagyobbak, legmélyebbek. Az extázisnál fontosabb a világos beszéd, mert ez inkább építi az egyházat (1.Kor 14, 5, 19.). A nyelvek adományánál fontosabb a szeretet (1.Kor 13, 1). Így a Szentlélek jelen van a legáltalánosabb dologban, a keresztyén szeretetben, és ennél az „általánosnál” – nincs nagyobb.

Fényesen sorolja a galatákhoz írt levelében Pál, hogy mit művel a Lélek: A Lélek gyümölcsei szeretet, öröm, béke, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelidség, önmegtartóztatás (Gal 5, 22–23.)

Folytathatnánk e felsorolást az egész keresztyén élet leírásával: hűség titokban is, magáról elfeledkező jóság (beteget ápol a nővér egy életen át), csendes kötelességteljesítés (a családanya), a bűnös hatalmas bizalma, hogy mindennél nagyobb az Isten irgalma; megállni a kísértésekben; együttérző jóság a bajban levő szomszédhoz; igazi szeretet Isten iránt, égve őrizni a magányos ima lámpását; türelem a szenvedésben; a nyugodt lelkiismeret boldogsága. Ma ezek a Szentlélek művei...

...Képességeink által működik a Lélek bennünk, és akkor is, ha az emberek nem is sejtik, hogy van Szentlélek. (Holland katekizmus. Deutsche Ausgabe. Dekker u. Van de Vegt N. V. Nijmegen-Utrecht. 221–222.)

A kézrátétel Szentlelke ezekre az általános adottságokra is épül, ezeken keresztül is hat. Ezeket erősíti fel. Észlelem ezt magamban?

Ha a Szentlélek rendkívüli adományait nem is észlelem magamban, legalább ezeknek az általános adományoknak helyet adok-e életemben?

AJ

A LÉLEK RENDKÍVÜLI AJÁNDÉKAI – MA

Most is vannak rendkívüli, feltűnő ajándékai a Léleknek. Arra valók – éppúgy mint a fiatal egyházban –, hogy hatáson építsék a közösséget, fölrázzák azt... Mások a mai karizmák, mint a fiatal egyházéi voltak, mert mások a gondjaink. Ilyen mai karizma pl. a feltűnően eredményes lelkipásztorkodás, a világos tanítás (hittudomány), a széleskörű irányítás. Kifejezőkészség (művésznél), nevelés (szülők és mások által) és végül: a rendes keresztény életet rendkívüli módon élni (szenteknél).

...Mostanában különösen egyes helyeken működik a Lélek, nem a hely, hanem a lelkiület miatt, mellyel a keresztények e helyekre érkeznek: Betlehem, Lourdes, Róma stb.

Meg kell jegyezni, hogy az első karizmákat Péter és az apostolok kapták, tehát az egyház vezetői. A vezetők a Lélek első eszközei, és senki sem tudja felbecsülni, hogy a magasabb állásban lévő, de szerényebb vezetők révén mennyi szeretet, öröm, béke, türelem, barátságosság, jóság, hűség, szelidség és szerénység áradt a világba. Maga a hivatal is karizma, amely elrendez, és mások valódi értékét ellenőrzi... A pásztor a karizmák őre, és szétválasztja a szellemeket... Máskor a Lélek adománya egészíti ki az egyházi vezetést egyszerű hívek vagy névtelen papok révén. Példa erre Assiszi szent Ferenc, aki bár csak diakonus volt, tanácsot adhatott a pápának...

Hogy mennyire szükség van a Lélekre, akkor látszanék meg, ha kivonulna világunkból. Úgy lenne, mint az az ország, melyből eltűnt a víz. A víz nem okoz feltűnést, de ha nincs, megváltozik minden. Virágzó mezők válnának sivataggá.

(Holland katekizmus. 222–223.)

*

Szükségünk van a Lélekre, mint természetes életünknek a vízre. Lélek nélkül sivár, sivatagos az élet. Nyitva tartom-e a Lélek forrásait?

AJ

VALÓDIAK-E A LÉLEK ADOMÁNYAI BENNÜNK?

Meg tudunk nevezni bizonyos ismertetőjeleket:

1. Megegyezés Isten igéjével és az Egyház tanításával... Beszélhet valaki a legmélyebb személyes megrendüléssel, ha nem áll készen, hogy lelki tapasztalatát alávesse az egész Egyház ítéletének, akkor ez biztos jele annak, hogy inkább saját ösztönzését követi, mint a Szentlélekét...

2. Az Egyház és a világ épülésére szolgál-e?... Ha valahol egy egyházközségben vagy helyi közösségben széthúzás, szakadások észlelhetők, azok sohasem a Szentlélektől valók... Ha egy karizmatikus csoport elkülönül az Egyháztól... az is inkább az emberi önakaratnak a jele.

3. Teljesítem-e napi hivatásbeli kötelességeimet? Közreműködöm-e a világ, a társadalom építésében, újjárendezésében? Aki elhanyagolja hivatásbeli kötelességeit... az már nem a Szentlélek erejétől viteti magát...

4. ... Ha egy karizmatikus cselekedet nem szeretetből származik, semmit sem használ; akkor csak csaljuk magunkat. Az a szeretet, amiről itt szó van, az odaadás ereje, a szolgálatra való készség; az önmagunkról való lemondás – mint a búzaszem esetében –, hogy mások hitét szolgáljuk.

5. ... Az öröm az Istennel és más emberekkel való közösségből, viszonyból származik. Semmi köze a felületes lelkesedéshez, mámorhoz vagy jóérzéshez... Ilyen örömet nem lehet „csinálni”, akarni, mert ez „gyömolcs” és ajándék... ... A Lélek működésének egyik jelének tarthatod magadban.

6. Egy további ismertetőjel a béke... Ameddig ide-oda hányódunk, nyugtalanok, zavartak vagyunk, addig még nem szolgáltattuk ki magunkat teljesen a Szentléleknek... De a béke nem egyszerűen a kedély dolga, ... hanem az Isten akaratának való odaadásból jön létre... De ez a béke azután akkor is megmarad bennünk, ha külsőleg összeüt-közésünk támad, ellenállást kell eltűnünk.

(Újulatok meg ... 96–100.)

Ezek jó ellenőrző szempontok – a lelkiélet alacsonyabb fokán is. Ellenőrizzem magamat, nehogy a Szentlélek ösztönzésének érezzem saját ösztöneimet!

AJ

HITELES KERESZTÉNYSÉG – A SZENTLÉLEKKEL

...A leglényegesebb tudnunk, milyen a szabályszerű keresztény, az igazi megkeresztelt ember. Amikor „szabályszerűt” mondok, a „szabályt” Istentől kiindulva kell megállapítanunk...

Tudjuk, hogy eszményi keresztény közösség sohasem létezett, még az egyháztörténelem legragyogóbb pillanataiban sem. Húsvét előtt maga Jézus mondja középszerűeknek apostolait, a feltámadás után pedig csodálatosan bátrak voltak ugyan – legtöbbször egészen a vértanúságig –, de megőrizték szűklátókörű felfogásukat, előítéleteiket... A kereszténység sohasem volt idill. Ne álmodozzunk hát valami elveszett paradicsom helyreállításáról; de arra se következtessünk, hogy magának az igazi kereszténységnek a fogalma homályos és rosszul van meghatározva... Még ha a fa gyümölcsét ki is rágták a férgek, ágait meg is tépázták a viharok: elég, ha egyetlen érett, ízes gyümölcsöt terem, máris fölismerem, hogy nemes fa...

A kereszténység sajátos jellegének megállapításakor őrizkednünk kell attól, hogy a körülvevő világ követelményeiből kiindulva határozzuk meg. A keresztény ember fokmérője eredete és az Istentől rábízott küldetés...

Az utolsó vacsora termét szélvihar rázza meg. A Lélek tüzes nyelvek alakjában leszáll a százhusz tanítványra. Péter előlép a Tizeneggyel... és szól a tömeghez... Az elnémult, „szíven talált” tömeg azt kérdi: „Mit tegyünk?”... Péter válasza egyenes és egyszerű: tartsatok bűnbánatot, keresztelkedjék meg mindegyitek... Így megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Tehát megtérés – keresztség – személyes elkötelezés Krisztus iránt – a Lélek befogadása.

(L. J. Suenens: Új Pünkösd? ford. Szántó István. Prugg, Eisenstadt, 1976. 98–99. o.)

*

Innen is látszik, hogy a bérálás nem befejezés, hanem kezdet. Így – beavatva, megvilágosodva, új életbe lépve – kezdi az ember igazi keresztény hivatását.

AJ

JOB B KERESZTÉNYNEK KELL LENNEM...

Nem lehet automatikusan kereszténnyé válni. Minden-
kinek megvan a maga útja, az vezetí teljes keresztény kifej-
lődéséhez... Hogy igazán kereszténnyé legyen valaki,
ahhoz teljes tudatossággal el kell fogadnia, hogy Krisztus-
hoz tér, és megnyílik Lelkének. Ezek alól a követelmények
alól nincs kibúvó.

A mai keresztény elsődleges kötelessége az, hogy ön-
magában mutassa be a „megtért” és a „Szentlélekkel el-
telt” ember képét. Ebben áll korunk igazi keresztényének
sajátos küldetése; a világ kellős közepén próbál megfelelni
az evangélium igényének, és próbálja továbbadni hitét.
Hála Istennek, még sok ilyen keresztény van. Ha a „szocio-
lógiai keresztény” láttán aligha sejtik is az emberek, mi az
igazi kereszténység, az ilyenek viszont megsejtetik az ízét
és vonzóerejét. De minden jóákaratuk, minden szerencsés és
nagyon is szükséges kezdeményezésük ellenére ezeknek a
keresztényeknek sugárzása keményen ütközik a környező
világ erős ellenállásával. Világosságuk alig-alig hasítja meg a
sötétséget. Hiányzik belőlük valami, hogy diadalmaskodja-
nak az akadályokon, és magukkal ragadják az oldalukon
élő félkeresztényeket; valami saját energiájukat meghaladó
erőtöbblet, erőpótlék. Ennek forrása a Szentlélek.

A Zsinat... mindannyiunkat felszólít: fedezzük fel újból
a Szentlélek szerepét, fogadjuk be meleg, harmonikus jelen-
létét... Kell, hogy a püspökök, a teológusok, a papok, az
elkötelezett keresztények, ki-ki a maga szintjén és kariz-
májával, testesítse meg „megtért, Szentlélekkel telt” embert,
hogy így taníthassák a többieknek a Mester életének hiteles
üzenetét.

(Új Pünkösöd? 111–112. o.)

*

Vajon rádöbbsentem-e már, hogy nem elég befogadni a
Lelket, hanem működnie is kell bennem, velem együtt. Ezt
kérík majd számon tőlem.

AJ

A HOLNAPI KERESZTÉNYSÉGÉRT

Föl kell tennem magamnak a kérdést: igazán megtértem-e, vagyis megtörtént-e bennem a lelki irányváltás, a meta-noia, amely nem csupán kivont a bűn hatalma alól – ez előfeltétel –, de mindennap megszabadít a magam bölcsességétől, a magam látásától, a magam okosságától, a magam szokásaitól is...

A holnap kereszténye csak akkor nézhet szembe a jövővel, ha mi erős és igazi kereszténységet hagyunk rá, olyant, amely a Lélek hatalmán épül, az ő árnyékában virul, s „jeleket és csodákat” művel annak bizonyosságául, hogy állandóan pünkösöd lendületében élünk.

Olvassuk csak el újból az evangéliumban azt a názáreti jelenetet, ahol Jézus önmagára alkalmazza Izaiás szavait a Lélekről, aki megnyugodott rajta, mielőtt hirdetni kezdte a világnak a jóhírt. Értsük meg újból az Úrnak apostolaihoz intézett parancsát, mielőtt a világ meghódítására küldte volna szét őket: Maradjatok a városban, míg erő nem tölt el benneteket a magasságból (Lk 24, 49). Lapozgassuk végig... az Apostolok Cselekedeteit. Látjuk benne, milyen nyugodt biztonsággal mondja Péter a tömegnek, hogy Joel jövendölése szemük láttára beteljesedett: „Kiárasztom lelkeimet minden emberre... hogy prófétáljanak.” (ApCsel 2, 17–19.)

Ezeknek a sugalmazott szövegeknek világánál... át kell alakítanunk szótárunkat. Ne hívjuk tovább okosságnak a félelmet, bölcsességnek emberi vonakodásunkat attól, ami meghaladja kicsinységünket.

Ha megtesszük ezt, akkor képesek leszünk a kereszténységet érintetlenül áthagyományozni a stafétabotot átvevő holnapi keresztényeknek. (Új Pünkösöd? 112–113.)

*

Kezdetben, ma és a jövőben ugyanaz a Lélek éltet, vezet, indít és tart fenn. Hiszem-e, hogy nagy jelentőségű a bér-málás, még akkor is, ha az ember nélküle is üdvözülhet.

AJ

REMÉNYTELENSÉGBEN IS REMÉNYKEDNI

Az ujjongó örömet már a Zsinat folyamán elhomályosították bennem bizonyos feszültségek vagy félrendszabályok... Megjött a Zsinat utáni idő, és mindenki nagy meglepetésére vígasztalan, pusztító szél tépázta meg Isten Egyházát. Nagypéntek kezdődött...

Mindezeket az okokat... éppen csak felsorolom, csak-hogy egy kis képet adjak arról a vígasztalanságról, amelynek emberileg szólva ki kellett volna oltania a reményt... És mégis tanúságot teszek, hogy az Úr szava: az én igám kedves és az én terhem könnyű (Mt 11, 30) továbbra is ott világított előttem, mint szívárvány... Furcsa paradoxon szenvedésnek és örömnak ez a szövetsége. Jézus nem ígérte övéinek, hogy nem fognak szenvedni, de olyan derűt biztosít nekik, amihez az emberek nem férkőznek, mert forrása öbennc van.

Ha valaki... ennek a minden remény elleni reménynek a titkát kérdi tőlem, nem tudok mást felelni neki: Tudom, kinek hittem! (2 Tim 1, 12) A remény a hitből fakad, mint a virág a szárból...

Hiszek a napfényben, még ha éjszaka vagy köd fedi is a földet... Hiszek a napfényben a tél kellős közepén... Tudom, hogy tavasszal a napsugarak ragyogóbbak, melegebbek. A téli és tavaszi napsütés nem a nap miatt különbözik, hanem miattunk: a föld helyzete következtében jobban befogadja... Teológiai reményem... jelenleg változáson megy át... új fiatalság költözik belé; világossága áthatóbb, melege érezhetőbb. Azért van ez, mert különböző jelekből megértem: a zsinat utáni télidőből lassan tavasz kezdete lesz, és ígéretes újjászületés rajzolódik ki... Ő (a Szentlélek) élteti Egyházát, Ő munkálkodik a világ szívében... (Új Pünkösöd? 181-182. o.)

Optimista, aki így bízik a Szentlélekben. Reális ez az optimizmus, ha a Lélek működésének kedvezek, és elősegítem azt. A bérmlásban ezért kaptam Őt.

AJ

XI. KELEMEN IMÁJA MAHATMA GANDHI VÉLEMÉNYE

Istenem, hiszek tebenned, de tedd még szilárdabbá hitemet; remélek tebenned, de erősítsd reményemet; szeretlek, de segíts foróbban szeretni; bánom vétkeimet, segíts még őszintébben bánni.

Teremtőm vagy, imádlak ezért. Céлом vagy, vágyódom feléd. Jótevőm vagy, hálát adok; hatalmas Védelmezőm vagy, megpihenek közeledben.

Rendezd el létemet bölcsességed szerint, fegyelmezz engem igazságosságoddal, vigasztalj szelíd jóságoddal, oltalmaz engem hatalmaddal.

Neked szentelem gondolataimat, hogy Rád gondoljak; szavaimat, hogy Rólad beszéljek; cselekedeteimet, hogy Hozzád igazítsam azokat; szenvedésemet, hogy kedvedért készségesen vállaljam. Akarom, amit Te akarsz, ahogyan Te akarsz.

Kérlek, világosítsd meg értelmemet, ösztönözd akaratomat, tisztítsd meg testemet, és szenteld meg lelkemet. Jóságos Istenem, segíts, hogy szeresselek, segíts, hogy kemény legyek önmagamhoz, segíts, hogy szolgáljak felebarátomnak.

Add, hogy ne feledkezzem el a halálomról, hogy komolyan vegyem az ítéletet, hogy megmeneküljek az elvettetéstől, és elérhessem az üdvösséget. Amen.

*

Ajánlom, hogy ti, keresztények, úgy éljetek egymás közt, ahogyan Jézus Krisztus szeretné. Ha Mesteretek szellemében jönnétek hozzánk, nem tudnánk ellenállni. Mahatma Gandhi.

(Der siebenfache Gnadenstrom. 172, 165. o.)

*

Hogy Mesterünk szellemében lehessünk jók egymáshoz, és így léphessünk a világ elé: a bérnálás szentségi kegyelmének karizmatikus működésére és nagyon sok imára van szükség.

AJ

SZENT A HÁZASSÁG

A bensőséges házastársi élet- és szeretetközösség a Teremtő műve, a maga törvényhozásával ő szabályozza, és a házassági szövetségekötés, vagyis a személyes és visszavonhatatlan beleegyezés hozza létre. Így egy, az Isten rendelése folytán szilárd intézmény keletkezik – még a társadalom nyilvánossága előtt is – abból az emberi aktusból, amellyel a házastársak egymásnak adják önmagukat, és elfogadják a másikat; ez a szent kötelék pedig – mind a házastársak és a gyermek, mind a társadalom érdekében – már nem függ az emberi döntéstől. Maga Isten a szerzője a házasságnak, melynek javai és céljai vannak, és ezek mindegyikétől igen nagy mértékben függ az emberi faj fennmaradása, az egyes családtagok személyes fejlődése és örök sorsa, továbbá magának a családnak és az egész társadalomnak méltósága, biztonsága, békéje és jóléte.

(II. vatikáni zsinat: *Gaudium et spes*, 48)

*

A házasságok könnyen rosszul sikerülnek, és felbomlnak, ha a házasfelek úgy érzik: ez kizárólag az ő ügyük. „A saját házasságommal azt teszek, amit akarok” – gondolják. S ez a gondolat máris leértékeli a házasságot. A vallásos ember úgy tekinti házasságát, mint Istentől kapott ajándékot. Nem könnyű, nem problémamentes ajándék, de mégis ajándék, amellyel nem bánhatok kényemkedvem szerint, hanem az ajándékozó szándéka szerint.

BE

ÁLDOTT A HÁZASSÁG

Krisztus Urunk bőségesen megáldotta ezt a sokoldalú szeretetet, amely az isteni szeretet forrásából eredt, s Krisztus és egyháza egyesülésének mintájára jött létre. Ahogyan ugyanis egykor a szeretet és a hűség szövetségével sietett Isten a népe elébe, úgy most a házasság szentségén keresztül találkozik az emberiség Megváltója és az egyház Jegyese a keresztény hitvestársakkal. Velük is marad, hogy amiként ő szerette az egyházat, és önmagát adta érte, ugyanúgy szeressék egymást a házastársak is, kölcsönös odaadással és örök hűséggel. Az igazi házastársi szerelem az istenszeretet megnyilatkozása lesz. Krisztus megváltó ereje és az egyház üdvöt szerző tevékenysége irányítja, és gazdagítja, hogy a házastársak valóban eljussanak Istenhez, magasztos atyai és anyai hivatásukban pedig segítséget és erőt kapjanak. Ezért a keresztény házastársakat külön szentség erősíti meg állapotbeli feladataikban és méltóságukban, sőt erre mintegy fel is szenteli őket.

(II. vatikáni zsinat: *Gaudium et spes*, 48.)

Isten nemcsak szentnek tekinti és akarja a házasságot, hanem meg is áldja. Ez az isteni gesztus kifejezi, hogy ő is tudja, milyen nagy feladatot bíz ránk. Isten szükségesnek érzi, hogy különös segítségével kísérje a házastársakat, mert emberfölötti feladatot vesznek magukra. Bárcsak a házastársak is tisztában lennének azzal, hogy házasságuk szép megvalósítása felülmúlja az emberi erőket. Bárcsak állhatatosabban kérnék Isten irányító, bátorító kegyelmét!

BE

A MEGSZENTELT HÁZASSÁG

A házastársak tehát, akiket az apaság és az anyaság méltósága és tiszte ékesít, szorgalmasan teljesítsék a nevelés, különösen a vallásos nevelés feladatát, amely elsősorban rájuk tartozik.

A gyermekek – az új élet a családban – a maguk módján hozzájárulnak a szülők megszentelődéséhez. Hálás szívvel, kegyelettel és bizalommal viszonyozzák szüleik jóságát, és mint hűséges gyermekek, mellettük állanak a viszontagságok idején és az öregkor magányosságában. Az özvegységet, a házastársi hivatás folytatásaképpen erős lélekkel vállalat állapotot, mindenkinek tisztelnie kell. A család jó szívvel juttasson a maga lelki gazdagságából más családoknak is. A keresztény család – éppen mert alapja a szentségi házasság: Krisztus és az egyház szeretetszövetségének képmása és részese – tegye mindenki számára szinte kézzelfoghatóvá az Üdvözítő éltető jelenlétét a világban és az egyház igazi természetét.

(II. vatikáni zsinat: *Gaudium et spes* 48.)

*

A házasság nem magától szent. Szent az Isten tervében és szent a házastársak akaratától, jószándékától, törekvésétől függően. Aki a házasságot nem tartja szent dolognak – annak a maga számára igaza van. S aki a házasságot szent dolognak tartja –, annak is igaza van. Tőlem függ hát, hogy házasságom pusztá életkeret, természetes közösség lesz-e vagy pedig végtelen távlatot nyitó, Istenhez fűző megszentelt közösség.

BE

A HÁZASSÁG SZENT DOLOG I.

Szent Pálnak az efezusiakhoz írt levele nem kisebbet hasonlít össze a házasságot, mint Krisztusnak az egyház iránti szeretetével. Erős szavakkal szól a házasság egységéről: „Így a férj is köteles szeretni feleségét, mint saját testét. Aki feleségét szereti, önmagát szereti. A saját testét senki sem gyűlöli, hanem táplálja, gondozza, akárcsak Krisztus az Egyházat.” (Ef 5, 28–29.) Akárcsak Krisztus az egyházat! Hogy jól megértsük Pált, pirossal alá kellene húzni ebben a fejezetben az „*akárcsak*” szót. Ugyanarról a hasonlatról van itt szó, mint a prófétáknál, akik Jahvének Izraelhez fűződő kapcsolatát a házassághoz hasonlítják; de itt a hasonlat még találóbb Krisztus embersége révén. Azonkívül ez a hasonlat lényeges elmélyítést és gazdagodást kap azáltal, hogy megfordítva használja Pál. Nem azt mondja: Jézus szeretete az egyházhoz olyan, mint a házasság. Nem, ő ezt mondja: a házasság olyan, mint Krisztus egysége egyházával. Ez az adás és elfogadás Krisztus és az emberiség viszonylatában, ez az isteni szeretet: ez az igazi.

(Holland Katekizmus, német kiadás, Nijmegen, 1968. 437.)

*

Ha egyszer Krisztus szeretete a mintája a házastársi szeretetnek, akkor a házaspároknak sokat kell szemlélniük Krisztus életpéldáját. Akkor számukra a Krisztusról való elmélkedés, az evangélium olvasása és hallgatása nemcsak jámborsági gyakorlat, hanem a leglényegesebb segítség házasságuk szép megvalósításához.

BE

A HÁZASSÁG SZENT DOLOG II.

A házasság olyannyira tele van isteni erővel, hogy Krisztus szeretetéhez hasonlítható. És ha még arra is gondolunk, hogy Krisztus szeretete az emberek iránt szintén tükröződés: az Atyaisten és Fia szeretetének tükröződése – „Amint engem szeret az Atya, én is úgy szeretlek titeket” (Jn 15, 9), akkor megértjük, hogy a házasságon belüli adás és elfogadás miért ábrázolja és tükrözteti az Istenben levő szeretetet. A házassági életadás megsejtet valamit az ajándékozás és szeretés isteni módjának felfoghatatlan mélységéből, Istennek kitárulkozásából és egy másik személyben való beteljesedéséből. Azok a fiatal házasok, akik a mézes-hetekben gyakran kiejtik az „isteni” szót, a szó legmélyebb értelmében igazat mondanak.

(Holland Katekizmus, 437.)

*

Aki nem képes önzetlenül szeretni, hogyan ismerhetné meg Istent? Aki nem képes adni és elfogadni, hogyan értethné meg Isten belső titkát és életét? Aki viszont minderre képes, az önkéntelenül is közelebb kerül Istenhez – megértésben és érzületben. Ezért is szent a házasság: az istenismerés tanfolyama lehet.

BE

A HÁZASSÁG MEGALAPÍTÁSA

A Ter 1, 27 szerint a férfi és a nő *együtt* alkotja az embert a maga egészében, együttesen hordozói az Istenhez való hasonlóságnak. Ez nem azt jelenti, hogy Isten kétnemű, hanem arra utalhat, hogy nemcsak az ember alatti természetben való uralom tartozik az istenképiséghez, hanem az egymás birtoklására és szolgálatára irányuló szeretet uralma is, ahogy Isten (Krisztusban) szolgáló szeretettel uralkodik a teremtet világon.

„Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki *hasonló hozzá*” (Ter 2, 18). Ez a kijelentés, valamint az a mód, ahogy a jahvista forrás leírja Éva teremtését és Ádám ujjongó felkiáltását (Ter 2, 23–24), a két nem egyenlőségét és egymásra utaltságát jelzi. „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet, és vonjátok uralmatok alá” (Ter 1, 28). Itt viszont azt látjuk, hogy egyrészt közvetlen munkájukkal, másrészt utódaikon keresztül kell úrrá lenniük a természetben; együttlétük ezt a célt is szolgálja.

(Előd I: Katolikus Dogmatika, Budapest, 1978. 605.)

Az ember teremtéséről szóló bibliai elbeszélés mutatja, hogy Istennek szándéka van a házassággal. Az nem csupán járulékos, másodlagos dolog az ember életében, nem is csak szórakozási lehetőség. Ezért mi sem tekinthetjük a házasságot öncélú vagy szórakoztató dolognak. Komolyan, felelősséggel kell gyakorolnunk a házaseletet, hogy kifejttesse Istentől elgondolt hatását.

BE

AZ ÉNEKEK ÉNEKE

Az ószövetségi Bibliának egyik legősibb és legfeltűnőbb szövege a házasság tekintetében az Énekek éneke, amely magjában a régebbi királyok korából származik. Elfogulatlanul és pompás, erotikus nyelvezettel énekli meg két fiatal szerelmét. Milyen alapon került ez a könyv a Biblia szent könyvei közé? Egyesek úgy vélik, hogy a szent könyvek sorába tartozott már azt megelőzően, hogy mélyebb értelmezést kapott volna, mint a Jahve és Izrael népe közti szeretetkapcsolat leírása. Valószínűleg azért került a szent könyvek közé, mert a szerelmet emberi valóságként írja le, nem pedig a termékenység istenek és istennők (Baal, Asztarte) életében való zavaros részesedésként. Hogy az erotika igazi értelme megnyilvánulhasson, előbb meg kellett szabadulnia tisztulatlan, pogány „szent” jellegétől. Szükséges volt, hogy Isten ajándékának, tehát emberi és földi valóságnak tekintse az ember... És éppen ezáltal nyilvánul meg benne valami isteni vonás.

(Holland Katekizmus, 435)

*

A pogány kultúrákban sokszor bálványozták, istenítették a szexualitást. Ma is sokan bálványozzák, amikor úgy tekintik, és hirdetik, mint az ember egyetlen – vagy legalábbis legfőbb – boldogságát. Ennek a bálványozásnak a viszszaállása akkor lesz nyilvánvalóvá, amikor valaki szexuális életében kudarccal vagy akadállyal találkozik. Akinek a szexuális élete nem sikerül, az a boldogságtól lesz megfosztva. Annak számára már nincs boldogság? – Sajnos sokan így látják az életet, s nem veszik észre, hogy a boldogság sokkal átfogóbb valami, mint a szexualitás.

BE

IMA A NÁSZÉJSZAKÁN

Tóbiás fölkelt az ágyból, és azt mondta Sárának: „Kelj fel, nővérem! Imádkozzunk együtt, és könyörögjünk Urunkhoz, hogy elnyerjük kegyelmét és segítségét.” Az fölkelt, és elkezdtek imádkozni, hogy oltalmat találjanak. Tóbiás kezdte:

„Áldott vagy, atyáink Istene. Áldott a te neved örökkön-örökké. Dicsőítsenek az egek és mind a teremtmények mindörökké.

Te teremtetted Ádámot és hűséges segítőül mellé adtad a feleségét, Évát. Tőlük származik az emberiség. Azt mondtad: nem jó az embernek, ha egyedül van. Alkossunk mellé hozzá hasonló segitőtársat.

Uram, én most nem rendetlen vággyal veszem el nővéremet, hanem tiszta szándékkal. Engedd, hogy irgalmat találjon, és találjak én is, és együtt öregedjünk meg.”

Közösen rámondták: „Úgy legyen, úgy legyen!” (Tób 8, 4–8)

*

Az ószövetségi Szentírás fenti részlete mutatja, hogy mit jelent a megszentelt házasság: belevonni Istent a házasság minden részletébe. Tévedés és sok lelki zavar forrása, ha házasságunk bizonyos mozzanataiból kihagyjuk Istent, mert úgy hisszük: ez tőle idegen. Istentől csak a bűn idegen, de semmi más. Merjünk Isten szemébe nézni, bízó, hálás tekintettel házasságunk örömteli perceiben.

BE

SZEPTEMBER 9.

MI A SZENTSÉG A HÁZASSÁGBAN?

a) Elsősorban az az aktus, amellyel egy férfi és egy nő szakrális keretek között („az Úrban”) elkötelezi magát egymásnak, hogy egy életre egy emberré legyenek. Tehát *maga az életszövetség megkötése* a szakrális jellegű házasságkötés. A Biblia azt mondja, hogy „ketten egy testté lesznek.” Ez a kifejezés nem szükségképpen testi egyesülésre vonatkozik, hiszen a test szó a Bibliában gyakran embert jelent. Ezért olyanok is köthetnek házasságot, akiknek élemedett kora miatt már nem lehet szó testi kapcsolat-ról...

b) A házasságkötés eredménye a házas állapot... Mivel a kötésnek ez az állapot a célja, ezért magát az állapotot is szentségnek mondhatjuk. Annál inkább, mert a házasság jelszerűségét a felbonthatatlan kötelék éppúgy képviseli, mint a családalapítás, hiszen a házastársak egymás iránti szeretete és hűsége Isten és az Egyház egymás iránti szeretetét és hűségét jeleníti meg. A kötelék maga is erőforrás, amely kegyelmet biztosít, hogy a kötelékben állók családi vonatkozásban is istengyermeki életet éljenek.

(Előd I.: Katolikus Dogmatika, 608)

*

A házasságnál tehát nem kell valami külön jelet keresnünk, ami szentté teszi. Milyen egyszerű hinni a házasság szentségében, ha a házastársak élete felmutatja az isteni szeretet visszfényét.

BE

ÉRETT SZERETET

A házasság összehasonlítása Krisztus és az egyház közötti szeretettel csak akkor találó, ha a család magáévá tesz valamit abból a szeretetből, amelyet Krisztus tanított, és indított útjára: az a szeretet, amely van olyan erős, mint az önszeretet, az a szeretet, amelyben – s csak e szóval kerülünk át teljesen az újszövetség légkörébe – a keresztt is helyet kap. Tehát szeretet a családások ellenére; hűség az emberi gyengeség ellenére, amely kiütözik abban, hogy a házastársi harmónia nem tökéletes, hogy az öröm nem teljes, hogy a szeretet nem beteljesült. Hűség és szeretet még ott is, ahol az emberileg már nem látszik értelmesnek, amint Krisztus kereszti is, emberi szemmel nézve, reménytelen dolog volt, s mégis üdvöt és jót hozott. Csak ez a hit teszi a házasságot Krisztus egyháza iránti szeretetének valódi képmásává. Csak ez jelenti azt, hogy „az Úrban kötöttek házasságot”.

(Holland Katekizmus, 438)

*

A házasság több, mint a szerelem. A szerelem inkább játékos valami, a házassághoz ellenben már komolyság is kell. A házasságkötés arról tanúskodik, hogy a felek szerelme, érzése már annyira komoly, megalapozott, hogy iktatni lehet, közüggé válik. – A templomi esküvő, a keresztény házasság arról tanúskodik, hogy a felek szerelme nemcsak komoly, hanem érett is: még az áldozatvállalásra is készek.

BE

ESKÜVŐI KERESZT

Krisztussal a házasság nem két magányos ember kalandja. Krisztus velük van.

Nem ígér azonban csupán könnyed és örömteli emberi boldogságot. Krisztus megkívánja, hogy szeretetük ne önmagukra irányuljon, és inkább adni, mint kapni legyen kész. „Nagyobb boldogság adni, mint kapni” (ApCsel 20, 35). De nemcsak kívánja ezt a felektől; Szentlelkével megadja nekik a lehetőséget is minderre. És közben megígéri, hogy minden kudarc, minden csalódás, minden szenvedés értelmessé válik, ez egy lépést jelent az Isten országában való teljes, emberileg is beteljesedő szeretet-boldogság felé. A kereszt a lakás falán ne dísz tárgy legyen csupán. Azt jelentse, hogy alapjában véve semmi sem reménytelen, amíg az ember megpróbál szeretni.

A kereszt azt is jelenti, hogy a házasság abszolút felbonthatatlansága, még akkor is, ha emberileg reménytelen esetekben értelmetlenségnek tűnik, egészen mély értelmet nyer úgy, mint részesedés Krisztusnak a keresztig kitartó szeretetében.

(Holland Katekizmus, 438)

*

Az esküvői szertartás keretében a házasodók megcsókolják a keresztet. Azt a keresztet, amely a szenvedés eszköze. Nem lökik el maguktól, hanem megcsókolják. Megcsókolják, mert a kereszt a szenvedésnél is erősebb szeretet jele. Megcsókolják, mert a kereszt Krisztust hordozza. – Tudniuk kell a házastársaknak, hogy későbbi életükben is a kereszt Krisztust hordozza.

BE

EGYÜTT KRISZTUSSAL

Jézus jelenléte a hívők házasságában nem azt jelenti, hogy ott semmiféle ellentétes természet, partner-választási hiba, baj a gyerekekkel, idegesség, unalom, betegség, sőt szükségszerű és tartós válás nem fordulhat elő. Azt jelenti viszont, hogy a hívők számára mindig ott van a Harmadik is: Krisztus, aki erőt és vigaszt ad, reményt nyújt, és emlékezetbe idézi, hogy jobb adni, mint kapni. Aki a jó napokban átítatja magát ezzel a lelkülettel, az a rossz napokban ráhagyatkozhat a reményre.

Hogy a keresztnek helye van a keresztény házasságokban, nem értendő úgy, hogy az ember szolgáltatassa ki magát küzdelem nélkül a szenvedésnek és a kudarcnak. Nem, törekedjünk minden erőnkkel felépíteni egy boldog családot és óvni azt. Annait jelent csupán, hogy még a házasságot érő kudarc is hordozhat mélyebb értelmet, akárcsak Krisztus keresztje.

Ezzel a távlattal és ezzel a követelménnyel Krisztus a házasságot a történelem folyamán észrevehetően fölemelte. Évszázadokon át tartó folyamatban mentette meg az emberi szerelmet. Megtanította a férfit és a nőt arra, hogy egymás sajátosságait kölcsönösen tiszteljék.

(Holland Katekizmus, 439)

*

Ma sokan lehetetlennek tartják a házassági hűséget és a sűrű tartó kitartást egymás mellett. Pedig a kereszténység bebizonyította, hogy mindez lehetséges. És azzal a ténnyel, hogy megvalósította a hűséges házasságot, megmutatta, hogy Krisztus szelleme, a vallás ereje képes az embert erre a magaslatra fölsegíteni.

BE

JÉZUS ÁLLÁSFOGLALÁSA

Megállapíthatjuk, hogy a szinoptikus evangéliumok tanúsága szerint Jézus igehirdetésében a házasságra vonatkozóan az új abban áll, hogy ő Izrael történelmi jogszabályaival, amint az a Pentateuchusban szerepel, szembeállította Isten teremtoi szándékát, s ezáltal írástudóival szemben egészen új tételhez jutott. Ahelyett, hogy belebonyolódott volna a törvénymagyarázás aprólékosságaiba, s ilyen vagy olyan álláspontot foglalt volna el egyes esetek megítélésében, a törvény és törvénymagyarázat mögé nyúlt, vissza a kezdetekhez, oda, hogy Isten szándéka szerint mi az ember helyzete, ill. milyennek kell lennie. Mint oly gyakran, itt is szembeállítja az ősivel az eredetit, és ezzel Izrael különleges szabályaival, melyek történelmileg tapadtak hozzá, s melyekkel elkülönítette magát Izrael a többi néptől, szembeállítja Isten rendelkezését, melyet Ádámnak, vagyis az embernek adott. . . Jézus megváltja az embert a jogmagyarázat kétértelműségeitől, de egyben rábizonyítja bűnösségét, mert a történelmi eredetű törvény és annak magyarázata egyszersmind úgy is felfogható, mint Isten akaratának teljességétől való menekülés – mint az a bokor, amely mögött Ádám elbújik Isten tekintete elől. Isten hívása: „Ádám, hol vagy?” mégis eléri őt Jézus szavaiban. (J. Ratzinger: *Zur Theologie der Ehe*; *Theologisches Jahrbuch*, 1971. Leipzig, 286)

*

A házasságjog a történelem folyamán mindenütt hatalmasra duzzadt, s a jogi szabályok mögött bizony nehéz észrevenni a lényegét. Aki megérti, és magáévá teszi Jézus tanítását a házasságról, az a bonyolultságok ellenére is egyszerű, tiszta képet kap.

BE

JOGI SZERZŐDÉS

Újkori keletű hittudományos vélemény, amelyet több hivatalos, de nem tévedhetetlen szentszéki megnyilatkozás is magáévá tett, hogy a házasságkötés voltaképpen szerződés-kötés, és a megkeresztelték között az ilyen „házassági szerződés” (*contractus matrimonialis*) megkötése által jön létre a szentség. A jozefinizmus korában ugyanis több egyházjogász azt kezdte tanítani, hogy a házassági szerződés megkötése kizárólag világi törvény által szabályozott közjogi ténykedés, amely akkor válik szentséggé, ha hozzájárul az egyház áldása. Ezzel a nézettel szemben született meg tételünk, amely *a keresztényeknek az Egyház által megállapított feltételek mellett kötött házassági szerződését magát mondja szentségnek*. A szentségi jelleg nem külön ráadás, nem az egyházi áldás eredménye, hanem maga az életszövetség válik szentséggé...

Az Egyház a trienti zsinat előtt a keresztényeknek négysemmi kötéssel kötött (kandesztin) házasságát is érvényesnek és szentségnek ismerte el; és nem elvi, hanem gyakorlati, egyházfegyelmi okok indították a trienti zsinatot arra, hogy a házasság érvényességéhez más feltételek állapítson meg, és azok alapján továbbra már ne ismerje el a kandesztin házasságokat.

(Előd I.: Katolikus Dogmatika, 608)

*

Habár Jézus a házasságot kivezette a jog útvesztőiből, nem akarta magából a jogrendből kivezetni. Az emberi társas kapcsolatok jogi szabályozást igényelnek. Sok veszedelmes házastárs fel sem teszi magában a kérdést, – pedig milyen fontos és hasznos volna! – hogy vajon jogosan viselkedik úgy, amint teszi.

BE

JOGI MEGERŐSÍTÉS

Nemi téren az ember csak akkor veszi valóban magára a felelősséget, ha tartósan magára veszi. Ilyen kötelék és tartós felelősségvállalás nélkül az önátadás könnyen hazugsággá vagy kiszolgáltatottsággá válik. Éppen ezért nem valami idejétmúlt erkölctani ócskaság, hanem a dolgok természetéből adódó következtetés azt állítani, hogy a nemi önátadás, ha teljes tartalmát akarja elérni, feltételezi a házassági szándékot... A keresztény ember hite következtében a legutolsó lenne, ha a házasságot két ember magánügyének akarnák kijelenteni. Éppen mivel a keresztény embernek saját és néha a korszellemmel ellentétes véleménye van a szerelemről és a házasságról, s mivel súlyt helyez arra, hogy ezt ki is nyilvánítsa, a nyilvános házasságkötést és házasságának a társadalom, valamint az egyház általi jogi elismerését egyenesen ki kellene találnia, ha ilyen nem léteznék.

(J. Feiner-L. Vischer: Neues Glaubensbuch, Herder, 1973. 504.)

*

A házasság, nemiség, gyermekvállalás nagyon gazdag és összetett valóságok. Éppen ezért megvan a veszély, hogy csak egyik vagy másik oldalára figyelünk. A jog merevsége megóv minket attól, hogy túlságosan egyénien lássuk a házasságot. A nyilvános – állami és egyházi – házasságkötés kissé a társadalom, a közösség ellenőrzése alá helyezi saját szubjektív és változékony élményeinket.

BE

KÖZÖSSÉGI ÜGY

Egy nyilvánosan elhangzott igen-t az ember nem olyan könnyen von vissza, mint egy négyszemközt kimondottat. Ezen túlmenően a keresztény ember saját házasságát és családalapítási szándékát a hívők közösségében is jelentős dolognak tekintti. Ha igaz az, hogy a keresztény cselekvésmód abban áll, hogy embertársainkkal úgy bánunk, mint Isten bánt az emberekkel, akkor ennek a cselekvésmódnak legelső és legfelső esete a házasság. Így mondhatnánk: a keresztény házasság feladata az, hogy a házastársak egymás számára és az egész család számára Isten testet öltött szeretete legyenek. A házastársak ezzel kicsiben nem mást tesznek, mint amit az egyház nagy, világméretű formában tesz: mindketten azt hirdetik, hogy Isten a világot felkarolta és szereti, és mindketten megkísérlik ezt cselekedeteikben, világossá tenni és üdvöztető valósággá érlelni.

(J. Feiner-L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 504-5.)

*

A széthulló házasságok hajótöröttjei közül talán senki sem gondolt arra, hogy házassága közügy. S ez lelkiismeretvizsgálati pontul szolgálhat a jövőre: vajon nem tekintek mindent az életemben saját magánügyemnek? Érzéseimet, vágyaimat, sikereimet, kudarcaimat, egészségemet, lelkem üdvét – mindig csak a magam szempontjából értékelem? Ez nagy baj volna!

BE

CSALÁD A MAI VILÁGBAN

Korunk termelési struktúrája, társadalmi szokása sok szempontból veszélyeztetik a hagyományos családi egységet. Korigény, hogy az asszony, a feleség is munkát vállaljon, függetlenül férjétől. Következőleg a feleség, illetve az édesanya ideje jelentős részét a családtól, férjétől, gyermekeitől távol tölti. Nem szorul bizonyításra, hogy ez a tény nem szolgálja a család stabilitását, és nem táplálja a család légkörének melegét. Nyilvánvaló az is, hogy az egykori patriarkális családnak, mint termelési egységnek korunkban bekövetkezett illetve folyamatban levő felbomlása, megrendítette az emberekben a hagyományos házasság-szemléletet is. A házasság ennek következtében elvesztette korábban jellemző szilárdságát. Persze nyert is, és nem is keveset. Míg egykor az összetartó erők gyakran gazdasági és társadalmi megfontolásokban gyökereztek, éppen a termelés kívánta meg a házasság fenntartását vagy akár létrejöttét, ma elsörendűen két ember egymás iránt érzett vonzalma dönti el, vagy határozza meg a házasság kapcsolatát. Tehát éppen a személyes elem nyert nagyobb hangsúlyt. (Goják J., Cserhádi J.–Fábián Á.: A II. vatikáni zsinat tanítása, Bp. 1975. 435–6.)

*

Mindenki érzi, hogy ma más a családi élet, mint valaha. Vannak, akik azt következtetik ebből, hogy nem is lehet ma már megkívánni a házassági hűséget, felbonthatatlanságot. Az igazán hívő ember mást következtet ebből: ahogy a régebbi, szegényebb házasságok komolyan és lankadatlanul imádkoztak a mindennapi kenyérért, úgy kell ma imádkoznunk a mindennapi hűségért.

BE

SZEMÉLYES ÖSSZEFORROTTSÁG

Nem jelentéktelen hangsúlyeltolódásnak kell minősíteni, hogy a házasság értelmezésének középpontjába a szerelem, a tudatosan vállalt odaadás került. A szó nem csupán a házasfelek szerelmi egyesülését jelenti, hanem sokkal többet annál: az egész élet odaadását a másik szolgálatára, szeretetből, feltételek és visszavonás nélkül. Az egész személyiséget átfogó ajándékozó készség tettekben, elsődően a házassági aktusban kíván megvalósulni. Ezzel növekszik a hűség, gyarapodik maga a szeretet is. Átala tehát mindketten gazdagítják egymást.

Ezt a természetes házas szeretetet emelte fel az Úr Isten és tette láthatatlan kegyelmeinek hordozójává. Ez annyit jelent, hogy egymást iránti szeretetük, annak különböző megélési formája természetfeletti, azaz üdvösséget termő szeretetté válik. Átaluk nemcsak természetes szeretetük és odaadásuk növekszik, hanem gyarapszik istenszeretetük, Istennek szóló odaadásuk is.

(Góják J.: i. m. 436)

A mai ember büszke személyes szabadságára. Éppen ezért egyesek nem akarják magukat lekötni semmi mellé, még egy család mellé sem. Észre kell venniük, hogy a lekötöttség csak akkor lekötöttség, ha valaki kényszerből csinálja. De mihielyt valaki vállalja a lekötöttséget egy család, egy hivatás stb. mellé, ez a lekötöttség az ő szabad döntésének legnagyobb tette és bizonyítéka.

BE

A SZEXUÁLIS ÉLET

Amikor Szent Pál házastársi szeretetre buzdít, az *agapé* kifejezést használja, mert csak a lelki, szellemi természetű szeretet képes biztosítani azt az áldozatot, önátadást és hűséget, amelyet annyit emleget (pl. az I Kor 13-ban) az Apostol. Ugyanakkor arról is ír az efezusiaknak, hogy ketten egy testté lesznek, tehát nem zárja ki az *erósz*t, a testi szerelmet, amelynek emberteremtő ereje van. A régiék „*remedium concupiscentiae*”-nek, az érzékiség tövényes keretek közt való kiélési lehetőségének és egyben a törvényesen ki nem élt érzékiség esetleges káros hatásaitól mentesítő orvosságnak mondták a házasságot. Ma inkább az érzékiség megszenteléséről beszélünk, arra utalva, hogy az állatitól különbözővé, igazán emberivé csak a bensőséges és áldozatos szeretettől, az agapétól átjárt erősz lehet, amit viszont csak az élő hit és a kegyelem képes biztosítani. Az erősznek önzésre és szenvedélyességre haló természetét a természetfölöttitől átjárt agapé megfékezi és megneemesíti.

Magát az erősz, a testi szerelmet, a régebbi szemléletmód hajlandó volt leértékelni, mintha annak egyedüli célja a gyermeknemzés, az emberi nem fennmaradásának szolgálata volna... A mai hittudomány rámutat, hogy a bibliai teremtetéstörténetben az isteni rendelkezés előbb rendeli el egymás támogatását és csak azután a gyermekáldást.

(Előd I.: Katolikus Dogmatika, 610–11)

*

Nemcsak a szexualitás gyakorlásában, hanem a megítélésében is nagy változatosság található. Fontos, hogy tisztán lássunk e kérdésben, s mind a szexualitás bálványozásától, mind elutasításától tartózkodjunk. A szexualitás nem egyenlő a szemérmetlenséggel, mint sok hívő gondolja. A szexualitás Isten ajándéka, mellyel helyesen és helytelenül lehet élni.

BE

A SZEKUALITÁS ERKÖLCSI MEGÍTÉLÉSE

A szemérmesség nem fiziológiai, hanem közösségi erény. Másképp kifejezve: a szexualitás erkölcsössége abban áll, hogy emberi módon érvényesül, nem pedig abban, hogy természetes módon. Az emberi mód pedig döntően azon alapul, hogy a szexualitást nem az egyéni ösztönök privát kiélési lehetőségének tekintjük, hanem mint az ember kísérletét, hogy önmaga fölé emelkedjék, és önmagából ki lépjen. Mivel a szexualitás az embert az embertársakkal való közösség felé irányítja, éppen azáltal lesz erkölcsössé, ha az emberi érintkezés ésszerű rendjébe illeszkedik. Nem azzal lesz erkölcsileg értékes a nemiség beteljesítése, ha „a természetnek megfelelően” történik, hanem azzal, ha az embertárs, az emberi közösség és emberi jövő iránti felelősségnek megfelel. . .

A szexualitás értékelésében általában azt kell mondanunk, hogy benne tükröződik és koncentrálódik az emberi lét alapszituációja, dilemmája: jelentheti a legteljesebb megszabadulását az embernek önző énjétől a többiek irányában, jelentheti az önmagába zárt éntől a másik személy felé forduló megváltó lehetőséget, és az ember igazi önmegvalósításának lehetőségét; de lehetőséget nyújthat az embernek szélsőséges tönkretételére, az önző énből való belemerevedésre, a totális önzésre és elidegenedésre.

(J. Ratzinger: *Zur Theologie der Ehe*; *Theologisches Jahrbuch*, 1971. Leipzig 299–300)

*

Ostoba jelszó a sokak által hangoztatott mondás: „az embernek joga van nemi életet élni.” Ez azt akarja jelenteni, hogy a szexualitás magánügy, ki-ki úgy szórakozik, ahogy tud. Pedig aki így nézi a szexualitást, az leértékeli azt, játékszerré teszi, és megfosztja igazi tartalmától. Törekedjünk a tartalmas szexualitásra!

BE

A SZEKUALITÁS TEOLÓGIÁJA

A keresztyén házasság teljességéhez hozzátartozik az erősz (testi szerelem), a házasság nem állhat csupán agapéból (szeretetből). Az embernek nem felel az meg, ha csupán adakozni akar, mint teremtménynek saját gazdagságából és szegénységéből kifolyólag hagynia kell, hogy megajándékozzák, hogy a másik személynek – Isten teremtoi jóságából fakadó – gazdagságában és szépségében részesüljön. A szenvedés órái, a kölcsönös kielégítetlenség órái az embert Istenhez fordítják, de nem kevésbé ezt teszi a beteljesedés órái, amelyekben a szeretet által történő megajándékozottság kivirágzik, és nyilvánvaló tapasztalat tárgya lesz, hogy mit jelent ez: kegyelem. A testi szerelem beteljesedésében kell az érintettek számára nyilvánvalóvá lennie, hogy többet nyújtanak, mint amennyit tartalmaznak, s adni képesek; hogy ők egymás számára ajándékok; hogy a saját megajándékozottságuk egyben ajándék a másik számára.

(J. Ratzinger: Zur Theologie der Ehe, 301)

*

Az igazán beteljesült szerelmi aktusban a felek átérzik, hogy egy önmaguknál nagyobb történik velük, hogy egy „óceán” hulláma kapta őket hátára, s nekik csak engedniük kell, hogy a hullám sodorja őket a boldogság felé. Kár lenne, ha ezt az „óceánt” csak a biológiai lét sík távának néznénk. A biológia köntöscében egy sokkal nagyobb valóság: az Örök Szeretet hullámverése éri el az embert. S ennek a Szeretetnek beteljesedésére hív minket Isten az ő országába.

BE

MEGTANULNI A HELYES SZEKUALITÁST

Mi van akkor, ha az emberek szexuális viselkedésükben nem valósítják meg a szeretetet és felelősséget, hanem egyszerűen átadják magukat feltörő vágyaiknak? Nem kell szégyellnünk kimondani kereken, hogy az ilyen megoldás alatta marad az ember számára lehetséges és megkívánt nívónak... Egy – a kötelezettségektől húzódozó szexuális magatartás mindig valami tökéletlenséget tartalmaz. Mégsem szabad sem az egyes hibázásokat dramatizálni, sem túl magabiztosan ítéleteket mondani. Túlságosan sokféle ok szerepel manapság, hogysem lehetséges volna a kívülállónak világos különbséget tennie bűn és büntelenség között. Talán fejlődőkori zavarok, érlelődési folyamatok játszanak szerepet a hibákban. Vagy olyan magatartásokról van szó, melyeket a környezeti ártalom váltott ki. Esetleg – mindkét részről – túlterheltségből fakadó stressz vált ki hibás reakciót. Vagy a hibázó ember valami kétségbeesett kiutat keres az érzelmi életnek a modern technikai világban való elsivárosodásából. Esetleg mindez egyszerűen csak átmeneti viselkedés, útkeresés, tapogatózása a még éretlen szexualitásnak. Ha a komoly orvosi és pszichológiai kutatás – túl a képes újságok olcsó történetkein – lehetségesnek tartja ma e botladozásokat, az egyházban is elfogulatlanul tudomásul kell vennünk mindezeket, s nem szabad aszerint ítélni, hogy ami tilos, az nem is létezhet.

(J. Feiner–L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 505–6)

*

Nem hihetjük azt, hogy a szexualitás annyira természetes, hogy mindenki magától helyesen él vele. Meg kell tanítani és tanulni ezt. De a tanítás nem egyenlő a felvilágosítással! Aki tisztán lát, még nem biztos, hogy úgy is cselekszik. Nevelni kell a szexualitásra!

BE

A GYERMEKÁLDÁS

A házasságnak és a hitvesi szerelemnek a természet szerint az a rendeltetése, hogy utódoknak adjon életet, és felnevelje őket. Kétségtől a gyermek a házasság legszebb ajándéka, és éppen a szülők számára lesz a legnagyobb kincs... A házastársi szerelem helyes gyakorlása és ennek megfelelő egész családi élet – a házasság egyéb céljainak hátterbe szorítása nélkül – arra irányul, hogy a házastársak bátran képesek legyenek együttműködni a Teremtő és a Megváltó szeretetével, aki általuk gyarapítja és gazdagítja a maga családját.

A házastársak sajátos küldetését az emberi élet továbbadásában és felnevelésében kell látnunk. Gondolják meg tehát a házastársak, hogy feladatuk teljesítésével a teremtő Isten szeretetének munkatársai és mintegy tolmácsolói. Tisztüket tehát emberi és keresztény felelősséggel töltsék be.

(II. vatikáni zsinat: *Gaudium et spes*, 50)

*

Nagy és döntő kérdés, hogy minek látjuk a gyerekeket. Ha tehernek nézik őket a szülők, ha életük szórakoztatónak tartják, ha saját életük biztosítékainak akarják, ha saját dicsőségükre hoznak világra gyereket –, előbb-utóbb csalódní fognak. Ha azonban átérzik a csodás felelősséget, hogy egy teljesen új emberi személyt indítottak a létbe, hogy nem egészen ők művelték azt, ami lett, hogy egy nagyobb Akaratot szolgáltak akaratlanul is –, akkor nemcsak természetes ragaszkodással csüggnék gyermekükön, hanem tisztelettel is tudnak megállni a gyermek titka előtt.

BE

GYERMEKVÁLLALÁS

Istennel szemben tanulékony tisztelettel, közös tervezéssel és igyekezettel alakítsák ki (a szülők) magukban a helyes erkölcsi ítéletet. Ennek érdekében fontolják meg, mi válik a maguk és gyermekeik javára: azokéra is, akik már megszülettek, és azokéra is, akik előreláthatólag még születni fognak; mérlegeljék továbbá a korviszonyokból és saját társadalmi helyzetükből adódó anyagi és szellemi létfeltételeket, végül pedig vegyék figyelembe, mit kíván a közös családjukban, hazájukban, sőt az egyházban is. Minderről végső fokon maguknak a házastársaknak kell dönteniük Isten színe előtt. A keresztény házastársak tartsák szem előtt, hogy nem cselekedhetnek önkényesen. Az isteni törvény szerint tájékozódó lelkiismeretükhöz kell igazodniuk, készségesen hallgatva az egyház tanítóhivatalára, amely az isteni törvényt az evangélium fényénél hitelesen értelmezi.

(II. vatikáni zsinat: Gaudium et spes, 50)

*

Nagyon félő, hogy ha valaki a divatot követve választja meg gyermekei számát, akkor a divatot követve fogja nevelni is őket. Vagyis sem önmaga, sem gyermekei nem fognak igazi egyéniségekké válni.

BE

SZÜLETÉSSZABÁLYOZÁS

Mi legyen akkor, ha a szülők lelkiismeretesen már nem vállalhatnak több gyereket? Hagyjanak fel a házassélettől? Ilyent a (zsinati) konstitúció nem kíván. Különösen azért nem, mivel maguk az atyák is tudják, hogy a házassélet kizárása miatt igen könnyen meginog a házasság szilárdsága, válságba kerülhet a hűség, megbomlik a felek közötti harmónia. Mi tehát a teendő? A konstitúció elutasítja a „tiszteességtelen megoldásokat”, bár nem nevezi meg azokat. Az abortuszt kemény szavakkal ítéli el. A helyes eljárásról csak annyit mond, hogy annak kiválasztásánál „tárgyi ismérveknek kell döntenüök”. Ezek „a személynek és aktusainak természetén alapulnak, s amelyek mind a kölcsönös odaadásnak, mind pedig az emberi életfakasztásnak csorbitatlan értelmét megőrzik az igazi szerelem légkörében” (51. pont)...

Azóta a kérdés vonatkozásában más vatikáni megnyilatkozás is napvilágot látott már. Egy, a *lelkiismeret* számára eligazítást nyújtó válasz, amit a Papi Kongregáció intézett a washingtoni egyházmegyéhez. Eszerint abban az esetben, hogyha a házasság egységének, harmóniájának biztosítása szükségessé teszi a házassélettől, noha gyermeket már nem vállalhatnak, a felek akkor sem bűnősek, hogyha tudatosan kizárják a fogamzás lehetőségét.

(Goják J.; Cserháti J.–Fábián Á.: A II. vatikáni zsinat tanítása, 437)

*

A zsinat is kimondta: maga a házasság irányul a gyermekekre, nem kell minden egyes nemi aktusnak arra irányulnia. A cél tehát nem az, hogy egyszerűen sok gyereket hozunk világra, hanem hogy a család légköre a gyermekek számára előnyös, szeretetteljes és üdvös legyen.

BE

A GYERMEKVÁLLALÁS TEOLÓGIÁJA

A házastársak egymás iránti igen-je lényege szerint nemcsak kettőjük egymás iránti önátadását tartalmazza, hanem kettőjük közös önátadását valami további felé. Más szóval: a testi szerelem kettős értelemben is halál-misztérium: az önző én kiszolgáltatása a másik személynek, és az én és te közös kiszolgáltatása az utódok felé. Az erősz, mint termékeny kiszolgáltatás, az emberiséget mindig új jövő felé vezeti, a jövő nemzedékek felé, s ezzel kifejezi azt a készséget, hogy a házaspár önmagukat múlttá teszik, s a jövőendő nemzedék érdekében háttérbe húzódnak. Ahol a házaspár csak önmagukat hajlandók látni, ez tulajdonképpen annyit jelent, hogy saját idejüket önhatalmulag a végső időnek tekintik, megkísérik a jelen örökkévalóvá tételét, és így pontosan azáltal, hogy ki akarják kerülni a halál-misztériumot, jövőjüket kiszolgáltatják a halálnak. (J. Ratzinger: Zur Theologie der Ehe, Theologisches Jahrbuch, 1971. 306)

*

Isten úgy gondolta el az embert, hogy mindaddig úton legyen, amíg végső céljába el nem ér. Ez az út nemcsak a korban való előrehaladást jelenti, hanem az ember személyi érlelődését is. Ezért fontos, hogy mindig nyitottak legyünk továbblépni. Aki leragad akár a legszebb életszakasznál is, eleve megfojtásra ítéli éppen azt az értéket, amit menteni akar. A gyermekvállalás a maga sok kockázatával alapvető nyitottságot árul el a jövő, a fejlődés irányában.

BE

A HÁZASSÁG KÖVETKEZMÉNYEI

Világos, hogy a keresztény házasságnak helyesen megértett szentségi jellegéből szükségszerűen következik egysége és felbonthatatlansága. Mint Isten hűségének az emberekkel kötött szövetségben megnyilvánuló emberi párja, a keresztény házasság kifejezi az isteni Igen végérvényességét és visszavonhatatlanságát egy emberi Igen végérvényességében és visszavonhatatlanságában. Csak ez a forma felel meg valóban a hitnek, és ezért ez a valóban keresztény szerelem megvalósítása. A visszavonhatatlan döntések lehetősége, melyre a hit képesít minket, annak az emberképnek az alapvonásaihoz tartozik, amelyet a hit tartalmaz.

Persze rögtön és határozottan emlékeztetnünk kell arra, hogy tisztán természetjogi alapon nem vezethető le a házasság egysége és felbonthatatlansága. A házasság természetéhez tartozik az, hogy történelmi jellegű legyen, és természetes vonásai csak történelmi kibontakozásban jelennek meg; a hitben kapott rendelkezés is történelmileg lépett föl.

(J. Ratzinger: Zur Theologie der Ehe, Theologisches Jahrbuch, 1971. 306)

*

A keresztény házasság magas eszménynek látszik, s valóban az is. Aki alacsonyabb eszményt akar megvalósítani, megteheti, ám akkor alacsonyabb értékeket fog produkálni házassága és egész élete. Aki vállalkozik a valóban keresztény házasságra, annak egészen más értékek jelennek meg életében.

BE

A HÁZASSÁG EGYSÉGE

” *A keresztény házasság lényegéből kifolyólag egy.* Azt jelenti ez, hogy egy férfiúnak egyszerre csak egy felesége, egy nőnek egyszerre csak egy férje lehet. . .

Tételünk csak a szimultán poligámiát tiltja, de nem a szukcesszív poligámiát. Ha tehát a felek egyike meghal, az életben maradt félnek szabadságában áll új házasságot kötni.

Tételünk nem igazolható *természetjogi alapon.* Az etnológiai kutatások majdnem biztosnak mondják ugyan, hogy az emberiség legrégebb nyomai monogámiára utalnak, de ez nem döntő érv.

Kifejezett parancsszerű bizonyítékot az ószövetségi, sőt az újszövetségi Bibliában sem találunk. *Implicité azonban benne van a Bibliában.* . . Legfőbb érvünk az Ef 5 hasonlata. Krisztusnak ugyanis csak egyetlen igazi Egyháza van, az Egyháznak pedig egyetlen Krisztusa. – A monogámiát vallja a szenthagyomány a legrégebb idők óta. . . Az önátadó szeretet teljessége csakis monogámiában érvényesülhet. A házassági hűtlenségnek és a házasságon kívüli nemi kapcsolatoknak többszemélyűsége vagy a lelki vagy a testi szerelem, vagy mindkettő gyengeségének, tehát nem egészséges alkatnak (tünete).

(Előd I.: Katolikus Dogmatika, 613–4)

*

Lehet ugyan azt mondani, hogy nehéz a monogám házasság, de tisztán természetes ésszel is be kell ismerni: nincs jobb megoldás. Hiszen az emberek kipróbáltak már minden más utat, de egyik sem felel meg annyira a természetnek, mint a monogámia. Ha nehéz a monogám házasság, ez azt jelenti, hogy – mint életünk egyéb területei – ez is megváltásra szorul. Ezért kötjük házasságunkat a Megváltó előtt.

BE

FELBONTHATATLANSÁG

Az érvényesen megkötött házasság (*matrimonium ratum*) belsőleg felbonthatatlan, tehát *maguk a házasfelek sohasem bonthatják fel*...

A *Szentírás* világosan tanítja a belső felbonthatatlanságot: a) Jézus kijelentette: „Aki elbocsátja feleségét és mást vesz el, házasságot tör, és az is házasságot tör, aki férjétől elbocsátott asszonyt vesz el” (Lk 16, 18. vö. Mk 10, 9–12). Mikor ezzel szemben a farizeusok a mózesi válólevélre hivatkoztak, Jézus azt felelte, hogy kezdetben, nem így volt, azért amit Isten összekötött, ember ne válassa szét (Mk 10, 1–9). – b) Szent Pál apostol szintén a felbonthatatlanságot vallja: „házasoknak meg nem én parancsolom, hanem az Úr: a feleség ne hagyja el férjét. Ha mégis elhagyná, maradjon férj nélkül, vagy béküljön ki férjével. A férfi se bocsássa el feleségét” (1 Kor 7, 10–11).

A *szenzhagyomány* álláspontja kezdettől fogva határozott és egyöntetű. Nemegyszer élesen szembehelyezkedik a pogány szokásokkal...

Tételünk *értelmi megokolása* a személyi önátadás lényegére hivatkozik, továbbá a kölcsönös támogatás veszélyeztettségére (legtöbbször olyankor hagyja el az egyik a másikat, amikor az leginkább rászorul a támogatásra.) Hivatkozik továbbá a gyermekek érdekére.

(Előd I.: Katolikus Dogmatika, 159)

*

Ez a tétel sok vitára ad alkalmat az életben. S a vitákban mindig több szempont is előkerül, ami azt mutatja, hogy a dolgoknak több oldala is van. Aki túlságosan helyesli a válást, gondoljon arra, hogy milyen rossz dolog elhagyott férjnek vagy feleségnek lenni.

BE

MAGASABB ÉLETSTÍLUS

A hívő keresztény élete – bármilyen kategóriához tartozék is az egyházban – sohasem volt könnyű. Krisztus hősies hűséget kíván követőitől. De nem kíván lehetetlent. Azt kéri tőlünk, amit a kegyelem segítségével valóban megtehetünk. De ezért a kegyelemért imádkoznunk kell, élnünk kell az egyház szentségeivel. Az őszintén megélt hit, remény és szeretet nélkül – Krisztus segítsége nélkül – valóban lehetetlen az evangéliumi eszmény megközelítése. A kegyelmi életnek pedig természetes feltételei vannak: ... az önuralom, a szexualitás ellenőrzése és analizálása, a szeretet érlelődése.

Egy orosz közmondás azt tartja: „Mielőtt háborúba indulnál, imádkozz egyszer; mielőtt hajóra szállnál, imádkozz kétszer; mielőtt házasságot kötnél, imádkozz háromszor.” A házasság valóban a legkockázatosabb kaland; – a legnehezebb szerzet, ahogy Pázmány mondta. A fiatal férfinak és nőnek a társadalmi szellemi-pszichológiai felkészülésen túl lelkileg is fel kell készülnie, ha Krisztus törvénye szerint akarja megélni majd az életre szóló, kizárólagos szövetséget.

(Szabó F.: A szeretet hullámhosszán, Róma, 1977.
157–8)

*

A házasság nem választható el életünk egészétől. Ha az életen általánosságban érződik a keresztény vonás, akkor a házasság keresztény stílusa sem lesz megvalósíthatatlan.

BE

OKTÓBER 1.

JÉZUS ÉL BENNEM

Krisztus az egyedüli Úr és Pap az Egyházában, aki az adományokat osztja, és nem rendelt senkit, aki mellőzhetővé tenné Őt, mert csak rövid időre távozott. Egykor Áron foglalta el Krisztus helyét, és külön papsága volt. Krisztus papjainak azonban nincs más papságuk az Ővén kívül. Ők csak az Ő árnyékai és közegei, az Ő külső megjelenései, és amit tesznek, azt Ő műveli. Ha kereszttelnek, Ő kereszttel, ha áldanak, Ő áld. Benne van Egyházának minden ténykedésében, és egyik sem jobban az Ő ténykedése, mint a másik, mert mind az Ővé. Így vagyunk az evangéliumi időkben mindenkoron közel a kereszttéhez.

(Salacz: Newman-breviárium. SZIT Bp. 1958. 335. 1.)

*

A papság szentsége az egész egyház ügye. A világi hívek számára is tanulságos belepillantani a papok belső világába, titkaikba, imaéletük mélyébe. Ráismerhetnek ott egy magukhoz hasonló, vergődő testvérré, akinek akár a kisujjában lehet a hittudomány minden bizonyítása, mégis meg kell küzdenie a maga egyéni eleven hitéért. Akit éppúgy, mint őket, gondok nyomasztanak, meghozzá egy nagy közösség minden ügye-baja. Akinek ugyanúgy, mint nekik, naponta le kell győznie rossz természetét, és fáradságosan ki kell művelnie magát, hogy megfelelhessen eszményének és rendeltetésének. A pap olyan ember, akit – ha nem is mindig tudatosan – állandó feszültségben tart a feladat nagyságának, magasztosságának és a maga elégtelenségének, méltatlanságának átérzése. Ezt is csak az élő hit oldja fel benne: Jézus cselekszik általam.

BZ

A CSODÁK ESZKÖZE

...Vetélkedés keletkezett a sivatagban vándorló zsidók között: kinek van joga ellátni az áldozatbemutató pap tisztét? A kérdés eldöntésére Mózes Isten parancsára a tizenkét törzs fejedelmeivel tizenkét száraz faágat helyeztet el a frigyszekrény elé. „Választottam az, akinek a vesszeje ki-
virágzik” – mondja az Úr. És lám, másnap reggelre a Lévi törzsbeli Áron vesszeje hajt virágot. A vessző egy mandulafa ága volt. ... Ott feküdt szárazon, halottan a frigyszekrény előtt. De Valaki rálehelt, és megtörtént a csoda: virágba borult a száraz ág. Így lett Áron az Isten papjává. ...

A mandulafa csodája: a papi hivatás csodája. Nem vagyunk mi papok különbek másoknál. De ránk lehelt Krisztus, az Úr. Ránk bízta száraz ágon csodálatosan nyíló virágként szavát, szívét, testét-vérét, bocsánatát. Ezt hordozzuk száraz ágként, de az Úr leheletétől áthatottan, Krisztus papjai a századokon át. Ezt az isteni csodát! A világ végéig, a századokon át! Mindaddig, amíg az Úr el nem jön, és az Isten nem lesz mindenben mindenné. ...

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez. Prugg Eisenstadt 1976. 65–66. l.)

*

Mózes, Izajás, Jeremiás, Péter apostol és a többiek, az Úr kiválasztottjai, csaknem mind átérték a maguk semmiségét az isteni művel szemben. A zsidó nép tragédiáját egész történelmén át mindig az önhittség, az elbizakodottság okozta, és ez mindnyájunknak kísértése. Ettől óv meg minket Isten jósága azzal, hogy mi is átéljük semmiségünket. Aztán jön a másik élmény: lépten-nyomon megtapasztaljuk, mire képes egy semmivel, velem, az Isten, hogy gyengeségem ellenére is mindent merjek Ővele.

BZ

A FŐPAP ÉS AZ Ő ANYJA

Krisztus az Újszövetség főpapja. Egyesíti magában az isteni és emberi létet, ezért tekintéllyel képviseli Istent az emberek előtt és az embereket Isten előtt. Embersége teljes felszentelést kapott az isteni személlyel való egyesülésben. Ennek a felszentelésnek részese az egész Egyház. Valamiképpen minden tag osztozik küldetésében. Krisztus egyeknek mégis külön meghatalmazást ad, hogy papi tisztjét nyilvánosan és hivatalosan gyakorolják Isten népének körében. Számukra külön szentséget rendelt, ebben megosztja velük hatalmát, s kegyelmi segítséget ad. Ez a szentség az egyházi rend. Föltételezi a titokzatos testbe való beiktatást, a keresztséget, de külön megbízatást ad, hogy a főnek nevében cselekedjünk.

Krisztus személyesen osztotta meg hatalmát az apostolokkal, s valószínűleg nem alkalmazott semmiféle szertartást. Szavának hatékony ereje volt, létrehozta, amit jelentett. Felhatalmazta őket a tanításra, kormányzásra, az áldozat bemutatására, a bűnök megbocsátására, a keresztre és általában mindannak elvégzésére, ami a szervezett Egyház életéhez tartozik.

(Gál: Az üdvtörténet misztériumai. SZIT Bp. 1967.--
185.)

*

Az egyetlen Közvetítő, az ember Jézus Krisztus, a Szentlélekkel teljes Szűz Mária szíve alatt kapta főpappá kenését az örök Igével való egyesülés által. Az apostolokat is szívébe zárta Jézus anyja már a kánai menyegzőn. A kereszttel maga is részt vett az egyetlen Áldozat bemutatásában, és mint a születendő Egyház képviselője átvette Fiától gyermekei számára a megváltás kincsét.

BZ

ANYÁS PAPOK

Az apostolok utódai, a püspökök és papok, küldetést kapnak Krisztustól és a Szentlélektől, hogy jelenné tegyék minden kor és minden nép számára Krisztus szavát, egyesítő erejét, bocsánatát, áldozatát. A szó, amit hirdetnek, az evangélium, amelyet Krisztus hirdetett és valósított meg, és amelyet a Szentlélektől vezetett egész egyház hisz. Az egység, amelynek szolgálói, az az egység, amelyet Krisztus teremtet, és amelynek természetfeletti kapcsa a Szentlélek, az „Egyház Lelke”. A bocsánat, amelynek letéteményesei, az a bocsánat, amelyet Krisztus érdemelt ki számunkra a keresztfán, és amelyért az egyház imája eseng. Az áldozat, amelynek bemutatói, Jézus egyetlen életáldozata, amelyet az egész Egyház ajánl föl napkelettől napnyugatig a mindenség Urának, mindnyájunk Atyjának.

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 68.)

*

A papoknak az Úr Jézussal való majdnem-azonosságukból is következik szoros kapcsolatuk Jézus Anyjával. Ha a papok megfedekeznének azokról a kegyelmekről, amelyeket égi Édesanyjuknak köszönhetnek hivatásukkal kapcsolatban, vagy szégyellnék, gyerekesnek és divatjamúltnak éreznék Szűz Mária iránt való áhítatukat, hálátlanságukkal megbántanák az Úr Jézust, és megfosztanák magukat lelki életük legjobb nevelőjétől, apostoli munkájuk leggazdagabb erőforrásától, papi szívük biztos menedékétől. Istennek az olyan gyermeki lelkület tetszik, mint Szentatyánké, aki Mária-tiszteletét a jelmondatával is megvallja: „Totus tuus” – „Egészen a tied (vagyok, Szűzanyám)”.

BZ

SZOLGÁLNI JÖTTEM

Az apostolok Krisztus szolgálói lettek a nép között. Ezt a szolgálatot öröklik a püspökök és a papok. „Bár az Isten népében külön hivatást nyertek, – mondja a II. Vatikáni zsinat –, de nem szakadhatnak el tőle. Nem lennének Krisztus szolgálói, ha nem volnának a természetfölötti élet hirdetői. De nem volnának az emberek szolgálói, ha nem élnének az ő körülményeik között.”

A Szentírás az apostolok mellett beszél olyan előjárókról, akiknek már ők adtak megbízatást a kézrátétel szertartásával. A nevük: episkopos, presbyteros, diakonos. Az első század végére állandósul a szóhasználat, és értik rajta a püspököt, az áldozópapot és a szerpapot.

Az egyházi rend valódi szentség. A külső szertartás kegyelmet közvetít. Kiolvasható Szent Pál szavaiból: „Szítsd fel magadban az Isten kegyelmét, amely a kézföltételem által benned van” (2 Tim 1, 6).

(Gál: Az üdvtörténet misztériumai. SZIT Bp. 1967. 185.)

*

„Istennek szolgálni uralkodást jelent.” Ez a régi mondás nem a hajdani egyházfejedelmeket idézi fel, nem világi hatalomra utal, hanem összehasonlítást fejez ki: Isten annyival nagyobb úr, mint bármilyen földi hatalmasság, hogy még a szolgálói is rangosabbak a császároknál, királyoknál. Boldog, aki Isten személyzetéhez tartozhatik!

Különben is minden szolgálat nagyszerű dolog: szolgál az anya a kisgyermekének, az ápoló, a betegnek, a katona a védtelennek, az uralkodó a nemzetnek, a pap Isten gyermekeinek, sőt! maga Isten az embereknek.

BZ

PAPSÁG ÉS ÉLETSZENTSÉG

Szem előtt kell tartani, hogy „a papszentelés kegyelmet közvetít”, és hogy épp ezért kell tulajdonképpen értelemben szentségnek tartanunk. Az egyéni üdvösség kegyelme nemcsak ajándéka Istennek, hanem egyúttal felszólítás a személyes közreműködésre. Ez az egyéni kegyelem s a szenteléssel kapott hivatal nem állnak kapcsolat nélkül egymás mellett. Sőt a kegyelem, ami Isten közösségében életre képesít, épp a papi szolgálat feladataiban kell hogy hatékony legyen. Úgy, hogy a pap nem érheti el a saját üdvösségét, ha papi tisztjéből folyó kötelességeit nem Jézus Krisztus és az apostolok példája szerint gyakorolja. ... Hivatala ellátását a saját üdvösségének ápolásával összekötni elengedhetetlen feltétel, és mindig új erőfeszítésbe kerül. De a pap mindkettőre megkapta a Szentlélek ajándékát a fölszenteléssel.

(A papi szolgálat OMC Bécs 1974. 57.)

*

„Aki püspökségre vágyik, jó dolgot kíván” szent Pál véleménye szerint. Igen, aki azért kívánczik a papi, sőt püspöki szolgálatra, hogy egészen közel legyen Jézushoz, és a lehető legnagyobb fokban folytassa az ő művét. Egyes nagy szentek másképp gondolkodtak. Szent Bernátot nem lehetett rávenni, hogy püspökséget vállaljon, Assisi szent Ferenc még az áldozópapságra is méltatlannak tartotta magát, X. szent Pius csak engedelmességből fogadta el a pápai trónt, mint keresztet. Mindkét látásmód helyes. A fontos, hogy Isten fölismert akaratát tegyük mindig, mert ez az életszentség. Hiú nagyravagyás nem vezethet, félelem, szerénység nem tarthat vissza, ha Isten útján járók, ő áll jót értem.

BZ

AZ ISTEN KÜLDÖTTJE

A papszentelés szertartása nagyon találóan fejezi ki a papi hivatást. A szentelés egyik lényeges eleme a püspöki kézfeltétel: ezzel kapcsolódik egybe a szentelendő a két-ezer éve Jézustól küldött apostoli testülettel. Befogadja őt a püspök (és jóváhagyásként, paptestvérei) a „küldöttek” csoportjába. A szertartás másik lényeges eleme a Szentlélek felszentelő kegyelmét kérő püspöki ima. Válaszképpen erre az imára a feltámadt Krisztus, a ma is élő Úr, küldi ma Szentlelkét, hogy az új papot Egyházának szervévé teremtsen. E szerv feladata jelenné tenni, meg tapasztaltatni mindenkivel Jézus örökérvényű evangéliumát, egyesítő szeretetét, határt nem ismerő bocsánatát, Istent és embert új szövetségben egybefűző áldozatát. Nem a magunk számára, hanem mások számára vagyunk papok. „Keresztény vagyok veletek, pap vagyok nektek” – mondja Ágoston. ...A pap valamennyi tevékenysége „papi”: Jézus tanítói, pásztori és áldozati tevékenységét a Szentlélek erejével megjeleníti és tapasztalhatóvá teszi.

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 68)

*

A pap olyan, mint a szembemiséző oltár: „versus populum” – szembe a néppel, a nép felé fordulva. Hivatalból népének képviselője Isten felé, és ez nagy dolog, de sokkal megrendítőbb, hogy ő, az ember, Isten küldötte, ügyvivője, képviselője lehet a nép felé. Képviselő, de nem csupán jogilag: neki is a láthatatlan Isten látható képmásának kell lennie, mert benne valóságosan Krisztus áll népe előtt. Krisztus rendelkezésére kell bocsátania minden gondolatát, szavát, tettét.

BZ

ISTEN NÉPÉNEK SZOLGÁLATÁBAN

A papi hatalom átadása a püspök kézfeltétele által arra is mutat, hogy a hivatalok demokratikus értelmezésének az egyházban határai vannak. Bár a püspöki kézfeltétellel papi tisztségébe helyezett személyt, akit egy különleges feladatra jelölnek ki, lehet demokratikusan kiválasztani, mégis a papsággal járó különleges hatalmat nem a nép választása vagy delegálása közvetíti, hanem – az apostolok krisztusi küldetésének megfelelően – Jézus Krisztustól a Szentlélek által történt szentségi beiktatása „felülről”. S amennyiben a papi hivatal gyakorlásához jogi felhatalmazás szükséges, (mint például a gyóntatásnál vagy a házassági közreműködésnél) ez nem a hivatallal járó hatalmat adja meg, hanem csak egy bizonyos területet jelöl ki a papi felhatalmazásnak, amit a szentség adományozott előbb.

(A papi szolgálat 56)

*

Egy faluban Isten népe örömdetesen öntudatra ébredt, és az egyházközség képviselőtestülete saját kezébe vette az egyházi ügyek irányítását. Gondoskodott papjának minden anyagi szükségletéről, de beleszólt a lekipásztori ügyekbe és a liturgiába is. Szerencsére a plébános örömmel fogadta el ezt a gyámkodást, a képviselőtestületben pedig okos és egyházas érzésű férfiak ültek, így az együttműködés jó gyümölcsöt termett. Az elvvel azonban vigyáznunk kell! A pap nem a nép akaratának, szeszélyének, hanem a nép igazi lelki érdekének, javának a szolgája. Felelősséggel kell vállalnia a vezetés szolgálatát, mert erre küldetett, s ehhez ő kapja Istentől a szükséges irányítást, nem a népe.

BZ

OKTÓBER 9.

ISTEN A „SEMMIT” VÁLASZTJA KI...

Az egyházi rend feljogosítja a papot, hogy tevékenységét hivatalos megbízatásra, Krisztus képviselőjeként végezze. Az igehirdetés nem egyszerűen az evangélium továbbadása. Benne van a tekintélyi tanúskodás, amit Krisztus megkívánt, és amihez megígérte a Szentlelkét. Ezért a papság széles körben és egyetemesen nem lehet hűtlen feladatához.

A hivatás természetesen követeli az erkölcsi megszentelődést. Az áldozat megszenteli az oltárt és bemutatóját egyaránt. Az egyház liturgiája nem veszt el emberi önzésben vagy szeszélyben. Krisztus erről akart az egyházi rend szentségében gondoskodni.

...A papság vezető szerepe és gyakorlati feladatai megkívánják, hogy a szentség felvevője rendelkezze kellő rátermettséggel, fizikai és szellemi képességgel, műveltséggel, a szent tudományokban való jártassággal, és mentes legyen olyan fogyatékoktól, amelyek gátolnák munkájában. ...Krisztus kétségkívül kockázatot vállalt, amikor emberekre bízta országának szervezését és a kegyelem eszközeit. A szentség alapításával azonban biztosította céljának elérését. Mindig kiárad annyi kegyelem a papságra, hogy az egyes tagok gyarlósága ellenére Krisztus ügye a gondviselés mértéke szerint diadalmaskodjék.

(Gál: Az üdvtörténet misztériumai 186)

*

Csalóka érték, ha egy pap élete tele van sikerekkel és elismerésekkel. Bizonyára kiváló adottságairól és talán jó munkájáról is tanúskodik. De az idő fogja majd megosztani. Aki az örökkévalóságnak dolgozik, ne számítson látható eredményekre! Csak Istenben bízzék!

BZ

JÉZUS FÖLDI ÉLETÉNEK FOLYTATÓJA

Azért szentelik fel a papot a Szentlélek erejével, hogy ne csak a maga vallásélményét magyarázza, hanem a minden időt és teret átfogó Isten népe hitének legyen meghatalmazott hirdetője. Minden keresztény hivatott arra, hogy tanúságot tegyen hitéről. De Krisztus úgy akarta, hogy legyen az Egyháznak egy olyan szerve, amelynek főfeladata az Isten igéjének élő és sértetlen továbbadása, és amelyet e feladat elvégzésére a Szentlélek különleges kegyelmével ruház fel: ez a szerv a püspöki és papi testület...

Hithirdető-pap, lekipásztor-pap, áldozópap: a papi rend e hármas feladata és működése elválaszthatatlan egységet alkot, mint Krisztus, a Mester, Krisztus, a jó Pásztor, Krisztus, az örök Főpap hathatós, szentségi jelle és formája.
(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 69)

*

A világ általában csak szerepében látja a papot, és nem is gondol arra, hogy a hithirdető, lekipásztor és áldozópap maga is hívó, tagja a nyájnak és áldozat. De nemcsak mint magánember, hanem pontosan azért, mert pap. Szent Pál boldogan vallja élete végén: „A hitet megtartottam”. Szent Péter az előjáróknak lelkükre köti, legyenek a nyájnak mintaképei – abban ti., hogy milyen legyen az alázatos-engedelmes bárány a jó Pásztorral szemben. Jézus pedig feltétlenül elvárja követőitől az önfeláldozást. A pap különösképpen is Jézus életének folytatója. Véres verejtékkel kell hitben elfogadnia Isten akaratát, némán kell engednie az erőszaknak és igazságtalanságnak, keresztben kell föláldoznia életét Istennek a népe nevében.

BZ

JÉZUS MÓDSZERÉVEL

Az egyházi rend eltörölhetetlen jegyet nyom a lélekbe. Ezért csak egyszer vehető föl. A jegy hasonlónak tesz az áldozatát bemutató Krisztushoz, és eszközzé tesz a megváltás misztériumának közvetítésére. A lefoglaltság belső megszenteléssel jár együtt. A kegyelmi segítséget a szentség saját erejéből adja, felhasználása azonban függ az egyéni akarattól és képességtől. Ezért találni olyan változatosságot a buzgóságban.

A pap az egyházi rend szentségével az Egyházban megszűnik magánszemély lenni. A titokzatos test javait kezeli a közösség javára. Tisztsége tehát szolgálat, hiszen Krisztust követi, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon. (Mt 20, 28.)

(Gál: Az üdvt. miszt. 186)

*

I. állomás.

Lássuk a papot a keresztút tükrében!

A pap is, mint Jahve Szolgája (Iz 50), reggelenként oda áll az Úr elé, hogy parancsait átvegye, és meg kell értenie, hogy nem járhat más úton, mint Ura. Nem lehet másképp credménye a működésének, és nincs értelme másképp az életének, csak ha áldozattá válik. Nem fordíthatja el arcát azoktól, akik verik, gyalázzák, leköpi. Lehet, hogy egyedül lesz hivatásával, az igazságról való tanúskodással, mindenkivel szemben, és mindenki megveti, elítéli, kiirtaná. Nem szabad megfutamodnia, nem ellenkezhet, nem kell tiltakoznia, ártatlanságát bizonygatnia, igazát magyarázania. Végképp nem kell a hős mártírt megjátszania! Csak némán vállalnia kell a kidobott szemét, az eltakarított trágya szerepét. Jézus apostoli működése is kudarcra végződött, de a kereszten mindenkit meghódít. Ez az ő módszer.

BZ

NEM KELL A CELIBÁTUS?

Az Írás szava szerint: „Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai” (Róm 8, 14). Ha valakire, a papokra vonatkoznak ezek a szavak. Felszentelésük a Szentlélek közlésével történik: „Accipe Spiritum Sanctum” – „fogadd a Szentlelket”. A keresztség és bérmlás eltörölhetetlen jegyén kívül a pap felszentelésének, papságának jegyét is viseli. Ez a jegy a Szentlélekisten állandó tiszteletére készíti. ...A pap különösen is hivatott arra, hogy sokszor nehéz hivatását a Szentlélekhez való fohással igyekezzék megerősíteni.

A papi hivatás sajátos erényei: az Isten titkainak szolgálatára magát méltatlannak tudó alázatosság; a Krisztus példáját követő engedelmesség s a papi hivatás jobb teljesítését elősegítő önmegtartóztatás, celibátus. A Vatikáni Zsinat ismételten megerősíti mind a már működő, mind a jövődöbéli papok számára ezt az ételszabályt. Felszólítja a híveket is a papi nőtlenség tiszteletére.

(Kecskés: Lélekben és igazságban. SZIT Bp. 1976. 140. l.)

*

II. állomás.

A hitből élő pap szereti a keresztest. Jézus számára a kereszt Atyja akaratát jelentette, meg a megváltásra szoruló emberiséget. Mindkettőt végtelenül szerette. Nem a hűtlen népet, nem a gyáva Pilátust, az embertelen hóhérokat nézte, amikor kezükből elfogadta; nem a súlyát és durva megmunkálását mérlegelte, hanem átölelte ezt az öröktől fogva magának választott eszközt, amelyen szeretetét bizonyíthatja. A papi élet nehézségei, a celibátus, a magány stb. önként és szeretetből vállalt keresztetek, amelyekkel a pap már elébe megy annak az igazságnak, amelyet neki rendelt áldozati oltárul az Isten.

BZ

TÖRÉKENY EDÉNY

A papságra vonatkozóan a „szentségi jegy” eredetét tekintve sem jelent a pap számára valami őt meg nem illető előnyös helyzetet a hívek közösségével szemben, hanem elsősorban azt fejezi ki, hogy hivatalbeli ténykedései végső soron függetlenek attól, hogy áll Isten előtt üdvösségének ügye. Ha meg is követelhető tőle az életszentség, és ha a papszentelés hatékony eszköz is annak elérésére, hiánya mégsem veszélyezteti alapvetően papi szolgálatának eredményességét. A jelek érvényesek Isten és az egyház előtt akkor is, ha a pap bűnös; bárki igénybe veheti tehát a papi felhatalmazást. Ennek végső okát abban kell látnunk, hogy a papi tevékenység legbensőbb lényegében a Krisztushoz való lényegi hozzátartozáson alapul és üdvözítő tevékenységének képviselőjét jelenti. Az ordó szentségi jeléről szóló tanításnak tehát eredetileg nem az az értelme, hogy birtokosának különleges „szentségét” jelezze, hanem éppen az, hogy a hivatal és a személyes szentség közötti állandó jellegű különbséget kifejezze. (A papi szolgálat 50.)

*

III. állomás.

Mások terhére hősi önelégültséggel hordani: ez nem Jézus útja. Összerogyni a feladat nagysága alatt, gyengének bizonyulni, önmagunk szemében is megszégyenülni és másoktól cseppnyi szánalmat sem kapni; ez igen. Jézus követőjének erre kell számítnia. A papnak annál is inkább, hogy megértő tudjon lenni az elesettekkel szemben. „Legszívesebben gyöngeségeimmel dicsekszem, – írja Pál (2 Kor 12). Kedvem telik a Krisztusért való gyöngeségben, gyalázásban, nélkülözésben, üldöztetésben és szorongatásban, mert amikor gyöngé vagyok, akkor vagyok erős.”

BZ

BUZGÓSÁGOT TANULNI LEGFELSŐBB SZINTEN

Az egyházi rend a misztikus test benső dinamizmusát biztosítja. Krisztus nem elégedett meg az egyháznak és a kegyelem eszközeinek alapításával. Nemcsak megbízatást adott az evangélium hirdetésére. Gondoskodott arról, hogy az áldozat bemutatása, a szentségek kiszolgáltatása, az evangélium hirdetése az életszentség lendületével történjék. Az egyházi rend szentsége által a pap Krisztusnak, a főpapnak hatalmában és kegyelmi erejében részesül. Az egyház saját fejének erejét és hivatását ruházza rá a megbízottakra. Ha nem tudná megtenni, megrekedne élete. Bár a szentségek ereje független a kiszolgáltató lelkének tisztaságától, de az egyházra nem közömbös, hogy a papság buzgón végzi-e tisztét vagy elhanyagolja. A szentség kegyelme arra való, hogy egyes botlások ellenére megmaradjon a buzgóság.

(Gál: Idő az örökkévalóságban. SZIT Bp. 1963. 308)

IV. állomás.

Ki taníthatna meg minket jobban Jézus megértésére, mint az ő Szentlélekkel teljes édesanyja? Máriával járjuk a keresztutat, mint János, hogy elsajátítsuk a szeretet művészetét! Tőle lehet megtanulni Istent akkor is szeretni, amikor a legkegyetlenebbnek tűnik; kitartani Jézus mellett a Golgotán is, erősnek lenni és vigasztalni akkor, amikor magunk is majdnem belehalunk a fájdalomba; tovább élni és újrakezdeni a megsemmisítő csapás után; szeretetünkbe fogadni idegeneket, sőt Jézusunk gyilkosait is.

BZ

MEGTISZTELŐ KÖZREMŰKÖDÉS

...Urunk nem közvetlenül gyakorolja az Egyházban az ő vezetői funkcióját, hanem általa kiválasztott és felszentelt emberek által. Egyeseket ugyanis – akiket szerpapoknak, papoknak, püspököknek nevezünk a szentségben való részesültség fokai szerint – egészen különleges módon olt be önmagába. A keresztség és a bérálás a misztikus Testbe illeszt be bennünket. Az egyházi rend szentsége a választottakat Krisztusba mint Főbe oltja be. Azért, hogy bennük és általuk szolgálja megdicsőült Urunk az egy Testet. Amint az emberi testben is a fej nem közvetlenül irányítja a testet, hanem az idegrendszer közbejöttével.

Az egyházi rend szentsége – három fokozatának megfelelően egyre kiteljesedő mértékben – egészen kiváló értelemben – tehát nemcsak úgy, mint minden keresztényt – teszi a felszentelteket Krisztusban prófétákká, pásztorokká és papokká.

Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke. SZIT Bp. 1973. 193. 1.)

*

V. állomás.

Jézus részt enged nekünk megváltói művében. Cirenei Simon nem tudta értékelni ezt a kitüntetést. Nem tudta, hogy saját (bűnét) is viszi a keresztszen. Nem is sejtette, hogy beírja nevét a történelembe. Csak azt nézte, hogy becsatlenség éri, erőszakot szenved; hogy fáradt és éhes, és gyűlöli átkozott balsorsát, meg az elítélttől kezdve a főpapokig mindenkit. Jézus mégis elfogadta Simon kellelten közreműködését. Vajon önkéntes munkatársaiiban, papjaiban több öröme van-e? Segítenek-e jó szívvvel akkor is, amikor nem várt időben, nem illő fölkéréssel, nem rokonszenves emberekben igényli közreműködésüket?!

BZ

NAGYPÉNTEK UTÁN JÖN A FELTÁMADÁS

„Megparancsolta nekünk, hogy hirdessük és tanúsítsuk, hogy ő az. . .” (ApCsel 10, 42). Az ige hivatott – mert erre felszentelt – hirdetői Krisztust kell hirdessék, Istennek emberré lett Fiát. . . . Ha tehát Urunk megparancsolta, hogy bizonyítsuk, hogy ő az, akkor fel kell tételeznünk, hogy megbízó szava teremtmény parancs, amelyet a szentségben közöl velünk. Tehát: akit papságra szentelnek, annak az élet Igéjét hirdető szava különleges, természetfeletti erővel bír. Éles karddá lesz, amely a szív mélyéig hatol. Ugyanolyan hatású, mint Péter apostolé pünkösöd napján: „E szavak szíven találták őket” (ApCsel 2, 37). Nem kényszerít az igehirdetés senkit, de olyan ereje van, hogy aki nem áll ellent neki, arra érvényesek Szent Péter szavai: „Amit az evangélium hirdetői a mennyből küldött Szentlélek erejéből – ezt vonatkoztathatjuk az egyházi rend szentségében a felszentelteket ért teremtmény parancsra – közöltek veletek, annak szemlélése még az angyalokat is vággyal tölti el” (1 Pt 1, 12).

(Dörnyei-G-Cs.: i. m. 194)

*

VI. állomás.

A pap lelke a szentségi jegyben mintegy a szenvedő Jézus arcképét kapta. Állandó ösztönző erő ez, amikor magán érzi Mesterének szomorú s néha szelíden szemrehányó tekintetét. Minden szenvedő, vergődő, bűntől elgyötört lélekben az „Ecce Homo” némán könyörgő arcára ismer rá. Ez kényszeríti, hogy félelmét és kényelmét legyőzve a kellő pillanatban segítsen. Imájában is ezt a képet szemléli a pap, ezt találja megindítóan szépnek, és – ehhez szeretne végül hasonlítani. . . .

BZ

A HŰSÉG KARIZMÁJA

...A keresztség a kegyelem szívbe írt törvénye és a hit belénk plántálása révén minden kereszténynek megadja az ún. belülről értést. Nos, az egyházi rend szentsége ehhez kettőt ad hozzá.

Először azt, hogy az ige küldetett hirdetője ne csak a maga számára értse Jézust és az ő istengyermeki életét, hanem a legkülönbébb emberek számára is. Mégpedig úgy – és ez a második gyümölcs –, hogy ne csak értse, hanem mások számára el is tudja mondani.

...Ha a felszentelt értelme természetfeletti minőségű életerőben részesül, hogy ti. minden ember számára tudja érteni és hirdetni az igét, akkor ez nemcsak képesség benne, hanem feladat is. Tehát kötelesek vagyunk mi, igehirdetők, értelmünkkel és életünkkel elmélyedni az igében, és kötelesek vagyunk arra is, hogy képezzük magunkat az igehirdetés gyakorlatában. Csak az nőhet a kegyelemben, aki ezt a kötelességét el nem mulasztja.

(Dörnyei-G-Cs: A szentségek életértéke 195)

*

VII. állomás.

Az igehirdetés prófétai szerep, karizma, de a pap nem látnok, nem él nagy lelki élmények sodrásában. Többnyire az egyhangú kötelességteljesítés, soha meg nem unható önmegtagadás, bukdácsolás és újra-felkelés, szent szolgálatának napról napra való ismételtetése teszi ki az életét. Hűség a kicsiben. Mint a legtöbb kisember sorsa. Csakhogy a pap ezt tudatosan vállalja Jézus nyomában. Az sem baj, ha az emberek lába alatt fetreng: a szeretetből fölvetett keresztet nem dobja le, és lassan mégis közeledik a Golgota csúcsához.

BZ

KI HALLGATJA MEG SZAVUNKAT?!

Karl Rahner, a neves német teológus, a papságról való felfogásának középpontjába „az Isten hathatós szavának letéteményese” fogalmat helyezi. Akár tetszik az embereknek, akár nem, a pap krisztusi hivatása, hogy az evangélium hírnöke legyen. Nem tudós okoskodások magyarázatáról van itt szó, hanem annak az alapvető igazságnak továbbmondásáról, hogy „szeretet az Isten, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten őbenne” (1 Jn 4, 16), és hogy ez a szeretet Jézus élete, halála, feltámadása és a Szentlélek küldése által nyilvánul ki, és valósul meg. Fenséges egyszerűségében ez az evangélium. Annak számára, akit az Isten Lelke oktat, ez az egyetlen, örök, maradandó valóság. De mennyire elűt mindattól, amit mi önkéntelenül valóságnak képzelünk! Milyen szükséges tehát, hogy legyen valaki, aki – mint az apostoli testület tagja – ebben a valóságban hisz, és ezt hirdeti. „Hittem, azért beszéltem” (2 Kor 4, 13). Ez a hit nemcsak a pap magánhite, hanem az Egyház egyetemes hite is. Ennek a hitnek tanújaként szentelték.

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 70)

*

VIII. állomás.

A pap is osztozik Jézus elkeserítő élményében, hogy szavait nem érti meg a tömeg, és a maga útján vesztébe rohan, mint Jeruzsálem népe. Az emberek általában jóindulatúak, a pap iránt is, és annál fájóbb a papnak, hogy ezek a derék emberek, akik őt személyében tisztelik, szeretik, Jézusról, az élet Kenyeréről, s az ő keresztyéről nem akarnak hallani. Mi lesz velük?!

BZ

KITARTÁS ÉLETHOSSZIGLAN

A pap Isten igéjének letéteményese. Főleg kétféleképp. Először is szüntelenül hirdetnie kell, akár elfogadják, akár ellenállnak neki. A keresztény közösség alapja az Evangélium. Másodszor ki kell mondania Isten szavát, hogy újra létrehozza Krisztus megszentelő cselekedeteit a szentségekben: neki kell elnökkölnie az eukarisztia nagy hálaadó imádságán, amely Krisztus megtestesülésének, halálának és feltámadásának emlékezete és megjelenítése. Elnökköl rajta, mert nélküle a közösség nem teljes. Neki kell kiejtenie az átváltozás szavait. ...Minthogy a pap van a középpontban, ő fogadja be a közösség új tagjait a keresztségben, legalább is rendes körülmények között. Ő fogadja vissza a bűnösöket a szeretet közösségébe a kiengesztelődés szentségében. Ő tölti be reménnyel azok szívét, akik betegek, vagy indulóban vannak, hogy találkozzanak Alkotójukkal. Jó, hogy ott van, ahol két keresztény szövetséget köt egymással és Istennel élethossziglani szeretetre és hűsége: a házasság az egyház ügye is.

(Órsy: Boldogok a keresők. Prugg Eisenstadt 1976.
78. 1.)

*

IX. állomás.

Nincs nagyobb hatalom és méltóság, mint a papé, nincs nagyszerűbb életfeladat sem, és mégis mily sokan dobják el maguktól! Mi lesz a néppel, ha még vezérei sem értik a kereszt titkát?! Szent Pál még a kárhozatot is vállalta volna népe megtérése fejében. Legalább az engedelmességbe kell kapaszkodnia a kimerült, kiábrándult, válságba került papnak. Ha már szeretni nincs ereje, az „igent” még el-suttoghatja Istennek.

BZ

MINDENKINEK MINDENE

Egy másik német hittudós, Walter Kasper, a „jó pásztor” fogalmat helyezi pap-teológiájának központjába... A pap olyasvalaki, aki Krisztus szívével örül mindannak, ami jó, és egy nagyobb egységbe foglalja a sokféleséget. Világos, hogy ez a jópásztori hivatás lényegesen összefügg a pap igehirdető és szentségi tevékenységével. ...A papi élet ilyen felfogása is igen szép és mély élet-stílushoz vezethet. Az a pap, aki tud másokat meghallgatni, megérteni, bátorítani, vigasztalni; az a pap, akinek önérdek nélküli szeretetében tükröződik a mindenkit szerető jóságos Isten; az a pap, aki oly járatos az Isten dolgaiban, hogy ösztönszerűen megérzi: hol működik az Isten Lelke és hol a gonoszé, és erős, következetes szeretettel támogatja az Úr Lelkéből fakadó kezdeményezéseket, s féken tartja a gonoszból fakadókat; az a pap, aki azok számára is mindig készséges, akik senkit sem érdekelnek: a betegek, öregek, inségesek, szerencsétlenek, kivetettek, az élet hajótöröttei... Az ilyen papban ma is köztünk jár „jót téve” a jó pásztor, Krisztus.

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 71)

*

X. állomás.

Jézus kiüresítette önmagát, hogy mindenét nekünk adja. Ha a pap anyagi, a hóhérok oldalán áll, akiknek nem Jézus kellett, csak a ruhái. Áruló, mert példájával cáfolja az evangéliumot, az örök élet reményét, az áldozatos szeretetet. A jó pap viszont minden tulajdonát a szegények jussának tartja. Nem gyűjt magának, és nem tűr felesleget, míg sok ember nélkülözik. Neki egyedüli gazdagsága az Isten, és ez végtelenül elég!

BZ

KRISZTUSÉRT ÉS A NYÁJÉRT

Az egyházi rend szentsége arra ad természetfeletti élet-erőt a benne részesülteknek, hogy pásztorai tudjanak lenni annak a nyájnak, amelyhez ők maguk is tartoznak. Nagyon lényeges ez az utolsó mellékmondat olyan szempontból, hogy megőriztessék az Egyház szerves egysége. Ennek ugyanis egyáltalán nincs hasznára, ha olyan alapon jön létre bizonyos kettéosztottság az Isten népében, hogy benne elkülönülnek vezetők és vezetettek. Az igaz, hogy Krisztus pásztor királyi méltóságában és feladatában nem egyformán részesülnek püspökök, papok és hívek. De az is bizonyos, hogy a hierarchia és a klérus nem csak vezető, a hívek pedig nem csak vezetettek. Isten egész népének, benne személyesen mindenkinek részt kell kapnia és részt kell vállalnia az Egyház önmagát Jézushoz igazító, önalakító munkájában. . . . Minden hívő részt kapott Krisztus királyságából, a megbérmáltak különösképpen, ezt kell figyelembe vennie a hierarchiának és a klérusnak, és így a hívekkel együttműködve kell jó pásztoraivá lenniük Krisztus nyájának, amelyhez – ezt mindig hangsúlyozni kell – ők maguk is tartoznak.

(Dörnyei-G-Cs.: A szentségek életértéke 202)

XI. állomás.

Hadd legyek minél hasznosabb eszköz a kezében, Jézus! Minél nagyobb hatásfokkal tudj kiaknázni minden bennem rejlő lehetőséget! Szeretném megfeszíteni energiáimat a munkában, engedem, hogy szinte széttépjenek a mindenfelől támadt igények. Tied minden tagom, egész valóm. Ha már nem igényled tovább a munkámat, jutalmul fektess magad mellé a keresztre: így is hasznodra legyek!

BZ

A KÖZPONT A KERESZTEN VAN

A pap hivatása, hogy Isten szétszórt gyermekeit egységbe gyűjtse. Ezt a küldetést kapja szentelésekor, ezt fogadja el. Az Egyház javára olyan embernek kell lennie, aki mostantól kezdve a közösségért él. Szabadon elfogadja ezt a felszólítást, és így a nép szolgája lesz. A fölszentelés nem teszi jobb emberré, sem szentebb kereszténnyé. A helyzete lett más a keresztény közösségben: felelősségét a kapott megbízatás szabályozza. Arra küldték, hogy keresztény közösségeket teremtsen és építsen fel. Minden keresztény újjászületik a keresztségben, de kell valakinek lennie, aki minden megkereszteltet végigjárjon, és segítsen nekik, hogy gyülekezetté, közösséggé váljanak. Szükség van valakire, ki kell jelölni valakit, hogy szerves egységet hozzon létre a sok ember között. Ez az egység nem jön létre magától vagy csodaképpen. Egységközpontok kellenek, ahová mindenki fordulhat, ahonnan mindenki új ihletet kaphat. Pontosan ennek a központnak a szerepe a pap hivatása.

(Őrsy: Boldogok a keresők 74)

*

XII. állomás.

„Ha fölmagasztalnak a földről, mindenkit magamhoz vonzok” (Jn 12, 32). A kereszt a mindenség koordinátatengelye. A pap munkája is a keresztben teljesedik be. Neki a halál nem magánügy vagy közös emberi sors, hanem szerves része üdvözítő munkájának. Jézus halálát jeleníti meg a szentmisében, s önmaga halála is része lesz az áldozatnak, mivel ő a tovább élő Krisztus titka. Ő nem könnyű kimúlást kíván, hanem olyan jó halált, amelyet magáénak ismerhet el Jézus, az örök Főpap.

BZ

KRISZTUS HELYETT

A pap hivatása az, hogy egységközpont legyen: átvegye Krisztus helyét, aki az egyedüli központ. Krisztus láthatatlan jelenlétének látható jelévé kell válnia; neki kell fölépítenie a közösséget Krisztus körül. Tisztségének nincs más, nincs jobb magyarázata. Ő is bűnös, mégis a Jó Pásztort képviseli.

Ebből a szemléletből kiindulva, éppen olyan képtelen dolog a papságról őt csak magasztaló fogalmat alkotni, mint amilyen képtelenség politikai becsvágyat tulajdonítani Jézusnak. Ő sohasem akart más lenni, mint Jahve szenvedő szolgája, aki kész életét adni mindenkiért.

A pap is Isten és a nép között áll, mint Jézus tette. Mint Jézusnak, neki is állandóan, szünet nélkül imádkoznia kell a népért. És fel kell ajánlania Istennek élete áldozatát – akármilyen egyszerű és mindennapi is ez az élet – mindenki megváltásáért.

Isten föltétlenül megáldja a közösséget a jó pap imájára és működése által.

Ez a pap hivatása. Az egésznek a kulcsa, hogy megértse szerepét: Jahve szolgáját képviseli, aki életét adja népéért.
(Őrsy: Boldogok a keresők 80)

*

XIII. állomás.

Jézus áldozati teste a szentostya színében élettelennek és tehetetlennek látszik. A pap a Szűzanya áhítatával tartja a kezében, és hisz a láthatatlan sebek erejében. Jézus már nem jár a bűnösök után, nem áld és gyógyít a kezével, nem dobog szerető szíve, nem simogat szeme és szava, mert meghalt, de árad ránk sebein át isteni élete, hogy mi legyünk az ő szíve, szája, keze, lába.

BZ

A SZÉTESÉS ELLEN

A jó pap, bármit is csinál, soha sincs egyedül: mindig egy kollégiumnak, a papok közösségének a tagja, legyen az akár a presbitérium, akár a püspöki testület. Ennélfogva az egységközpont nagyon is lehet a papok egy csoportja, például egy iskolai tantestület, vagy egy olyan együttes, amely munkáját a keresztény könyörület és szeretet valamilyen művének szenteli.

Ha így fogjuk fel a papságot, világosabban megértjük a papok közti különbségeket és egységet is. A II. vatikáni zsinat kifejezetten és hangsúlyosan állította, hogy Péter utóda, a pápa az egész Egyház egységközpontja. Tőle várjuk az új élet ösztönzéseit. A püspök is az egység központja egyházmegyéjében. Hozzá mennek az emberek örömmelbánnatukkal; tőle várják Isten ígését. Kisebb fokon a plébánián működő pap is népe közepén áll; sokak várakozása fordul feléje, sokak számára neki kell a gyógyulás és erőforrásának lennie. A kórházakban, egyetemekben, börtönökben működő káplánok is mind az egység elvét hivatottak képviselni az emberek számára, akiket szolgálnak.

(Őrsy: Boldogok ... 76)

*

XIV. állomás.

Messzire szakadt rokonok sokszor csak a szülő temetésére jönnek megint össze, aztán újra szétmennek a maguk rohanó világába. A mai élet atomizál, elemekre bont: az embereknek nincs idejük, sem igényük együttlenni. Ez a szétesés a halál jellemzője. Jézus ellenszerül a szentmisén saját halálához gyűjt össze minket. Dobjuk gondjainkat nyitott sírjába! Forrjunk össze szeretetének lángtengerében, hiszen ő él!

BZ

A SZENTMISE HATÁSA

Az egyházi rend szentsége közvetítőkké keni fel a kiválasztottakat, vagyis olyan természetfeletti életerővel ruházza fel őket, amelynek erejében képesek és kötelezettek úgy közvetíteni Isten és az ő népe között, hogy ezáltal létrejöjjön a szent, tehát egészen más, természetfeletti találkozás az Atya és az új emberiség között. . . . De miért nem fogad el bennünket az Atya közvetlenül, papok közvetítése nélkül? . . . Bennünket csak mint teremtményeit szerethet Isten, de nem ölelhet át úgy, mint igazi gyermekeit. . . . Itt kezdődik a Közvetítő szerepe, aki egyetlen valaki, az örök és egyetlen Főpap, Jézus Krisztus. . . . Ő felvette emberi természetünket, és embersége szerint is Istennek édes Fia. . . . Mi Istenné nem változhatunk, . . . emberek vagyunk. . . . (de) Isten hasonlóvá teszi a mi életünket Jézus emberi életéhez. . . . Nekünk adta a szentmisét, amely csodálatos eszköze annak, hogy a mi istengyermeki minőségű életünk szorosan eggyé legyen, eggyé forrjon, beleolvadjon Jézus istenemberi életébe. . . . Krisztus a maga közvetítői, főpapi hatalmát a felszentelt papság által, velük egyként gyakorolja. Az egyházi rendbe felvettek tudják létrehozni az eukarisztiát, így ők kapcsolják össze a Főpap, Jézus életével az Egyház és az Egyházban élők életét.

(Dörnyei-G-Cs: Aszentségck . . . 204)

*

A szentmise nem személytelen szertartás, és a pap nem csupán üres maszk Jézus kezében. Nem kell a papnak eltűnnie, hogy az Úr érvényesülhessen. Jézus a pap egyéniségét, személyiségét is magáévá teszi, és itt és most éppen ennek a papnak miséjével teljesíti művét.

BZ

A LEGSZENTEBB KÖTELESSÉG

„Krisztus Jézus szolgálójának kell lennem a népek között, és Isten evangéliumának szolgálatát kell végeznem, hogy a népek a Szentlélektől megszentelt kedves áldozati ajándékká legyenek” (Róm 15 ,16). Ebben a mondatban össze van foglalva Pál – és minden püspök meg pap – hármasságának feladata. Vagyis: az igének közlése, a tanító és életet adó szentségi igéké is; – az Egyház önkiteljesítésének szolgálata; – végül a papi közvetítés Isten és az ő népe között. . . .

A pappá szenteltek azért kötelesek misézni, hogy végső célra vigyék így az Egyház személyes-közösségi önátadását. . . . Meg kell mondanunk a hiveinknek, és okos szóval rá kell vezetnünk őket: „Már megtapasztaltátok, hogy jó az Úr Jézus, ha hozzá, az eleven közhöz járultok, és rá eleven kövek módjára ti is lelki templommá, szent papsággá épültök, hogy Jézus Krisztus által Istennek kedves lelki áldozatokat mutassatok be.” (1 Pt 2, 3–5.)

(Dörnyei–G–Cs.: A szentségek . . . 205)

*

Ha a pap semmi mást nem tehetne külső vagy belső akadályozottsága miatt, mint csak misézhetne, ezzel is végtelenül sokat tenné. Az átváltoztatás pillanatában megjeleníti Jézus utolsó vacsorai önátadását és mindazt, ami akkor Jézus kezében a kenyér és bor volt: egész életének összefoglalását, sőt az egész történelemét. Itt van a múlt és jövő, Isten időtlenségével érintkezünk, és minden a mienk Jézusban. Mi pedig mindezt és önmagunkat Jézus áldozataként ajándékozhatjuk Istennek, és a szeretetben előre megízlelhetjük a mennyországot. Milyen más lesz ezután a földi életünk is!

BZ

TÚL MAGAS HIVATÁS?

...A miséző pap nagy feladata, hogy szeretetközösséggel vétesse körül az Úr asztalát. Éspedig olyan szeretetközösséggel, amely nem zárkózik magába, hanem Krisztus szeretetének követeként vállalja küldetését az emberekért. Így kapcsolódik bele az igehirdetési és jópásztori munka a szentmise végzésébe, amely által az a szeretetközösség épül, mely „megmarad” az Isten országának örök menyegzőjében (GS 38).

Papnak lenni ma: nem könnyű, de érdemes. Nem könnyű, mert lekopott, lefoszlott a papi hivatalról sok minden, ami azt emberileg vonzóvá tette: a pap társadalmi vezető szerepe, műveltségéből származó tekintélye, gazdasági kiváltságai, hivatalának kijáró tisztelet ... De éppen mindennek lefoszlása által jelenik meg annál világosabban Krisztus papjának igazi lényege: a pap az az ember, akit Krisztus választott, hogy hordozza evangéliumi szavát, egyesítő szeretetét, bocsánatát, testének-vérének áldozatát az emberek között a világ végéig: mert Krisztus evangéliuma az örök élet ígéje, Krisztus szeretete minden szív központja, Krisztus bocsánata a mindenség békeadója, Krisztus testének és vérének áldozata az örök élet valósága.

(Nemeshegyi: Istentől Istenhez 72)

*

Isten azért lett emberré, és azért választ ki közülünk közvetítőket, hogy közel hozza emberi értelmünkhöz elérhetetlen titkait. Ami túl magas, azt nem értjük, hem is kívánjuk. A senki-ember, akit papnak hív az Úr, egy életen át igyekszik felnőni hivatásához, de el kell kerülnie, hogy most meg ő legyen túl magas hiveihez.

BZ

MINDENT ÁTFOGÓ HIVATÁS

A papság nem egy bizonyos állás az egyházon belül, hanem az egész Isten népének sajátja, mely mint ilyen szentségi alapon jön létre. Isten népében mindnyájan papi jelleggel vagyunk megjelölve, amit a keresztség és a bérmlás közvetít; azok is, akik a papszentelés által egy különleges papság bélyegét kapják.

Az egyház, mint az üdvösség átfogó szentsége valósítja meg üdvözítő feladatait. Amikor az embereket felveszi életközösségébe, az üdvösség szentségi záloga lesz számukra. ...Az egyház mint látható társaság Krisztus üdvözítő kegyelmének a szentségi jegye és záloga, amit a keresztyének megkapnak, ha hittel és szeretettel együttélik az egyház életét. Ezért az egyház lényegéből kifolyólag érthető, hogy a megkeresztelt, aki egyházi szolgálatra rendeltetik, Jézus Krisztus alapításának erejéből tiszttségét szentségi felszenteléssel kapja. Ezáltal az apostoli utódlásba nyer felvételt, amelyben az egész egyház s következésképpen az egyházi hivatal is áll.

(A papi szolgálat OMC 56)

*

A papi szolgálat oly sokoldalú, hogy egyszerre hasonlít a legkülönbözőbb szakmákhoz. A Szentírásból vett hasonlítások: az apostolok emberhalászok, aratók, szőlőmunkások, pásztorok, bölcs építőmesterek, bírák, tanítók, a hit bajnokai stb. Hozzá tehetjük, hogy a pap orvos is, pszichiáter, nevelő, lelki víz- és villanyszerelő, tervezőmérnök, kutató, festő, szobrász, színművész, idegenvezető, tolmács stb. Mindez lelkési hivatásánál fogva. Legáltalánosabban, a pap lelki családapa és Isten mindenese.

BZ

FIAM, MIT KERESSEL?

Minthogy a pap hivatása az, hogy a közösségért éljen, senki sem teheti saját magát pappá. A Szentlélek hívására van szükség, mert ő ad életet a közösségnek. Továbbá magának a közösségnek kell megvizsgálnia az isteni hívást és jóváhagynia hitelességét: ezt az élére állított tekintély által végzi. A papot a püspöknek kell fölszentelnie a nép jelenlétében. A Lélek belső hívásának egybe kell esnie a külső emberi ítélettel. Az Egyház legkezdetétől, sokkal a teológiai értelmezés előtt, már meg kellett lennie mind a két elemnek: az isteni hívásnak is, meg a közösség kiválasztásának és helybenhagyásának is.

(Őrsy: Boldogok a keresők 76)

*

Ma már természetes, hogy a hivatásos gépkocsivezetőket pályaalakmassági vizsgálatoknak vetik alá. Aki megfelelőnek bizonyul, nem dicsekedhetik vele: nem az ő érdeme. Aki alkalmatlan, hiába szomorkodik, hiába erősködik: az ő érdeke és a közösség érdeke, hogy ne üljön volánhoz.

Az egyház még a nagy paphiány kényszerhelyzetében sem szentelhet pappá alkalmatlanokat, akik nem bírják a fegyelmet és boldogtalanná tennék magukat, másokat pedig romlásba sodornának. Az egyház alkalmassági vizsgálatának csak egy kérdése van: Isten hívta-e a jelentkezőt? Ha igen, akkor Isten jót is áll érte. Senki sem méltó a papságra, senki sem elég tökéletes ifjúkorában, de ha Isten hívta, szentté is teszi. Ennek a hívásnak pedig biztos jele, hogy a jelentkező nem önmagát, hanem Istent keresi, alázatos és kitartó.

BZ

KÜZDELEM NÉLKÜL NEM MEGY

Közösséget létrehozni vagy fenntartani nem lehet anélkül, hogy a középpontjában ne álljon tekintély. Isten különböző adományait összhangzó egységbe kell hozni, különben nincs szó közösségről. A pap arra való, hogy ezt tegye. Talán nem ő a legszentebb vagy a legbölcsebb messze földön, de neki kell tekintéllyel rendelkeznie, vagy hogy egy régi kifejezéssel éljünk: a Lélek adta hatalommal. A „hatalom” szó itt nem diktátori jogot jelent, hanem a Lélek szelíd erejének birtokát, hogy megkülönböztesse a közösség szolgálatában a jót a rossztól, a helyeset a helytelentől. A pap alapvető karizmája az, hogy összhangba hoz minden adományt. De ne feledkezzünk meg arról, hogy karizmája ugyan a közösség javáért van, de nem a közösség tagjaitól kapta, akik az adományokat birtokolják, hanem Isten Lelkétől, minden adomány forrásától.

Következésképpen a test jó egészsége érdekében a papnak hallgatnia kell minden egyes tagjára. Az egységközpont állandó tájékozódásra szorul, akár jó, akár rossz irányban. ...A központnak az a feladata, hogy a sokféle ötletből, kívánságból, cselekedetből egységet teremtsen. A papnak alkotó jellegű forrásnak kell lennie a közösség gyakorlati életében.

(Őrsy: Boldogok a keresők 77)

*

Csak az tud jól parancsolni, aki megtanult engedelmeskedni. Csak az tud másokat nevelni, aki magát is megnevelte már. Csak az tud közösséget vezetni, aki tud alkalmazkodni. Csak az tud másokat lángra lobbantani, aki önmagában is szüntelenül szítja a Szentlélek tüzeit. A felszentelés ereje csak a pap közreműködésével hat.

BZ

EGYÜTT A CÉL FELÉ

A felszenteléssel átadott szolgálat különleges mivolta nem jelenti azt, hogy az arra kijelölt és hivatott személy hivatala által jobb kereszténnyé válik, ha még annyira kell is vallani, hogy a papi tisztség, mint ilyen, megfelelő egyéni erőfeszítést kíván. A II. Vatikáni Zsinat kijelentése, hogy a hívek általános papsága a szolgálati papságtól nemcsak „fokozatban, hanem lényeg szerint” is különbözik (LG 10), formulázza meg a Jézus Krisztus alapító szándékában foglalt sajátos küldetést és felhatalmazást, s ezzel hangsúlyozza a meg nem szüntethető különbséget a hívek általános papsága és a sajátos papi szolgálat között. De a hivatali ill. szolgálati tisztség sajátossága nem tesz jobb kereszténnyé, hanem sajátos papi feladatokra kötelez. Az egyház üdvözítő feladatának a megvalósításában szolgál ni az embereket, ez a pap életfeladata és hivatása.

(A papi szolgálat 56)

*

A pap olyan turistavezető, aki társaságával együtt tör az ismeretlen hegycsúcsra. Bár egészen fenn ő sem járt még, de a feléje vivő út egy részét már bejárta. Nem mindig ő jár elől, mások talán fürgébbek, de neki engedelmeskedik mindenki, mert ő felel értük. Ha nem is volt még a célnál, az ő kezében van a térkép és az iránytű, a kötél és a csákány, és mint gyakorlott turista nagy tapasztalattal rendelkezik. Ő a társaság lelke, biztat, vigasztal, tréfál, segít. Nem üt el a többiektől, hacsak abban nem, hogy mások terhét is erős vállára veszi. Nincs köztük vetélkedés, irigység, sem tartózkodás, titkolózás: valamennyien testvérek.

BZ

TEOLÓGIA ÉS PSZICHOLÓGIA EGYÜTT

Az Úr bűnös mivoltunkban is közel akar lenni hozzánk, és ezért adta e csodálatos jelet (a bűnbánat szentségét) az Egyháznak. Sokszor már az is boldogít bennünket, hogy el tudjuk mondani bajunkat, bánatunkat, elesettségünket, gyarlóságunkat valakinek. Mennyivel felszabadítóbb az ilyen önvallomás, ha az Egyházban Isten szolgájának tárthatjuk fel lelkünket. Örüljünk, hogy egyáltalában gyónni szabad és lehet.

Egy másik szempont, amely a gyónás értelmessége mellett szól, egyszerűen emberi tehetetlenségünkből következik: egyedül sokszor képtelenek lennénk az Istennel való kapcsolatunkat rendezni, mint ahogy az emberekhez való viszonyt sem tudjuk mindig kellően egyensúlyba hozni.

(Dr. Cserháti József: Az Egyház és szentségei 374.,
Szt. István Társ, 1972)

*

A megtérésnek legkifejezőbb esete a tékozló fiúról szóló példabeszéd (Lk 15). A fiú saját nincstelenségében, kitaszítottságában érzi meg tettének következményeit. Sorával gyürkőzik, ám nem boldogul. Magába száll. Elhatározás, tett születik: útra kelek, hazamegyek. Úgy tűnik, hogy csak a létfenntartás miatt. De ki tudja? . . . Az emberi elhatározások gyökere sohasem oly egyszerű. – A példázat főszereplője azonban nem a fiú, hanem az apa. Ő mindenben – nemcsak az úton – elébe siet fiának. Nem bérést, családtagot, gyermeket vár és fogad az – egyelőre talán nem is megtérő, csak – visszatérő fiúban. A megtérést ez az apai fogadtatás szüli majd. Különösen, amikor az apa a hűségben maradt testvérrel szemben is melléje áll.

Így a szentgyónásban is: Isten az aktívabb. Ő gondoskodik gyóntatóról, akinek elsírhatom: vétkeztem az ég ellen. Ó ha ezt értenénk! Mekkora ajándék, hogy gyónnunk szabad és lehet!

MIM

A MEGVÁLTÓ

Mint a szarvainál a bokorban fennakadt kos áldozattá vált Ábrahám kezében Izsák helyett, vagy mint ahogyan az Esau ruháiba öltözött Jákob elvette bátyja javait, úgy az emberségünk rongyaiba burkolódzó Úr Jézus magára vette mindazt a büntetést, mely reánk várt volna. Az ő áldozata béke és kiengesztelődés Istennel, állandó mindennapos áldozat: sacrificium iuge folytonosan megújuló áldott hatásokkal. Miénk lett Jézus és az Atyaé maradt, tehát mint valamit a miénkből: a legértékesebbet, „az elsőszülöttet a fiak közül”, odaajánlhatjuk Istennek, mint neki is kedves áldozatot. Bárány tehát ő, aki engesztelő áldozatul elég a kereszt oltárán, és jó Pásztor is egyidejűleg, aki életét adja juhaiért. Valóban áll reá, amit az ószövetségi próféta mond: „Ami elveszett – fölkeresem, ami elhajtatott – visszahozom, ami megsérült – bekötözöm, ami erőtlén – megerősítem, ami kövér és erős – megőrzöm és legeltetem” (Ez 34, 16).

(Gálos L.: Krisztussal végig az éven 101. – Korda, 1944)

...a fájdalomok férfai... a mi betegségeinket viselte,
és a mi fájdalmaink nehezédtek rá...

Igen, a mi bűneinkért szúrták át,
a mi gonoszságainkért törték össze;
a mi békességünkért érte utol a büntetés,
az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást.

(Iz 53, 3–5)

Mi, bűnösök, vétkeztünk, s – önszántából – Jézus lakolt meg érte. Micsoda hősies nagylelkűség! Nézlek, Jézus, megváltó szerepedben, s méltatom helyettesítő áldozatodat. Azt vállaltad, amit úgysem tehetett volna jóvá egyikünk se. Hálás vagyok. S hogy a hála ne maradjon csak érzelem, és a te szereped e világon belül ma is aktív legyen, igyekszem én is helyrehozni, jóvátenni, vezekelni azt is, amit mások rontottak el.

MIM

AZ EGYHÁZ

Isten és emberek közt a kiengesztelődést Jézus Krisztus hozta létre halálának és feltámadásának misztériuma által (Róm 5, 10). Az Úr apostolain keresztül az Egyházra bízta a kiengesztelés szolgálatát (2Kor 5, 18–), amit azáltal valósít meg, hogy az embereknek hirdeti az üdvnek jóhírét, és megkereszteli őket vízzel és Szentlélekkel.

Az emberi gyarlóság miatt azonban előfordul, hogy a keresztények „elhagyják első szeretetüket” (Jel 2, 4), sőt vétkekkel az Istennel való baráti kapcsolatot is megszakítják. Ezért a keresztség után elkövetett bűnök megbocsátására az Úr külön szentséget alapított, a bűnbánat szentségét (Jn 20, 21–), amelyet az Egyház az évszázadok folyamán hűségesen ki is szolgáltatót – különböző módon ugyan, de mindig megőrizve annak lényeges elemeit...

Az Egyháznak szívügye, hogy híveit megtérésre és lelki megújulásra hívja. Akarja, hogy ismerjék el Isten és ember-testvércik ellen elkövetett vétségeiket. Felkészíti és buzdítja őket, hogy időnkint vegyenek részt a bűnbánati szertartásokon.

(Az Istentiszteleti Kongregáció 800/73 sz. határozatából)

*

„Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket... Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, bocsánatot nyer, akinek megtartjátok, az bűnben marad.” Jn 20, 21–23

*

Bűnöd van. Ismerd el, valld be, mondd ki – megszabadulsz tőle, és a bűn növekedésedre szolgál. Az evangélium a te pártodon van, bármilyen bűnös vagy, bármilyen bűnösnek érzed magad, bármilyen bűnösnek mondanak, bármilyen bűnösnek tart is a törvény – Bízd rá magad teljesen egy emberre, aki tud hallgatni, akinek kell hallgatni a kötelességből, hallgat az evangélium szellemében: szeretetből – akár az Isten.

(W. Willms: Aus der Luft gegriffen 34 – Butzon & Bercker 1976)

A BŰNBÁNAT SZENTSÉGE – VÁLSÁGBAN

...az első és legsürgetőbb feladat: rávezetni magunkat és Isten egész népét annak tudatban tartására és gyakorlatára, hogy állandó bűnbánó életet kell élnünk, vagyis tudatosan egyre inkább el kell fordulnunk, bocsánatkérő és vezeklő szívvel és magatartással, az ádami önmagunkért levéstől, hogy mind tökéletesebben találkozzunk Atyánkkal. Aztán tudatosítani és megértetni kellene minden Krisztus-hívővel, hogy felelősek vagyunk egymásért, a szent, de még nem egészen szent közösségért. Tehát bűnbánatot kell tartanunk és vezekelnünk kell Isten egész népének vétkeiért. Nem úgy, mint akik ártatlanul és büntelenül vezeklünk a „bűnösökért”, hanem úgy, hogy mint az egy test sejtjei részt veszünk az Egyház egyetlen bűnbánattartásában és vezeklésében.

Arra kell rádöbbenünk, hogy enélkül nincs igazi természetfeletti szeretet. Aki valóban szeret, azt folyton bántja, hogy nem szeret eléggé. Nem azért, hogy ez gátlásossá és tartózkodóvá tegye, hanem azért, hogy egyre nagyobb szeretettel legyen a szeretet iránt és állandó vezekléssel szerezze a számára MINDENT.

(Dörnyei-Csögl-Gergye: A szentségek életértéke 240.–, Szent István Társ., 1973)

*

Az ember tartson ítéletet önmaga fölött bűnei miatt, önként, amíg teheti, és magatartását megjavíthatja – nehogy az Úr mondjon fölötte ítéletet, amikor már magatehetetlen. Ha maga tart szigorú, de üdvösséges ítéletet önmagán, keresse fel a püspököt, akinél a szükséges kulcsokat kezelik. Ezzel már megkezdte, hogy az Anyaszentegyháznak jó gyermeke lesz, miközben elfoglalja helyét tagjai közt. Fogadja továbbá az előjárótól a megfelelő szentségi elégtételt. Áhítatban és alázatban hozza meg a töredelmes szívnek áldozatát. Tegye azt, ami nemcsak neki, hanem mindazoknak üdvére válik, akiknek a jó példát adja.

(Szt. Ágoston – Der siebenfache Gnadenstrom-ban 84., Benno 1959)

NÉZETEK A BŰNBOCSÁNATRÓL

A bűnbocsánat nem azt jelenti, hogy Isten kinyilvánítja: „A bűnöd nem történt meg.”... Azt sem mondja: „Nem olyan nagy baj a bűn.” Baj, s főleg baj az Isten előtt. Azt sem, hogy az Isten hajlandó szemet hunyni és takarni a bűnt. Nem is volna elég, mert az ember megszabadulni kíván a bűntől... Ha meg azt mondanánk: a megbocsátás annyit jelent, hogy én bűnös maradok ugyan, Isten azonban kegyességében szentté szándékozik tenni, s ezáltal – minden lehetőség és elgondolhatóság ellenére – részem is lesz a szentségben, akkor ez a gondolat annyira nyakatekert és annyi feltétele van, hogy a Szentírás tanításával összeegyeztethetetlen... Azt sem jelenti a megbocsátás, hogy Isten erőt ad, hogy a jövőben elkerülhessem a bűnt. Ami már megtörtént, az megvan. A megbocsátás viszont azt sem jelentheti, hogy a megtörtént cselekedet varázslattal tűnik el. Ez csalás és ámitás lenne... összeférhetetlen Isten tisztességével... Megpróbálkoztunk minden téves értelmezéssel – mi marad még hátra? Egyetlen-egy: amit az Írás hirdet, és a hívő lélek tudata vall: Isten megbocsátott és az ő szent színe előtt már nem állok bűnösként, és lelkiismeretem nem vádol tovább. Ezt óhajtom, és semmi mást. Krisztusnak „jóhíre” éppen az, hogy ez lehetséges!

*

Az inaszakadt meggyógyításakor Jézus kérdezi: mi nehezebb: azt mondani 'megbocsátom bűneidet', vagy azt mondani 'kelj fel, vedd ágyadat és eredj haza!' – Mind a kettő teremtmény. Megfoghatatlan titok a teremtmény, amikor a nem-létező létre jön. De minden emberi belátást és mértéket meghalad, amikor Isten a bűnös embert odaállítja mint bűntelent. A szeretetnek tiszta szabadságában történő teremtmény ez!

(Guardini: Der Herr 143 – Werkbund VIg., 1949)

A BŰN – ÉS ISTEN HOZZÁÁLLÁSA

A Biblia gyakran, szinte minden oldalon beszél arról a valóságról, amit mi általában bűnnek szoktunk nevezni. Az Ószövetségnek a bűnre vonatkozó szakkifejezései sokfélék, és jobbra az emberi kapcsolatokra utalnak: mulasztás, méltánytalanság, lázadás, igazságtalanság stb.; a judaizmus ehhez még hozzáteszi a tartozást is, amelyről majd az Újszövetség is szól; még általánosabb értelemben a bűnöst úgy mutatja be, mint, „aki Isten szemében rosszat tesz”; az „igazi” ellentéte rendszerint a „gonosz”. De főképp a bibliai történeteken keresztül mutatkozik meg a bűn igazi természete, gonoszsága és nagysága. A Bibliából megtudjuk, hogy az emberre vonatkozó kinyilatkoztatás egyszersmind Istenre vonatkozó kinyilatkoztatás is. Eszerint Isten szeretetével a bűn helyezkedik szembe, de éppen ez teszi lehetővé irgalmának gyakorlását. Mert *az üdvösség története nem más, mint a teremtő Istennek fáradhatatlanul megismételt kísérlete, hogy az embert kiragadja a bűnből.* (Biblikus teológiai szótár 163. o. Róma, 1974.)

*

Jézus a vámos Máté meghívása után vendégségbe megy hozzá, és „*sok vámos és bűnös odajött, s Jézussal és tanítványaival asztalhoz telepedett.*” A botrányozó farizeusoknak Jézus ezt mondja: „Nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek kell az orvos... Nem *azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket.*” M19

Bűn. – Beleremeg a szívem e sötét tónusú szóba. Kisértsem van, hogy farizeus legyek: kemény következetességgel teljesítsek kitaposott szabályokat százával, hogy „igaz”-nak érezhessem magam. – De lesz-e így közöm Istennek üdvözítő művéhez? Lesz-e kapcsolatom Jézus Krisztussal? A bűnön kívül egyedül Jézus áll. Mily magabiztosan, szinte kedvesen úgy beszél a bűnösökről, mint betegekről, és bírálja a magát egészségesnek tartó igazat. – Beleg bűnösödök, Jézusom!

MIM

A BŰNÖSSÉG ÁLLAPOT

...Kell beszélnünk a bűnről, mert sokszor egészen téves foglmaink vannak róla. Bűnnek tartunk nemegyszer olyan cselekedeteket, amelyek szinte erényszámba mennek, más-kor viszont nem érezzük bűnnek a legaljasabb tetteinket sem.

Ne gondoljuk elhamarkodottan azt, hogy a bűn gonoszított, s nekünk nincs közünk hozzá. Bűn még a szentekben is van, hiszen állandó kísérője életünknek. Ha nem érezzük jelenlétét, az nem annyira a bűn hiányát, mint inkább a mi látászavarunkat jelenti. A kis bűn is bűn, a kicsit elrontott élet is elrontott élet.

A bűnt ne csupán a tettekben keressük. *A bűnösség állapotot jelent*, s magában foglalja emberi elesettségünket. Ki nem tapasztalta még, hogy mennyire elfogult és rosszindulatú tud lenni? Ki nem érezte volna még, hogy néha semmi kedve sincs a jóra? Melyikünket nem öntött még el valami vak szenvedély? Bosszúvágy, feltűnési kényszer, irigység vagy egyéb indulat? Nem valamilyen rossz cselekedetről van ilyenkor szó, amit könnyedén megkülönböztethetnénk önmagunktól: „én alapjában jó vagyok, de ez a cselekedetem nem sikerült”, hanem azt tapasztaljuk meg, hogy bennünk húzódik meg valami sötétség.

(Kele-Bán: Találkozás Istennel Krisztusban 57. o. – Szt. István Társ. 1973.)

*

...*Ha tehát ti, bár gonoszok vagytok*, tudtok jót adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja mennyei Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik.

Lk 11, 12

Ember vagyok: a sár sápadt virága,

Ellentmondások esztelen világa.

Ajak vagyok, mely ég felé sikolt,

És sírva rágcsál hervadt földi port.

A tűzi órán: ostoros próféta.

A pernye-órán: földnek nyomorékja.

Sík Sándor

A BŰN ISTEN MEGSÉRTÉSE

Kétségtelen, hogy a bűnös nem sértheti meg Istent önmagában. A Biblia oly nagy gonddal hangsúlyozza az isteni transzcendenciát, hogy alkalom adtán mindig utal erre: „Itáláldozatot mutatnak be idegen isteneknek, hogy engem haragra ingereljenek. Vajon engem bosszantanak-e ezzel? – mondja Jahve – és nem önmagukat szégyenítik-e meg?” (Jer 7, 18–19.) Amikor Isten ellen vétkezik az ember, saját magát teszi tönkre. Ha Isten nekünk törvényeket ír elő, azt nem a maga, hanem a mi érdekünkben teszi, hogy „jó dolgunk legyen egész életünkben” (Mtörv 6, 24). De a Biblia Istene nem Arosztotelész istene, aki közömbös az ember és világa iránt.

a) Ha a bűn nem is sebzi meg az Istent önmagában, mégis megsebzi őt annyiban, amennyiben sérti azokat, akiket ő szeret...

b) ...a bűn, amely elválasztja az embert Istentől, az élet egyedüli forrásától, valójában Isten szeretetének a terveit sérti...

c) ...a bűn a gyermek hálátlansága nagyon szerető Atyja iránt (Iz 64, 7); sőt mi több: olyan Isten iránt, aki jobban ragaszkodik az emberhez, mint vérszerinti anyja a gyermekéhez (Iz 49, 15); a bűn olyan, mint a hitvestárs hűtlensége... (Jer 3, 6–Ez 16).

(Biblikus teológiai szótár 170. – Róma, 1974)

*

Egészen érthető relációk: a megcsalt hitves fájdalma, a hálátlansággal megbántott szülő szenvedése nyilvánvaló. Feldúl, ha valami – s főleg ha valaki – keresztülhúzza elképzeléseimet; pedig fontosságban hol maradnak ezek az Isten terveitől. Ha valakit szeretek, és azt bántják, nekem is fáj. Az is igaz, hogy az Isten akarata az ember boldogsága. Végiggondolom a bibliai tereméstörténetet – ezt a kinyilatkoztatást tartalmazza, a tízparancsolatot – az ember érdekeit védelmezi. Hogyan lehetek hát oly dőre, hogy nem viszontszeretettel adózom annak, aki előbb és végtelenül jobban szeret?

MIM

A GYÓNÁSBAN AZ EGYHÁZ A BŰN ELLEN HARCOLÓ FIÁT SEGÍTI

Az Egyházat nem ítéljük meg jól, ha úgy gondoljuk, hogy a hívők egy része szent, a másik része pedig bűnös. Inkább az 1 Jn 1, 8 alapján kell állnunk, ahol ezt olvassuk: „ha azt állítjuk, hogy nincs bűnünk, önmagunkat csaljuk meg és igazság nincs bennünk.” A bűnre való hajlam minden emberben megvan, és mindannyian bűnösök is vagyunk. Az Egyház mint Isten népe megkapta azt a felhatalmazást és kegyelmi erőköszletet is, hogy soraiból a rosszat kiküszöbölje. És innen adódik a bűnbánat szentségének lényege: *az Egyház azonossá válik a bűn ellen harcoló hívővel és segítségére siet.* Így valóban úgy van, hogy ami a bűnbánat szentségében üdvösségileg végbemegy, az az Egyház önmegvalósításának egyik módozata... a tomista álláspont szerint a bűnbánat szentségének szentségi jele a bűnös minden bűnbánati aktusa és az Egyház ítélő szava. Tehát *a bűnös és az Egyház együtt hozzák létre a szentségi jelet,* amelyben egyszerre jelen van az Egyház közösségi és történelmi nyilvánossága, az egyedi embernek, mint az Egyház tagjának megnyilatkozása és Isten kiengesztelődésének ténye.

(Dr. Cserháti József: Az Egyház és szentségei 379. – Szt. István Társ. 1972)

*

Olyan Egyházat keresünk, amely minden ember meghallgatásának, találkozásának és közösségének színhelye. A barátság színterévé akarjuk alakítani házunkat, ahol a más és más meggyőződésű emberek, akármilyen környezetből származnak, azon vannak, hogy egymást megértsék, egymással megbékéljenek, miközben a köznapi életben a szeretetnek és a hitnek valamilyen megnyilatkozását akarják nyújtani.

(Egy taizéi csoport leveléből – Frau u. Gott 246. o.)

*

Az ember – s még általánosabban a természet – nem igényel semmit, amit csíráként nem az Alkotó helyezett beléje.

MIM

IRGALOM

A tanítványok, egyénileg és összességükben, emberek maradtak, gyarló emberek... A közösséget nem annyira az emberi gyarlóságok és igazságtalanságok veszélyeztetik, sokkal inkább a „jók”-nak „igaz-sága”, csak elképzelt igaz-volta, amely bizonyos határon belül hajlandó ugyan megbocsátani másoknak, de csakis e határon belül. „Hányszor kell a testvéremnek megbocsátanom?” – tipikus kérdés az ószövetség szemléletéből. Az írástudók azt mondják: háromszor. Péter úgy véli: hétszer (igazságunk több legyen, mint azoké (Mt 5, 20) – de ezzel aztán igazán elértük a felső határt. Érthető megfontolás az is, hogy a határtalan megbocsátás végül is lerontja a jog érvényét. – Jézus azonban nem ad a külső jogra, nála a lelkiség számít. „Mondom neked, nem hétszer, hanem hetvenhétszer” (Mt 18, 21) – vagyis: mindig! Az ószövetségi átok-formula ugyanezt a számot említi (Ter 4, 24) – de itt most ellenkezőjére fordult. Ez a szeretet teljessége. Hiszen a nagy szám épp ezt mondja: ne számold, hogy meddig mésh az irgalmassággal! Számolni akarsz az Istennel is? Talán emlékeztessen az Isten, hogy ő hányszor bocsátott meg teneked? Akarod, hogy igazság szerint bánjon veled? Azt imádkozod: bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is (amilyen mértékben mi) megbocsátunk az ellenünk vétőknek!

A hitvány szolgáról szóló példázatnak (Mt 24, 48–) ugyan ez az alap gondolata. Amint Isten irgalma túlszárnyal minden korlátot, ugyanúgy kell, hogy „a mi szeretetünk mérték nélküli szeretet legyen” (Szt. Bernát).

(O. Karrer: Erklärung des Mt.-evangeliums 5. füzet 66. Ars Sacra, 1936)

*

Bűnös voltunk tudatában engedékenyebbek, alázatosabbak, igazságosabbak leszünk másokkal szemben. Bűnösségünk tudatában másoknak könnyebben megbocsátunk. (W. Willms: Aus der Luft gegriffen 36. – Butzon & Bercker 1976)

MEGTÉRÉS

Észrevethető-e magatartásomon, hogy Jézus irántam való szeretetében engedte magát keresztre szegezni? Az én embertársaim iránti szeretetemről ráismer-e bennem Isten gyermekére? Isten komolyan vette a szeretetet – komolyan fogja megítélni a szeretetlenséget is. Biztosan jelentősége van annak, hogy a megjövendőlt utolsó ítéletnél, amikor az átok-ítéletéről van szó, csupa olyan mulasztásokról beszél, amelyek a felebaráti szeretet ellen valók. És ezek gyónásbeli vádjaink közt alig-alig szerepelnek. Éhes..., szomjas..., ruhátlan..., idegen..., beteg... és börtönben voltam, s nem adtatok ennem, innom, nem ruháztatok, nem fogadtatok be, nem látogattatok meg. Bizony mondom nektek, amit a legkisebbek valamelyikével nem tettetek, velem nem tettétek (Mt 25, 42–45).

(Der siebenfache Gnadenstrom 85. – Benno Vlg. 1959)

*

Uram, ha gyónni megyek, mindig elfog a kishitőség. Nem azért, mintha gyilkoltam, vagy hűtlen lettem volna. Azért, mert nem javultam – ugyanaz maradtam. Lelkiismeretvizsgálatom csupa alapvetően fontos bűnt vet fel.

Pedig évről évre, gyónásról gyónásra felteszem magamban, hogy a bűnöket kerülöm.

Akár így is vallhatnék a gyónásban: ugyanazt követtem el, mint négy héttel, négy hónappal, négy évvel ezelőtt.

Elkeseredett vagyok, és haragszom magamra.

Add, Uram, hogy életem utolsó napján ne úgy találj rám, mint megalkuvóra, mint árulóra.

Győzni talán nem tudok – de maradjak harcosod.

(Frau u. Gott 238. – Butzon & Bercker 1976. Paul Roth után MIM)

*

Ha minden évben csak egyetlen hibánkról szoknánk le, csakhamar szentek lennénk.

A PARANCSOLATOKRÓL

Sokan nagyon tévesen gondolkodnak az isteni parancsok értelméről.

Egyik tévedés, hogy Isten tulajdonképpen csak nevelési célból adta parancsait. A másik az, hogy Isten nem komolyan és határozottan beszélt akkor, amikor megszólította az embert, amikor törvényeit föltárta neki.

Hasonlóképpen hamis úton járnak azok, akik Isten parancsaiban munkafeladatot látnak. . . . Ha azután az ember ezt teljesítette, nyugodt lehet; Isten többet nem várhat tőle, sőt – jó viselkedésünk fejében ő tartozik nekünk. Egyesek szerint Isten egyszerűen engedelmességet, meghódolást kíván az embertől parancsaival. A bűnben lázadást, felségsértést látnak; Istenben pedig bírót, aki egyszer minden bűnt megtorol. Úgy érzik, hogy Isten törvényeivel megkötnöni akar bennünket. – Pedig Isten nem zsarnoki lény. Ha lázadásnak tekintené a bűnt, akkor nem Megváltót küldött volna az emberekhez, hanem pestist és villámokat. Isten nem sértődös király, aki alattvalókat tart, s minden hibáért engesztelést követel. Isten atyának nevezte magát. . . .

Szólítsuk csak az Istent! Nem azt az Istent, akit a mi bűntől megrontott képzeletünk láttat velünk, hanem az Istent, úgy amint önmagában van. Az Istent, aki az életet megindította, aki az élet, és nem a halál Istene. Az Istent, aki a pusztulásba fordult emberi élet megváltója akar lenni. *Törvényeket meg azért ad, hogy általuk megadja az élet megfejtésének kulcsát.*

(Kecle-Bán: Találkozás Istennel Krisztusban 85. – Szt. István Társ., 1973)

*

Úgy akarom látni, hogy az isteni parancs lehetőség, alkalom megmutatni, hogy szeretem az Istent; híd, lépcső, út, hogy közelebb jussak hozzá. Ez nekem már nagyon sokat segített.

MIM

ŐSZINTE MEGGONDOLÁS

Leleliseretünk megvizsgálásakor nem arra kell összpontosítanunk, hogy melyik parancsot hágtuk át, melyiket nem, hanem arra..., hogy a kegyelem állapotában vagyunk-e. Vagyis: megvan-e bennünk a természetfeletti szeretet, vagy visszasüllyedtünk a bűnösen csak ember állapotába, az ádámi önmagunkért levésbe. Az a nagy kérdés: Istent szeretjük-e jobban vagy önmagunkat. Persze nem érzelmre kell itt gondolnunk. Amint önmagunkat sem érzelmekkel szeretjük, úgy Istennel kapcsolatban sem ez a döntő. Jobb így fogalmazni: kiért vagyok alapvetően, Istenért vagy önmagamért?

...

Egy példa: aki úgy érzi, hogy a családi életben semmiben sem hibás, de elviselhetetlen abban a családban mindenki – esetleg a valóban elviselhetetlen, de imádott unoka kivételével –, annak komolyan arra kell gondolnia, hogy elvesztette a kegyelmet. Aki nem tudja elfogadni az embereket, abban – legalábbis alapos gyanú van erre – nem él a Találkozás lelke.

(Dörnyei-Gergye-Csögl: A szentségek életértéke 246. – Szt. István Társulat, 1973)

*

Ne okozzatok szomorúságot Isten Szentlelkének, akivel meg vagytok jelölve a megváltás napjára. Legyen távol tőletek minden keserűség, indulat, haragtartás, szóváltás... legyetek egymás iránt jóindulatúak, könyörületesek, és bocsássatok meg egymásnak, amint Isten is megbocsájtott nektek Krisztusban. Ef 4, 30–32

*

A vallás nem merev mozdulatlanság, hanem élet. Hogy értelmes és minél inkább célravezető élet legyen, folyton vizsgálunk, ellenőriznünk kell önmagunkat. Ezt szorgalmazza a cél is, amely felé ennek az életnek fejlődnie kell: az Isten szerinti ember: a magunkra öltött Krisztus. Ezért általános az Egyház fölszólítása: Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket...!

MIM

LELKIISMERETVIZSGÁLAT

Őszinte önmagába tekintés nélkül csak az megy gyónni, akinél a szentgyónás nem több, mint nyugós kötelességteljesítés (húsvéti szentgyónás), amin éppen át kell esni. A szentség így nem terem megtérést, nem hoz jobbulást, de még azt sem mondhatja az ilyen gyónó jó szívvel: megtettem a dolgomat. „A lelkiismeretvizsgálat többféle lehet. Legjobb, ha a parancsolatok alapján végezzük. Igen fontos, hogy alapos legyen. – Egy imádságos könyvben a családi étellel kapcsolatban a következő szempontokat találtam:

MIM

- Alkalmazkodom-e házastársam testi – lelki hangulatához?
- tiszteletben tartom-e jogait? – nem fojtom-e el egyéniségét?
- elfogadom-e olyannak, amilyen? – nem akarom-e, szabadságát korlátozva, minden áron átnevelni?
- időszerűnek tartom-e a hűséget? eszerint élek-e?
- nem veszélyeztetem-e mások házasságát?
- éreztetem-e a gyermekkel, hogy nem kívántam?
- nevelem-e gyermekeimet, vagy ezt másra hárítom?
- törődöm-e vallás-erkölcsi nevelésükkel: magam igyekszem hatni – vagy másra bízom?
- következetes vagyok – vagy engedékeny? elkényeztetem gyermekeimet?
- nem hanyagolom el táplálni a családban az együvértartozás élményét?
- imádkozunk-e közösen?

*

Istenem, szeretlek téged, és ezért szívemből bánom, hogy bűncimmal megbántottalak. Erősen fogadom, hogy a jóra törekszem, és a bűnt kerülöm.

(Bánatima)

BŰNVALLOMÁS

A bűnbocsánat szentségéhez tartozik a bűnök megvallása, amely Isten előtti önismeretünkől és bűneink miatti bánatunkból fakad. Szívünk eme belső átvizsgálása és külső vádolása azonban történjék Isten irgalmas szeretetének fényében. A bűnvallomás pedig megköveteli a megtérőtől, hogy akarja megnyitni szívét Isten szolgája előtt, akiben viszont legyen meg az a lélek szerinti ítélőképesség, amellyel Krisztus helyetteseként a feloldozó hatalom birtokában kihirdeti a bűnök megbocsátását vagy megtartását.

(Bűnbocsánat és Oltáriszentség 17. – Budapest, 1976)

*

Gyónom a mindenható Istennek
és nektek, testvéreim,
hogy sokszor és sokat vétkeztem
gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással.
Én vétkem! Én vétkem! Én igen nagy vétkem!...
(Közgyónás a miseliturgiából)

*

Megalázó-e a bűnvallomás?

A bűnnek „rossz volta” akkor van, amikor elkövetjük, és nem akkor, amikor vádoljuk vele magunkat. A bűn bevallásával a gyónó már arról tesz tanúságot, hogy szemben áll a bűnnel, és elítéli a rosszat – függetlenül attól, hogy saját maga követte el; és ez méltánylandó cselekedet. Továbbá az alázatosság erényének ilyen tevékeny gyakorlása is elismerést érdemel. A bűnvallomással mutatott őszinteség, amellyel a gyóntatót bizalmával tiszteli meg, tiszteletre –, sőt csodálatra méltó. Fel kell tételeznünk, hogy mindezt Krisztusnak és az Egyháznak megbízottja, a gyóntató is tudja, érzi és átéli. A bűnvallomás nem megalázó, de nagyon is fölemelő a gyónóra és a gyóntatóra nézve egyaránt.

MIM

NOVEMBER 16.

BÁNAT ÉS ERŐSFOGADÁS

A megtérőnek mindenekelőtt meg kell bánnia bűneit. Bánata „a lélek fájdalma, az elkövetett bűn elutasítása azzal az elszánt akarattal, hogy többé nem vétkezik.” Krisztus országába ugyanis csak a „metanoia”-val, a megtéréssel léphetünk be, vagyis az ember egész belső világának megváltoztatásával. Ez azt jelenti, hogy gondolkodásmódunkat, ítéletalkotásunkat, életünket Isten azon szentségétől és szeretetétől indítatva kezdjük átalakítani, amelyet Fiában nyilatkoztatott ki, és amelynek teljességében minket is részesített. Ettől a szívbeli töredelemtől függ a megtérés valódisága. Az Istenhez fordulásnak át kell alakítania az ember belső világát, hogy őt napról napra megvilágosítsa, és Krisztus képmásává formálja.

(Bűnbocsánat és Oltáriszentség – 17. – Budapest, 1976)

*

Uram! Kegyetlen voltam.

Bajt csináltam, szomorúságot okoztam, embereket sértettem meg. Megbontottam a baráti kört, becsaptam magam mögött az ajtót: ami ép volt, szép volt, összetörtem.

Mintha tárgyak volnának, úgy bántam az emberekkel, és tele voltam kárörömmel ijedtségükön.

Te meg megriadtál az én örömömön.

Ajtód nyitva – hívogatsz. Jó vagy hozzám – gyógyítgatsz.

Ó én legfőbb oltalmam!

Te léssz az én utam. Sietek az emberekhez: meghallgatom panaszukat, főlészáritom könnyüket, orvoslom a sebüket, kibékitem egymással az ellenségeket.

Te vagy a BÉKE! – Én békeszerző leszek.

IGAZSÁG vagy! – Terólad beszélek.

Uram! Csak v o l t a m kegyetlen.

Megtérek. Más leszek.

Kegyelmezz nekem!

(Louis-Josef és Thomas Suavet után magyarra ford.)

MIM

FELOLDOZÁS

A bűnösnek, aki a szentségi bűnvallomásban az Egyház szolgálja előtt megtérésének bizonyosságát adta, Isten a feloldozás külső jele által bocsátja meg bűneit, és így jön létre a bűnbánat szentsége. Mivel a jelen üdvrendben Üdvözítő Istenünk emberszeretete és jósága látható módon lett nyilvánvalóvá számunkra, Isten látható jelekben akarja nekünk megadni az üdvösséget, illetve a megszegett szövetséget megújítani velünk.

Így tehát a bűnbánat szentségében az Atya magához fogadja hozzá visszatérő fiát; Krisztus vállára veszi elveszett bárányát, és visszaviszi aklába; a Szentlélek pedig újraszenteli templomát, illetve teljesebben lakik benne.

(Bűnbocsánat és Oltáriszentség 18. – Budapest, 1976)

*

A feloldozás szövege:

Isten, a mi irgalmas Atyánk,
aki szent Fiának kereszthalála és feltámadása által
kiengesztelte önmagával a világot
és kiárasztotta a Szentlelket a bűnök bocsánatára,
az Egyház szolgálata által bocsásson meg neked
és adj meg a békét!
És én feloldozlak téged bűneidtől
az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében – Amen.

*

Az ember a saját jó és rossz cselekedeteinek az összessége – ez megváltoztathatatlan igazság. És az emberi méltóság éppen az, hogy az ember megáll önmagában, és e vonatkozásban érdemét, terhet nem veheti át senkisémm. Mire akkor a megbocsátás? – kérdezhetnénk a bűnbocsátást tárgyaló Guardini-vel (Der Herr, 144., Werkbund Vlg., 1949). És tovább megy: a megbocsátás teremtetés, és még ennél is több: az embernek elpusztítása és újjáteremtése kegyelmi közösségben az igaz Istennel.

Guardini – MIM

NOVEMBER 18.

ELÉGTÉTEL

Az igazi megtérés a bűnök jóvátételével, az élet megjavításával, valamint az okozott kár megtérítésével lesz teljessé. Az elégtétel mibenléte és mértéke az egyes bűnbánóktól függjön, hogy mindegyik helyreállíthassa az általa megsértett rendet, és hibájának meggyógyítására megfelelő orvosságot kapjon. – Szükséges továbbá, hogy a büntetés valóban a bűn orvoslására szolgáljon, és az életet valamiképpen megújítsa. Így a megtérő felejtí azt, „ami mögötte van” (Fil 3, 13), ismét belekapcsolódik az üdvösség szent misztériumába, és arra törekszik, ami még előtte van.

(Bűnbocsánat és Oltáriszentség 18. – Budapest, 1976)

*

Jóvá tenni nem sokat lehet. Visszafelé pillantani talán nem is jó. „Jóvá tenni”, – ebben a kifejezésben már benne van, hogy megelőzően valamit rosszul tettünk. Kibékülni úgy is lehet, hogy előre nézünk, és amit megkezdünk, ezután jól tesszük. Jézus sosem mondja: menj, hozd rendbe, amit elrontottál! Azt mondja: menj, és többé ne vétkezzél!

(Frau u. Gott 22. o. – Butzon & Bercker Vlg. 1976)

*

Te gondoldj bennem, Jézus!
Így leszek világos, egyenes.
Te szólj általam, Jézus!
– és szavam szelíd és igaz lesz.
Te működj bennem, Jézus,
hogy a helyest tegyem,
szent legyen a munkám,
szent a pihenésem!
Járd át egész létem,
a lényemet töltsd be,
hadd hirdesse énem,
mennyre szeretsz Te!

(Gespräch mit Gott 324. o. – Benno Vlg., 1961 – ford.

MIM

A BŰNBÁNAT SZENTSÉGÉNEK GYÜMÖLCSEI

- Ha súlyos bűnben voltunk, visszanyerjük a megszentelő kegyelmet, ha csak bocsánatos bűnökre kaptunk feloldozást, akkor a gyónás szentségi kegyelme növeli bennünk a megszentelő kegyelmet.
 - A szentség kegyelmi erejének kiterjedését nézve az Egyház azt tanítja, hogy az összes halálos bűn teljes eltörlését eszközli a szentség.
 - A súlyos bűnök eltörlésével együtt jár az örök büntetés adósságának eltörlése is, az ideiglenes büntetések elengedését azonban nem mindig nyerhetjük el teljesen.
 - A megszentelő kegyelem mindig jogot ad a megfelelő segítő kegyelmekre, amelyekre a bűn elleni küzdelmekben és a megfelelő erkölcsi élet kialakításában szükségünk van...
 - A tridenti zsinat szerint az Istennel való kiengesztelődésünket némelykor a belső megbékélés, a lelkiismeret nyugalma és általában erős lelki vígasz követheti.
 - ...A szentatyák és a teológusok nagy többsége azt tanítja, hogy a kegyelmi állapotban végrehajtott jócselekedetek, amelyeket azonban a súlyos bűn hatástalanná tett, a bűnök elengedésével felélednek érdemszerző erejükben...
 - A bűnbánat szentségének szentségi kegyelme valójában gyógyító kegyelem, „vele minden meg van adva, ami a beteg lélekből egészséges, Istennek szolgálni akaró új lelket, új szívet teremt.”
- (Dr. Cserháti József: Az Egyház és szentségei 382 – Szt. István Társ., 1972)

*

„Ha egy zsíros erszényben vagy egy szénégetőnek mocsos kezével száz aranyat nyújtana valaki – mondja Pázmány –, azt hiszem, jó néven vennéd, és meg sem csömörlelenél az erszénynek rútságától.” Prédikáció nagyböjt ötödik vasárnapjára.

MIM

NOVEMBER 20.

AKINEK SIKERÜLT

A szentek Jézusnak megtestesült élő tükrei, mint ahogy az emberré lett Jézus Istennek a tükre. A szentírásmagyarázók arról vitatkoznak, hogy tett-e Jézus csodát, és hogy az evangelium csodái nem túlzások-e. S közben a szentek – Jézusnak kifejezett előrejelzése szerint – ezer meg ezer csodát vittek végbe a történelemben. Külsőleges csodáiknál sokkal lényegesebb a kegyelem csodája, amellyel átformálták szívüket, megvalósították az evangelium „metanoia”-ját: az Isten- és emberszeretet véglegesen uralomra vitték magukban. Igen: az Isten- és emberszeretet nem ismer akadályt és ellentmondást abban, hogy az embereket Isten kedvéért szeressék, hiszen küldetésében Jézus is az Atyáért szerette őket, és így mutatta meg az embereknek az Atya szeretetét.

(H.U.V. Balthasar: Zugänge zu Jesus Christus a Wer ist Christus c. kötetben 19. – Herder, 1977)

*

A szentek titokzatos kötelékekkel elválaszthatatlanul össze vannak kötve a kereszténységgel. . . . A szenteknek lényegéhez tartozik, hogy lényükből ösztönzés árad, és megvalósításra indítanak. Avilai Teréz szövegezte ezt meg mestersen: „Könnyen azzal mentegetődzünk: ,mi nem vagyunk szentek.’ Ha valami hibát követünk el, Isten mentsen attól, hogy mindjárt azt mondjuk: ,mi nem vagyunk angyalok, nem vagyunk szentek’. Ha nem vagyunk még azok, gondoljátok meg, hogy Isten segítségével azok lehetünk, ha erőlködünk. E gondolat nagybátorítástokra lesz. Ne higgyétek, hogy életszentségtök Isten miatt késlekedik. Nem; csakis rajtatok múlik.”

(Walter Nigg: A szentek visszatérnek – Mérleg 1/1978)

*

A szívemtől szabadíts meg, Uram! Felfuvalkodott vagyok a szeretetben. Azt hiszem, hogy szeretek; holott csak saját éneket keresem abban, akit szeretek.

M. Quoist

A BETEGEK KENETE – FELEDÉSBE MENŐ SZENTSÉG

Jean Paul azt mondja: minden emberre már születésekor egy nyílvestűt lönek; száll, száll a vessző, és a halál pillanatában találja el a megcélozottat. Milyen is lesz az, amikor a nyílvestű suhogását meghallom? . . .

Az orvostudománynak itt problémája van. A mai orvosi gyakorlatban az a meggyőződés terjedt el: humanitásból ne szóljunk a betegnek küszöbön álló haláláról. Az is gyakorlat, hogy elhitetik a beteggel, nem kell meghalnia. . . . Annyi bizonyos: nem várhatjuk el az emberektől, hogy – mivel kultúránk egy életen át az ösztönök elfojtását hirdette nekik, és nem tanulták meg, hogy élni annyi, mint halni tanulni – az utolsó pillanatban pótoljanak mindent, amit elmulasztottak. De még így is megéreznek valamit, amit meg is értenének, ha valaki segítené őket. . . . E megérzés a felfokozott és szabaddá vált érzékenységnak nyit teret.

...

A vallásos életrendhez az tartozott, hogy *utolsó óráján az embert nem szabad egyedül – és nem szabad bizonytalanságban hagyni*. Amikor a beteget ellátták a hit vígaszával, akkor ő is tudta, amit az orvos, a pap és a hozzátartozók tudtak: hogy meg kell halnia.

(C. F. Weizsäcker Dr.: „De morte nil nisi bene” c. dísz-előadásából az 1977-es salzburgi nyári egyetemen.)

*

Hajlok arra, hogy az életben ne azt értékeljem, amim van, hanem azt, ami vagyok. És ha nevelem, képzem magam egy életen át, nem nyugszom meg abban, hogy egy csapásra mindez semmivé váljék. A kritikus helyzetben igazán vígaszul szolgál a hit a más rendű –, de mégiscsak élet, a halál ellenében való és halál utáni életnek tudatával. Folytatást hirdető szentkenet! – vallom, hogy kellesz az emberiségnek. És kellesz – egészen személyesen: énnekem is!

MIM

A BETEGEK KENETE – (SZÉPHALÁL-SZOLGÁLAT)

A halál és a meghalás nem ugyanaz. A meghalás – a halállal ellentétben – az az út, melyet az ember utolsó életütemében a halálig megtesz. Ez hosszabb – rövidebb tartamú, de mégiscsak élet. Számos fiziológiai folyamatban valami személyes történés húzódik meg, amit a haldokló igen változatosan élhet át... Az élet gyökereiben ajándék, lábunk elé rakott valóság, amit mégcsak nem is kértünk. Az élet nem végtelen teljesítmény, hanem valamire szorító feladat, amit határai közt teljesíteni illik. ... Az ember a haldoklást is még mint feladatot foghatja fel, bogozgatva: mit jelenthet számára ez az életszakasz? Az ily módon megélt haldoklási folyamat befejező jellegű lehet, mégpedig a hátra levő életidő jóvátevő beteljesítésével. A „széphalál-szolgalatnak”, a szó legjobb értelmében vett „euthanáziának” tehát, ahhoz kellene *hozzásegítenie a haldoklót, hogy élete utolsó szakaszának értelmét megtalálja; hogy higgyen abban: érdemes a haldoklást is végigélnie.*

(Franz Böckle-nek „Jog a személyes halálhoz” című, az euthanáziával kapcsolatos előadásából)

*

Az idősödő embert gyakran gyötrik az elmulasztott, a be nem váltott életfeladatok. Erről énekel Arany János is Epilogus-ában: „Mily temérdek munka várt még!... Mily kevés, amit beválték!” Hogyan lehetne, jóvátenni mindent a magatehetetlenség rövid idején! És mégis lehet: a szentkenet szentségével, amelyben a fáradt, beteg embernek szolgálatára siet az egész Egyház – az erős, mindenható Krisztus.

MIM

A BETEGEK KENETE – MEGHATÁROZÁSOK – ISMERTETÉSEK

A betegek kenete szentség. Kiszolgáltatásakor a beteget megkenik olajjal, miközben a pap imát mond, amelynek hatására a szentség létrejön.

(M. Premm: Kath. Glaubenskunde III/2 159. – Herder, 1957)

*

Az emberélet minden lényeges pillanatát Krisztus megszenteli szentségeivel. Így létezik egy szentség az életveszélyben forgó beteg számára: a betegek szentsége a neve. Kiszolgáltatását betegellátásnak is nevezik.

(Holland Katekizmus, német kiad. 519. – Utrecht, 1966)

*

A betegek szent kenetével és a papok imádságával az egész Egyház a szenvedő és megdicsőült Krisztusnak ajánlja a betegeket, hogy megkönnyebbítse és megszabadítsa őket; sőt buzdítja is őket, hogy önként csatlakozzanak Krisztus szenvedéséhez és halálához, és így előmozdítsák az Isten népének javát.

(Zsinati Határozat az Egyházzól 11.)

*

Érdeemes elmélyedni abban, hogy az egyes megjelölések, hogyan mondanak egyre többet a betegek kenetéről. 1. Megjelölik a szentséget, annak alanyát, a kiszolgáltatás módját és a szentség létrejöttét. 2. Többlete, hogy a szentség java nemcsak a lelket, hanem az egész embert – testét is – érinti. 3. A szentség java, hogy Jézus Krisztus megszentel; de még mindig az egyedi betegen végzett megszenteléssel. 4. Krisztussal kapcsolatban említi az Egyházat, amely Krisztusnak ajánlja a beteget; az Egyház pedig örül annak, hogy egyik tagja csatlakozik Krisztushoz. Íme a fejlődés a szentség értelmezésében!

MIM

NOVEMBER 24.

APOSTOLI RENDELKEZÉS A BETEGEK KENETÉNEK SZENTSÉGÉRŐL

Pál püspök, Isten szolgáinak szolgálja – örök emlékezetül. A betegek szent kenetéről azt vallja és tanítja a katolikus egyház, hogy az Újszövetség hét szentségeinek egyike, Krisztus Urunk alapította, „Márk evangéliuma előre jelezte (Mk 6, 13), Jakab apostol pedig ... a hiveknek ajánlotta és hirdette, amikor így írt: *Beteg valaki köztetek? Hivassa az Egyház papjait! Imádkozzanak fölötte, és kenjék meg olajjal az Úr nevében! A hitből fakadó imádság üdvére lesz a betegnek, és az Úr megkönnyebbíti őt, ha pedig bűnben van, bocsánatot nyer* (Jak 5, 14–15).

A betegek kenetéről már a legrégibb időktől kezdve tanúskodik az Egyház hagyománya, mégpedig elsősorban a liturgikus hagyomány, mind Keleten, mind Nyugaton.

...

A szent kenetről szóló tanítást ezenfelül az egyetemes zsinatok ... világították meg ...

A II. Vatikáni Zsinat a fentieket így építi tovább: „Az utolsó kenet, vagy jobb elnevezéssel *a betegek kenete*, nemcsak azoknak a szentsége, akik már a végső életveszélyben forognak. Ezért alkalmas pillanat *fölvételére* már az *az idő, amikor a hívő* – akár a betegség miatt, akár az öregkori gyöngeség miatt – *az életveszélynek* még csak a *kezdetén áll.*”

*

Uram és Istenem! Tudom, hogy egyszer meg kell halnom, de nem tudom, mikor, hol és hogyan fogok meghalni. Azt azonban biztosan tudom, hogyha a halálos bűn állapotában ér a halál, örökre elvesztem. – Irgalmas Istenem! Add meg nekem a kegyelmet, hogy halálom előtt bűneimből megtérjek, és szentségeid kegyelmében részesüljek. – Boldogságos Szűz Mária, Istennek szent Anyja, imádkozzál értem most és halálom óráján! – Szent József, haldoklók pártfogója – könyörögj értem!

(Ima jó halálért – a Czapik-imakönyvből 19. o.)

A BETEGEK KENETE – ANYAGA ÉS FORMÁJA

„...Apostoli tekintélyünkkel elrendeljük, hogy a latin szertartásban a jövőben a következőket kell megtartani: A betegek kenetének szentségét olyan betegeknek szolgáltatjuk ki, akik súlyos betegségben szenvednek. Megkenjük őket a homlokukon és a kezükön a szabályszerűen megáldott olíva olajjal vagy alkalmasint más növényi olajjal. Közben pedig csak egyetlen egyszer mondjuk a következő szavakat: „E szent kenet által és nagy irgalmassága szerint segítsen meg téged az Úr a Szentlélek kegyelmével. Szabadítson meg bűneidtől, üdvözítsen téged és erősítsen meg jószágosan!”

(Korábbi apostoli rendelkezésből)

*

Kérünk Téged, Urunk! áraszd az égi magasokból Szentlelkedet, az isteni vigasztalásnak Lelkét, erre az olajra, amelyet jószágodból a lélek és a test enyhítésére az olajfa révén nyújtottál nekünk. Tedd, hogy szent áldásod nyomán erősödjék a lélek és a test, enyhüljön a fájdalom és szenvedés mindazokban, akik e szentelt olajnak mennyei orvosságában részesülnek. Ez az általad megszentelt olaj tartósan hasson bennünk, és hozza meg számunkra a végső üdvösséget – a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

(Ima a betegek olajának megáldására.)

*

Az Egyház halálon és síron túl tekintve kéri, hogy az isteni áldás ereje az olajban hasson tartósan; „tartósan” a nagybetegnél is, akinek talán félórái, vagy csak másodpercei vannak még hátra ebben a létben; a kenésben érvényesülő Szentlélek vigasza segítsen, amikor már nincs, és nem is számít más segítségre a beteg, mert leomlik körötte minden, ami ideiglenes, ami földi – s készül, épül a „végső üdvösség”.

MIM

BETEGSÉGBEN ÉS SZENVEDÉSBEN IS LEGYÜNK KRISZTUS KÖVETŐI

A betegség nem annyira orvosi, mint emberi probléma. Fordulópont az ember életében, ami új helyzetet, sokszor krízist teremt. Talán ez az első alkalom, hogy a felnőtt ember tehetetlennek érzi magát, és teljesen másokra szorul. A szenvedés elveszi életkedvét, és elkeseredésében talán arra érez kísértést, hogy embertársaitól és istentől is elforduljon. Igen sokszor el kell hagynia a megszokott környezetet és embereket, és a kórházban ismeretlen személyek gondozására szorul, éppen akkor, amikor a legjobban vágyik az ismerős arcok nyújtotta szerető gondoskodásra. A betegség, még ha nem is olyan súlyos, arra emlékezteti az embert, hogy mennyire bizonytalan az élete. Ha valaha, ezekben az órákban van szüksége Isten kegyelmére, hogy gyöngesége és letörtsége ellenére is úrrá legyen a helyzeten, és amint Krisztus követője volt az egészségben, úgy követője legyen a szenvedésben és megpróbáltatásban is.

Babos István S. J.: A betegek kenete. 1975. 12–13. l.

„Elég neked az én kegyelmem. Mert az erő a gyöngeségben nyilvánul meg a maga teljességében” 2 Kor 12, 9.

„Tudjuk, hogyha földi sátrunk összedől, Istentől kapunk lakást: örök otthont a mennyben, amit nem emberi kéz épített. Azért is sóhajtozunk itt, mert szeretnénk beköltözni mennyei otthonunkba. 2 Kor 2, 1–2.

*

Aki Krisztusban hisz, az nem válik magánossá se a szenvedés, se a halál idején, hiszen ő életében és halálában egyaránt az Egyház közösségének a tagja. Megrendítő élmény azt látni, hogy az Egyház lehajol a súlyos beteghez, és hozza Isten nagy ajándékát: Krisztus testét és a betegek olaját. Ne féljünk a betegek kenetétől, és hozzátartozóinkat se féltsük tőle.

A SZENVEDŐ EMBER TESTI ÉS LELKI JÓLÉTE FONTOS AZ EGYHÁZ SZÁMÁRA

Jézus, amikor a megpróbáltatás és szenvedés órája ütött számára, teljes bizalommal Atyjához fordult, és kérte, hogy múljon el tőle a pohár, de ugyanakkor élete legfontosabb célja volt, hogy Atyja akaratát teljesítse. Nem a szenvedést kéri, és nem arra vágyódik a hívő ember, hanem Krisztussal együtt hű akar maradni Istenhez a szenvedésben is. Jézus búcsúbeszédében mondta, hogy azért vállalja a szenvedést, hogy lássa a világ, hogy szereti az Atyát. Tehát nem torpan meg, és nem adja föl az Istenhez való ragaszkodást még akkor sem, ha az nehéz. (vö. Jn 14, 31.) Nem a szenvedés, hanem a szenvedő ember és annak testi és lelki jóléte fontos az Egyháznak. A megváltó crő nem a szenvedésben van, hanem a szenvedésben is megmutatkozó és hűséges szeretetben. Az Egyház ezért könyörög, és ezt kéri a beteg számára a betegek kenetében.

Ebben a krízisben jelenik meg az Egyház nemcsak a pap személyében a szent olajjal, hanem a családtagok, jóbarátok látogatásában és imádságaiban, az ápolók és orvosok odaadó és áldozatos gondoskodásában is. Mindebben az Isten szerető jóindulata lesz érezhetővé a beteg számára. Ezt a gyógyító, erősítő és enyhületet hozó szeretetet mintegy összefoglalja az Egyház a betegek kenetének imádságaiban. (Babos István S. J. A betegek kenete 1875. 13. l.)

Néha-néha imádkozzunk el a betegekért mondott szentmise könyörgését: Istenünk! – Egyszülött Fiad a te akaratodból gyöngeségeinket hordozta, hogy megmutassa az emberi szenvedés titokzatos értékét. Hallgasd meg jószágon könyörgésünket betegségben sínylődő testvéreinkért: add, hogy mindazokat, akiket fájdalom, gyötrelm vagy betegség nyomorít, érezzék meg, hogy a boldognak hirdetett választottak sorába tartoznak, és tudják meg, hogy egybeforrtak a világ üdvéért szenvedő Krisztussal.

JÉZUS ÉS A BETEGEK

Jézus gyógyító és emberbaráti tevékenysége igen mély benyomást tesz nemcsak követőire, hanem azokra is, akik merőben evilági, humanista nézeteket vallanak. Bizonyos nemes büszkeség ébred föl bennünk, amikor látjuk, hogy valaki önzetlenül segít olyan embertársainkon, akiket szinte mindenki elhagyott. Büszkék vagyunk arra, hogy ilyen is akad közöttünk, még akkor is, ha nem érzünk különösebb vágyat, hogy példájukat kövessük. Kétségtelen, hogy szép, megható és nemes vonás Jézusban ez a nagy segítő és megértő szeretet.

Amikor Keresztelő János ezzel a kérdéssel küldte hozzá tanítványait: Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?, Jézus így válaszolt: „Menjetek, és adjátok tudtul Jánosnak, amit hallotok és láttok: vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak, süketek hallanak, halottak föltámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot.” (Mt. 11. 3-5.) A hír nem tetszett Jézus kortársainak, mert sokuk szerint, főleg a Jézustól előbb említettek, ki voltak zárva az eljövendő messiási országból. Egy babilóniai talmud szerint négy csapás egyenlő a halállal: a szegénység, vakság, lepra, meddőség. Jézus nem fogadta el ezt a vélelmenyt, és kijelentette, hogy éppen azok, akiket kizártak a jövő országból, teljes jogú polgárai Isten országának.

(Babos I. S. J.: A betegek kenete, 1975. 4 skk.)

*

Jézus Krisztus a példaképem a betegek iránti magatartásban is. Az Egyház szeretne közel lenni minden egyes beteghez, hogy vigasztalja és lelkileg erősítse. Nem kérdezi, hogy hűséges követője volt-e Krisztusnak, igaz fia-e az Egyháznak vagy éppen ellensége. Egyetlen gondolata van: miként tudna segíteni a betegeken, könnyíteni sorsukon.

A BETEGEK KENETÉNEK LÁTHATÓ KÖZÖSSÉGI HATÁSA

A betegség idején az ember önbizalma meginog, úgy érzi, hogy Isten és embertársai elhagyták. A kísértésnek ebben az órájában megjelenik a betegnél az Egyház képviselője a hívek kíséretében, hogy megnyugtassa a beteget, hogy mint eddig, úgy most a betegségben is valóban a közösséghez tartozik. A közösség hite szerint az Isten szeretete az embertársak szeretetében éri el az embert, és ezt a szeretetet élvezte a beteg egészséges korában. A helyzet most sem változott. Az Isten szeretete most is embertársai szeretetében lesz testté, valósággá a beteg számára. Az ápolók és orvosok szerető gondoskodása, a jóbarátok figyelmessége és kedvessége, az Egyház imádsága, mind az Isten szeretetének a jele a beteg iránt.

A betegek kenetének kegyelmi hatása.

A betegek kenete nem úgy hat, mint a gyógyszer, másrészt nem mágikus ceremónia... A betegek kenetének hatékonysága kegyelmi hatékonyság, amely által a Betegek Orvosának szerető gondoskodása érinti az embert... Lelki erőt ad a betegnek, hogy bizalmát, hitét és reményét az élő Istenbe helyezze, és – mint Jézus Krisztus tette – az Atya kezébe ajánlja életét. Ez az Istenbe vetett bizalom megkönnyebbíti a beteg testi szenvedéseit is.

Az Egyház soha nem téveszti szem elől az üdvösséget, a végső gyógyulást. Ha a betegnek az órája elérkezett, bizalommal ajánlja őt a szenvedő és megdicsőült Krisztusnak, hogy vele együtt minden bajt legyőzzön, és a szenvedésben és halálban ne az Isten büntetését lássa, hanem az Istenhez vezető kaput.

A bűnbánat megszabadít ugyan bűneinktől, de a bűn nem tűnik el nyomtalanul... A beteg még inkább tapasztalja a bűnnek ezt az utóhatását, a rosszra hajló természetet. A betegek kenete ezt törli el, és ettől szabadítja meg, hogy erőteljesen harcolhassa a hit harcát, és minden rosszon győzedelmeskedjék.

(Babos István S. J.: A betegek kenete. 1975.25-251.)

NOVEMBER 30.

GYÓGYÍTÓ KRISZTUS – GYÓGYÍTÓ EGYHÁZ

A betegek kenete az élők szentsége. Nemcsak úgy ... hogy a kegyelem állapotában élőket megerősíti a kegyelemben, hanem úgy is, hogy az élő, vándorútját járó hívő különleges helyzetét tartja szem előtt, és a betegségben arra segíti, hogy Krisztus követője legyen. Ebben a törekvésében nincs egyedül (a beteg), mert mellette áll a hívők közössége, akik a Lélektől indítva azon igyekeznek, hogy felgyógyuljon, és ezt az igyekezetet foglalja össze az Egyház hivatalos cselekménye a megkenésben és a hitből fakadó imádságban... A szentségi cselekmény kifejezi az új kapcsolatot az egyházi közösséggel, és ez az új kapcsolat a jele annak a kegyelemnek, amelyet a szentség közöl... Jelzi, hogy a hívek gondoskodó és egészségéért aggódó szeretete veszi körül a beteget. Az új kapcsolat lényege Istentől jön, aki előbb szeretett minket, mint mi szeretjük őt (1 Jn 4, 19). A hívek és egyházi előjáró jelenléte biztosítja a beteget Isten hűségéről a betegségben is, és ez arra buzdítja, hogy kövesse Krisztus példáját, aki mindig, még a szenvedésben is hű maradt az Atya akaratához. Végül a közölt kegyelem, amelyet a szertartás és az egyházi közösséghez való új kapcsolat jelez: a beteg talpra állítása.

(Babos I.: A betegek kenete, Róma, 1978. 90)

*

A betegek kenetét kiszolgáltató egyház Krisztus megbízásából és Krisztus módjára lép segítő szeretettel a beteg mellé. Krisztus sem a halálra beszélte rá a betegeket, hanem meggyógyította őket. A beteg ember lelki „rendbetétele” forrása lehet testi gyógyulásának, a hívő közösség aggódó szeretete új reményt adhat a gyógyuláshoz.

BE

AZ ÉLET KENYERE

Alapvető, nem egyszer megszégyenítő tapasztalatunk, hogy ételre, italra szorulunk. Éhségünk, szomjúságunk újra meg újra emlékeztet arra, hogy mindaz, aminek örülünk, amire büszkék vagyunk, függvénye a legelemibb föltételeknek. „Üres gyomorral nem lehet Himnuszt énekelni.” De ez a megalázó éhség-szomjúság egyúttal nagyszerű emberi kapcsolatok kezdete is. Egymásra vagyunk utalva, egy falat kenyeret, egy pohár vizet egymástól remélhetünk, s közben a kenyérben, a vízben megérezhetjük a másik ember felénk hajló szeretetének, atyai vagy testvéri gondoskodásának jóízét is. Milyen üres volna nélkül az életünk!

A szellemi javak: szaporodnak, miközben osztogatjuk őket. Aki megtanít másokat egy matematikai bizonyításra, miközben tanít, maga is okosabb lesz. Az anyagi javak nem sokszorozódnak. Aki a felebarátjának kenyeret ad, a magáéból töri, magát rövidíti meg vele. Az éhség-szomjúság s az azt csillapító szeretet mögött így nyílik meg az áldozat nagyszerű lehetősége, törvénye. Nagy szó, hogy áldozatra is képesek vagyunk. Áldozatot tudunk hozni egymásért, és értő lélekkel el tudjuk fogadni egymás jó szívvvel hozott áldozatát.

Jézus beállt az éhező és szomjazó emberek sorába. Elfogadta a kenyeret, amit Mária és József tört neki, s aztán maga is kenyeret tört övéinek. Elfogadta az apró, de mégis nagyszerű áldozatokat, amelyek körülszótták földi életét, s meghozta a maga nagy áldozatát, hogy örök életet adó ételt, italt nyújthasson a benne hívőknek.

(Jelenits István: Betű és lélek, Bp. 1978. 227. 28. l.)

*

Szoktam-e az éhezőknek ételt adni és a szomjazóknak italt adni? Tudok-e áldozatot hozni másokért? Segíts. Uram, hogy mindig tiszta lélekkel fogadjalak szentáldozásaimkor, hogy az élet kenyere légy számomra és ne a halálé.

KÖZÖS ESTEBÉD JÉZUSSAL

Az utolsó vacsora csúcspontja azoknak az ebédeknek és vacsoráknak, melyeket Jézus elköltött az emberekkel nyilvános életében. Ezeknek az étkezéseknek üdvösségi értelmük van. Nem a jeruzsálemi nagyurakkal, nem is öntelt és „makulátlan” farizeusokkal szokott Jézus asztalhoz ülni, hanem olyanokkal, akiket az akkori vallásos elit kivetett és lenézett. „Mesteretek miért eszik-iszik bűnösökkel, vámszedőkkel?” (Mt 9, 11), mérgelődnek a farizeusok. De amikor Jézus betér vacsorára pl. a főbűnös Zakeus házába, akkor „üdvösség köszönt erre a házra, mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett”. (Lk 19, 9–10.)

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 34. old.)

*

Jézus egy percig sem téveszti szem elől, hogy az út végén az üdvösség vár ránk. A mi üdvösségünk ad értelmet, célt és tartalmat emberré testesült életének. Az Ő szemében az én életemnek is. Azért hív meg már most is asztalához vendégnek, az eukarisztikus lakomára. Ezért lehetek tényleg boldog, hogy meghív lakomájára engem Krisztus, az Isten Báránya.

EUKARISZTIA: NAGYCSÜTÖRTÖKÖN ELINDÍTOTT LÁNCREAKCIÓ

Ott kezdődött, azon estéjén a Nisan hónapnak, mikor a teli hold tavaszi fénye előmlött Júdeán, hogy lámpául szolgáljon az utolsó érvényes zsidó húsvétnek, amelynek most kellett leáldoznia, mint ahogy megszűnik a jelképezés, a szimbolizálás, mikor megjelenik a valóság. A zsidó húsvét, az az egészben, csonttörés nélkül sült húsvéti bárány, azok a keserű saláták, a rituális imák szintézisét képezték a héberségnek. A szertartás magában foglalta történetét annak a nomád népnek, mely az Istentől neki ígért földet megy keresni s neki vág a tengernek, sivatagnak, hogy végre is, de csakis Isten jelenlétének csodáitól segítve célt érjen. Ez szimbólum volt, és helyébe most a jelzett valóság lépett. A nagy nomád emberiség húsvéti báránya az Úr, azt is csonttörés nélkül valósággal eszi, hogy nemcsak az Isten jelenlétének, de a vele való legbensőségesebb egyesülésnek erejében célt, vagyis örök üdvösséget érjen.

Ezt a mi húsvéti vacsoránkat szerzi az Úr. Elképzelhetjük az Úr félig lehunyt, a kenyérre s kehelyre szegzett szemét s az egész coenaculumot betöltő fényeit az isteni elgondolásnak s lángjait a szeretet lángadozásának s kiáradását az önmagát-odaadásnak, melynek nem egyszer és itt kell megtörténnie, hanem mindvégig. Ezt cselekedjétek . . . ezt, ezt az odaadást fogadjátok, ettől a kigyúlástól gyulladjatok ki. És így lesz köztetek, ez lesz ételetek s italotok, ez forrása és sodra a krisztusi életáramnak.

(Prohászka O.: Összegyűjtött munkái. XXIV. k.
276–7. old.)

*

Merész lépés volt kivonulni Egyiptomból. Tele reménnyel és még több gyöngeséggel. Még merészebb tett volt Krisztus vállalkozása az önző emberiséget meghódítani egy embert felülmúló szeretetnek. Mennyire hódított meg eukarisztiás lelkületének? Mennyi eredményre számíthatott? S mennyi vált valóra?

A MEGVÁLTÁS MŰVE MINT ÜDVÖZÍTŐ ÁLDOZAT

Jézus egész életének iránya az emberiség megváltása felé tartott. Megtestesülése kiüresedés volt, és éppúgy mint teljes élete, a Kereszt felé mutatott. (Fil 2, 7–8.)

Amikor az újszövetség újból felidézi az Úr Jézusnak ezt a megváltói működését, akkor ezt az áldozat fogalmaival és nyelvén teszi. Az áldozat fogalma magának Jézusnak szavaiban is kifejezésre jut: véréről beszél, „amelyet sokakért kiontanak a bűnök bocsánatára”, és kijelenti, azért jött, „hogy életét adja váltságul sokakért” (Mk 10, 45).

Az ösegyház is változatlanul úgy jelölte meg és úgy írta le Jézus megváltó szenvedését, mint áldozatot. Szent Pál szerint „a mi húsvéti bárányunk, Krisztus feláldoztatott” (1 Kor 5, 7), Krisztus az egyházat „saját vére árán” vette meg (ApCsel 20, 20) Szent Péter biztosít, hogy a szabadságunkért fizetett váltságdíj „nem veszendő ezüst vagy arany” volt, „hanem Krisztusnak, a hibátlan és egészen tiszta báránynak a drága vére” (1 Pt 1, 18–19). A bárány vére világos áldozatra utal. Pál nyelvében azonban még az ószövetségi képvilágnak ez a metaforikus jellege is eltűnik. Az erős és egyszerű valóság jegyében mutat rá Krisztusra, aki „odaadta magát értünk jó illatú áldozati adományként az Istennek” (Ef 5, 2).

(J. A. Jungmann: A szentmise. 97–98.)

*

Nem kétséges, hogy a mise áldozat. Erről nem kell meggyőznie engem senkinek. De arról igen, hogy ez ténylegesen jelentsen is valami döntőt a számomra. Különben üres szó marad az egész, mint annyi más.

A MEGVÁLTÓI MŰ EMLÉKEZETE

Az „emlékezet” kulcsfogalom Jézus eukarisztikus alapításának megértésére, hiszen elválaszthatatlanul kapcsolódik parancsához: „Ezt tegyétek az én emlékezetemre”. Persze a megemlékezést pusztán alanyi emlékezésnek, emlékezetbe idézésnek is érthetjük. Bizonyos, hogy ez a földidézés is szerves része az eukarisztiának, s a vele kapcsolatos imák és olvasmányok legtöbbje erre szolgál. De az egyszerű emlékezetbe idézés semmiképpen nem meríti ki ezt a megemlékezést, amiről itt szó van. Mert Jézus magára a cselekedetre szólítja fel tanítványait („ezt tegyétek”) megemlékezésként. Aminek a megtételét elrendeli, annak magának kell megemlékezésnek lennie. Amire az Úr ezzel a megbízással utasít, az bizonyos értelemben objektív megemlékezés, emlékjele, a világba dobott jel, fogható tárgyi tény, amelyhez azután csatlakozhat a szubjektív földidézés. (J. A. Jungmann: A szentmise. 102.)

És mire emlékeztetem én az Urat?
Eredeti bűnöm az emberiség szennyes múltjára.
Keresztelésem a megváltó vérré.
Bűnbánatom önnön irgalmára.
És hétköznapijaim?...

NEM HALOTTIDÉZÉS, HANEM JELENBE HOZÓ EMLÉKEZÉS

„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, – mondjuk minden szentmisében, és ezt folytatja az anamnézis: „Ezért tehát megemlékezünk...” A keresztény hit a természet-vallásokkal ellentétben mint kinyilatkoztatott vallás mindig konkrét üdvösségtörténeti eseményekre tekint vissza, és innen irányul figyelme a jövőre. Krisztus halálára és föltámadására emlékezünk, de a jövőbe nézünk, amíg el nem jön. Ez az emlékezés tehát nem egyszerű visszaidézés vagy emlékezetbe vésés. Ez kevés lenne. A mise nem olyan, mint egy emlékoszlop vagy emléktemplom vagy emlékűnnep. Ennek az emlékezésnek lényege a bibliai emlékezés, ahol a múlt jelenné válik az emlékezésben. Isten üdvözítő akarata, segítsége, amely a múltban érvényesült és megnyilvánult, most is mindig jelen van, és kifejti hatását, amikor ünnepezve megemlékezünk. „Ezt tegyétek az én emlékezetemre” – tehát cselekedve, nem csupán gondolva, szólva emlékezünk. A mise tulajdonképpen megemlékezése nem az utaló szavakban áll, hanem a test és vér valóságában. (Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet. 26-28. old.)

*

„Korszerűtlen”, „elmúlt fölötté az idő”, „nem aktuális” –, felérnek egy temetéssel korunk gondolkodásában. Krisztus rendelkezésének értelme: „Én mindig időszerű vagyok számotokra”.

Tényleg ezt tudatosítja bennem minden mise: Krisztus aktuális számomra?!

TALÁLÉKONY ÖTLETEK: CSAKHOGY KÖZTÜNK ÉLHESSEN

Krisztus kereszthalálának eukarisztikus jelenléte csak egy különleges módja az egyházban való jelenlétének. Az elmúlt néhány században a teológusok szinte csak a kenyér és bor színe alatt való jelenlétére gondoltak. Korunk viszont ismét jobban észrevette Krisztus jelenlétének sokféle módját. Ez természetesen már Urunk szavaiban kifejezésre jutott: „Én veletek vagyok mindennap a világ végéig” (Mt 28, 20). Mind a Mediator Dei enciklika, mind a II. vatikáni zsinat liturgikus konstitúciója újból felhívta a figyelmet erre. Így hát az Úr lényegi (substancialis) jelenléte mellett – a szentségi színekben – meg kell különböztetnünk egy eleven, cselekvő (actualis) jelenlétét is. Mind a két fajta jelenlét célja azonban az Úr folytatódó jelenléte a hívők szívében. Erről beszél szent Pál: „hogy Krisztus a hit által szívetekben lakjék” (Ef 3, 17). Hívhatnánk ezt a Szentlélek általi, szellemi jelenlétnek is.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 106. old.)

*

Velem vagy az egész közösséggel akar Krisztus együttlenni? Fontosak vagyunk számára vagy érdekesek? Nyilván nem kíváncsi turistaként járt köztünk. Nem egzotikus figura vagyok számára. Ha elgondolom, hogy a föld porszem a kozmoszban, és én porszem a névtelen milliók között... Sohasem hittem volna, hogy ilyen fontos személyiség vagyok. A szentségház előtt tudom igazán fölmérni valódi értékemet.

DECEMBER 8.

AZ EUKARISZTIA KRISZTUS DOKUMENTUMA

Akkor rendelkezik az Úr, mikor megolvadt a szíve, mikor lelkére már árnyat vetett szenvedése s véres keresztyje. Mikor ezt mondja, akkor tudja, hogy holnap ilyenkor már édesanyja ölében fekszik s nem lélegzik; szeme akkor már kék, ajka szedres, arca véres, keze s szíve sebes lesz... szeretetből! Mi a jegyes szeretete, a barát hűsége, a kedves testvér ápolása, az édesanya lelkendezése ezzel szemben! Isten küldte őt szeretni, adott neki szívet s szeretet apoteóziásának kialakítására, hogy megolvassza a jéghideg világot, s örök tavaszt fakasszon rajta.

Ah, édes Uram! Hiszek Neked. Kinek hinnék, ha nem neked. Hiszek, s veszek, s viszek, beállítlak életembe. Boldog vagyok, hogy Krisztus él bennem, közöttünk. Ő az én életem.

Az oltáriszentség szeretete a hitnek királyi áhitata, rózsája és illata. A hit gyökér, de dogmái az oltáriszentségben virágoznak ki, pl. hogy Isten szeret, hogy el nem hagy, hogy elvisel, hogy nem kegyetlen, hogy az Isten országa elrejtett kincs, az egyház közösség Istennel, hogy velünk az Úr, hogy királyunk. Az oltáriszentség szeretete építi a dómokat, kinő belőle gyönyörű stílus az istentisztelet. Hol az eget átható imádság? Hol az istentisztelet? Hol a főpap? Hol az áldozat, mely Istennek tetszik? Letérdelek az oltáriszentség előtt. Itt van mindez!

(Prohászka O.: Szentlélek hárfája c. imakönyv. 272–6. old.)

*

Nekem mennyit kell beszélnem, bizonykodnom, hogy elhitessem: őszinte jószándék él bennem. Jézusom, Te alig néhány szót beszélsz, de tetted egybecseng szavaddal. Meggyőző erőd így hatotta át a századokat. A te hiteles szentségedhez az én hiteles keresztyeni életem illenék hozzá.

A MEGEMLÉKEZŐ CSELEKMÉNY ÉS TARTALMA

Az egyház megemlékező cselekményében jelenvalóvá lesz Krisztus megváltói cselekménye. Továbbá: éppen úgy, mint Krisztus egy testének lényegi valósága különböző helyeken jelenik meg, a keresztfalozat egyetlen eseménye is különböző időpontokban válik jelené a megemlékező tényleges jelenlét útján.

A cselekmény jelentése elsősorban Krisztus megváltói önatadása: áldozati halála a kereszten. A megváltás tervében azonban a Kálvária eseménye önmagában nem teljes: teljes kiterjedését csak Krisztus feltámadásával és az Atyához menetelével éri el. Az egyház visszatekintő megemlékezése a megváltás cselekedetéről ennél fogva mindezt magában foglalja úgy, hogy a titok különböző oldalai egyetlen egészet alkotnak. A megdicsőülés az Isten-ember áldozati halálának szükségszerű kiegészítője volt, ugyanakkor azonban ez a halál az áldozat elfogadását jelentette.

Ezért tartalmaz szinte minden liturgia anamnézisében, az átváltoztatás szavai után, világos utalást a feltámadásra és mennybemenetelre, együtt említve ezeket Krisztus halálával mint a megemlékezés tárgyával. Végül is a cselekmény jelentése kiterjed Krisztus teljes húsvéti misztériumára (mysterium paschale), a világ megváltásának és megújításának egész folyamatára.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 109.)

*

Hogy lesz élővé az a közösségi emlékezés az én számomra? Egyéni jövőmre utal. Értelmezi jelenemet. Ennyire fontos vagyok én Isten számára? Ennyire értékeli Ő az én jövőmet? Ha Ő nem felejtkezik el rólam, akkor hogyan felejtkezhetek el én róla?

EMLÉKEZŐ LEGYEK ÉS ÉLŐ EMLÉKMŰ

A tárgyi megemlékezésnek minden kultúrában sokféle alakja van: különböző emlékművek, arcképek, esetünkben a Megfeszített képe vagy szobra. Magasabb és többet mondó formája az emlékjelnek valami – főleg drámai cselekmény. Például az úgynevezett passiójáték bizonyára az egyik eszköz, hogy tárgyilag megemlékezzünk Krisztus szenvedéséről. Persze csak abban az értelemben tárgyilag, hogy tudatunkon kívüli jelről vagy történelemről van szó. És sok ünnepünk – akár világi, akár egyházi – ilyen emlék-ünnep.

Jézus eukarisztikus alapításának helyes megértéséhez különösen jelentősek az ószövetségi ünnepek, főleg a húsvéti ünnep. A húsvéti báránnyal minden évben megünnepelték az Egyiptomból való szabadulást. A Misnah (talmudista tanítások) egyik utasítása szerint: „Minden nemzedékben mindenkinek úgy kell gondolnia önmagára, mintha ő jött volna ki Egyiptomból”, – mert Isten nemcsak atyáinkat szabadította meg, hanem „velük mindnyájunkat”.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 102–103.)

*

Talmud igénye igen magas. Jézusé alacsonyabb volna? Az persze kérdéses, mennyi zsidóban valósult meg, hogy úgy tekintette magát, mint Egyiptomból szabadultat. De hiszen maga az első generáció sem volt tele lelkesedéssel, inkább zúgolódtak. Rám nem ugyanez jellemző?

TÁRGYI EMLÉKJEL

Az ószövetség vallásos ünnepcineinek megjelenítő ereje bizonyára túlmegegy a pusztán alanyi földidézésen, még a pusztá megemlékezésen is valamilyen jel vagy jelkép útján. Mikor a sátoros ünnepen felolvasták a Másodtörvény-könyv buzdításait, és minden nemzedéknek újra elmondták: „Gondolj arra, hogy Egyiptom földjén magad is rab-szolga voltál, de az Úr, a te Istened kivezetett” (5, 15), ez sokkal többet jelentett, mint hogy az ünnep ősatyáik szabadulásának emlékét ébresztette föl.

A kereszténység alapvető tanítása, hogy Krisztus megváltói cselekedete, a húsvét titka minden századon át tovább tart. Az eukarisztia tartalma maga a megváltás eseménye. Főleg a görög egyházatyák juttatják különféle módon kifejezésre, hangoztatják, hogy az eukarisztiában ugyanazzal az áldozattal van dolgunk, mint a Golgotán.

Szent Tamás is „Krisztus szenvedését ábrázoló kép”-nek mondja az eukarisztiát. A trienti zsinat állítása szerint az Úr szándéka az volt, hogy az eukarisztia által újból megjelenjék az ő keresztáldozata. Ugyanebben az értelemben jegyzi meg a II. vatikáni zsinat: az Úrnak az volt a szándéka az utolsó vacsorán, hogy keresztáldozata folytatódjék a századokon át. Az eukarisztia megülésekor tehát a megváltás művének folytatása, jelenné tétele megy végbe. Ezért objektív emlékjel; objektív nemcsak úgy, mint külső jel (bármilyen ünnepélyes szertartással vegyük is körül), hanem abban az értelemben, hogy benne maga az ünnepelt csemény válik jelenvalóvá.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 103–104.)

*

Az Atyát nem kell „emlékeztetnünk”, ő nem olyan feledékeny mint én vagyok. De mikor őt „emlékeztetem”, akkor önmagam emlékezem. Ebben a közös emlékezésben egymásra találunk a mindenható Istennel.

DECEMBER 12.

AZ EUKARISZTIA MINDIG FRISS CSELEKMÉNY

Sokan álltak már Leonardo da Vinci Utolsó vacsorájának lassan-lassan tönkremenő freskója előtt, s úgy érezték, mintha igazán este volna, amikor leáldozóban van egy műremeke a százados civilizációnak, s mintha ez a leáldozó napsugaras műremek szimbolumául szolgálna magának a civilizáció leáldozásának, amely a műremeket megrepesztette. S a mai ember ezen meg sem ütközik, szinte természetes neki ez a nagy leáldozási folyamat, melyben bent áll minden, ami az időben áll, hiszen éppen az idő hozza magával a napnyugtát és az éjszakát is. Minden leáldozik majd annak idején s még a szellem kreálásai és nyomai is, amennyiben anyagon vannak megörökítve.

Jó, hogy az az igazi utolsó vacsora, melyet az Úr szerzett, nem kép; s jó, hogy azt az Úr nem a coenaculum falaira festette. Azok a falak látták ugyan, rájuk vetődtek az Úr s az apostolok árnyai, de amit az Úr szerzett, azt nem vonalak, gesztusok és színek őrzik, hanem az egy folytonos akció, az a misztérium, mely nem kövekhez s nem is helyekhez tapad, hanem élet és szellem, olyan friss és lüktető, mint Krisztus misztikus testének szíve dobbanása, olyan jelenvaló s most fakadó, mint az egyház érzelmi, liturgikus élete. (Prohászka O.: Összegyűjtött munkái. XXIV. k. 276. old.)

*

Az idő fakít, merevít, elborít és felejtet. Ritka ember, akinek gondolkodása ez alól kivétel. Még mozdulatainak is sablonossá válhatnak. Sokunk szenved, ha a betanult vagy megszokott kerékvágásokból kizökken. Még az eukarisztiát is sablonossá tehetem. Pedig az olyan friss valóság, mint a vízforrás.

A KÉTFÉLE JELENLÉTI MÓD AZ EUKARISZTIÁBAN: TÖRTÉNÉSI LÉTJELENLÉT

Az eukarisztiát egyszerre foghatjuk fel mint áldozati cselekményt vagy történést és mint szentségi jelenlétet, holott a kettőnél az alap ugyanaz: a színek alatt jelenlévő Krisztus. Különbséget lehet tenni az áldozati történés és annak beteljesedése, a szentáldozás és az eukarisztikus imádás között. Az eukarisztiában rejlő tartalmi gazdagságot ma úgy tudjuk legmegfelelőbben leírni, hogy különbséget teszünk a „ténylegesen jelenvalóváváálás” és a maradandó „létjelenlét” között. Az előbbi a golgotai történés jelenvalóságát vagy jelenbe helyezését van hivatva kifejezni, a „létjelenlét” viszont megjelöli Krisztus Urunk testének és vérének valóságos jelenlétét. E kétféle jelenlét az eukarisztia titkában valójában sohasem választható el egymástól, a kettő egybetartozik. A színek alatt megmaradó szentségi Krisztus mindig a feláldozott Krisztus és a feláldozott és magát feláldozó Krisztus a végső cél, amit Krisztus meg akar valósítani. Nincsen tényleges vagy történési jelenlét létjelenlét nélkül. Krisztusnak meg kell jelennie, hogy az eukarisztikus áldozat megvalósulhasson.

(Cserháti J.: Az egyház és szentségei. 333. old.)

✠

Isten minden műve végtelenül gazdag, sokrétű. Az ő egyik legsodálatosabb adományát: az eukarisztiát különösen nem szabad leszűkített szemmel és szívvel szemlélünk.

VA

KRISZTUS TÉNYLEG „JELEN VAN” AZ EUKARISZTIÁBAN SZÁMUNKRA

Krisztus szentségi jelenlétét az egyházatyák a görög platói gondolatvilág „valóság-képmás” fogalmával, s középkori hittudósok pedig a germán népek gondolatvilágának jobban megfelelő substantia accidens fogalmak megkülönböztetésével fejezték ki. Az újkor teológiája több századon keresztül a trentói zsinat által is használt középkori fogalomrendszer keretei között mozgott.

Egy lényeges gazdagodást jelentett az egzisztencializmus, a perszonalizmus és a fenomenológiai kutatás eredményeinek figyelembevételével a jelenlét fogalmának elmélyítése. „Jelen lenni” a személyes létezők világához tartozó fogalom. Ha két kő fekszik egymás mellett, nem mondhatjuk azt, hogy „jelen vannak” egymás számára. Olyan létezők vannak „jelen”, amelyek egymásért, egymás számára léteznek; kifejezik, kinyilvánítják önmagukat egymásnak, befogadják egymást. Emberek, akik egy tömött villamosban közömbösen szoronganak egymás mellett, nincsenek valójában jelen egymás számára. Édesanyám van jelen velem, amikor rámnéz, megfogja a kezem, édes fiának szólít, megért, szeret. Krisztus szentségi jelenléte is ilyen személyes jelenlét: a Krisztus szavai által új értelmet és célt nyert kenyér és bor által maga Krisztus van jelen velünk, számunkra, érettünk és újra szemünk célé tárja létének értelmét, keresztjét, feltámadását.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 127–128. old.)

*

A legtöbb belső kétely az eukarisztiához kapcsolódott az egyszerű hívőben. Ez a legtöbb vita a teológiában. Valaha lesz ez másként? Ki tudja? – Egy azonban vitán felül áll: Krisztus nem azért adta az eukarisztiát, hogy kételyt és vitát támasszon, hanem hogy ténylegesen velünk maradjon a maga módján. Én nem töprengeni fogok és vitatkozni, hanem örülni Krisztusnak.

KRISZTUS SZENTSÉGI JELENLÉTE

Az emberi munka által az ember számára készült tárgyaknál azok célja és értelme a tárgyak lényegét határozza meg: egy fa-szerkezetet célja teszi székké; a háromszínű szövetet értelme teszi zászlóvá. Ha a cél és az értelem megváltozik, mássá lesz a tárgyak lényege. Krisztus a szentmisében isteni teljhatalmával a megszentelt adományoknak új célt és értelmet ad (transzfinalisatio, transsignificatio), és ez a változás oly gyökeres, hogy az adományok lényegét már nem nevezhetjük közönséges eledelnek, kenyérnek, bornak; ez adományok lényege az általuk életáldozatát kifejező és önmagát nekünk adván, bennünket ez áldozattal egyesítő Krisztus.

Az itt vázolt felfogás a „célváltozás”, „értelmeváltozás” fogalmak keretére korlátozódó magyarázatnak megvan az a veszélye, hogy nem fejezi ki elég erőteljesen és világosan Krisztus valódi, lényegi jelenlétét. Ezért a fenti felfogás kiegészítésére igen fontosnak tartjuk azokat az újabb kutatásokat, amelyeknek kiindulópontja Krisztus egyedülálló létvalóságának figyelembevétele. Az oltáriszentségben a mindenség eszkatologikus csúcspontjává és középpontjává emeltetett Istenfia van jelen.

A világnak ezt a Krisztusban való összpontosítását jelenti, elővételezi és mozdítja elő az eukarisztia: a feltámadt Úr, akit már nem korlátoz tér és idő, aki ott van, ott működik és fejezi ki magát, ahol és ahogyan kívánja, az oltárra tett adományokat saját feltámadott, omega-(végpont)-jellegű létvalóságában, ez adományok létének alapja.

Egy teljesen új és egyedülálló viszony alakul így ki ez adományok és Krisztus között; ez a viszony hasonló ahhoz a viszonyhoz, amely a világ végén fogja a mindenséget az egy Krisztushoz kapcsolni.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 128–130. old.)

Milyen jó és nagy dolog, hogy az édesanya képét jelzi és emlékéét rögzíti a fénykép. De mennyivel boldogítóbb és nagyobb, hogy az eukarisztia nemcsak jelzi, hanem tartalmazza és közvetíti is a valóságos Krisztust.

A SZERETET BIZONYÍTÉKA

Honnan kell ezt az erős meggyőződést vennem, azt, hogy Krisztus itt van, s értem van itt? Minden dolgot okaiból kell megértenem. Az Isten műveinek oka a szeretet: „úgy szerette Isten a világot”. Szeress, s megérted. A szeretet így okoskodik: aki szeret, meg nem csal. Krisztus is így szeret, ha tehát szeret, s mondja, hogy itt van jelen, elhiszem neki. A szeretet az ösztön csalhatatlanságával nyugszik meg benne. Így tesz mindenütt. Bemegyünk a kórházba, betegek vagyunk, hoznak orvosságot, nem tudjuk mi az, nem jellemezzük, bevesszük. Méreg-e vagy élet, nem kételkedünk, hisz itt szeretnek minket. Fáradtan az úttól, barátunk karjaiba dőlünk: szívéhez szorít, örül, hogy lát, megveti ágyunkat szobájának másik sarkában, csakhamar lehajtjuk fejünket, édes álom kerülget, de nem zavar a gondolat, hogy meggyilkol téged. Vajon a csecsemő kételkedik-e, hogy édesanyja emléke nincs-e méreggel bekenve? Nem gondolkodik; a természet nem is hagyja gondolkodni, hogy olyant ne gondoljon, ami szentségtörés volna: ösztönét a szeretet vezérli: a szeretet pedig nem csal.

(Prohászka O.: Szentlélek hárfája 272–3. old.)

*

A bizalom és az őszinte önzetlen, az embertestvért kereső, segítő, szolgáló szeretet bizalmat ébreszt, és szeretet élleszt magamban és másban.

AZ EUKARISZTIA MEGOLDÁST KÍNÁL ALAPKÉRDÉSEINKRE

Kétségbeesünk sokszor azon, hogy nem tudunk szeretni. De az oltáriszentség azt adja nekünk, aki azon az éjszakán, amikor kiszolgáltatták (mindnyájan kiszolgáltattuk), mindig szerette övéit. – Hűségesek szeretnénk lenni a földhöz, nem szeretjük látni összeomlani kezünk művét. De hát az oltáriszentség megmutatja nekünk a Feltámadott megdicsőült testében a már átváltozott világot, s megkezdí e földi dolgok végleges háztartását, a dicsőség háztartását. – Kínoz minket saját természetünk kétértelműsége, törekénysege és hiábavalósága, bűnös állapota, kudarcai és szörnyűséges közepszerűsége. Nos, az oltáriszentség azt adja nekünk, aki bűn nélkül lévén, fájdalmasan magára tudta venni a mi bűnünk feneketlen valóságát, átokká téve önmagát érettünk; azt adja nekünk, aki ismerve minket egész mélységünkben, elfogadott, szeretett és meggyógyított minket.

Bizony az oltáriszentség magában foglal mindent: létünk értelmét, annak fájdalmas oldalát és boldogságát. S mindezt rejtett módon, egyedül a hit számára hozzáférhetően. De mindezt igazán és valóban.

K. Rahner

*

Igazán dicső elődeink nem tépték kétségbeesve hajukat, nem menekültek sors-problémáik idején különböző kábulatba, hanem leroskadtak a szentségi Jézus elé. Korszerűtlennek érezném ezt a megoldást?!

DECEMBER 18.

AZ EUKARISZTIKUS EGYÜTTLÉT SZELLEME

Szinte bosszantó és idegesítő a misében az egyik előkészítés a másik után, bevezetések, fölszólítások sorozata. Hol van itt tulajdonképpen a lényeg, ahol megnyugszik, megállapodik az ember? A mise túl hangos, sietős, állandó a cselekvés, a beszéd, nincs nyugalom, csend és béke.

De ha jól meggondoljuk, éppen ez felel meg a mise lényegének. A mise ugyanis nem vég és nem megállapodás. A mise út. Futó megpihenés csupán az úton, hogy újból útrakeljünk. „Egyél és igyál, mert még hosszú út vár rád!” (Kir 3. könyve 19, 7).

(Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet. 40. old.)

*

Még 30 éve szent és sérthetetlennek tűntek a liturgikus szabályok. A reform után sokszor a ló másik oldalára esünk: mindenki kritikussá lépteti elő magát. Van mit igazítani –, ez tény. Sok mindent joggal kritizálunk –, ez igaz. Kell is igazítanunk, szükséges is javítanunk mindig. De az eukarisztikus együttlét mégsem a „kritikusok fóruma”.

ANYAGVILÁGUNKAT MEGSZENTELŐ EUKARISZTIA

Maga az a tény, hogy szívének szeretettől lángoló in-
venciójával Jézus az eukarisztiát megteremtette, és Isten-
éhségünk szüntelen csillapítására nekünk a földön hagyta,
mutatja, hogy tökéletesedésünket itt nem az anyagtalano-
dásra akarta beállítani. Az ember anyag és szellem szöve-
déke, szellemi kapaszkodóin anyagba fogódzik.

Az anyagnak és szellemnek e szövetkezésében a szellem
a formáló, a kezdeményező, az uralkodó erő, és munkájá-
val az emberi organizmust az erkölcsi szabadság műsze-
révé teszi. E szabadságműszer organikus törvényei alatt az
Istenfiú megélt egy emberéletet. Istenségétől átvett materiá-
ját feltámadásával megdicsőítette, s az öröklét csarnokaiba
magával vitte. Nekünk pedig a mindenható szeretet állandó
csodájaként itt hagyta templomaink tabernakulumaiban a
Hostiát. . .

Ezzel kimondhatatlanul és minden időre megszentelte
életünk anyagiságát. Mert eledelt, igazi, ajkunkra vehető
eledelt adott nekünk, és mindenkorra elítélt minden olyan
gondolatirányt, mely az anyagiságot merőben „rossz”-nak,
romlottnak állítaná. Anyagi valósághoz kötötte, anyagban
hordozhatóan akart itt maradni köztünk látható, fogható,
ízlelhető anyagban akart a miénk lenni, és az aranyos hul-
lámú búzaföldek szűzfehér, eleven lisztjére s a nevető szőlő-
gerezdek kristályos, nemes nedvére esett szentséges válasz-
tása. Étel és ital akart lenni itt a földi mezsgyéken, minden-
ható, édes szeretettel hajolt anyagiságunk fölé, és meg-
szentelte azt. Megszentelte azzal, hogy beszívta erdőink
párázatát, földjeink kenyeréből újíttotta meg vérét és erejét,
kútjaink vizéből oltotta istenajka szomjúságát, s kiválasz-
totta a szőlőszemet és búzakalászt örök velünkmaradásá-
nak szentséges hordozójául.

(Prohászka O.: Összegyűjtött munkái. VII. k. 348–349. old.)

EUKARISZTIKUS ÁHÍTATUNK EGYENSÚLYA

Érdekes az eukarisztiáról vallott felfogás szerint alakuló templomi elképzelést is megvizsgálni. Schmaus ezt mondja: „A templom az eukarisztia szentségi jellegéről vallott felfogásnak megfelelően azt a helyet jelentette elsősorban, ahol az emberré lett Isten Fia lakik. Az őskeresztény tudatnak és elképzelésnek inkább az a kép felelt meg jobban, ahol az egyházi közösség, a Krisztusban hívők közössége egybegyűlik, hogy az Úrral együtt a mennyei Atyának a „test és vér áldozatát bemutassa”. Ha ma a liturgiában és a lelkiéletben az eukarisztiát ismét inkább mint áldozatot és az áldozatból jövő lakomát akarjuk értékelni és megérteni, akkor ez nem okvetlenül valamilyen romantikus visszatérés a keresztény ókorhoz, hanem a valóság teljes és rendezett tartalmához való hűség. Kétségtelen, hogy az elmúlt időkben az eukarisztiának lényege mint áldozat és áldozati lakoma háttérbe szorult. A legtöbb keresztény hívő számára a múltban az oltárasztal helyett, amelyen az áldozatot bemutatjuk, és a lakomát elkészítjük, a tabernákulum volt a hitélet középpontja. De az oltárasztal és a tabernákulum egybetartoznak. Nem lehet az egyiket a másik rovására vagy előnyére felhasználni. Nem szabad egyiket sem tagadnunk. Azonban, ha a kettő közötti összefüggést tisztázni akarjuk, akkor azt kell mondanunk, hogy az oltárasztal, a menza vagy asztalközösség a tabernákulum alapja.

(Cserhádi J.: Az egyház és szentségei. 335. old.)

*

A hangsúly áldott készség bennünk. Ritmust kap tőle beszédünk. Ritmust az egyház történelme is. És a dogmafejlődés is. De emberek vagyunk: hajlamosak a túlzásokra. Ezért ellenőriznünk kell időnként, nehogy a hangsúly fölbillentse az egyensúlyt.

A MEGVÁLTÓ MEGHÍVOTT ASZTALÁHOZ

Az eukarisztia kenyérből és borból áll. A kenyér és bor rendeltetése az, hogy megegyék és megigják. Az utolsó vacsorán Jézus maga adta oda a felajánlott adományokat tanítványainak, kifejezetten felszólítva őket: „Vegyétek és egyétek!” „Vegyétek és igyátok!” Ezért a szentáldozás az eukarisztikus ünnep lényegéhez tartozik. Az eukarisztia-nak egyik alkotó eleme a felajánlott adományokban való osztozás. Azt, amit Krisztus alapított, nem hajtánánk tökéletesen végre áldozás nélkül.

De a szentmise több mint étkezés. Az újszövetségi alapítási elbeszélések annyira kiemelik Jézusnak kenyeret és bort nyújtó cselekvését, hogy felületesen tekintve kísértésbe eshetik az ember: ne lásson mást az egészben, mint étkezést, és így az alapítást pusztá lakoma szertartásává csökkentse.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 138. old.)

*

A „katolikus” szótárom szókincsének érdemes Krisztus evangéliumához igazodnia. Idegen tőle az ilyen fordulatot beszéd: „ez nem, hanem az” –, vagy „nem más, mint...” Sokkal inkább stílszerű: „is, is”, „nemcsak, hanem is...” Az eukarisztia szentségi étkezés, de nemcsak az! Az is, de még sok más is. Összetett, mint amilyenek mi vagyunk, akik vesszük. Sokrétű, mint maga az emberi élet.

DISZKRÉCIÓ VAGY GÁTLÁS AZ ÚR ASZTALÁNÁL?

A szentáldozás az eukarisztia bemutatásának tetőpontja és beteljesülése. Nemcsak Krisztus parancsa miatt, hanem azért is, mert a szentség célja az, hogy bevonja az egyes embert a megváltás adományába, amit Krisztus minden embernek meghozott. Isten nagy leereszkedése az emberhez, amely e világban először a megtestesülésben nyilvánult meg, az örökkévalóságnak ezen az oldalán az eukarisztikus áldozásban éri el végső lehetséges határát. Befogadója számára az örök élet záloga, részvétel az Istenember életében, Krisztus halálában és feltámadásában, és záloga a megígért „feltámadásnak az utolsó napon” (Jp 6, 54). Krisztus szentségi testének vétele beletestesíti az áldozót Titokzatos Testébe, illetőleg újból megerősíti benne.

A hívők áldozása Krisztus kívánságának teljesítése: hogy övéit magához vonzza, és magával vigye Atyjához. Egyben végső Igen-t is jelent részükről, és önmaguk szentségi átadását Krisztus áldozati önátadásába.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 140. old.)

*

Csak körülnézek áldoztatás alatt a padokban. Feltűnik: rendszeres „résztvevők” évente alig áldoznak. Tudatalatti gátlás? Az áldozás előfeltételeként elhelyezett magas mérce? Régi magatartás rögződése csupán? Megszokástól való félelem? Idegen a „közös asztal” öröme? Méltatlanság tudata? Vagy visszariasztó tapasztalat: gyakori áldozók ehhez nem illő élete riaszt? Vagy egyszerűen nem ébredt „étvágy”? Nem betegség, de étvágytalanság?

EGYEDÜLÁLLÓ VENDÉGSÉG

A szentmise lakoma: mégpedig lakoma-áldozat és áldozati lakoma.

Lakoma-áldozat. – Ez azt jelenti, hogy Isten előtti áldozatunk külső formája a lakoma. A lakoma ételből, italból áll. Itt kenyér és bor. Emberi elképzelés szerint Istent asztalunkhoz hívjuk. Persze tudjuk, hogy neki nincs szüksége ételre, italra. De jelet helyezünk oda, amivel megmutatjuk, hogy mindent érte teszünk, és hogy a mindennapi kenyérért való összes munkánkat, fáradozásunkat átadjuk neki.

Áldozati lakoma is a mise. Ez pedig annyit jelent, hogy abból, amit Istennek ajánlottunk, csodálatos szellemi módon részesülhetünk. A feláldozott Krisztus nem vehető magunkhoz materiális módon. Valóságosan, igazán, lényege szerint és reálisan élvezzük –, de átszellemesítve, megdicsőült létmódon.

(Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet, 33-37. old.)

*

Ezt csak Krisztus találhatta ki. Olyan világosan egyszerű, mégis olyan fölfoghatatlanul titokzatos egyszerre, vagy nem ilyen vagyok magam is?!

A TESTTÉ LETT IGE

Mi, keresztények nagyon különös benyomást kelthetünk az emberekben. Azt mondják rólunk, hogy túl ridegek, túl szigorúak vagyunk, ellenségei a testnek, akik buzgólkodnak a test megtagadásában. És íme: ünnepelünk egy Testet, örülünk és elragadtatottak vagyunk egy Test miatt, minket jóllakat, elbűvöl és magával ragad Jézus Krisztus drága teste. Imádjuk őt, tömjént égetünk előtte, diadalmenetben hordozzuk őt végig utcáinkon, mert ő a számunkra a legnagyobb e világon, ő a mi igazi vigaszunk, ő a mi üdvösségünk.

Ugyanakkor nagyon jól tudjuk, egész pontosan, jobban, mint mások – saját és mások tapasztalataiból – tudjuk, hogy a test milyen nagyon megkínózhatja, bemocskolhatja, felkavarhatja és megalázhhatja az embert. Tudjuk – nemde, – hogy milyen kétértelmű gondolatokat, milyen szomorú vágyakat, milyen panaszos sóvárgásokat, milyen sötét, makacs, szégyenteljes és önfejű kívánságokat tud ébreszteni. Jól tudjuk, milyen mélyre tud esni a tévelygő ember, ismerjük az üres szív, a dologtalan kezek kínját, a testek nagy szomorúságát. „Ó Uram –, mondta Verlaine – add kegyelmedet, hogy testemet és szívemet undor nélkül tudjam szemlélni.”

Kétségtelen, hogy éppen ez okból, ennek a hatalmas kétségbeesésnek, ennek az óriási szégyennek láttán akart Isten, a legjóságosabb, legtisztább, legfinomabb és legbátrabb Lény testet venni magára, s minket ezzel a testtel megajándékozni, jóllakatni.

(L. Evelyn: Homilien über das Wort Gottes, Graz, 1968. 104-5)

✱

Karácsony előestéjén állunk. Ünnepelni szeretnénk, s egy csomó földi gondot kell intéznünk: bevásárlások, sütés-főzés. Testi gondjainkat ragyogja át a megtestesült Istenből áradó vigasz és fényesség!

BE

A KÖZÉNK LÉPŐ ISTEN

Isten azt akarta, hogy az ő teste nagy ünneppé legyen, ünnepi lakomává, minden ünnep között a legelbűvölőbbé és legmegtisztítóbbá. Ő mindedig nagyon nehézkes, túl komplikált és elvont minden a számunkra. Mit tud nyújtani nekünk egy vallás, mely az agyhoz szól, egy olyan Isten, aki előtt az embernek össze kell szednie a gondolatait, hogy rá gondolhasson, olyan Isten, akit ki kell találni, hogy hihessünk benne, olyan Isten, akit szokokkal ki kell következtetni, hogy megismerhessük. Isten azt akarta, hogy a vallás egészen egyszerű legyen. Az egyszerű emberek számára alkotta meg az ő vallását. Foghatóvá tette számunkra a vallást: foghatóvá és élvezhetővé. És ez az isteni tett a megtestesülés.

Isten kinyilatkoztatása, Isten megnyilatkozása, az új és örök szövetség abban áll, amit szemmel láthatunk, amit hallhatunk, amit kezünkkel érintünk: Őbenne áll, az Élet Igéjében.

És a megtestesülés tartós cselekmény; folytatódik a szentségekben; a szentségek Jézus teste és vére, Jézus hangja, mely felfogható volt, melyet továbbadtak számunkra, hogy minket is elérjen az Úr. A megtestesülés azt jelenti, hogy az Isten minden érzékünkön át akar belénk költözni; hogy az Istent ételként és italként fogadjuk magunkba; hogy az Isten a legkönnyebb, legmegszokottabb, a leggyakrabban használt úton jön felénk, olyan úton, amely a mi képességeinknek és hajlamainknak a legjobban megfelel. Ezeket a túlságosan egyszerű és túlságosan szegény embereket akarta Isten gazdaggá tenni vidám nagylelkűséggel.

(L. Evelyn: Homilien über das Wort Gottes II. 105–6)

*

A karácsony öröme az, hogy mindenkihez szóló üzenet. Én is csak úgy élhetem át igazán az isteni kegyelem vigaszát, ha a karácsonyi örömömből senkit sem akarok kizárni.

BE

DECEMBER 26.

VELÜNK AZ ÚR!

Micsoda öröm az, ha az ember Simeon módjára kezébe veheti a legdrágábbat a világon! Isten nálunk van, úgy cselekszik, működik, szeret körünkben, mint egyetlen teremtmény sem. Ő a legközelebbi, a legelérhetőbb, valóban a leginkább jelenvaló számunkra. Isten olyanná lett, akit az ember megérinthat, akit karjával átkulcsolhat. Az arsi szent plébános mondta egyszer neki, miközben a szentségtartót kezében, merev ujjai közt tartotta: „Ő ha tudnám, hogy elkárhoznék és örökre távol kellene lennem tőled, akkor most el sem eresztenélek.”...

Jöjjetek és nézzétek, jöjjetek és fogjátok, jöjjetek és kapcsolódjatok Istenhez, jöjjetek és egyétek. Jöjjetek mindnyájan: megkínzottak, éhesek, jöjjetek, akik állatmódra és válogatás nélkül követitek ösztöneiteket, melyek szenvedéllyé válnak és csömört okoznak, jöjjetek és lakjatok jól ebből a Testből; számotokra van itt, nektek adja magát. Egyétek, és lakjatok jól belőle, próbáljátok ezentúl ezt a Testet szemlélni, tapintani, merjétek megemészteni, s észreveszitek, hogy a ti testetek megnyugszik, tiszta lesz, megszeliidül, könnyűvé válik, vonzóbbá, finomabbá, tisztábbá.

Jöjjetek mindnyájan magányosok, akik magányotokba vagytok zárva, szomorúak, pesszimisták, ti, akik örömtelenül, család nélkül, szeretet nélkül vagytok; jöjjetek és lakjatok jól ebből a Szívből, ebből a Lélekből, s lelketek újból megtapasztalja a figyelmességet, kegyelmet, jóságot, a türelmet, a szerető és finom vonzalmat.

(L. Evelyn: Homilien über das Wort Gottes, II. 106–9)

*

A karácsonyi áldozás nemcsak szokás dolga. Sokkal több: megértése és megtapintása a megtestesült Istennek.
BE

KRISZTUS CSALÁDJÁNAK ASZTALA

Minthogy az emberiség üdvössége abban áll, hogy Krisztus testvére-lesz, ezért a szentmise szentségi lakomával zárul: esszük-isszuk Krisztust, hogy eggyé legyünk vele, hogy krisztusivá váljunk, esszük, isszuk „kötelékünket” (szent Ágoston), hogy eggyé legyünk egymás között... A meghívottak együtt veszik magukhoz az Istentől elfogadott, megszentelt áldozatot, amelyet Isten ad vissza a bemutatóknak kegye és szeretete jeléül. A szentáldozás tehát a szentmiseáldozat lényegéből folyó módja a mise gyümölcsében való részesülésnek.

A szentáldozás kegyelmi hatása nem korlátozódik az azt követő néhány percre. Amikor a magunkhoz vett kenyér és bor testünké és vérünké válik, természetesen megszűnik Jézus eukarisztikus jelenléte, vagyis az a nyilvános és teljesen biztos krisztusi jelenlét az életadó kereszthalál sínei alatt, amely az oltáriszentség sajátossága: de a feltámadt Istenember Krisztus valóságos jelenléte mibennünk, akik őt magunkhoz vettük, nem szűnik meg, hanem örökre megmarad (hacsak halálos bűnnel ki nem irtjuk szívünk-ből azt a Szentlélekitől kapott szeretetet, amely Krisztus bennünk maradásának köteléke). „Aki eszi testemet, és issza véretem az énbennem marad, és én őbenne”. (Jn 6, 56).

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 138–9. 140.)

Érdekes reflektálnom: áldozásaim nem élettől idegen „ájtatoskodás-e”? Ébred-e bensőséges Krisztushoz tartozás bennem? És ugyanakkor őszinte érdeklődés azok sorsa iránt, akik velem egy asztalhoz járulnak? Tényleg családi asztal-e az oltár számomra? Több vagy kevesebb az együvé-tartozás, mint a kórházban, ahol fekszem? Vagy az orvosi rendelő előszobájában?

AZ EMBERI ÖSSZETARTOZÁS ASZTALA

A misét ünneplő egyházi közösség nem önzően önmagába zárt csoport, hanem Krisztus szíve szerint imádkozik valamennyi élőért és a halottért. Tudatában van a földkerekséget betöltő egyházzal, sőt a Krisztus által megváltott egész emberiséggel való kapcsolatának. Igaz, Krisztus halálának és feltámadásának az eukarisztikus emlékűnnep által való hathatós meghirdetése elsősorban a jelenlevő hívek közössége felé irányul. Amint azonban Krisztus minden emberért halt meg és támadt fel, úgy a szentmise kegyelmi hatása is egyetemes. Kiterjed azokra, akik bár jelen vannak, valamilyen okból nem áldoznak; azokra, akik adományaikkal hozzájárultak a mise végzéséhez; azokra, akikért a pap különösképpen „föjlajánlja” a misét; azokra, akikért a pap és a jelenlevő hívek imádkoznak; és – mint-hogy Krisztus és az egyház szándéka szerint minden misén az egész egyházért, sőt az egész emberiségért imádkozunk – kiterjed minden emberre.

Nem szabad megfedkezünk arról, hogy az eukarisztia hatásaként akkor mélyül el az embereknek Istennel való közössége, amikor az eukarisztikus Krisztus a hitet, a szeretetet, a békét és örömet szívünkben lángra lobbantja.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 140–142. old.)

*

A szentmise ránevel-e engem a minden emberrel való együttérzésre? Viszont a távoliakkal való együttérzés nem kibúvó-e, hogy ne vegyem észre azt, aki egy templompadban ül velem?

„AKI EBBŐL A KENYÉRBŐL ESZIK, ÖRÖKKÉ ÉL.”

A föltámadott Jézus – az evangéliumi beszámolók szerint – ismételten olyankor jelent meg az apostolok között, amikor azok együtt voltak, és Jézus meghagyása szerint megtörték a kenyeret, kézről kézre adták a kelyhet, vagyis szentmisét mondtak. A szentmise azóta nemcsak az utolsó vacsora emlékét őrzi, nemcsak Krisztus halálos elszánásának gesztusát újítja meg közöttünk, hanem hangos ezeknek a „húsvéti vacsoráknak” örömével is.

A kenyér és bor „színe alatt” nem Jézus halott teste és kiontott vére jelenik meg az oltárainkon, hanem a föltámadt és most már örökké élő Jézus. Hiszen éppen a föltámadás dicsőségéhez tartozik, hogy mindenütt meg tud jelenni, egyszerre több helyen is jelen lehet.

A szentségeknek általában közülük van a húsvéthoz: azt az életet adják meg nekünk, vagy gyarapítják bennünk, amely a Föltámadottban megjelent. De az oltáriszentség egészen különös húsvéti szentség. Babits Mihály elmélkedte ezt végig megrendítő verssorokban:

Az Úr nem ment el, itt maradt.
Őbelőle táplálkozunk.
Óh különös, szent, nagy titok!
Az Istent esszük, mint az őt

törzsek borzongó lagzikon
ették-itták királyaik
húsát-vérét, hogy óriás
halott királyok ereje

szállna mellükbe –, de a mi
királyunk, Krisztus nem halott!
A mi királyunk eleven!

Maga Jézus pedig a mannával hasonlította össze az eukarisztiát. „Atyáitok mannát ettek a pusztában, de azért meghaltak. Aki ebből a kenyérből eszik, örökké él.”

(Jelenits István: Betű és lélek, 278–79. 1. Bp. 1978.)

DECEMBER 30.

EUKARISZTIA A MEGVÁLTOTTAK SZÍVÉBŐL ÁRADÓ HÁLA

A mise tulajdonképpeni alapformája a hálaadó imádság, a prex eucharistica. A mise lakoma is: asztalnál végezzük, ételt, italt, kenyeret és bort használunk. Áldozat is: Krisztust „megkinozva, mintegy a halál állapotában látjuk a kereszten, testét és vérének külön a kenyér és bor színében. De a kenyér és bor fölötti hálaadó imádság a tulajdonképpeni alapforma. Ebből az utolsó vacsora utáni hálaadó imádságból alakult ki a mise liturgiája, nem magából a lakomából. Mutatja, hogy még az őskeresztény korban szakadt el a misétől a lakoma, a hálaadó imádság pedig minden liturgiában továbbfejlődött.

(J. J. Jungmann: Messe im Gottesvolk. 24. old.)

*

A „hálálkodás” lehet egy illendő sablonos köszönet. A „hála” más! Azt nem előadom, elmondom, hanem a szívemből árad.

Valóban lelkem mélyéből örülök, hogy meg vagyok váltva? Valóban örülök, hogy testvéreimet is, engem is megszólít az Isten?

Igazán örülök, hogy vagyok, hogy Istené vagyok, hogy Krisztushoz tartozhatom?

Igazán örülök, hogy mindig ott lehetek Krisztus asztalánál?

REJTŐZŐ ISTENSÉG

Jézusom! Ha az oltárhoz közeledem szentáldozáskor, add, hogy ezentúl együtt lássam azokat a végtelen távlatokat, melyeket magába rejt az Ostya parányisége és közelsége, amelyben Tenmagad rejtőzöl.

Ahhoz már hozzászoktam, hogy a kenyérdarabkában fölismerjek valami lángjával fölemésztő Erőt, amely – legnagyobb hittudósaid szerint – önmagához alakít engem, sokkal inkább, mintsem én alakítanám magamhoz.

Segíts, hogy legyőzzem a képzelgésnek azt a maradékát is, amely – el akarná hitetni velem, hogy a Veled való egyesülés véges és csak pillanatnyi.

A szentségi színek alatt, elsősorban az Anyag járulékein át, az egész Mindenség közrejátszásával történik az, hogy Te megérintesz engem abban a mértékben, ahogy ez a Mindenség rám ömlik, és hat rám a Te első kézmozdulatod befolyására.

Bizony igaz: a Te kitárt karod és felém megnyíló Szived nem kisebb valami, mint a Világ minden ereje együtt. Akaratoddal, tetszéseddel, Lelked ritmusával ráhajlik lényemre, hogy formálja, táplálja, magával ragadja egészen Tüzed központi lángjaiba.

Az Ostyában az én életemet ajánlod fel nekem, Jézus.
(Teilhard de Chardin: Az Isteni Erőtér)

*

Felajánlod, Uram, a te életedet nekünk, hogy benne megtaláljuk a magunk életét. Azt az életünket, amely az igazi, amely valójában rejtve van előttünk, amely titok még sajátmagunk számára is. Azt az életet, amelynek örök megvalósítására hívsz meg minket. Lázasan – és sokszor eredménytelenül – keressük az azonosságot önmagunkkal, mert fájón érezzük, hogy nem azok vagyunk, akiknek szeretnénk magunkat. Uram, hála neked, hogy mindezt felkínálad nekünk az eukarisztiában!

SS

ISBN 963 – 360 – 120 – 7
963 – 360 – 123 – 1

Kiadásért felel: Dr. Fábián János alelnök

81/645. Franklin Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Mátyás Miklós igazgató

70,— Ft